

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ,
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

**ПРО ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС,
ОБ'ЄКТ «УКРИТТЯ»
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЗОНИ ВІДЧУЖЕННЯ**

*Матеріали
парламентських слухань
у Верховній Раді України
4 березня 2015 року*

Київ
Парламентське видавництво
2015

УДК 621.311.25:621.039.584](477.41)

ББК 31.47-5-08н(4Укр-2К)

П78

Редакційна колегія

Борисюк М. М., завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (голова);

Халімон Г. В., заступник завідувача секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (заступник голови);

Омельянець С. М., головний консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;

Маркус Ж. М., завідувач сектору редагування законопроектів редакційного відділу Головного управління документального забезпечення Апарату Верховної Ради України.

П78 **Про** зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження : матер. парлам. слухань у Верховній Раді України 4 бер. 2015 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи ; — К. : Парлам. вид-во, 2015. — 320 с.
ISBN 978-966-922-000-4.

Видання містить офіційні документи, стенограму доповідей та виступів, тексти невіголошених виступів учасників слухань, а також інформаційно-аналітичні матеріали із зазначеного питання.

УДК 621.311.25:621.039.584](477.41)

ББК 31.47-5-08н(4Укр-2К)

ISBN 978-966-922-000-4

**ПОСТАНОВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
ПРО ПРОВЕДЕННЯ
ПАРЛАМЕНТСЬКИХ СЛУХАНЬ НА ТЕМУ:
«ПРО ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС, ОБ'ЄКТ «УКРИТТЯ»
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОНИ ВІДЧУЖЕННЯ»**

№ 111–VIII від 15 січня 2015 року

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 6, ст. 53)

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Провести 4 березня 2015 року о 15 годині в залі пленарних засідань Верховної Ради України парламентські слухання на тему: «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження».

2. Кабінету Міністрів України до 25 лютого 2015 року підготувати і подати до Верховної Ради України інформаційно-аналітичні матеріали з питання парламентських слухань, тиражовані для народних депутатів України, та відповідні пропозиції до рекомендацій парламентських слухань, визначити доповідача із зазначеного питання.

3. Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи внести пропозиції щодо рекомендацій парламентських слухань, здійснити необхідні заходи з організації та методичного забезпечення слухань.

4. Запросити для участі в парламентських слуханнях представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, профільних міжнародних організацій, спеціалістів наукових установ.

5. Національній телекомпанії України та Національній радіокомпанії України за участю Апарату Верховної Ради України забезпечити в установленому порядку пряму трансляцію парламентських слухань на Першому загальнонаціональному каналі

Національної телекомпанії України та Першому загальнонаціональному каналі Національної радіокомпанії України.

6. Управлінню справами Апарату Верховної Ради України здійснити матеріально-технічне забезпечення проведення парламентських слухань та фінансування видання матеріалів парламентських слухань Видавництвом Верховної Ради України.

7. Ця Постанова набирає чинності з моменту її прийняття.

Голова Верховної Ради України

В. ГРОЙСМАН

ПАРЛАМЕНТСЬКІ СЛУХАННЯ ПРО ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС, ОБ'ЄКТ «УКРИТТЯ» ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОНИ ВІДЧУЖЕННЯ

СТЕНОГРАМА

*Сесійний зал Верховної Ради України
4 березня 2015 року, 15 година*

*Веде засідання
заступник Голови Верховної Ради України
О. І. СИРОЇД*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, шановне товариство! Вітаю вас у сесійному залі Верховної Ради України на парламентських слуханнях. Сьогодні відповідно до постанови Верховної Ради України ми проводимо парламентські слухання на тему: «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження».

Думаю, що ми повинні бути більш свідомими і більш уважними до проблем, пов'язаних з Чорнобильською трагедією. З часу Чорнобильської трагедії минуло вже майже 29 років, і ця проблема, можливо, перестала бути такою болючою і очевидною для нового покоління, а тим паче у зв'язку з проблемами нинішніми — з воєнними діями, з тим болем, який є набагато свіжішим, — багато проблем, пов'язаних із трагедією, що сталася на Чорнобильській атомній електростанції 29 років тому, відійшли на задній план.

Однак той факт, що ми сьогодні тут зібралися і будемо говорити про перспективи, про те, що має відбутися з тією територією і з тим об'єктом, і, власне, як ми повинні сприймати далі цю проблему, свідчить про те, що ми, на щастя, відповідальні перед людьми, які брали участь у подоланні наслідків Чорнобильської трагедії, і свідомі того, що буде з прийдешніми поколіннями, бо наслідки цієї трагедії ще будуть відчутні для нас дуже довго.

Не забиратиму більше вашого часу. Я переконана, що ви скажете мені й один одному набагато більше, ніж я можу сказати тут вам.

Отже, пропонується такий формат нашої роботи. Ми заслухаємо доповідь заступника міністра екології та природних ресурсів України Курикіна Сергія Івановича, а також співдоповіді першого заступника голови Державного агентства України з управління зоною відчуження Туркевича Ореста Богдановича, голови Державної інспекції ядерного регулювання України Божка Сергія Георгійовича та голови Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Томенка Миколи Володимировича.

Для доповіді пропонується відвести 15 хвилин, для співдоповідей від уряду — до 10 хвилин, від профільного комітету — також 15 хвилин. Регламент виступів учасників парламентських слухань в обговоренні означеної теми — до 5 хвилин. Ми спробуємо зробити так, щоб усі учасники, які зголосилися на виступ, встигли це зробити. Якщо забракне часу, можливо, переглянемо регламент нашої роботи. Завершити парламентські слухання ми маємо о 18 годині.

Для тих, хто вперше бере участь у роботі парламентських слухань, повідомляю, що коли ви будете виступати з трибуни, зліва від вас є годинник, який показуватиме час, що залишився для виступу. За 30 секунд до завершення виступу пролунає сигнал. Тому прошу вас одразу зосереджуватися на найважливішому і вкладатися у відведений час.

Отже, переходимо до програми наших парламентських слухань. Запрошую до доповіді Курикіна Сергія Івановича, заступника міністра екології та природних ресурсів.

С. І. КУРИКІН, заступник міністра екології та природних ресурсів України.

Доброго дня, шановні пані та панове, учасники парламентських слухань! Нас сьогодні зібрало питання, важливість якого для України залишається незмінною і пріоритетною впродовж тривалого часу. Нині у нас є нагода розглянути ситуацію, що існує у зоні відчуження, на Чорнобильській атомній електростанції, і оцінити перспективи розвитку та шляхи вирішення проблемних питань.

Зупинюся на питаннях, якими сьогодні опікується Мінприроди, а саме: забезпечення безпечного стану зони відчуження

та Чорнобильської АЕС, поводження з радіоактивними відходами, радіологічний захист населення, реабілітація радіоактивно забруднених територій, розвиток зони відчуження.

Землі зони відчуження віднесені до категорії радіаційно небезпечних та знаходяться в управлінні Державного агентства України з управління зоною відчуження. Координацією роботи цього агентства, в свою чергу, опікується Міністерство екології та природних ресурсів України.

До першочергових завдань у сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи віднесено виконання заходів, передбачених законами України «Про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006–2010 роки» (строк дії цієї програми закінчився в 2010 році, але ми враховуємо здобутки, досягнуті під час її виконання), «Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами», «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему».

Радіаційна небезпека зони відчуження для прилеглих територій визначається насамперед міграційними процесами, що включають винесення радіонуклідів водним, повітряним, біогенним і техногенним шляхами. Відповідно значна частина нашої діяльності в зоні відчуження спрямована на те, щоб забезпечити прилеглі території від впливу цих негативних факторів.

Для виконання робіт з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи в зоні відчуження функціонує спеціалізований багатогалузевий виробничо-господарський комплекс, діяльність якого спрямовується, координується, організовується Адміністрацією зони відчуження.

Система радіаційно-екологічного моніторингу, що здійснюється на території зони відчуження, включає пункти спостереження різного призначення — на місцях виробничої діяльності персоналу, ландшафтних полігонах, гідрологічних спорудах тощо. Засобами автоматизованої системи контролю радіаційного стану в безперервному режимі відстежуються параметри радіаційної ситуації на 39 пунктах спостереження, включаючи промисловий майданчик самої Чорнобильської атомної електростанції та місто Славутич. Результати радіоекологічного моніторингу дають змогу оцінити радіаційний стан основних компонентів природного

середовища у зоні відчуження, вони публікуються в «Бюлетені екологічного стану зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення», тобто є доступними для громадськості.

З моменту аварії на Чорнобильській атомній електростанції виконано значний обсяг робіт, спрямованих на поліпшення радіаційного стану зони відчуження: проведено дезактивацію території площею понад 30 тисяч гектарів, зібрано та захоронено в пунктах захоронення понад 923 тисячі кубічних метрів радіоактивних відходів, дезактивованих матеріалів та обладнання. Лише у 2010–2014 роках проведено переробку та передано на захоронення низько- та середньоактивних радіоактивних відходів, у тому числі Чорнобильської АЕС, загальним обсягом 130 183 кубічні метри.

У зоні відчуження знаходиться значна кількість найбільш радіоактивно забруднених земель, у яких депонована основна частина аварійного радіоактивного викиду. Географічне положення радіаційно небезпечних об'єктів у верхній частині водозбірного басейну річки Дніпро створює реальну небезпеку для населення, яке використовує дніпровську воду. У зв'язку з цим актуальним завданням є виявлення, обстеження та інвентаризація місць розташування радіоактивних відходів у зоні відчуження, вивчення характеристик радіоактивного забруднення.

Пріоритети та обов'язкові заходи щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи у зоні відчуження, визначені законами, загальнодержавними програмами, урядовими та міжвідомчими рішеннями, передбачають:

- моніторинг радіаційного стану навколишнього природного середовища та забезпечення радіаційної безпеки;
- комплекс робіт щодо поводження з радіоактивними відходами, підтримку в безпечному стані та експлуатацію сховищ радіоактивних відходів, ліквідацію несанкціонованих звалищ тощо;
- водоохоронні заходи для забезпечення мінімізації виносу радіонуклідів водними шляхами в річку Прип'ять та Київське водосховище;
- спеціалізовані лісгосподарські та протипожежні заходи;
- еколого-економічну реабілітацію територій, що зазнали радіоактивного забруднення, підтримку цих територій у належному санітарному стані;
- експлуатацію інженерних мереж та об'єктів.

Для їх здійснення функціонує спеціалізований багатогалузевий виробничий комплекс, підпорядкований Мінприроди. До складу цього комплексу, про який я вже згадував на початку виступу, входять сім державних підприємств, на яких працюють 7600 працівників. Фінансування заходів у зоні відчуження здійснюється за рахунок коштів державного бюджету. За останніх п'ять років річний обсяг бюджетного фінансування становить приблизно 1 мільярд гривень.

Фінансування обов'язкових заходів у зоні відчуження, виведення з експлуатації Чорнобильської атомної електростанції та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему ускладнюється такими факторами.

Невідповідність затверджених у державному бюджеті обсягів фінансування мінімально необхідним, розрахованим та обґрунтованим виконавцями бюджетних програм. У лімітах бюджетного фінансування не враховуються (не враховувалися раніше) інфляційні процеси, які ми зараз відчуваємо дуже гостро, особливо це стосується збільшення вартості енергоресурсів, підвищення мінімальної заробітної плати, що спричиняє збільшення видатків на заробітну плату у загальній сумі видатків.

Недостатність або відсутність капітальних видатків не дає можливості забезпечувати новою технікою, впроваджувати новітні технології. Підприємства несуть невинновданно великі витрати на ремонт техніки і придбання запасних частин тощо.

Структура видатків підприємств за статтями кошторису має тенденцію до збільшення видатків споживання (на оплату праці) та скорочення суто виробничих видатків, а також видатків, які не стосуються діяльності спеціалізованих підприємств.

У цих складних умовах міністерство докладає зусиль для того, щоб не допускати зростання заборгованості із заробітної плати. Скажімо, заборгованість за попередній період на даний час погашена на 60 відсотків, тобто це означає, що погашення цієї заборгованості відповідним чином погоджено з Міністерством фінансів. Це стосується заборгованості, яка сформувалася ще в листопаді — грудні минулого року. Ми продовжуємо працювати з Міністерством фінансів щодо ліквідації залишку боргу, який на сьогодні існує.

Хотів би особливо наголосити на тому, що продовжує діяти постанов Кабінету Міністрів № 831, яка стосується трансфертів та видатків на профілактичне лікування. Тобто Міністерство екології

та природних ресурсів робить все можливе для того, щоб не посилювати, принаймні не загострювати, соціальних проблем, що можуть виникати у зв'язку з недофінансуванням необхідних видатків, яке має місце.

Заробітна плата працюючих у зоні відчуження, на жаль, поступово втрачає стимулююче значення, і стає дедалі важче знайти кваліфікованих працівників для виконання робіт, які вимагають серйозної спеціальної підготовки.

Через недостатнє фінансування не вдається оновити технічний парк виробничої бази підприємств, який фактично зношений. За останні три роки у бюджетних призначеннях, спрямованих на здійснення заходів у зоні відчуження, видатки на придбання нової техніки передбачалися в обсязі лише 4,75 мільйона гривень. Тобто це сума, якої явно не вистачає, особливо в сучасних інфляційних умовах, в яких ми живемо.

Звісно, бажано істотно підвищити заробітну плату працівників у зоні відчуження, оскільки, як я вже казав, вона втрачає своє стимулююче значення. Для того щоб зберегти колективи, щоб зберегти цінних фахівців, які, крім високої кваліфікації, мають великий досвід роботи в зоні відчуження, треба застосовувати насамперед матеріальний стимул.

Реалізація державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами забезпечується в рамках виконання завдань та заходів, визначених Загальнодержавною цільовою екологічною програмою поводження з радіоактивними відходами, розробленою на період до 2017 року, затвердженою законом України 17 вересня 2008 року. Виконання заходів цієї програми дасть змогу досягти високого рівня ядерної та радіаційної безпеки, створити необхідні елементи інфраструктури для поводження з радіоактивними відходами.

Одним із ключових завдань є подальший розвиток виробничого комплексу «Вектор». Будівництво його другої черги передбачає і захоронення, і переробку радіоактивних відходів. Крім сховищ для захоронення короткоіснуючих радіоактивних відходів низької та середньої активності, техніко-економічним обґрунтуванням другої черги комплексу передбачено будівництво приповерхневих сховищ для довгострокового (50–100 років) зберігання довгоіснуючих високоактивних радіоактивних відходів.

Виконання цього завдання дасть можливість розв'язати проблеми поводження з радіоактивними відходами, що будуть утворюватися при знятті з експлуатації Чорнобильської АЕС і перетворенні об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, а також тих радіоактивних відходів, які на сьогодні локалізовані у сховищах зони відчуження. Крім радіоактивних відходів чорнобильського походження, друга черга комплексу «Вектор» зможе приймати радіоактивні відходи з атомних електростанцій України та зі сховищ спецкомбінатів Державної корпорації «Українське державне об'єднання «Радон». Потужності другої черги розраховані на переробку, довготривале зберігання і захоронення понад 2 мільйонів кубічних метрів радіоактивних відходів.

Виробнича діяльність у зоні відчуження визначалася вимогами законів України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», Водним, Лісовим, Земельним кодексами та іншими нормативними актами. Діяльність спрямовувалася на мінімізацію екологічної небезпеки зони відчуження, насамперед з метою перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему та будівництва нового безпечного конфайнмента. Прогнозні строки завершення цих робіт і введення в експлуатацію нового «Укриття» — 2017 рік.

Вживаються заходи із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, звільнення енергоблоків від ядерного палива, підтримки енергоблоків у безпечному стані.

Реалізується комплекс водоохоронних заходів, на чому я хотів би наголосити, особливо під час паводків, водопіль, проводиться ремонт дамб, пошкоджених під час повені, здійснюється моніторинг забруднення підземних вод. Таким чином, ми протидіємо загрозам, пов'язаним із можливим винесенням радіонуклідів за межі зони відчуження, про що я вже казав.

Здійснюється комплекс лісотехнічних, лісозахисних та лісовідновних заходів, особливо протипожежні заходи в лісах. Думаю, що не треба пояснювати, яку небезпеку становила б пожежа в лісі на території зони відчуження у зв'язку з неминучим виносом радіонуклідів в атмосферне повітря.

Як я вже сказав, здійснюється комплексний моніторинг довкілля і радіаційно-екологічний моніторинг, що передбачає визначення

концентрації радіонуклідів у повітрі, у складі поверхневих, підземних, питних та стічних вод, у донних відкладах водойм.

Робота підприємств, що працюють на території зони відчуження, виконується переважно вахтовим методом, крім окремих підприємств, таких як, скажімо, Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС», працівники яких живуть у місті Славутич, що дає можливість працювати невахтовим методом.

На закінчення зупинюся на останньому питанні, але не менш важливому. Міністерство продовжує працювати над створенням Чорнобильського біосферного заповідника. Проектом створення цього заповідника передбачено його функціонування під управлінням Державного агентства України з управління зоною відчуження, і на даний момент ми передали всі документи, пов'язані з цим проектом, на погодження до зацікавлених відомств, включаючи проект відповідного указу Президента.

Ми дуже сподіваємося, що створення Чорнобильського біосферного заповідника дасть можливість проводити масштабні наукові дослідження в інтересах української науки, в інтересах міжнародного співтовариства, використовуючи умови, що склалися на цій території. Загальна площа цього заповідника, за нашими розрахунками, становитиме приблизно 260 тисяч гектарів. Ми сподіваємося, що створення цього об'єкта природно-заповідного фонду буде внеском у розвиток наук і галузей знань, пов'язаних із протидією та ліквідацією наслідків екологічних, зокрема ядерних, катастроф.

На цьому дозвольте подякувати вам за увагу. Ті питання, які не були достатньо висвітлені в моїй доповіді, будуть висвітлені у співдоповідях, які підготували мої колеги.

Щиро дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже, Сергію Івановичу.

У зв'язку з тим, що від уряду у нас два співдоповідачі — Туркевич Орест Богданович і Божко Сергій Георгійович, я пропоную уточнити регламент: по 5 хвилин — для співдоповідей від уряду і 10 хвилин — для співповіді від комітету.

Запрошую до слова Туркевича Ореста Богдановича, першого заступника голови Державного агентства України з управління зоною відчуження.

О. Б. ТУРКЕВИЧ, перший заступник голови Державного агентства України з управління зоною відчуження.

Шановні народні депутати! Шановні учасники парламентських слухань! Дозвольте ознайомити вас із діяльністю Державного агентства України з управління зоною відчуження та окреслити завдання, що стоять перед нами, які ми виконуємо.

Державне агентство України з управління зоною відчуження є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через міністра екології та природних ресурсів. ДАЗВ забезпечує реалізацію державної політики у сферах управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічну безпечну систему. На сьогодні штатна чисельність працівників Державного агентства України з управління зоною відчуження становить 41 штатну одиницю, тобто близько 30 відсотків аналогічних центральних органів виконавчої влади.

Одночасно повідомляю, що ДАЗВ здійснює державне управління п'ятьма державними підприємствами зони відчуження, вісьмома державними підприємствами Державної корпорації «Українське державне об'єднання «Радон» і трьома науковими установами, загальна чисельність працівників яких — близько 7 тисяч осіб. Необхідно відзначити, що цей багатотисячний колектив працює не лише на підприємствах зони відчуження, а на всій території України.

Крім того, Державне агентство України з управління зоною відчуження є бенефіціаром та координатором понад 30 проектів міжнародної технічної допомоги, основні з яких: будівництво нового безпечного конфайнменту, будівництво заводу з переробки рідких радіоактивних відходів (роботи виконуються майже 17 років), будівництво промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами Чорнобильської АЕС (роботи виконуються понад 13 років), будівництво сховища відпрацьованого ядерного палива (протягом 17 років проект СВЯП–2 перебуває у стані незавершеного будівництва), введення в експлуатацію централізованого сховища для довгострокового зберігання радіоактивних відходів та джерел іонізуючого випромінювання. Довготривалість зазначених проектів зумовлена насамперед неритмічним фінансуванням та неякісним менеджментом.

Незважаючи на всі існуючі труднощі, колектив ДАЗВ України виконує покладені на нього завдання згідно із законодавством та положенням про агентство. Зокрема, здійснює контроль і моніторинг підтримання бар'єрної функції зони відчуження та утримання її інфраструктури, зняття Чорнобильської атомної електростанції з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, безпечне поводження з радіоактивними відходами, в тому числі чорнобильського походження, та відпрацьованим ядерним паливом.

Розвиток зони відчуження може бути успішним та перспективним, за умови завершення будівництва та введення в експлуатацію нового безпечного конфайнменту, остаточного зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, завершення будівництва комплексу «Вектор», будівництва сховища для зберігання високоактивних радіоактивних відходів, що у 2018 році повертатимуться з Російської Федерації, завершення реалізації проектів міжнародної технічної допомоги та, як уже було сказано, створення на базі зони відчуження Чорнобильського біосферного заповідника.

Хочу відзначити, що, за результатами наукової роботи, до його складу пропонується включити більшу частину території зони відчуження, приблизно 230 тисяч гектарів. При цьому до складу біосферного заповідника не заплановано включати території, на яких розташовані промисловий майданчик ДСП «Чорнобильська АЕС», комплекс «Вектор», ПЗРВ «Буряківка», «ІІІ черга ЧАЕС», «Підлісний» та інші виробничі об'єкти, загальною площею понад 32 тисячі гектарів. У проекті указу Президента щодо створення заповідника передбачено закріпити державне управління заповідником за ДАЗВ України.

Для ефективної роботи підприємства, враховуючи початок будівництва державним підприємством НАЕК «Енергоатом» центрального сховища відпрацьованого ядерного палива українських АЕС, було б доцільно внести зміни до Концепції реалізації державної політики у сфері розвитку діяльності в окремих зонах радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 року № 535-р, врахувавши пропозиції ДСП «Чорнобильська АЕС» щодо створення на виробничих потужностях цього підприємства комплексу з переробки РАВ усіх українських атомних електростанцій. З огляду на те, що зняття з експлуатації

Чорнобильської АЕС — це комплексна проблема, яка охоплює інші аспекти діяльності підприємств зони відчуження, доцільно актуалізувати їхні робочі програми згідно з вимогами законодавства та викликами сьогодення.

ДАЗВ України надало пропозиції до проекту Рекомендацій парламентських слухань і спільно з Мінприроди буде готувати зміни до зазначеної концепції та виробничих програм, де також будуть враховані ініціативи профспілок щодо збереження кількості робочих місць та рівня заробітної плати працівників, які вивільнятимуться у процесі зняття ЧАЕС з експлуатації.

Сподіваємося, що учасники парламентських слухань, народні депутати, представники центральних органів виконавчої влади візьмуть посильну участь у реалізації державної політики у сферах управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему шляхом внесення конкретних пропозицій і дієвою підтримкою наших ініціатив.

На жаль, за браком часу я не можу повернутися до ключових проблем, які існують на сьогодні у зоні відчуження, але впевнений, що наступні промовці висвітлять ці питання. До речі, всі ці питання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже. Дякую також і за те, що вклалися в регламент.

Запрошую до слова Божка Сергія Георгійовича, голову Державної інспекції ядерного регулювання України.

С. Г. БОЖКО, голова Державної інспекції ядерного регулювання України.

Доброго дня, шановна Оксано Іванівно! Доброго дня, шановні колеги! Хочу привернути вашу увагу до місця та значення зони відчуження, включаючи майданчик Чорнобильської атомної станції, у структурі всієї галузі використання ядерної енергії в Україні.

На території зони відчуження заплановано створення ключових елементів інфраструктури для забезпечення кінцевого етапу діяльності у сфері використання ядерної енергії — поводження з радіоактивними відходами та відпрацьованим ядерним паливом, у тому числі їх розміщення на безпечне зберігання та захоронення.

В Україні така інфраструктура має також забезпечити поведення з великою кількістю радіоактивних відходів чорнобильського походження.

Створення такого комплексу є безумовною вимогою, без виконання якої не можливі гарантування енергетичної безпеки держави, подальший розвиток національного ядерно-енергетичного сектору, застосування ядерних технологій у народному господарстві, науці та медицині, дотримання Україною міжнародних зобов'язань, насамперед Об'єднаної конвенції про безпеку поведення з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами.

Визначальним для забезпечення ядерної та радіаційної безпеки є також реалізація унікального проекту — будівництва нового безпечного конфайнменту та зняття з експлуатації ядерних установок Чорнобильської атомної електростанції.

На жаль (чи не на жаль, не знаю, це вам вирішувати), на сьогодні активно реалізуються лише проекти, що фінансуються за рахунок міжнародної технічної допомоги. Це об'єкти на майданчику Чорнобильської атомної електростанції (сховище відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2), заводи з переробки твердих та рідких радіоактивних відходів), централізоване сховище для довгострокового зберігання відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання на майданчику комплексу «Вектор». Широкомасштабна фінансова допомога виділяється країнами-донорами на ці цілі, а також на будівництво нового безпечного конфайнменту.

Проте щодо решти необхідних складових створення цілісної системи поводження з радіоактивними відходами та відпрацьованим паливом, а також щодо підтримки у безпечному стані існуючих післяаварійних об'єктів відсутня позитивна динаміка впровадження відповідних об'єктів інфраструктури.

Вже 20 років минуло з початку будівництва двох сховищ для захоронення радіоактивних відходів першої черги комплексу «Вектор», проте протягом останніх чотирьох років на цьому довгобуді роботи взагалі не ведуться.

Затримується проектування та спорудження сховища для довгострокового зберігання високоактивних осклованих радіоактивних відходів, що повертатимуться з Російської Федерації після переробки відпрацьованого ядерного палива перших двох

енергоблоків Рівненської АЕС ВВЕР-440. Повернення радіоактивних відходів планується у 2018 році.

Затримується початок будівництва централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива діючих українських АЕС.

Не розпочаті роботи із створення геологічного сховища для захоронення високоактивних та довгоіснуючих радіоактивних відходів. Таке сховище буде необхідно Україні вже через 30–50 років. Враховуючи обсяги необхідних досліджень, складність проектування та спорудження, роботи необхідно розпочати терміново. Це підтверджується міжнародним досвідом. Наприклад, у Швеції роботи із створення такого сховища розпочаті у 1976 році, а їх завершення планується у 2023 році. Можете порахувати.

На завершення своєї доповіді я хотів би підкреслити важливість актуалізації статусу території 30-кілометрової зони відчуження з точки зору захисту персоналу та населення. Частина цієї території (орієнтовно 10-кілометрова зона навколо Чорнобильської АЕС) на сьогодні задіяна під створення та експлуатацію комплексу радіаційно небезпечних об'єктів. Ця територія має бути визначена як така, що призначена виключно для розвитку системи поводження з відпрацьованим ядерним паливом, радіоактивними відходами, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, та має розвиватися відповідно до чинних на сьогодні Стратегії поводження з радіоактивними відходами в Україні, Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами. Перспективи розвитку решти територій потребують системного підходу з метою пошуку виправданих та оптимізованих шляхів розвитку і реабілітації для подальшого використання її ресурсів, повного чи часткового повернення у господарське використання з дотриманням вимог радіаційної безпеки.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую й вам.

Запрошую до слова Томенка Миколу Володимировича, голову Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

М. В. ТОМЕНКО, голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»).

Вітаю вас, шановні колеги, в українському парламенті. Ідея нашого комітету була проста і зрозуміла: ми хотіли, не чекаючи 26 квітня і не чекаючи 30-річчя Чорнобильської катастрофи, спочатку провести засідання безпосередньо на Чорнобильській атомній електростанції, і ми це зробили 19 лютого, а потім зібратися в сесійній залі, для того щоб визначити, як рухатися далі і в частині 30-річчя, і в частині загальної стратегії вирішення цих питань.

У мене, хоч я і чоловік, є теж одна мрія: я хочу зустріти живого міністра екології та природних ресурсів, міністра соціальної політики, міністра енергетики та вугільної промисловості та віцепрем'єр-міністра, який за наші питання відповідає. Я їх у Чорнобиль запросив — вони не доїхали, на парламентські слухання теж не доїхали, будемо мріяти, що колись ми разом зберемося з цими міністрами, щоб вони дізналися, які проблеми у Чорнобилі. І щоб на засіданні уряду, коли Мінфін вносить антисоціальні рішення, вони не мовчали, а виступали і захищали нас. Щоб не тільки один Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи говорив про те, що є люди, які пройшли війну, так само як і я пройшов війну як афганець чи хлопці, які в АТО. Не можна, не спілкуючись з профспілками та місцевими громадами, згорти всі соціальні програми. Тому коли ми всі разом з ними зустрінемося, думаю, мені легше буде пояснювати, якою має бути наша стратегія.

А позиція нашого комітету така. У нас є принципово важлива дата — це 2016 рік. Не тільки тому, що 30 років мине після Чорнобильської катастрофи, а й тому, що Українська держава зобов'язана на кінець 2016 року нарешті завершити об'єкт «Укриття». Ми дали зобов'язання громаді світовій і українській і повинні це зробити.

Як кажуть експерти, у 2016 році закінчується період напіврозпаду дуже багатьох шкідливих речовин. Це теж нам підказка, що ми повинні напрацювати стратегію думання стосовно Чорнобиля, що ми будемо робити з 2017 року, коли «Укриття» збудували, все зробили. І я абсолютно переконаний, що ми повинні

будувати стратегію на кілька десятиків років наперед, ну, бодай як в указі Президента — до 2020 року.

І що це означає? Це означає, на мою думку, що треба нарешті подивитися на результати експертизи, проведеної 2011 року. Ви знаєте, ми витратили бюджетні гроші на дозиметрію, проаналізували кожен населений пункт. Тільки ж уряду воно не треба. Коли четверту зону знімали, ви знаєте, що там є більше 100 населених пунктів, де не можна знімати, це ж учені й експерти довели. Хіба не можна було взяти ті документи і подивитися? З іншого боку, ми добре розуміємо, що й теперішня структура подвійної зони так само не відповідає реаліям.

Тому наш підхід такий. Закінчивши будівництво об'єкта «Укриття», створити там потужний міжнародний економічний майданчик, який дасть нам можливість не лише просити у світу, а й показати, як інноваційно ми використовуємо цю біду вже на користь. Бо та ганьба у 2000 році, коли Кучма під тиском відповідних структур закрити можливість працювати на Чорнобилі, не має повторитися. Ми повинні 2016 року запустити там економічну машину, щоб показати, що ми з небезпеки зробили Чорнобиль гордістю України, а не страхом для всього світу.

Стосовно зони відчуження. Ну, я слухав колег, може, я темна людина (я доктор політичних наук, слабо розуміюся на економічних речах), але я не розумію наявності зони, де на 90 відсотків немає забруднення. Я не розумію принципу бар'єрності й не розумію, чому там треба просто рубати ліс і метал вивозити.

Треба поїхати у Білорусь до братів, які 1988 року створили Поліський державний радіаційно-екологічний заповідник, використати їхній досвід. Створення біосферного заповідника дасть нам можливість не лише відновити життя, а зробити цю територію центром міжнародних досліджень, залучити сюди фахівців з усього світу і показати, як ми можемо там працювати. І не треба буде у міліції питати дозволу, щоб зайти туди, хабара давати. Люди, які там народилися, мають спокійно туди приїжджати. Думаю, після 2017 року, проаналізувавши ситуацію... Я був у Чорнобилі, спілкувався з людьми. Судячи із замірів, які я там бачив (але це вчені повинні сказати), я не бачу проблеми, щоб повернути життя у 30-кілометрову зону, за правильного, грамотного підходу.

Ще одна позиція нашого комітету є принциповою. Коли кажемо, що певні зони не потрібні, це не означає, що треба згорти

соціальні програми. Непотрібність зони (умовно кажучи, на більшості територій четвертої зони) полягає в тому, що ми повинні дати можливість зайти інвестиціям, бо цей статус обмежує будівництво і таке інше. Проте люди потерпіли від Чорнобильської катастрофи, тому соціальні програми не можна згортати. Тобто людей ми захищаємо, але даємо можливість розвиватися громаді. У Ворзелі, скажімо, чи в Білій Церкві треба дати можливість будувати, розвиватися, а не заморожувати ситуацію під приводом, що це зона посиленого радіологічного контролю. Але ще раз кажу: я категоричний противник скорочення соціальних програм. Вони не такі великі, їх треба монетизувати, щоб люди мали можливість отримати гроші, а вони самі визначаються, як там працювати.

Нам вдалося у нових законах пенсійних захистити права частково, тільки інвалідів-ліквідаторів, але інші категорії чорнобильців... Тут присутній директор Чорнобильської АЕС, він скаже, що 47 відсотків фахівців, які працюють на електростанції, є пенсіонерами. То що, вигнати їх усіх, тих фахівців, які розуміються? І поки що немає інших фахівців високого рівня, які змогли б там працювати.

Тепер наступна тема, вона пов'язана... Чому я так делікатно згадав міністрів? Тому що абсолютна більшість проблем, які ми на початку цієї каденції Верховної Ради порушували, вони або не розуміють, або не здатні вплинути на уряд.

Ну неже не очевидно: якщо ми 29 квітня їдемо на нараду донорів, щоб нам дали серйозний фінансовий транш для добудови «Укриття», то не можна запроваджувати оподаткування міжнародної технічної допомоги. Я сьогодні говорив з Міністерством фінансів, вони кажуть: це технічна помилка, ми зробимо роз'яснення від податкової служби. Сподіваємося. Я законопроект вніс, але якщо закон не приймемо, то хоч роз'яснення. Щоб ми приїхали туди і сказали: друзі, якщо ви даєте 700 мільйонів, умовно кажучи, то ми свій внесок зробимо. А ми ж заклали в доларовому еквіваленті, коли 1 долар коштував 8 гривень, зрозуміло, що це вже не той внесок. Вони фінансисти і добре це розуміють. Ми повинні заплатити, тоді й «Велика сімка» заплатить. І ми не маємо брати податок, бо це ще 140 мільйонів, ще 20 відсотків.

Ми вже кілька років говоримо уряду про проблему з Пенсійним фондом, що не може підприємство чи установа, які там працюють, відшкодовувати за Пенсійний фонд гроші, які на ньому

висять. Вони повинні працювати, люди повинні отримувати гроші, і коли ви рахуєте бюджет всіх об'єктів ЧАЕС чи 30-кілометрової зони, виключіть цей борг, який постійно забирає. Я під тиском, після засідання в Чорнобилі, почав говорити про те, що люди не отримали зарплату, частина людей ще за листопад. Мені сказали: так ми додаємо гроші. Виявилось, це вони додають гроші, які виділені на цей рік, щоб покрити попередні борги.

Ми сиділи сьогодні й думали, аналізували... Важко сказати, я ж не знаю, який буде курс. Тільки наш уряд каже, що буде інфляція 26 відсотків. Я жодного живого економіста, який пояснив би, як в Україні може бути 26 відсотків інфляції, не знайшов. Тільки в уряді знайшли 26 відсотків інфляції. Тому яка буде інфляція, і скільки треба, щоб вижити цього року, — ніхто не знає. Попередньо ми рахували, що чорнобильська тематика у нас недофінансована приблизно на 600 мільйонів. Але фахівці кажуть, що якщо зараз перерахувати курс, то, очевидно, ця сума буде більша. Тому ми мусимо ще раз переглянути всі видатки і сказати, що економити на цій темі — злочин. Ми мусимо дофінансувати всі проекти, щодо яких взяли на себе зобов'язання.

На жаль, не вдалося нам вирішити питання щодо медико-санітарних частин. Йдеться про зміни до Податкового і Бюджетного кодексів. Це стосується не тільки Чорнобиля, а всіх міст енергетиків. Ми добре розуміємо: передати їх на місцеві бюджети — це поставити під загрозу їхнє нормальне існування. Думаю, Комітет з питань охорони здоров'я, інші комітети нас підтримають. Сподіваюся, ми повернемося до цього питання, тому що, на мою думку, надзвичайно важливо тримати систему охорони здоров'я під належним контролем.

Подальша логіка дій, яку пропонує комітет: за результатами нашого сьогоднішнього зібрання ми підготуємо Рекомендації парламентських слухань. Сподіваюся, ми це зробимо до 26 квітня, а також переконаємо Президента і уряд, що має бути єдина програма дій на 30-річчя. Тому що народні депутати реєструють ініціативи від парламенту, в уряді, у Президента щось своє... Ми маємо показати, що біда у нас одна, і ця біда має нас об'єднати, і ми повинні гідно відзначити 30-річчя Чорнобильської трагедії.

Друзі, я сподіваюся, що наша сьогоднішня серйозна професійна розмова приведе до розуміння уряду, що існує чорнобильська проблема, існує екологічна проблема, і тільки спільно ми можемо

їх розв'язати, щоб Чорнобиль став символом поваги до тих мужніх людей, які нас врятували, і поваги до держави, яка зможе вирішити цю проблему.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже, Миколо Володимировичу.

Запрошую до слова Грамоткіна Ігоря Івановича, генерального директора Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська атомна електростанція». Приготуватися Багаю Вадиму Вікторовичу.

І. І. ГРАМОТКІН, генеральний директор Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська атомна електростанція».

Добрый день, уважаемые народные депутаты! Добрый день, уважаемые коллеги, присутствующие в этом зале! Мне сейчас очень легко выступать после выступления Николая Владимировича, потому что все проблемные вопросы, о которых я хотел сказать, он озвучил, буквально в мелочах и деталях. Поэтому, чтобы не повторяться, не буду говорить о проблемных вопросах, расскажу о том, в каком состоянии сегодня находится наша площадка, и о достижениях коллектива Чернобыльской АЭС за эти годы.

Итак, я хотел бы напомнить, что 15 декабря 2000 года был остановлен последний действующий энергоблок на Чернобыльской АЭС. С этого моменты мы встали на очень тяжелый путь снятия с эксплуатации. Надо отдать должное и признать, что тогда, в 2000 году, ни наша станция, ни Украина в целом не были готовы к такому важному и тяжелому решению, как снятие с эксплуатации ядерного объекта. Мы тогда не были готовы ни организационно, ни технически, ни уж, тем более, финансово.

В подтверждение моих слов хочу вас заверить, что за 15 лет мы ни разу не получили финансирование больше, чем 45–60 процентов от необходимого. Однако при этом нам удалось в целом достичь очень больших результатов, связанных со снятием с эксплуатации. Мы освободили все энергоблоки от кондиционного отработанного ядерного топлива, создали объекты инфраструктуры, активно ведем работы по демонтажу и снятию с эксплуатации.

Позвольте вам напомнить, что площадка Чернобыльской АЭС в бывшем Советском Союзе предполагалась как крупнейший энергетический объект — территория 3 тысячи гектаров,

327 зданий и сооружений, которые сегодня поддерживаются коллективом в надежном, безопасном состоянии.

Нам удалось за эти годы создать объекты инфраструктуры, ввести в эксплуатацию завод по переработке жидких радиоактивных отходов, в этом году введен в эксплуатацию завод по переработке твердых радиоактивных отходов. Самое уникальное сооружение в мире — новый безопасный конфайнмент в этом году уже будет оснащаться системами жизнеобеспечения. Металлоконструкции арки встали в рабочее положение. Сегодня я могу с уверенностью сказать, что в 2017 году этот объект будет успешно завершен, уже никаких ни организационных, ни технических, и, как Николай Владимирович правильно сказал, в апреле уже и финансовых вопросов, связанных с рисками по завершению этого объекта, не будет. Уверенно реализуется объект по строительству хранилища отработанного ядерного топлива сухого типа. Мы вышли на площадку, уверенно проводим работы и в 2017 году введем его в эксплуатацию.

Исходя из вышеизложенного, уже сегодня нам необходимо говорить о будущем наших объектов, нашей площадки. Потому что мы завершаем строительство заводов, но, например, в этом году завод по переработке жидких радиоактивных отходов мы не сможем эксплуатировать, нет финансирования. В 2017 году, когда мы закончим новый безопасный конфайнмент, эксплуатация этого объекта ляжет на плечи Украины. Это большие деньги — миллионы долларов! При том финансировании, которое выделяется сегодня для площадки Чернобыльской АЭС, для нас это будет непосильной задачей.

Кроме того, необходимо уже сейчас начинать работать с нашими западными коллегами, с инвесторами по созданию нового фонда, который позволит нам продолжить работы следующего этапа — по извлечению топливосодержащих масс и демонтажу нестабильных конструкций внутри объекта «Укрытие». Работать надо уже сейчас, завтра будет поздно, 2017 год пролетит, мы даже не заметим, как и все предыдущие годы, когда мы действительно не могли обеспечить надежное финансирование нашей площадки. А за будущими работами кроется будущее нашего коллектива, будущее нашего города.

Хочу вас заверить: нам удастся поддерживать очень высокую квалификацию персонала, несмотря на то, что, как Николай Владимирович справедливо отметил, наш коллектив стремительно

стареет. Но мы его омолаживаем, в этом году начали большую программу по приему молодежи, потому что нам объект эксплуатировать 100 лет.

И в заключение хочу сказать, что коллектив Чернобыльской АЭС надежно обеспечивает ядерную и радиационную безопасность на нашей площадке. Мы надежно эксплуатируем наши объекты и обеспечиваем безопасность на самом высоком уровне.

Спасибо (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Багая Вадима Вікторовича, керівника апарату Національної комісії з радіаційного захисту населення України. Підготуватися Холоші Володимир Івановичу. Будь ласка.

В. В. БАГАЙ, керівник апарату Національної комісії з радіаційного захисту населення України.

Доброго дня! Шановна голово! Шановні присутні! Національна комісія з радіаційного захисту населення України діє як легітимний орган у системі державного управління з 1991 року. У жовтні 2009 року Верховною Радою України затверджено нове Положення про Національну комісію з радіаційного захисту населення України, а в грудні 2009 року — її новий склад.

Для ефективної роботи у складі комісії створено сім комітетів, сформовано апарат. Фінансування комісії здійснюється за бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері радіаційного захисту населення». Звіти про роботу комісії щорічно заслуховуються на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Протягом 2010–2014 років проведено 64 засідання комісії, 94 засідання робочих органів, у тому числі 6 виїзних. На засіданнях представлено і заслухано 168 доповідей з основних питань, підготовлено 12 експертних висновків щодо радіологічного стану населених пунктів України та 2163 додатки до них, розроблено інформаційно-довідкову систему.

Щороку комісія бере участь у підготовці національних доповідей з питань ядерної та радіаційної безпеки, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. З 2010 року представники комісії постійно беруть участь як спостерігачі у протиаварійних

тренуваннях, які проводить ДП НАЕК «Енергоатом». Члени комісії взяли участь у 108 науково-практичних конференціях, семінарах, «круглих столах» та інших наукових заходах, були учасниками більш як 140 міжнародних наукових проєктів, підготували 23 матеріали для міжнародних регулюючих органів, опублікували 324 наукові публікації.

До органів державного управління з профільних питань підготовлено і направлено понад 60 рекомендацій, зокрема щодо:

- перегляду меж зон, що зазнали радіоактивного забруднення;
- створення та розвитку національної системи запобігання і реагування на ядерні та інші техногенні аварії, контролю радіаційної обстановки;
- підвищення рівня аварійної готовності ядерних об'єктів та оптимізація їх аварійних планів із залученням органів місцевого самоврядування;
- забезпечення радіаційної безпеки персоналу в ситуації існуючого післяаварійного опромінення;
- впровадження комплексу радіозахисних заходів, спрямованих на гарантоване виробництво радіологічно безпечної сільськогосподарської продукції;
- систематизації національного законодавства у сфері використання ядерної енергії;
- необхідності розроблення та прийняття нормативно-методичних та інших документів;
- гармонізації національного та міжнародного законодавства.

Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи є одним із головних напрямів діяльності комісії. Комісія обстоює думку щодо пріоритетності стратегії реабілітації постраждалих територій порівняно із стратегією ліквідації наслідків, яких вони зазнали.

Комісія надає важливого значення здійсненню щорічної дозиметричної паспортизації населених пунктів. Хід паспортизації та питання її нормативно-методичного забезпечення постійно обговорюються на засіданнях комісії. Слід зазначити, що така паспортизація проводилася безперервно до 2008 року і завдяки зусиллям комісії відповідний комплекс робіт відновлено 2011 року.

На підставі аналізу даних загальної дозиметричної паспортизації за 2000–2011 роки комісією підготовлені експертні висновки щодо радіологічного стану населених пунктів 12 областей. У 2012 році ці висновки схвалені комісією і затверджені суб'єктами

експертизи відповідно до законодавства та направлені Президентові України, Прем'єр-міністрові України, Голові Верховної Ради України, головам профільних комітетів парламенту, центральним органам виконавчої влади, обласним радам та обласним державним адміністраціям.

Водночас, підсумовуючи діяльність з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, очільники комісії вважають, що держава має попрацювати над вирішенням таких проблем.

Чинна законодавча база з чорнобильських питань спрямована переважно на консервацію існуючого стану постраждалих територій та надання пільг, а не на комплексне подолання наслідків аварії. Система соціального захисту громадян, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС, спрямована на компенсацію потенційних ризиків, не адекватна величині цих ризиків і не співмірна з економічною спроможністю держави. Державна політика щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи повинна базуватися на реальній оцінці радіоекологічної ситуації та реальних величинах ризиків і враховувати рекомендації, напрацьовані вітчизняними науковцями.

Національна комісія з радіаційного захисту населення України вважає, що провідним напрямом реабілітації постраждалих територій має стати відновлення сільськогосподарського та лісового господарства, виробництво на цих територіях безпечної продукції. На думку комісії, також важливо зберегти та розширити наявну систему радіоекологічного моніторингу.

Завершуючи виступ, хочу звернути увагу, що відповідно до законодавства члени Національної комісії з радіаційного захисту населення України обираються терміном на п'ять років...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершуйте думку. Будь ласка, 10 секунд.

В. В. БАГАЙ ...сплив минулого року. Тому, користуючись нагодою, звертаюся до Верховної Ради з проханням розглянути питання про обрання нового складу комісії.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Холошу Володимира Івановича, заступника генерального директора з питань створення єдиного комплексу

поводження з відпрацьованим ядерним паливом відокремленого підрозділу «Атомпроект-інжиніринг» Державного підприємства «Національна енергогенеруюча компанія «Енергоатом». Приготуватися Шестопалову В'ячеславу Михайловичу.

В. І. ХОЛОША, заступник генерального директора відокремленого підрозділу «Атомпроект-інжиніринг» ДП НАЕК «Енергоатом».

Шановні народні депутати! Шановні учасники парламентських слухань! Дорогі побратими! Хтось із великих сказав, що кожне покоління має свою війну. Ми мали свою війну під назвою «Чорнобиль», хтось мав свою війну в Афганістані, зараз маємо війну під назвою «антитерористична операція».

У 1990-ті роки нас вважали героями, які захистили Україну і весь світ від чорнобильської біди. Коли ми їхали на роботу чи службу до Чорнобиля, на в'їзді в місто нас зустрічав плакат: «На вас смотрит вся страна». Нас поважали в суспільстві.

Минув час. На сьогодні Чорнобильську катастрофу значною мірою подолано, і перед Українською державою постали інші виклики. Чорнобиль почав забуватися, увага суспільства прикута до подій на сході України. Разом з тим значна частина чорнобильських проблем залишається актуальною — це і проблеми достойного рівня соціального і медичного забезпечення чорнобильців, і проблеми техногенної небезпеки в зоні відчуження.

Тут вже багато і правильно говорили про проблеми, про необхідність коригування концепції діяльності в зоні відчуження, створення природоохоронних заповідників і створення безпечних радіаційних і ядерних об'єктів. Проте я хочу наголосити ще на двох надзвичайно важливих проблемах.

Перше. Зона відчуження все-таки буде ще сотні років, принаймні її центр ще залишатиметься об'єктом ядерної, радіаційної небезпеки. Там є безліч об'єктів, які на сьогодні становлять небезпеку, а також буде збудовано ряд об'єктів для хвостів паливно-ядерного циклу атомної енергетики України. Тому, з огляду на це, підтримка транспортної інфраструктури цієї території, доступ до об'єктів підвищеної небезпеки має пріоритетне значення. У цьому контексті капітальний ремонт залізничної колії Вільча — Янів і ремонт колії від Овруча до Вільчі, відновлення руху потягів на цій ділянці — питання національної безпеки.

Друге. Для вирішення проблеми радіоактивних відходів, забезпечення єдиної системи функціонування потрібно завершити на 90 відсотків готовий пусковий комплекс «Вектор». У нас капітальні вкладення зроблені, фактично об'єкт готовий, частина вже введена в експлуатацію і готова приймати ядерні відходи, але потрібно завершити ті 10 відсотків, щоб пусковий комплекс функціонував у повному вигляді. Відповідні пропозиції ми від імені компанії подали до проекту Рекомендацій сьогоднішніх слухань, просимо підтримати.

І на завершення. Кожне покоління має свою війну. Кожна держава має свою історію, свої знакові події, поразки, перемоги. Але обов'язок влади і суспільства — не забувати людей, які захищали цю землю, інакше під час наступної війни можуть виникнути проблеми із захистом держави.

Бажаю всім здоров'я і дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Шестопалова В'ячеслава Михайловича, директора Науково-інженерного центру радіогідроекологічних полігонних досліджень Національної академії наук України, академіка Національної академії наук України, академіка-секретаря Відділення наук про землю Національної академії наук України, доктора геолого-мінералогічних наук, професора. Приготуватися Удовиченку Володимиру Петровичу.

В. М. ШЕСТОПАЛОВ, директор Науково-інженерного центру радіогідроекологічних полігонних досліджень НАН України.

Шановні колеги! Серед найважливіших проблем, які необхідно вирішувати в зоні відчуження, — проблема радіоактивних відходів. Зусиллями наших фахівців, керівництва зони відчуження у 2008 році розроблена і затверджена Загальнодержавна цільова екологічна програма поводження з радіоактивними відходами. Пізніше за допомогою фахівців із Європи ми спільно розробили Стратегію поводження з радіоактивними відходами в Україні та внесли пропозиції щодо створення спеціального фонду, які були затверджені Кабінетом Міністрів і Верховною Радою.

Починаючи з 2010 року, переважно завдяки НАЕК «Енергоатом», фонд щороку поповнювався більш як на 500 мільйонів гривень. Однак виконання програми за рік становило лише близько

10 відсотків, що відповідає менше 20 відсоткам фонду. Фактично нецільовим використанням коштів фонду керувало Міністерство фінансів, за всіх урядів, включаючи теперішній.

Вважаємо, що необхідно негайно зробити цей фонд автономним, утворити професійну наглядову раду, як це робиться в Європі, і використовувати кошти фонду виключно на виконання програми поводження з радіоактивними відходами.

Існуюча практика нецільового використання коштів фонду призвела, наприклад, до того, що роботи зі створення глибинного геологічного сховища для захоронення найбільш високоактивних відходів ще навіть не розпочаті. Відбувається ігнорування цієї важливої проблеми, незважаючи на те, що такі відходи є найбільш небезпечними: займаючи лише 2 відсотки обсягу всіх відходів, вони становлять 99 відсотків радіоактивності відходів України.

У нас розроблено низку пропозицій щодо найбільш безпечного захоронення цих та інших відходів із значною економією фінансових ресурсів і часу порівняно з існуючими вітчизняними та європейськими підходами. Для термінового захоронення найбільш небезпечних відходів треба залучити Державну службу геології та надр України, інститути Національної академії наук України, налагодити співробітництво із Сполученими Штатами Америки, які почали йти тим шляхом, що ми пропонували. Однак поки що наші розробки лежать на полиці.

Я подивився, які пропозиції підписані Прем'єр-міністром. Там сказано, що треба розробити проект глибинного сховища. Але для того, щоб розробити проект глибинного сховища, необхідно провести дуже ретельні геологорозвідувальні роботи на значній частині зони. Це вимагає більше часу, аніж грошей, хоча гроші теж потрібні. Тому це треба починати робити негайно, інакше пропозиції залишаться тільки на папері, не більше.

Необхідно також невідкладно створити організацію, яка відповідатиме повністю за всі етапи поводження з радіоактивними відходами згідно з європейськими принципами і з нашим законом, відповідно до якого така організація сама не повинна утворювати відходів.

Ми вважаємо також, і це дуже важливо, що створення біосферного заповідника або обрізання зони відчуження, як тут вносять пропозиції, можна здійснювати лише після проведення ретельних

геологорозвідувальних робіт з пошуку ділянок для глибинного захоронення радіоактивних відходів та, наголошую, врахування потреб оборони кордону (адже від кордону до Києва найближча відстань через зону) і повноцінної оцінки бар'єрної санітарної функції зони.

Дякую за увагу (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Удовиченка Володимира Петровича, Славутицького міського голову. Підготуватися Дзюблику Павлу Володимировичу.

В. П. УДОВИЧЕНКО, Славутицький міський голова (Київська область).

Дякую, шановна Оксано Іванівно! Шановні добродію! Славутич зразка 2015 року — це сучасне європейське місто, в якому мешкають представники 49 національностей і народностей, проживають у мирі та злагоді, з них 58 відсотків — чорнобильці. У моїй промові написано «справжні чорнобильці», але, щоб не ображати інших, я це слово не казатиму.

У 1990 році у Славутичі був один український клас із 8 учнів, перший український клас. На сьогодні із 97 класів 82 — з українською мовою навчання, інші мають можливість вивчати мову своїх предків, у нас цивілізоване місто.

Дві проблеми має Славутич.

Перша проблема пов'язана із славутичанами-чорнобильцями, які зробили неймовірну роботу за ці майже 30 років, і ви є живими свідками цього.

І друга проблема — потужна сучасна соціальна інфраструктура міста, побудована для чорнобильців, які заслуговують на неї, але яка, на превеликий жаль, не вписується в формульні підходи Міністерства фінансів України.

Славутич — не жебрак. У межах спеціальної економічної зони успішно реалізовано унікальний проект — створено майже 1100 високотехнологічних робочих місць. І тепер (увага!) звертаюся до противників спеціальних економічних зон, вільних економічних зон: якщо ми хочемо здійснити технологічний про-рив, вся Україна сьогодні має стати вільною економічною зоною. Звертаю вашу увагу, що надходження від суб'єктів спеціальної

економічної зони до бюджетів усіх рівнів у 3,8 раза перевищують преференції, які були надані свого часу.

Найбільша проблема — соціальна інфраструктура. Що робити? Закривати? Але закрити школу — це вже не Славутич. Закрити дитячий садочок — це не Славутич. Закрити всі спортивні споруди — будь ласка, але це не Славутич.

Для статистики. За 25 років наші дитячі спортивні школи виховали (а у нас маленьке місто, лише 25 тисяч мешканців) 377 чемпіонів і призерів України, 25 чемпіонів і призерів Європи, 16 чемпіонів і призерів світу. Маленький Славутич, але умови... Пропонують закрити. Думаю, на ці питання треба відповідати, але відповідати з чистою совістю.

Ще одна проблема — вилучення. Чи є резерв фінансових ресурсів? Є. Минулого року вилучення становили 32,5 мільйона гривень, цього року — 24 мільйони гривень. Мінімум, який потрібен, щоб не закривати, не знищувати соціальну інфраструктуру, — 20 мільйонів. Є баланс? Виявляється, є баланс.

Найболючіша проблема, на превеликий жаль, — медичне обслуговування. У цьому році втричі зменшили фінансування медичного обслуговування і ще й назвали це реформою! Вибачте, але реформа повинна об'єднувати людей, а не роз'єднувати і робити ворогами власної держави.

З урахуванням величезної інфраструктури і можливостей міста Славутича пропоную розширити Чорнобильський центр з проблем ядерної безпеки, радіоактивних відходів та радіоекології, науково-дослідницький реактор перенести з Києва до Славутича і створити потужний центр ядерних досліджень. Без атомної енергетики ми сьогодні не обходимося і не обійдемося.

Дякую комітетові і Миколі Володимировичу Томенку особисто, і звертаюся до народних депутатів, особливо до депутатів — воїнів АТО: підтримайте чорнобильців, інакше держава може і вас так не чути, як сьогодні не чує чорнобильців.

Слава Україні! Слава героям Чорнобиля! Слава героям! Героям слава! *(Оплески).*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до слова Дзюблика Павла Володимировича від фракції політичної партії «Народний фронт». Прошу підготуватися Березіну Володимирі Олексійовичу.

П. В. ДЗЮБЛИК, голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (одномандатний виборчий округ № 66, Житомирська область, політична партія «Народний фронт»).

Добрий день, шановні колеги! Шановні учасники парламентських слухань! Усі ви знаєте, що таке зона відчуження, — це 2600 квадратних кілометрів, уражені радіоактивними елементами, це 76 населених пунктів, у які, я думаю, не скоро повернеться життя, це понад 20 мільярдів гривень, виділених з державного бюджету за часи незалежності України. Більшість робіт, проведених після спорудження об'єкта «Укриття», майже не впливали на поліпшення стану радіоактивного забруднення ані в межах самої зони відчуження, ані поза нею. Ефективність ліквідації наслідків Чорнобильської аварії в зоні відчуження залишається мінімальною, цей процес відбувається самоплинно, скажемо так, завдяки природі.

У 1986 році Володимир Васильович Щербицький озвучив інформацію, що в чорнобильській зоні, на покинутих територіях, залишилося матеріальних цінностей приблизно на 100 мільярдів радянських карбованців. І ми всі добре знаємо, що відбувається відтоді — вивозяться тонни металу, техніка, все, що там залишилося, тобто відбувається звичайне мародерство.

Окрім того, слід зазначити, що останнім часом активізувалися масові вирубки лісу з подальшою його реалізацією. Ви знаєте, що ліс нам потрібен для того, щоб забезпечити бар'єрну функцію. Найстрашніше в цій ситуації те, що заходи з відновлення цієї функції також не відбуваються. Всі ми знаємо також, що за бажання можна піти в ліс і назбирати ягід, грибів. А якщо ще заплатити гроші, то можна поїхати на полювання на тварин, занесених до Червоної книги України. Тобто це ситуація, яка нині існує.

Велика робота проводиться щодо об'єкта «Укриття», до цього питань немає.

Фракція партії «Народний фронт» займає чітку позицію щодо розвитку і подальшої долі зони відчуження. На нашу думку, перше, що необхідно зробити, — провести детальний об'єктивний радіологічний аналіз зон радіоактивного забруднення, можливо, із залученням іноземних фахівців.

На територіях, забруднених важкими сполуками плутонію та урану, необхідно створити так звану промислову зону і розмістити

в ній виробництва для переробки і зберігання радіоактивних відходів українських атомних електростанцій. Ні для кого не секрет, що Україна щороку перераховує до бюджету Російської Федерації не один мільйон доларів за ту роботу, яку ми могли б робити самостійно. Це беззаперечний факт. Це дало б змогу розвиватися такому уславленому місту, як Славутич.

Щодо територій, забруднених легкими сполуками стронцію. Можливо, потрібно створити біосферний заповідник, про який ми всі говоримо.

Щодо великих територій, які на сьогодні не забруднені радіоактивними елементами. Думаю, необхідно все-таки провадити там господарську діяльність. Переглянути законодавчо межі другої, третьої і четвертої зон, надати преференції підприємствам, щоб вони вклали кошти і розвивалися, надати пільги, розробити комплексні програми, щоб депресивні регіони півночі Житомирщини, Київщини і Чернігівщини почали відбудовуватися і розвиватися.

На сьогодні потрібно...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 10 секунд.

П. В. ДЗЮБЛИК. Потрібно покласти край оцій «чорній дірці» на карті України і дійсно зробити так, щоб Чорнобиль приносив користь.

Дякую за увагу (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до слова Березіна Володимира Олексійовича, президента Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України». Підготуватися Бабенку Олександр Павловичу.

В. О. БЕРЕЗІН, президент Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України».

Уважаемые участники парламентских слушаний! Сегодня здесь рассматриваются технические вопросы по зоне и по станции. Но нет технических вопросов без людей. Люди — это первое, что должно быть в любом деле.

То, что сегодня происходит, и то, что с нами делают наше правительство и Верховная Рада, иначе как геноцидом, наверно, называть нельзя. Из работающих в зоне больше половины — наши

побратимы-чернобыльцы, которых сегодня законом выгоняют из зоны, специалистам предлагают уйти на пенсию.

А то, что делают с малообеспеченными... Как можно для человека, который получает пенсию до 2 тысяч, вынужден подрабатывать и получает 1–2 тысячи зарплаты, вводить налогообложение пенсии? Относительно этой ситуации вообще нет слов. Человек идет на работу, чтобы купить жизненно необходимые лекарства, оплатить возросшие коммунальные платежи. По-моему, с новыми тарифами на коммунальные услуги, на энергоресурсы даже со средней пенсией вряд ли кто-то справится.

Последние парламентские слушания по чернобыльским вопросам проводились в этом зале, если вы помните, в 2013 году. Прошло обсуждение, все выступления были хороши, но постановления по Рекомендациям этих парламентских слушаний Верховная Рада так и не приняла. В 2014 году парламентских слушаний по нашей проблематике не было. Грядет 30-летие со дня Чернобыльской трагедии, но все наши обращения в Верховную Раду, в Кабинет Министров о включении в сегодняшние слушания содоклада по социальным вопросам и обращение к министру Розенко с просьбой выступить с таким содокладом (к сожалению, министра я не вижу) остались без ответа.

Принятые законы, о которых говорилось выше, которые носят антиконституционный характер и приняты с согласия Минсоцполитики и Комитета Верховной Рады по вопросам социальной политики, занятости и пенсионного обеспечения, — это нонсенс. А вносятся проекты на рассмотрение госпожой Яресько даже без согласования с профильным комитетом по чернобыльским вопросам. Вместо Минсоцполитики пенсионными вопросами уже занимается госпожа Яресько!

Власть нас не слышит, мы об этом заявляем, не слышит нас власть! За три года, с 2011 года, ни один Премьер-министр не встретился с чернобыльцами. В ответ на наши многочисленные обращения о нарушении Конституции Украины, мы вручали свои требования с просьбой не принимать законопроект № 2212 как антиконституционный, — молчание.

Мало того, закон № 76–VIII был принят, если помните, в ночь на 29 декабря, а подписан Президентом Украины 28 декабря. Уважаемые народные депутаты, нужны ли вы здесь вообще, если законы подписываются раньше, чем за них голосуют?

А как было с законопроектом № 2212? Как его проталкивали здесь пять раз, и как Яценюк хвалил Председателя Верховной Рады, хвалил комитеты, которые согласились подписать этот законопроект. Мы видели этот цирк.

Принимаются изменения в бюджет, предлагается выделить 300 миллионов на жилье воинам АТО. Я превосходно понимаю: наши бойцы участвуют в АТО. Но уже второй год не выделяется 150 миллионов для чернобыльцев, стоящих в очереди на жилье более 20 лет. Кто и когда разработает Национальную программу преодоления последствий Чернобыльской аварии? Наверное, не было бы такого огульного подхода к четвертой зоне, если бы такая программа была.

И еще. Уже вспоминали о 30-лети трагедии, и я еще раз скажу о том, что через 30 лет заканчиваются донорские отношения с пострадавшей страной...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, 10 секунд для завершения думки.

В. О. БЕРЕЗІН. И если мы сегодня не заявим о том, что проблема Чернобыльской АЭС существует, отвернутся от нас доноры, которые...

Благодарю за внимание.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Бабенка Олександра Павловича, генерального директора об'єднання «Ядерний страховий пул України». Підготуватися Токаревському Володимирі Василювичу.

О. П. БАБЕНКО, генеральний директор об'єднання «Ядерний страховий пул України».

Шановна пані головуюча! Шановні пані та панове! Вимушений привернути вашу увагу до ще однієї проблеми. Опис цієї проблеми є в матеріалах до слухань, тому намагатимуся розповісти про неї стисло.

Ціна питання — приблизно 40 мільйонів гривень. Якщо питання не буде вирішено, то можемо мати, вибачте, халепу на суму приблизно 6 мільярдів. Що ми маємо наразі? Ми не маємо фінансового забезпечення цивільної відповідальності Чорнобильської атомної електростанції за ядерну шкоду. Це означає, що населення

України не має страхового захисту на випадок ядерного інциденту. Причому іноземні компанії, що працюють на станції, свого часу були звільнені від такої відповідальності, що, в принципі, правильно.

Далі. У разі, не дай боже, ядерної аварії на ЧАЕС весь тягар виплати компенсації за ядерну шкоду ляже на державний бюджет. Це ті 6 мільярдів, про які я казав.

Окрім того, Україна не виконує міжнародних зобов'язань, не дотримується національного законодавства, порушені ліцензійні вимоги щодо функціонування станції як оператора ядерної установи, ускладнено виконання низки важливих міжнародних проєктів у сфері ядерної безпеки в Україні загалом і зокрема на ЧАЕС.

Як це працює? Існує більш-менш формалізована система, глобальна система ядерної безпеки і забезпечення цивільної відповідальності за ядерну шкоду — компенсація за ядерну шкоду. Існують міжнародні конвенції. Україна свого часу приєдналася до Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду, було створено відповідне національне законодавство. На виконання цього законодавства постановою Кабінету Міністрів було утворено «Ядерний страховий пул України» — об'єднання страхових компаній, бо саме страхування в усьому цивілізованому світі є найоптимальнішим шляхом фінансового забезпечення цивільної відповідальності операторів. І саме ядерні страхові пули, яких у світі 26, є складовою цієї глобальної системи фінансового забезпечення, яка, своєю чергою, є складовою глобальної системи ядерної безпеки.

Кілька років тому Чорнобильській атомній електростанції було надано статус оператора ядерної установки відповідно до конвенції та національного законодавства. Потрібно було дуже швидко надати фінансове забезпечення, бо йшли міжнародні проєкти. Ядерний страховий пул України домовився зі світовою спільнотою, щоб застрахувати відповідальність Чорнобильської атомної електростанції без попереднього проведення страхової експертизи, за тимчасовим автоматично розрахованим тарифом, і тільки потім провести інспекцію. Бо не можна було зупиняти проєкти.

Інспекцію було проведено і виявилось, що ризики приблизно у 100 разів вищі, ніж зазвичай беруться до страхування. Тому світові лідери страхування (а на той час не тільки 25 українських компаній) надавали страхове покриття, 90 відсотків цих ризиків

перестраховані більш як у 100 провідних страхових компаніях світу) сказали, що це ненормально, якщо потрібно надавати фінансове забезпечення у вигляді страхування — тариф має бути підвищений. Тому і маємо такі цифри.

Тому ми просимо профільний комітет посприяти у вирішенні цього питання. Імплементация конвенції і виконання законів коштує грошей, але це треба зробити. І не з мізерного бюджету ЧАЕС, який справді є мізерним, з огляду на масштабність і важливість завдань.

Дуже дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Токаревського Володимира Васильовича, вченого, директора Інституту проблем Чорнобиля. Підготуватися Тетеріну Миколі Васильовичу.

В. В. ТОКАРЕВСЬКИЙ, директор Інституту проблем Чорнобиля ВГОІ «Союз Чорнобиль України».

Сьогодні я вперше виступаю з такої високої трибуни у Верховній Раді України. Пригадую, у березні 1979 року я був у США і виступав з приводу ядерної аварії на американській атомній станції. Насамперед я хочу звернутися до вас ось із чим. Чорнобильська катастрофа завдала значної шкоди всій світовій економіці. За останніми оцінками, шкода, завдана всьому світові, становить 1 трильйон доларів. Білоруси нарахували, що в економічному плані їхні втрати становлять 235 мільярдів доларів, це понад 20 бюджетів країни. В Україні ця шкода за останніх 30 років сягнула 187 мільярдів доларів, у Росії — близько 128 мільйонів доларів. Тобто країнам колишнього Радянського Союзу завдано шкоди на 550 мільярдів доларів.

Більше 350 тисяч людей в Україні, Білорусі та Росії переселено, закрито 520 населених пунктів. Збудовано десятки тисяч квартир, 400 тисяч гектарів землі виведені за межі сільського господарства. Таким чином, завдана шкода страшенна. В Україні зона охоплює 2,5 тисячі квадратних кілометрів, у Білорусі — 2,2 тисячі квадратних кілометрів, Росії теж завдано великої шкоди.

Проблема ліквідації аварії на ЧАЕС є надзвичайно складною, вона потребує багатосторонніх заходів — політичних, екологічних, економічних, радіаційних. Враховуючи погіршення здоров'я

населення внаслідок дії радіонуклідів, основний елемент ліквідації наслідків аварії — це заходи, спрямовані на покращання здоров'я громадян.

Сьогодні я йшов на роботу, і до мене декілька разів телефонували інваліди-чорнобильці. Інститут проблем Чорнобиля створений у складі Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України». Інститут — не громадська організація, але люди телефонують і просять: «Допоможіть, у мене хвора дружина, я сам — на милицях, як отримати необхідну допомогу?». Таких звернень — безліч, їх надзвичайно багато, лише за годину відбулися дві такі телефонні розмови. Я міг би багато сказати...

Жодна національна програма щодо ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС не виконувалася. Я щиро дякую за виступи Володимир Олексійовичу Березіну і В'ячеславу Михайловичу Шестопалову. Хай би що я вам сказав сьогодні, ви мене не почуєте і не дуже зрозумієте. Ця проблема не вирішується вже 30 років. Таке життя продовжувалося і буде продовжуватися ще довго. Період напіврозпаду стронцію — 29 років, його кількість зменшиться...

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до слова Тетеріна Миколу Васильовича, представника Атомпромспілки в Чорнобильській об'єднаній організації профспілки. Підготуватися Базику Дмитру Анатолійовичу.

М. В. ТЕТЕРІН, представник Атомпромспілки в Чорнобильській об'єднаній організації профспілки.

Уважаемые народные депутаты! Уважаемые участники парламентских слушаний! Я хочу затронуть несколько очень важных проблем, которые беспокоят работников предприятий зоны отчуждения. Для начала хочу самому себе задать вопрос как налогоплательщик. Мы с вами 29 лет занимаемся ликвидацией и минимизацией последствий аварии. На сегодняшний день загрязнение воды в районе Киева составляет 50 беккерелей на один кубический метр. Норма для питьевой воды — 2 тысячи. Но если до 1986 года загрязнение воды составляло от 3 до 5 беккерелей, то мы с вами пьем воду, загрязненную в 10–12 раз больше, чем до аварии.

Почему это происходит? Да потому что фактически в 10-километровой зоне в открытых источниках нет воды, это жидкие

радиоактивные отходы. Сейчас загрязненность всех подземных грунтовых вод превышает допустимые нормы, и все эти грунтовые воды в основном идут в Припять.

Почему это происходит? Да потому что мы не перезахоронили радиоактивные отходы, захороненные в 1986 году. Фактически они все сейчас находятся в воде. Уровень грунтовых вод в районе ЧАЭС поднялся. Этим вопросом мы пока заняться не можем, перезахоронить высокоактивные радиоактивные отходы просто некуда. И заниматься этим вопросом пока некому, потому что скоро предприятий зоны не будет. Это я говорю вам открытым текстом.

В прошлом году с нашей программы сняли 28 миллионов, и мы практически легли, ели дожили до конца года. В прошлом году Минфин, будем говорить открытым текстом, украл у нас 131 миллион и до сих пор не вернул. Я обращаюсь к Николаю Владимировичу с этим вопросом, который так и не решен. До сих пор нам не выплатили задолженность по заработной плате за ноябрь и декабрь. Происходят какие-то игрища, есть решение Премьер-министра, но оно до сих пор не выполняется. А нам работать уже нечем, людей практически не за что везти в зону.

Далее. Мне не хотелось бы об этом говорить, но никуда не денешься. Хочу обратить внимание на то, что назревает большой конфликт интересов между ЧАЭС и предприятиями зоны отчуждения, между Славутичем и Иванковым. Концепция развития зоны отчуждения на сегодняшний день такова, что выслушивают мнение только Чернобыльской атомной электростанции. Наши попытки высказать свою точку зрения не принимаются в упор.

На предыдущих парламентских слушаниях по теме ЧАЭС мне просто не дали слово, хотя я пытался выступить. Я понимаю, что реформировать предприятия зоны отчуждения необходимо, в обязательном порядке. Но почему не слушают мнение наших предприятий? Почему не слушают специалистов? Почему не интересуются? Ведь в результате предложений, внесенных Чернобыльской атомной электростанцией, у нас будет проблема с Иванковым. Во-первых, они будут недополучать деньги в свой бюджет, а во-вторых, потеряют рабочие места. Сейчас у нас работают около 600 человек из Иванкова, все остальные — из других территорий Украины. Поэтому, Николай Владимирович, прошу все-таки вернуться к рассмотрению проблем зоны отчуждения комплексно, с участием представителей всех заинтересованных

сторон и с привлечением не лукавых специалистов, работающих по договору, а занимающихся делом профессионально.

Наша специализированная медсанчасть МСЧ–16, созданная специально для вахтовиков, сегодня передается в город Иванков. На каком основании? Ведь она никогда не обслуживала жителей Иванкова. Это значит, что в зоне отчуждения не будет медицинского обслуживания! Поэтому прошу все-таки вернуться к этому вопросу и вернуть нашу медсанчасть в государственную собственность. Вопрос вроде рассматривался, медсанчасть была в списке объектов, которые должны вернуться в подчинение Минздрава, но ее исключили. Моя просьба заключается именно в этом.

Спасибо за внимание. Будьте здоровы! Всего вам доброго!
(Оплески).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Базику Дмитра Анатолійовича, генерального директора Державної установи «Національний науковий центр радіаційної медицини» Національної академії медичних наук України, члена-кореспондента Національної академії медичних наук України. Підготуватися Гудкову Дмитру Ігоровичу.

Д. А. БАЗИКА, генеральний директор Державної установи «Національний науковий центр радіаційної медицини» НАМН України.

Шановна пані головуєча! Шановні колеги! Нашим Національним науковим центром радіаційної медицини програма медичного та біофізичного супроводу робіт на об'єкті «Укриття» виконується від самого початку, вона нами розроблена і затверджена Міністерством охорони здоров'я України. І зараз я скажу про декілька фактів та результатів виконання цієї програми.

Згідно з програмою вхідним та іншими видами контролю перевірено понад 20 тисяч осіб. З них кожний другий не може працювати в чорнобильській зоні, оскільки не відповідає вимогам. Чи це такі важкі вимоги? Ні, це низький рівень здоров'я населення, що призводить до зниження професійної придатності.

Однак програма виконує свою мету. Понад 8 тисяч осіб працюють вже 11 років, і немає таких радіаційно індукованих захворювань, як лейкемія, рак щитовидної залози, інших захворювань, що, на наше нещастя, виникли внаслідок переопромінення після аварії на ЧАЕС.

Існують інші проблеми. Насамперед необхідно постійно дотримуватися правил радіаційної безпеки. У біопробах 1850 осіб виявлено транзиторне підвищення трансуранових елементів. Чи це хвороба? Ні, це не хвороба. Ці люди перебувають під медичним контролем. А в чому полягає причина? Причина в тому, що ці люди нехтують індивідуальними правилами радіаційної безпеки, що призводить до таких наслідків. А це, своєю чергою, призводить до недопуску до роботи в зоні. Це перше.

Друге. Дуже важливим є виконання європейських директив і створення реєстру працівників, які працюють у зоні. У нас виходить так, що потім жодного контролю за станом здоров'я цих людей немає. Це неприйнятно.

Третє, щодо прийняття рішень про провадження господарської діяльності у 30-кілометровій зоні, про створення заповідника. Якщо ми виводимо території, вони мають відповідати нормам радіаційної безпеки, тобто не більше 1 мілізіверта на рік для населення. Це теж треба враховувати.

Четверте, про медсанчастину, передачу в комунальну власність Іванківському району. Чи може будь-яка комунальна служба відповісти за радіаційну безпеку в державі? Ні, не може. Тому важливо, щоб усі спеціалізовані медико-санітарні частини були в державній власності, і саме держава здійснювала контроль за станом радіаційної безпеки. Інакше бути не може.

Ще хочу сказати стосовно питань, які порушувалися сьогодні. По-перше, щодо фахівців. Фахівці є! У нас є унікальні лабораторії з дозиметрії, радіохімії, не треба шукати їх десь за кордоном, усе є в Україні.

По-друге, щодо четвертої категорії. З початку 2015 року 262 випадки захворювань жителів четвертої зони пройшли експертизу на зв'язок з дією факторів аварії на ЧАЕС. Вчора з Міністерства соціальної політики України надійшов лист, в якому сказано, що на цих людей тепер не поширюється програма спеціальної медичної допомоги. Таким чином, у них не буде можливості отримувати безоплатну медичну допомогу у разі онкологічного захворювання. Я прошу комітет вжити всіх можливих заходів... Це люди з онкологічними захворюваннями. Це питання життя і смерті людей.

Дякую за увагу (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Гудкова Дмитра Ігоровича, доктора біологічних наук, завідувача відділу прісноводної радіоекології Інституту гідробіології Національної академії наук України. Підготуватися Орлову Максиму Івановичу.

Д. І. ГУДКОВ, завідувач відділу прісноводної радіоекології Інституту гідробіології НАН України.

Шановна пані головуєча! Шановні учасники парламентських слухань! Зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС передбачає, зокрема, і виведення з експлуатації водойми-охолоджувача. Нагадаю, що це водойма загальною площею близько 23 квадратних кілометрів, рівень води в якій підтримується штучно на 6–7 метрів вище за рівень річки Прип'ять.

У результаті аварії на ЧАЕС екосистема водойми-охолоджувача зазнала інтенсивного радіонуклідного забруднення. Переважна кількість радіоактивних речовин швидко акумулювалася донними відкладами і водними організмами. І на сьогодні в основних компонентах екосистеми водойми, не враховуючи трансуранових елементів, зосереджено понад 300 беккерелів стронцію — 90 та цезію — 137.

Водойма-охолоджувач є високопродуктивною екологічною системою з високим різноманіттям водних організмів загальною біомасою близько 45 тисяч тонн. Попередніми дослідженнями з'ясовано, що у разі виведення з експлуатації водойми-охолоджувача можуть виникнути негативні фактори зниження рівня води, а саме поширення радіоактивних аерозолів з поверхні осушених ділянок за рахунок вітрового перенесення, а також неконтрольована трансформація екосистеми водойми та масова загибель водних організмів, що може призвести до небажаних екологічних та санітарно-гігієнічних наслідків. Мається на увазі те, що заходи, пов'язані з виведенням водойми-охолоджувача з експлуатації, призведуть до зміни найважливіших екологічних чинників водного середовища, що забезпечують необхідні умови для існування водних організмів та функціонування екосистеми загалом.

Одним із головних чинників, що впливатимуть найбільшою мірою, є зниження рівня води, яке в перші роки призвело до неминучого відмирання значної кількості водних тварин і рослин. Відповідно для мінімізації надмірного надходження органічних речовин і кисневого дефіциту вкрай важливим є поетапне та

контрольоване зниження рівня води водойми-охолоджувача, забезпечення її нормального функціонування і поступової трансформації водно-болотної екосистеми. Недотримання визначеного режиму спуску та відсутність системного радіоекологічного та гідробіологічного моніторингу можуть призвести до погіршення радіаційної та санітарно-епідеміологічної ситуації у водоймі та на прилеглих територіях.

Іншим украй важливим питанням є продовження моніторингових досліджень наземного, повітряного та водного середовищ у межах зони відчуження, оскільки її територія залишається відкритим джерелом радіонуклідного забруднення зі складною структурою розподілу і динамікою фізико-хімічних форм, які впливають на міграцію та концентрування радіонуклідів компонентами водних і наземних екосистем.

Численними дослідженнями встановлено, що у ґрунтах зони відчуження триває підвищення мобільних біологічно доступних форм радіонуклідів, відбувається їхня подальша міграція з поверхневими і ґрунтовими водами. Особливо це стосується заплавної території річки Прип'ять, де відбуваються процеси перезволоження та заболочення ґрунтів, що призводить до прискорення процесів мобілізації раніше фіксованих радіоактивних речовин і формування своєрідних депо — рухливих форм, у першу чергу стронцію-90, які у багатоводні періоди можуть бути джерелом підвищення винесення радіонуклідів у річку Прип'ять і далі за межі зони відчуження, у Дніпро та його водосховище. За таких складних і не завжди передбачуваних умов скорочення програми радіоекологічного моніторингу, а також підприємств, що його здійснюють у зоні відчуження, вкрай неприпустимо.

Особливого значення набули також проблеми хронічного впливу іонізуючого випромінювання на тваринний і рослинний світ. У живих організмів зони відчуження зареєстровані численні ефекти, що свідчать про ураження біологічних систем на різних рівнях організації. Вивчення ефектів радіаційно-індукованих порушень у біосистемах, а також процесів екологічного відновлення водних і наземних екосистем має слугувати науковою основою для комплексу заходів, пов'язаних із прогнозуванням і подоланням екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи.

Деякою мірою вирішенню важливих природоохоронних, наукових, соціально-економічних та інших проблем може сприяти

створення на території зони відчуження Чорнобильського біосферного заповідника, на базі якого за сприяння державних підприємств зони відчуження можливе здійснення заходів щодо:

- захисту та збереження біорізноманіття рослинних і тваринних угруповань зони відчуження;
- виконання системного радіоекологічного моніторингу навколишнього природного середовища з метою довгострокового прогнозування та оцінки радіаційних ризиків від міграції радіонуклідів у природних і природно-техногенних екосистемах;
- проведення комплексних радіоекологічних та радіобіологічних досліджень на різних рівнях організації біосистеми, розроблення концептуальних підходів до радіаційного захисту біоти і людини;
- оптимізації міжнародного наукового співробітництва.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Орлова Максима Івановича, голову первинної профспілкової організації Чорнобильської атомної електростанції. Підготуватися Бондарю Олександру Івановичу.

М. І. ОРЛОВ, голова первинної профспілкової організації ДСП «Чорнобильська атомна електростанція».

Шановні учасники парламентських слухань! Дозвольте передати вам щирі вітання від героїчного колективу Чорнобильської атомної електростанції. У мене три тези, виступатиму стисло.

Перша теза — відшкодування Пенсійному фонду витрат на виплату і доставку пільгових пенсій за віком. Микола Володимирович вже казав про це, а я лише зауважу, що державні підприємства, виконуючи завдання державної програми в умовах тотального радіоактивного забруднення, тобто в умовах дії обставин непереборної сили, вимушені сплачувати Пенсійному фонду додаткові видатки з фонду оплати праці. Відбувається суперечність, адже ці витрати не передбачені в бюджетній програмі. Фактично колектив ЧАЕС, як і інші колективи підприємств зони відчуження, стали заручниками своєї роботи.

Реалізуючи державну програму, ці підприємства фактично виконують державне замовлення, але не виробляють товарної продукції. Тому це держава має сплачувати до Пенсійного фонду

і забезпечувати реалізацію державних зобов'язань. Тим більше, що є прецеденти вирішення таких колізій, наприклад щодо пенсій шахтарів.

Друга теза — профільне підпорядкування та кадрова політика в органах державного управління. Міністерство екології та природних ресурсів України, якому підпорядкована ЧАЕС через Державне агентство України з управління зоною відчуження, а також саме агентство не мають компетенції у завданнях щодо зняття атомних енергоблоків з експлуатації, суто профільних для сфери атомної енергетики.

Отже, рівень професійної компетентності керівників Міністерства екології та природних ресурсів України і Державного агентства України з управління зоною відчуження не витримує критики, оскільки зазначені чиновники здебільшого не мають ані профільної атомної освіти, ані досвіду роботи в атомно-енергетичному комплексі. Чесно кажучи, взагалі незрозумілі критерії добору кадрів на ключові посади в цих державних органах. Непрозорість процедури кадрового відбору, сумнівна профпридатність та негативна результативність їхньої роботи знову наводять на думку про корупційну складову.

Зважаючи на викладене, необхідно перепідпорядкувати ДСП «Чорнобильська АЕС» профільному органу державного управління та передбачити фінансування процесу зняття з експлуатації за рахунок частини економічно обґрунтованого тарифу на електричну енергію.

І третя теза. Зона відчуження — це перспективний високоприбутковий майданчик національного масштабу. Територія зони відчуження, забруднена трансурановими елементами, на десятки тисяч років викреслена з господарського обігу, але саме ця обставина обіцяє й незаперечні переваги.

Санітарно-захисна 10-кілометрова зона навколо ЧАЕС підходить для будівництва промислових об'єктів з поводження і захоплення радіоактивних відходів, що вже з успіхом реалізовано.

На базі ЧАЕС можливо організувати і впровадити переробку радіоактивних матеріалів у національному масштабі, у тому числі з атомних електростанцій. Це дасть змогу вирішити нагальну проблему, відмовитися від побудови аналогічних потужностей на всіх атомних електростанціях України, заощадити десятки мільярдів гривень і локалізувати радіоактивні відходи

атомних електростанцій лише в радіусі 10-кілометрової зони ЧАЕС.

Інфраструктурні можливості майданчика ЧАЕС дають змогу розглядати можливість будівництва сучасних проектів блоків АЕС з можливістю диверсифікації постачання ядерного палива. Гіпотетично можна реалізувати великий атомно-енергетичний комплекс як інвестиційний проект з можливістю експорту електричної енергії на Захід.

Зазначений комплекс заходів дасть змогу Україні перетворити зону відчуження із споживача бюджетних коштів на потужне джерело державних доходів, а також врегулювати соціально-економічні проблеми Славутиського, Поліського та Іванківського районів.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Бондаря Олександра Івановича, ректора Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства екології та природних ресурсів України. Підготуватися Насвіту Олегу Іліодоровичу.

О. І. БОНДАР, ректор Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства екології та природних ресурсів України.

Шановна пані головуюча! Шановні народні депутати! Шановні колеги! Володимир Іванович Холоша у своєму виступі казав про те, що немає вже такої уваги до чорнобильських проблем, як раніше. Знаєте, це, можливо, пов'язано з тим, що на сьогодні чорнобильська зона відчуження, друга зона, перетворилася на аналог сонячної плями, що поглинає засоби, гроші, людські життя, а створює лише проблеми. Ми стали заручниками ситуації, коли практично відбувається стагнація зони і фіксація того становища, що склалося.

Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» визначає статус зони як території надзвичайної екологічної ситуації. Сьогодні ми фактично від статусу зони екологічної катастрофи перейшли до статусу території з постійним режимом утримання, тобто з постійним списанням коштів. Я був не на одних таких слуханнях і скажу, що і у 2000-х роках порушувалося питання про створення конфайнмента, потужностей для переробки ядерних

відходів, зняття з експлуатації трьох блоків атомної електро-станції. Однак поки що ми маємо ту саму ситуацію. Тому й збайдужіння до цих проблем і в суспільстві, і з боку донорів, і ми знову протягуємо руку, сподіваємося...

Мені дуже сподобався виступ попереднього промовця. Ще 2007 року на сесії Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй було поставлено питання про перехід до нової фази утримання зони відчуження, до її екологічної розбудови. А слово «екологія» ніде не згадується, у жодному програмному документі. Тобто ми з вами констатуємо проблеми, накопичуємо їх і розмазуємо ще на десятки і сотні років уперед.

Основним утилізатором у зоні відчуження на сьогодні є, як не дивно, сама матінка-природа. Із 220 мільйонів кюрі радіоактивних речовин, які знаходилися в зоні, на сьогодні половини, 100 мільйонів кюрі, вже немає. Тільки в одному-єдиному сховищі радіоактивних речовин «Буряківка» накопичено 70 тисяч кюрі радіоактивних елементів, тобто менше 1 відсотка, а щорічно природа забирає з напіврозпадом 300 тисяч кюрі.

Це свідчить про те, що ми з водою вихлюпнули дитину. Напевно, настав час перейти до іншої фази, закріпити мету розбудови зони, визначити перспективи із світлом в кінці тунелю, а не якийсь безкінечно витратний механізм. Потрібно не просто провести обстеження перед тим, як розбудовувати територію і перетворювати зону відчуження на екологічно безпечний об'єкт, а провести екологічний аудит ситуації, підготувати серйозну програму щодо еколого-економічного розвитку, розбудови зони відчуження.

Бо якщо ми й надалі будемо так говорити, зустрічатися через три роки і все те саме: ось ми будуємо, знімаємо, закінчуємо — то так і не вирішимо цієї проблеми. Має бути чіткий нормативний документ, затверджений Верховною Радою України. Можливо, необхідно провести зонування території зони відчуження, але тільки після системного екологічного аудиту, проведеного висококваліфікованими фахівцями, визначити певний експериментальний майданчик. Це був би експеримент у межах взагалі всього світового співтовариства.

Питання зняття з експлуатації атомних електростанцій — це дуже важливе питання, його необхідно відпрацювати. У цьому десятилітті закінчується строк експлуатації приблизно 70 відсотків наших атомних реакторів, їх треба знімати, а досвіду в нас такого

немає. Ви знаєте, що сталося з «Фукусімою», яка протрималася 41 рік, вона не витримала навантажень. Тому треба розглядати питання екологічної розбудови, затверджувати екологічну довгострокову програму з конкретними етапами, тоді будемо мати реальний ефективний підхід до вирішення цих проблем.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Насвіта Олега Іліодоровича, завідувача сектору відділу енергетичної та техногенної безпеки Національного інституту стратегічних досліджень. Підготуватися Королевській Наталії Юріївні.

О. І. НАСВІТ, завідувач сектору відділу енергетичної та техногенної безпеки Національного інституту стратегічних досліджень.

Шановна головуєча! Шановні пані і панове! Після великих аварій і катастроф міжнародна спільнота вивчає їх причини та наслідки, впроваджує висновки в рекомендації та стандарти безпеки.

Після Чорнобильської катастрофи був зроблений висновок: якщо запроваджуєте обмеження чи створюєте території, на яких запроваджуються обмеження, то водночас визначаєте умови і критерії, за якими ці обмеження скасовуватимуться, а території повертатимуться до нормального життя. Для територій за межами зони відчуження був створений такий собі «протез» механізму перегляду меж зон, не робочий, але формально існуючий. Однак про перегляд меж зони відчуження чи виділення в ній ще якихось зон ніхто раніше не думав.

А питання не суто теоретичне, бо сьогодні за радіологічними показниками більша частина зони відчуження придатна для проживання без обмежень щодо видів і способів діяльності. Так, там зруйнована інфраструктура, і ми не закликаємо негайно повертати ці території, але пропонуємо розглядати повернення південної частини зони, до річки Уж. Це дасть змогу, до речі, на південній частині зони створити реальний фізичний бар'єр. Разом з тим на певну частину території зони відчуження з міркувань безпеки не можна повертати населення ні сьогодні, ні завтра, ні через 100 років, ні через тисячу, де високий рівень трансуранових елементів.

Ми пропонуємо обґрунтувати функціональне зонування зони відчуження, виділити території, на які населення ніколи не буде

повертатися, створити на них зону спеціального промислового використання і закріпити її на рівні закону. Це дасть можливість більш ефективно використовувати території в інтересах всієї країни, розвивати інфраструктуру поводження з радіоактивними відходами та відпрацьованим ядерним паливом.

Уже декілька років йдеться про створення на території зони відчуження заповідних територій. Ідея добра, але потрібно обрати таку форму заповідання, яка не обмежуватиме можливість проведення заходів із забезпечення безпеки персоналу в зоні та населення за її межами, запобігання винесенню радіонуклідів, здійснення лісовпорядних, протипожежних, меліоративних заходів. Водночас необхідно впроваджувати принцип радіологічної оптимізації у діяльність з підтримання бар'єрних функцій зони відчуження.

Треба добре розуміти, що вкрай необхідно робити, а без чого, у принципі, можна обійтися. Сьогодні настав час змінити або виключити статтю 11 Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», текст якої викладено в такій редакції: «Вся наукова інформація та результати наукових досліджень, які одержані в зонах радіоактивного забруднення, є надбанням України і можуть бути використані тільки з дозволу Кабінету Міністрів України».

Ми сьогодні чули про створення біосферного заповідника, перспективи міжнародних наукових досліджень на території зони відчуження, але механізм реалізації у цій статті не створений. У 2012–2013 роках українські вчені, які співпрацювали з іноземними інститутами, отримали попередження про порушення цієї статті закону і були змушені розірвати контракти. Таким чином, із зони відчуження були витиснуті іноземні фахівці, які робили внесок у розвиток досліджень у цій зоні. Ці фахівці далеко не пішли, сьогодні вони працюють з білорусами, в їхній зоні. Однак Україна втратила важливий напрям досліджень.

Стаття 11 Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» на даний час не потрібна, у цьому правовому полі працюють інші профільні закони — «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію», «Про державну таємницю».

Дякую за увагу (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Королевську Наталію Юріївну, народного депутата із фракції політичної партії «Опозиційний блок». Підготуватися Мельниченку Валентину Петровичу.

Н. Ю. КОРОЛЕВСЬКА, член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»).

Добрый день, уважаемые участники парламентских слушаний! Вы знаете, почти каждый год в этом зале проходят парламентские слушания, на которых обсуждаются наиболее острые вопросы, касающиеся последствий аварии на Чернобыльской атомной электростанции, — это и эксплуатация станции, и зона отчуждения, ее перспективы. Но самое главное, по моему мнению, — социальная защита сотен тысяч украинцев, пострадавших от последствий той страшной катастрофы.

Ведь благодаря мужеству ликвидаторов и наша страна, и весь мир были защищены от страшной ядерной угрозы. Люди тогда проявили настоящий героизм. Сказала страна: «Надо!» — встали и поехали защищать, без лишних вопросов и лишних разговоров. Заплатили они за героизм своим здоровьем и здоровьем своих детей, а многие из них — своими жизнями, оставив вдов сегодня выживать самим.

Этот урок необходимо помнить. И я думаю, что все присутствующие в этом зале и те, кто сегодня нас слушает, хорошо это понимают. Потому что Чернобыльская катастрофа не может быть историей, ушедшей в прошлое. Это часть судьбы нашей страны, и от нее нельзя отделаться, приняв закон и просто отменив выплаты миллионам людей, которые и сегодня продолжают страдать от последствий катастрофы.

Думаю, что все в этом зале прекрасно понимают критичность экономической ситуации в нашей стране. Мы все видим, что происходит. Мы хорошо понимаем, что не хватает денег, что останавливаются предприятия, нет поступлений в бюджет. Но это не дает права вычеркивать чернобыльцев из истории Украины. Это не дает права именно за счет чернобыльцев, ветеранов, инвалидов, учителей, врачей и шахтеров экономить бюджет и перекладывать на них всю тяжесть кризиса и всю ответственность за происходящее сегодня.

В Украине статус пострадавшего в результате Чернобыльской катастрофы имеет 2 миллиона 100 тысяч человек, или 5 процентов населения, из них 449 тысяч — дети. Мы не один год занимаемся этой проблемой. И надо быть абсолютно честными: за все годы независимости не было власти, которая заплатила бы по всем долгам чернобыльцам. Не было такой власти! И мы со многими присутствующими в этом зале выходили под стены парламента, ломали заборы, штурмовали здание парламента, разными способами добивались диалога с властью. И он был. Была дискуссия, искали механизмы — сложные, непростые, порой плохие. Порой ситуация не удовлетворяла ни одну сторону, но, по крайней мере, шаг за шагом мы пытались восстановить социальную справедливость.

Как складывается ситуация сегодня? Сегодня нет даже диалога. То есть вопрос просто не рассматривается. Приняли закон, отменили и на этом поставили точку. Вот в этом, я считаю, глобальная несправедливость.

Мы все прекрасно понимаем, что завтра не упадет манна небесная на голову, и что кредит МВФ не решит проблемы Украины, если его точно так же растянут, как растянули все доходы бюджета. Но мы должны и обязаны сделать все, чтобы в первую очередь защитить нуждающихся.

Мы вместе с общественными организациями подготовили ряд законопроектов о том, чтобы вдовам чернобыльцев предоставляли статус без особого подтверждения, о детях-чернобыльцах. Я хочу сказать большое спасибо профильному парламентскому комитету, господину Томенко за то, что они поддержали однозначно возобновление норм, действовавших до 2007 года, относительно военнослужащих и об отмене налога на пенсию. Это вопиющий факт!

Я хочу привести пример из жизни чернобыльцев. Сенчуку Анатолию, ликвидатору аварии на ЧАЭС, 66 лет. Он инвалид, диагноз — рак крови, его пенсия составляет 5800 гривен. С одной стороны, это неплохая пенсия. А с другой стороны, этот человек платит за свое здоровье 4 тысячи гривен в месяц на химиотерапию, 800 гривен на поддержку... *(Шум у залі).*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Справа в тому, що є загальний регламент для всіх. Прошу завершувати, пані Наталю.

Н. Ю. КОРОЛЕВСЬКА. Чернобыльцы просили поднять этот вопрос. И сегодня этому человеку вводят налог на пенсию, у него забирают 360 гривен. Но послушайте, 360 гривен — это то, за счет чего он поддерживал свое сердце. Недопустимо сейчас принимать такие нормы! Мы обратились в Конституционный Суд...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до слова Мельниченка Валентина Петровича, генерального директора Державної корпорації «Українське державне об'єднання «Радон». Підготуватися Коніщуку Василю Васильовичу.

В. П. МЕЛЬНИЧЕНКО, генеральний директор Державної корпоративної «Українське державне об'єднання «Радон».

Шановні народні депутати! Шановні учасники парламентських слухань! Хочу привернути вашу увагу до таких фактів щодо тематики нинішніх парламентських слухань.

Роботи із запровадження національної системи поводження з радіоактивними відходами в Україні пройшли багато етапів, найбільш важливими з яких є створення Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами, Стратегії поводження з радіоактивними відходами в Україні, Державного фонду поводження з радіоактивними відходами та національної експлуатуючої організації з поводження з радіоактивними відходами на стадії їх довготривалого зберігання та захоронення — державного спеціалізованого підприємства «Центральне підприємство з поводження з радіоактивними відходами», що знаходиться в зоні відчуження і є головним у корпорації «Радон».

Згідно із законодавством ДСП «ЦППРВ» є єдиною національною експлуатуючою організацією з поводження з радіоактивними відходами на стадії їх довготривалого зберігання, переробки та захоронення. Підприємство володіє виключним правом на захоронення всіх радіоактивних відходів, несе відповідальність за безпечну експлуатацію об'єктів з поводження з радіоактивними відходами і їх довготривалу безпеку.

ДСП «ЦППРВ», крім прийняття та захоронення радіоактивних відходів від виробників, здійснює обстеження та переведення території зони відчуження в екологічно безпечний стан шляхом ліквідації траншей і буртів з радіоактивними відходами чорнобильського походження, пунктів тимчасової локалізації

радіоактивних відходів. На сьогодні це понад 875 тисяч метрів кубічних РАВ, локалізованих у приблизно тисячі траншей і буртів.

Якщо говорити загалом, то корпорація «Радон» провадить діяльність із збирання, транспортування, зберігання та захоронення РАВ від промислових, наукових та медичних установ усієї України, у тому числі відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання. До складу корпорації, крім ДСП «ЦППРВ», входять вісім підприємств, шість із яких є регіональними спеціальними комбінатами, що охоплюють усі регіони України. Спеціальні комбінати ДК УкрДО «Радон», як і головне підприємство корпорації ДСП «ЦППРВ», функціонують на підставі дозволів органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки України на здійснення відповідного виду діяльності, тобто є ліцензіатами.

На сьогодні Україна має добре структуровану систему для виконання повного комплексу робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу та ліквідації радіаційних аварій, що включає збирання, транспортування, переробку та зберігання радіоактивних відходів і відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання всіх вітчизняних підприємств, установ та організацій, крім підприємств енергетичної галузі, та виконання всіх радіаційно небезпечних робіт, спрямованих на захист життя та здоров'я персоналу, населення та навколишнього природного середовища від негативного впливу радіоактивних відходів.

Тепер щодо нагальних проблем. На жаль, останніми роками постійно зменшується фінансування галузі, виділених коштів не вистачає навіть на захищені статті бюджету.

Попередні промовці вже згадували, що з метою нормалізації фінансової ситуації у сфері поводження з радіоактивними відходами утворено Державний фонд поводження з радіоактивними відходами, до якого перераховують кошти підприємства енергетичної галузі, що генерують радіоактивні відходи. Відповідно до цілей утворення фонду кошти, що надходять, мають спрямовуватися саме на поводження з радіоактивними відходами. З кожним роком надходження істотно збільшуються, але вони не доходять до підприємств, що працюють у цій галузі. Тому існує нагальна потреба, і я прошу звернутися до Кабінету Міністрів України щодо забезпечення контролю за використанням коштів Державного фонду поводження з радіоактивними відходами за їх прямим призначенням.

Окремо хочу привернути вашу увагу до факту, що останнім часом у засобах масової інформації звучать заяви щодо доцільності подальшого функціонування чорнобильської зони відчуження, лунають ідеї щодо створення єдиного підприємства на базі ДСП «Чорнобильська АЕС», яке було б виробником РАВ і одночасно виконувало б функції спеціалізованого підприємства з поводження з радіоактивними відходами. Це знайшло відображення у завданні 13 «Удосконалення економічних механізмів діяльності на території зон відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення, реформування чинної організаційної системи забезпечення функціонування цих зон» проекту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2016 рік». Зокрема, пункт 4 передбачає «закріплення функцій із поводження з радіоактивними відходами, що утворилися внаслідок Чорнобильської катастрофи, за ДСП «Чорнобильська АЕС».

Очевидно, що такі пропозиції суперечать законодавству, зокрема нормам статей 3 та 12 Закону України «Про поводження з радіоактивними відходами», і стандартам та нормам МАГАТЕ. Складається ситуація, коли Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС», замість концентрації на виконанні основних функцій із зняття з експлуатації зупинених енергоблоків, пропонується наділити додатковими не притаманними йому функціями інших організацій. Це також суперечить Стратегії поводження з радіоактивними відходами в Україні, якою передбачено перепрофілювання обласних спеціальних комбінатів корпорації «Радон» в місця збору і тимчасового зберігання РАВ, а не їх недалекоглядну ліквідацію.

З огляду на викладене, вважаємо, що проект вищезазначеного розпорядження Кабінету Міністрів України необхідно надати фахівцям для всебічного обговорення з юридичної та фахової точок зору, оскільки він суперечить законодавству України та не гармонізований із рекомендаціями МАГАТЕ та досвідом світової практики у сфері поводження з радіоактивними відходами.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую й вам.

Запрошую до слова Коніщука Василя Васильовича, завідувача відділу охорони ландшафтів, біорізноманіття і природо-

заповідання Інституту агроєкології і природокористування Національної академії аграрних наук України, доктора біологічних наук. Підготуватися Шапару Аркадію Григоровичу.

В. В. КОНІЩУК, завідувач відділу охорони ландшафтів, біорізноманіття і природозаповідання Інституту агроєкології і природокористування НААН України.

Шановна Оксано Іванівно! Шановні учасники парламентських слухань! Дуже приємно бути присутнім у цьому залі. Мені як екологу також хотілося б відзначити, що нарешті питання антропоцентризму переходять у екоцентризм, і концепція ноосферології (ноосфера у значенні «розум») академіка В. І. Вернадського нині вже звучить у стінах Верховної Ради.

Дозвольте зробити коротеньку доповідь щодо екологічного менеджменту радіоактивно забруднених територій у контексті створення Чорнобильського біосферного заповідника.

Сьогодні промовці вже порушували питання щодо актуальності створення об'єкта вищого рангу. Наприкінці 1980-х років були засновані чорнобильські заказники, і тут присутні представники, які доклали зусиль до цього. Хочу також подякувати профільному комітетові Верховної Ради України і особисто Миколі Володимировичу Томенку, оскільки не так давно відбулися слухання у Комітеті Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи щодо природно-заповідного фонду. Я вважаю, що питання формування Пан'європейської екологічної мережі дуже актуальне і пріоритетне саме щодо реабілітації.

Стосовно створення Чорнобильського біосферного заповідника. Ми порушували питання ще два роки тому, коли я був заступником керівника Управління охорони навколишнього природного середовища Київської обласної державної адміністрації. Пізніше Громадська рада Мінприроди схвалила його, і тепер ми чекаємо на указ Президента.

Інститут агроєкології і природокористування ініціює створення єдиної системи фонових радіологічного біомоніторингу природно-заповідних територій Полісся — від Шацького національного природного парку до Деснянсько-Старогутського, включаючи Черемський, Рівненський, Поліський, Древлянський та інші природні заповідники, з координаційним центром у Чорнобильському

біосферному заповіднику. Будучи науковим куратором біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна, інститут може надати консультаційну та науково-практичну допомогу. Між іншим, хочу зазначити, що саме з «Асканія-Нова» у чорнобильську зону були завезені коні Пржевальського, де вони чудово адаптувалися.

Вченими екологами доведено явище популяційного вибуху в ізоляційних анклавах від антропо впливу. Не стала винятком і чорнобильська зона, де відновилися фітоценози з орхідеями, відмічені найбільші популяції рисі, бурого ведмеда на Поліссі, а також успішно розвиваються інші види біорізноманіття, занесені до Червоної книги України та Європейського червоного списку.

Актуальним і досі не вирішеним залишається питання мікрорегуляторних процесів біоти в умовах найбільшого радіаційного забруднення у світі. Тому оптимальний екологічний менеджмент Чорнобильського біосферного заповідника у структурі Пан'європейської екологічної мережі має стати пріоритетом збереження біорізноманіття, ландшафтів, а також екологічно безпечного, збалансованого соціально-економічного розвитку депресивного регіону Полісся.

Попередні промовці вже говорили про проблеми, не хотілося б акцентувати на них увагу, але назву декілька. Передовсім те, що дослідження стосувалися впливу основних радіоізотопів на стан і здоров'я людей, а детальний аналіз забруднення природних екосистем флори і фауни проводився пізніше, без обґрунтування біотехнічних контрзаходів.

Також уже говорилося (думаю, фахівці мене підтримають) про проблему строкатості ландшафтів Полісся. На жаль, не обґрунтовані та не створені спеціально підготовлені полігони з мінімізацією коефіцієнтів переходу радіонуклідів з ґрунту в рослини, з рослин до тварин тощо.

Невиправданим буде спуск води з охолоджувача Чорнобильської АЕС, про що зазначав колега з Інституту гідробіології, зокрема втратиться біорізноманіття молюсків, виникне небезпека міграції радіонуклідів на південь басейном Дніпра.

Ще хочу озвучити коротенькі пропозиції. Міністерству екології та природних ресурсів України рекомендувати Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України як наукового куратора проектного Чорнобильського

біосферного заповідника, а також розробити програму, утворити Міжвідомчу радіоекологічну раду з метою координації досліджень, здійснення моніторингу радіоактивно забруднених територій та їх відновлення, тобто реабілітації та збалансованого розвитку.

Для оптимізації робіт ми пропонуємо залучити представників Мінприроди, Мінагрополітики, Держлісагентства, Національної академії наук України, Національної академії аграрних наук, Національної академії медичних наук, обласних державних адміністрацій, громадських організацій, міжнародних донорів об'єктів природно-заповідного фонду. Хочу також зауважити, досі остаточно не сформована концепція реабілітації чорнобильської зони, пізніше була б стратегія і потім вже реалізація заходів для виконання програми.

Щоб наші парламентські слухання не завершилися простими підсумками в кулуарах, все-таки хотілося б, щоб були затверджені рекомендації, а тоді визначити дорожню карту реабілітації цих територій.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже. За результатами парламентських слухань будуть підготовлені рекомендації, які будуть затверджені Верховною Радою України у формі постанови, вони міститимуть рекомендації для парламенту, уряду та інших учасників процесу. Дякую.

Запрошую до слова Шапара Аркадія Григоровича, директора Інституту проблем природокористування та екології Національної академії наук України. Підготуватися Рибаку Івану Петровичу.

А. Г. ШАПАР, директор Інституту проблем природокористування та екології НАН України.

Шановні колеги! Я розумію, що ви вже втомилися, але про цю проблему треба і треба говорити.

Передовсім я хочу сказати, що ми обговорюємо надзвичайно складну гео-, техно-, еко-, соціальну систему. Усі компоненти цієї системи пов'язані між собою. Якщо ми не знаємо законів функціонування цієї системи, у нас нічого доброго не вийде. Хочу зосередити вашу увагу лише на природничій складовій цієї системи.

На нашу думку, необхідно враховувати, що природа не визнає таких категорій, як краще або гірше, вона завжди намагається забезпечити рівновагу, на будь-якому рівні. Це стосується також радіоактивного забруднення. Якщо ми чогось не знаємо — треба утриматися від прийняття будь-яких рішень і не заважати природі включити свої механізми досягнення рівноваги та дозволити реалізуватися їм у повному обсязі.

Ми можемо стверджувати, що за весь період після аварії на ЧАЕС радіоактивне забруднення істотно зменшилося, а в деяких місцях зникло взагалі. При цьому близько 95 відсотків прийшлося на природні процеси винесення радіонуклідів із забрудненої території.

Які з цих основних процесів природні? Попередні промовці вже говорили про фізичний розклад радіонуклідів, атмосферне перенесення викидів та вітрову ерозію території розсіювання в навколишньому природному середовищі, змив поверхневих забруднень з ґрунтів та рослинності, фільтрація поверхневих вод у підземні горизонти, біотичне винесення радіонуклідів з ґрунту та води. Усі шляхи винесення радіонуклідів обумовлюють їх розсіювання у навколишньому природному середовищі або скупчення на іншій території, наприклад у водосховищах річки Дніпро. Це створює нову проблему загальнонаціонального значення.

На сьогодні виконано великий обсяг робіт, тому можна стверджувати, що забруднені території значно зменшилися, і зона відчуження частково (підкреслюю) має використовуватися у господарській діяльності. Запропоновано велику кількість методів, способів і технологій захоронення радіоактивних відходів, ведення сільськогосподарської та промислової діяльності — заповідання, виробництво альтернативної енергії тощо. На підтвердження цього можу навести деякі приклади.

Ви знаєте, що на Київщині є факти самозаселення людей на колись уражену територію. Маємо і світовий досвід. Після проведення французами ядерних випробувань на атолі Муруроа все населення на нього повернулося.

Тепер хочу навести приклад з нашої Дніпропетровщини. У місті Жовті Води накопичено 56 мільйонів тонн радіонуклідів, у місті Дніпродзержинську — 36 мільйонів тонн. Загальний фон перевищує 3 тисячі мікрорентгенів на годину. І що ми там маємо? Обладнана ця територія, заізольовані шламосховища. Де проводиться науково обґрунтована робота — там все гаразд. На відстані

300 метрів, 100 метрів від шламосховищ знаходяться сільсько-господарські поля і навіть житлові квартали. Необхідно також враховувати, що Дніпропетровщина — це район надзвичайного техногенного навантаження іншими промисловими підприємствами. Складіть все до купи і побачите, який досвід ми тут маємо.

На нашу думку, треба відзначити, що проблема заказників і заповідування теж не така складна. Наш досвід створення заказників на порушених гірничими роботами землях свідчить: не заважайте природі! Захистіть її від втручання, і вона все зробить. У мене були слайди, але тут не прийнято їх демонструвати, тому я не покажу вам ці результати.

Отже, першочергові завдання щодо обґрунтування заходів з реабілітації території:

- оснащення існуючої системи радіаційного моніторингу до рівня комплексного екологічного;

- виконання районування території зони відчуження за ступенем ураженості та придатності до різних видів використання в природно-господарських цілях;

- розроблення концептуальних проектів можливих видів використання території на альтернативній основі. Не пошкодуйте грошей на двох-трьох конкурентів...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, завершуйте, 10 секунд.

А. Г. ШАПАР. Дякую. Для прийняття остаточного рішення необхідно провести широке громадське обговорення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Рибак Івана Петровича, народного депутата, представника фракції партії «Блок Петра Порошенка». Підготуватися Шиленку Віктору Миколайовичу.

І. П. РИБАК, голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (одномандатний виборчий округ № 202, Чернівецька область, партія «Блок Петра Порошенка»).

Добрий день, шановні колеги! Хочу сказати декілька слів про ситуацію, що спіткала Україну за останні 29 років, взагалі про чорнобильську зону і те, що сьогодні відбувається.

Найприкріше передовсім те, що відбувається нині. Сьогодні, на превеликий жаль, всю проблематику чорнобильської катастрофи (практично 90 відсотків) звели до соціальних питань. Але невже саме це найгірше? Це питання дійсно важливе, але є такі питання, від яких залежить здоров'я української нації.

На чому хотілося б наголосити. Подивіться, прийшло дуже мало представників громадськості. Дякую за те, що найбільш активні і патріотичні в цьому питанні люди присутні. Але де представники влади, де міністр екології? *(Оплески)*. Комітет запрошував. Але є питання: де міністр охорони навколишнього природного середовища? Один раз за три місяці він був присутній на засіданні нашого комітету. Це неприпустимо!

Є питання до Кабінету Міністрів України. Чому не призначено заступників міністра екології? Нещодавно призначено лише одного заступника. Чому не призначено керівника Державного агентства України з управління зоною відчуження? Є лише виконувач обов'язків першого заступника. Чому ДСП «Чорнобильський спецкомбінат» керує пан Кушніренко — рідний брат колишнього керівника апарату Азарова? І таких питань безліч. Ми спільно з вами, з екологічною громадськістю маємо порушувати ці питання. Тому я з цієї трибуни якраз це і роблю.

Шановні колеги! Сьогодні вже говорили про діяльність Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильський спецкомбінат», тому що саме це підприємство займається металобрухтом і лісоматеріалами у зоні відчуження. Але давайте подумаємо, чи все правильно, і що взагалі вони там роблять. На сьогодні нещадними темпами вирубуються ліси і вивозяться, у тому числі за кордон. Перекоаний, що проект Закону України «Про встановлення мораторію на вирубку лісів та експорт лісо- та пило-матеріалів», який ми прийняли в першому читанні, трохи зупинить наростання цієї проблеми. Однак ведення лісового господарства в зоні відчуження бажає бути кращим.

Сподіваюся, що після цих парламентських слухань ми спільно з вами звернемося до комітету, а комітет — до Кабінету Міністрів України щодо дисциплінарної відповідальності міністра екології за таку його неприйнятну поведінку стосовно всіх нас. Думаю, якщо ви підтримаєте, то комітет теж підтримає.

Дякую. Ні, я тому до вас і звернувся. Саме до вас.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Запрошую до слова Шиленка Віктора Миколайовича, начальника Державного закладу «Спеціалізована медико-санітарна частина № 5» Міністерства охорони здоров'я України. Підготуватися Кобчику Володимирі Петровичу.

В. М. ШИЛЕНКО, начальник Державного закладу «Спеціалізована медико-санітарна частина № 5» Міністерства охорони здоров'я України.

Шановна головуюча! Шановні учасники парламентських слухань! Вимушений звернутися до вас за допомогою від усіх медичних працівників спеціалізованих медико-санітарних частин Міністерства охорони здоров'я України. Ці заклади були створені не лише для надання медичної допомоги мешканцям міст, сіл і селищ, а й для виконання загальнодержавних функцій, зокрема як частини єдиної системи організації хімічної безпеки і захисту на об'єктах ядерно-паливного циклу та об'єктах ВПК стратегічного значення.

Метою функціонування нашого закладу є медичне забезпечення працівників атомної енергетики і промисловості шляхом моніторингу стану здоров'я працівників, добору і допуску персоналу для роботи на ядерних об'єктах, проведення профілактичних заходів.

Медико-санітарна частина проводить комплекс заходів із забезпечення готовності медичної служби до роботи в умовах можливого масового радіаційного ураження, можливих виробничих аварій тощо. Підтвердженням цього є виділення бюджетних коштів, встановлене Законом України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему». Це також передбачено і Планом дій МАГАТЕ з ядерної безпеки за напрямом «аварійна готовність та реагування». Тому для виконання цих завдань та утримання медико-санітарної частини на необхідному рівні розрахунок фінансування, як для звичайних територіальних лікувальних установ є неприйнятним.

Що відбувається насправді? Цього року змінено форму фінансування, тепер це медична субвенція, яка розраховується відповідно до кількості населення і становить 15,5 мільйона гривень,

а це лише 30 відсотків фактичного фінансування 2014 року. І це в місті, де понад 60 відсотків населення належать до категорії постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. З коригуванням і перекиданням кошторису з кінця року цього вистачить лише на шість місяців і лише на оплату праці, без урахування витрат на утримання та експлуатацію підрозділів закладу. Це обумовлено тим, що з підпункту «б» пункту 8 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу були виключені слова «спеціалізовані медико-санітарні частини», а підпункт «а» пункту 3 частини першої статті 89 Бюджетного кодексу доповнено словами «спеціалізовані медико-санітарні частини», таким чином медико-санітарні частини прирівняні до звичайних лікувальних закладів. Якщо це так залишити, то до кінця першого півріччя поточного року всі медико-санітарні частини накажуть довго жити.

Для порятунку медико-санітарних частин та запобігання реалізації цього прогнозу необхідно:

1) відновити попередню редакцію статей 87 і 89 Бюджетного кодексу;

2) виключити з додатка 10 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» спеціалізовані медико-санітарні частини;

3) внести зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» у частині зменшення видатків за кодом «медична субвенція» з державного бюджету місцевим бюджетам та збільшення на відповідну суму видатків за кодом «спеціалізована та високоспеціалізована медична допомога».

Хочу звернути вашу увагу на те, що внесення таких змін до закону не вимагає додаткових коштів. Це можливо в межах загального обсягу бюджетних призначень Міністерства охорони здоров'я на 2015 рік.

Наступне питання — щодо передачі державного майна медсанчастини з державної у комунальну власність. Це рішення приймалося поспішно, без належної підготовки, без урахування Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» та постанови Кабінету Міністрів України № 1482 від 21 вересня 1988 року, якими визначені порядок та процедура передачі. Це, в свою чергу, викликає адекватну реакцію органів місцевого самоврядування, які відмовляються приймати майно в комунальну власність.

У ситуації, що склалася, доречно було б залишити медико-санітарні частини у прямому підпорядкуванні Міністерству охорони здоров'я хоча б до кінця 2015 року. У разі якщо передача неминуча, прохання усіх медсанчастин провести її у правовому полі. Необхідно підготувати відповідні постанови із зазначенням перехідного періоду та договорів супроводу органами управління медсанчастинами, тобто Міністерством охорони здоров'я.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую й вам.

Запрошую до слова Кобчика Володимира Петровича, голову Товариства ветеранів-інвалідів ліквідації аварії на Чорнобильській атомній електростанції. Прошу підготуватися до заключних слів від уряду та комітету. Дякую.

В. П. КОБЧИК, голова громадської організації «Товариство ветеранів-інвалідів ліквідації аварії на Чорнобильській атомній електростанції».

Уважаемые друзья! Уважаемые чернобыльцы! Народные депутаты, которые здесь, к сожалению, отсутствуют! Я представляю первую чернобыльскую организацию в Советском Союзе — Общество ветеранов-инвалидов ликвидации аварии на Чернобыльской атомной электростанции. В нашей организации, начиная с 26 апреля 1986 года, погибли и умерли 886 человек. Вчера мы хоронили вице-президента ВООИ «Союз Чернобыль Украины», председателя Черкасской областной организации. Я прошу помнить тех людей, всех чернобыльцев, участников ликвидации аварии, которые погибли и умерли. Прошу почтить их память минутой молчания.

(Хвилина мовчання)

Спасибо.

Времени мне все равно не хватит, поэтому я скажу, как любит говорить наш Премьер-министр, под стенограмму. Ответьте, пожалуйста, руководители страны, как вы смогли нас, чернобыльцев, за полгода опустить до абсолютного нуля? Как вы могли двумя законами Украины — «О внесении изменений и признании утратившими силу некоторых законодательных актов Украины» (№ 76–VIII) и «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины о пенсионном обеспечении»

(№ 213–VIII) — оставить без средств к существованию 1 миллион чернобыльцев? Этими законами отсекали 1 миллион человек, лишив их средств к существованию. Как вы могли вычеркнуть чернобыльских детей? Как вам совесть позволяет смотреть нам в глаза! Это герои Чернобыля, отдавшие свое здоровья, свои жизни, чтобы жили другие, чтобы жила Украина, жила Европа, а сегодня на них никто внимания не обращает.

Мы категорически требуем немедленной встречи с Премьер-министром Украины для решения хотя бы каких-то вопросов по этим двум законам. Это позор для страны, когда с человека снимают 15 процентов пенсии ни за что ни про что. Уважаемый Президент Украины, вы почему нарушаете Конституцию? Какое вы имеете на это право? Кто вам дал такое право?

Теперь коротко о зоне. О зоне много говорят, все вроде бы хорошо. Ничего подобного! Я вам сейчас расскажу как бывший работник Чернобыльской атомной электростанции, который после аварии провел долгие четыре года на ликвидации аварии на Чернобыльской АЭС.

Первоначальное назначение конфайнмента и самая главная его цель, которая ставилась во главу угла, — сооружение под аркой завода по извлечению из реактора топливосодержащей массы и переработке ее в брикеты. Эта задача не выполнена и никогда не будет выполнена. И теперь эта главная задача, а также фраза из текста проекта потихоньку исчезли. И теперь мы, как говорит первый Президент Украины, «маємо те, що маємо». Деньги потратили немереные — более 1 миллиарда евро, и продолжаем тратить. А зачем нам цыганский шатер за такие огромные деньги? Кто за это ответит?

Народ хочет знать, кто ответит за так и не введенные в эксплуатацию централизованное хранилище отработанного ядерного топлива (ЦХОЯТ) и завод по переработке твердых радиоактивных отходов? До каких пор 30-километровую зону будут обслуживать приезжающие и уезжающие варяги? А государство тратит средства на транспорт, на трехразовое питание людей, на содержание их в тепле, денно и ночно работают котельные. Эти задачи можно решать силами очень грамотных людей города будущего — города Славутича (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

В. П. КОБЧИК. А я вам нет. Потому что это ганьба, это просто ганьба! (*Шум у залі*). Много присутствует директоров, а народ слушать не хотите! (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз ми почуємо. Давайте зараз почуємо думку уряду і комітету (*Шум у залі*).

Я думаю, що уряд і комітет почули вашу думку, тепер ми послухаємо їх (*Шум у залі*).

С. І. КУРИКІН. Шановні пані та панове учасники парламентських слухань! Від імені Міністерства екології та природних ресурсів я хочу щиро подякувати вам за відверту і конструктивну атмосферу, що панувала на цих парламентських слуханнях. Ми сприймаємо всі висловлені пропозиції. Ми їх будемо вивчати і керуватися ними у своїй діяльності рекомендаціями парламентських слухань.

Звичайно, що ми поділяємо не всі точки зору, які були висловлені, але ще раз дякую вам за прямоту і відвертість, за діалог, який тут відбувся. Хочу запевнити, що ми готові до продовження цього діалогу. Жодне ваше звернення, жодне питання, що перебуває в компетенції міністерства, не залишиться поза нашою увагою.

Тепер щодо окремих питань, порушених сьогодні. Насамперед хочу пояснити причину відсутності на парламентських слуханнях міністра Шевченка. Міністр екології і природних ресурсів зараз перебуває на засіданні Кабінету Міністрів України. Як ви знаєте, є єдиний призначений заступник міністра, тому фізично не можна було делегувати когось іншого на засідання Кабінету Міністрів України, на якому відбувається розгляд дуже важливих питань. Тобто це просто прикрий збіг обставин, тож прошу не сприймати це як неповагу або недостатньо високу оцінку важливості порушених питань.

Далі. Мені передали записку із запитанням пана Плотнікова: «Яка допомога спрямована з Чорнобильського цільового фонду ООН жителям міста енергетиків Славутича?».

Щиро вибачаюся, але це питання коректніше адресувати шановному меру Славутича.

Були запитання щодо освоєння грантів Чорнобильського фонду «Укриття» Європейського банку реконструкції та розвитку.

Річ у тім, що Чорнобильський фонд «Укриття» здійснює фінансування певного комплексу робіт, і кошти використовуються

не від гранту до гранту, а відповідно до існуючих потреб і технологічних процесів. Якщо питання використання коштів належать до компетенції міністерства, і це становить високий громадський інтерес, прошу звернутися з письмовим зверненням, і ми офіційним листом максимально докладно відповімо на всі ваші запитання.

Хочу ще раз підкреслити: ми відкриті до діалогу і поділяємо вашу стурбованість проблемами зони відчуження та питаннями, пов'язаними з катастрофою на Чорнобильській АЕС. Наразі дякую вам і бажаю всього найкращого.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже.

Запрошую пана Миколу Томенка до заключного слова від комітету.

М. В. ТОМЕНКО. Шановні колеги! Будемо сподіватися, що ми сьогодні розпочали розмову про складні проблеми в цій сфері. Перекоаний, що ми не вічно будемо країною з виконувачами обов'язків, і у нас з'являться відповідальні міністри та керівники, з якими ми почнемо працювати.

Я вам чесно скажу (може, мій колега Іван Рибак дещо емоційно виступив): ми у складній ситуації, нам немає з ким в уряді працювати, тому що не відбулися кадрові призначення. Є люди, які приходять, але вони мало знають про проблеми. У нас комітет не дуже вигідний. У нашому комітеті немає жодного грузина, самі українці. Тому ми намагаємося працювати, але немає з ким.

Тому ми в межах повноважень комітету будемо переконувати віце-прем'єр-міністра Вошецького, нехай збере міністра екології, міністра соціальної політики, запросить всіх керівників чорнобильських організацій для проведення нормального конструктивного діалогу щодо ситуації з соціальними програмами. Чи це дійсно, як нам обіцяють, тимчасові заходи на 2015 рік, чи це речі, до яких уряд не збирається повертатися? Тому що соціальні питання (як ви розумієте, ми за них менше відповідальні, але це не означає, що ми знімаємо з себе відповідальність) ми будемо аналізувати і відслідковувати.

Наступне. У кулуарах вже порушували питання про результати дозиметричної паспортизації 2011 року. Перекоаний, що у нас вистачить сил і розуміння, щоб виконати прийняті закони. Тому що формально ці результати мають бути оприлюднені. Ми зараз

попрацюємо над тим, щоб бодай видати їх достатнім накладом, щоб чиновники і міністри подивилися, що у нас відбувається, і виходячи з цього приймали відповідні рішення.

Я попередньо розмовляв з головою Київської обласної державної адміністрації про дискусію Славутича та Іванкова. Щоб ви розуміли, ми в комітеті теж не прихильники одного Славутича чи одного Іванкова. Ми вболіваємо за те, щоб була робота, були кошти і міста розвивалися. Я думаю, що ми делегуємо народних депутатів і проведемо нараду в Іванкові, щоб було зрозуміло, що ми зацікавлені у працевлаштуванні людей, у реєстрації нових підприємств, створенні нових робочих місць. Ми не кажемо, що треба перенести все в одне місто.

Тут колега виступав про проблему із страхуванням. Я ще раз повертаюся до тези про відповідальність перед міжнародними партнерами. Ми маємо до 29 квітня виконати всі свої зобов'язання, щоб Україну поважали як державу. Ніхто не інвестуватиме кошти, якщо ми не виконаємо своїх зобов'язань щодо технічної допомоги, нашого внеску і страхування.

Щойно я уточнив щодо заборгованості. Мене інформували міністр і Кабінет Міністрів, але з'ясувалося, що все не зовсім так, як мені говорили. Тобто я зрозумів, що січень — лютий у нас фінансується, а заборгованість за листопад — грудень залишається. Це означає, що ми включаємося в роботу, тому що, на жаль, мене дезінформували, мені сказали, що уряд прийняв рішення, і все виконується. Насправді заборгованість залишилася. Отже, ми ще повернемося до історії з листопадом і груднем.

Щодо рекомендацій парламентських слухань. Ми протягом щонайменше тижня будемо приймати пропозиції, з якими ви можете звертатися до Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Потім наш комітет підготує Рекомендації парламентських слухань, я буду просити керівництво Верховної Ради України, пані Оксану і Голову Верховної Ради, щоб до 26 квітня ми, виявляючи моральну і політичну повагу до чорнобильців, ухвалили ці рекомендації. Ми будемо контролювати їх виконання. Бо наша біда, і це правда, — невиконання прийнятих рішень. Проаналізувавши усі попередні рекомендації парламентських слухань, можна сказати, що відсоток їх виконання близький до нуля.

Остання позиція. Не хочу нікого критикувати, але я абсолютно переконаний, що нам ідеологічно, ментально треба змінити ставлення до чорнобильської проблеми. Це не може бути місцем, де збирають металобрухт і вирубують ліс. Чорнобильська зона має стати місцем для інновацій, для просвітницької роботи, для уроку нації і світу. Ми маємо зробити так, щоб не соромно було туди приїхати і не соромно запросити іноземців.

Бо й далі туди приїжджають чиновники. Я прізвищ не називаю, але поспілкувався з багатьма людьми, які розповідають. Кажуть, приїжджають, запитують: «Какие темы тут у вас? Металл, говорят, тут продаете?». Розумієте, головні теми — металобрухт і ліс. То скільки вже можна про теми? Давайте говорити про людей.

Сподіваюся, що будуть призначені на посади ті, хто опікуватиметься чорнобильськими проблемами, думатиме про людей, екологію та енергетику. Ми маємо показати, що гідно справилися з цією проблемою, а не що за 30 років не здатні нічого зробити.

За великим рахунком, в іміджі України Чорнобиль — наш мінус, а не плюс. Ми маємо його перетворити на плюс, і це можна зробити. За 29 років уже підготовлені рекомендації експертів і аналітиків, залишилося лише їх виконати.

Шановні друзі! Сподіваюся, що наша розмова не буде даремною і ми втілимо значну частину тих рекомендацій і побажань, які тут прозвучали. Наш комітет і парламент у межах своїх повноважень зроблять усе, щоб ваші думки були почуті, і велику кількість людей, яких ми називаємо «чорнобильці», шанували і поважали в нашій країні.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую дуже, пане Миколо.

Наостанок хочу сказати декілька слів. Передовсім нам дуже не легко працювати, це правда. Хочу, щоб ви почули і нас. Прозвучали звинувачення, що ніхто не звертає уваги на ваші проблеми, але сам той факт, що ці парламентські слухання проводяться одними з перших у парламенті восьмого скликання, означає, що ми хочемо почути. І це правда.

Ви також маєте розуміти, що засуджувати легко, але ми сьогодні вимушені прийняттям своїх рішень нести відповідальність за результати правління всіх попередніх парламентів, урядів і президентів. На жаль, це були не дуже якісні і відповідальні рішення.

Ті рішення призвели до війни. Це те, за що ми несемо відповідальність. Це так.

Крім того, ви маєте розуміти, що соціальні питання турбують усіх людей, не лише чорнобильців, вони турбують наших батьків, усіх українців. Для того щоб їх виконувати, ми повинні розвиватися, тому що без розвитку ми не матимемо змоги виконати свої зобов'язання, зокрема перед чорнобильцями.

Тому я хочу ще раз подякувати комітетові за організацію парламентських слухань. Я хочу вам дуже-дуже подякувати за те, що знайшли час і бажання висловитися, почути один одного. Хочу також сказати, що ми з комітетом працюватимемо над тим, аби всі ваші пропозиції та ідеї були реалізовані.

Мені надійшли пропозиції від Всеукраїнської спілки ліквідаторів-інвалідів «Чорнобиль-86», від голови правління Спілки учасників та ветеранів ядерних випробувань і військових навчань з використанням ядерної зброї, а також від Товариства ветеранів-інвалідів ліквідації аварії на Чорнобильській атомній електростанції, які я передам до комітету. На жаль, ми не змогли їх почути, але вони обов'язково будуть враховані під час підготовки Рекомендацій парламентських слухань.

Ще раз щиро дякую вам за участь. Сподіваюся на ваше подальше розуміння і на те, що ми зможемо продовжувати цей діалог. Дякую (*Оплески*).

НЕВИГОЛОШЕНІ ВИСТУПИ

М. В. БУЗАРОВ, голова Київської обласної асоціації «Чорнобиль» органів і підрозділів внутрішніх справ.

Перше — щодо перспектив розвитку зони відчуження. Безперечно, однією з основних є проблема самопоселенців. За 28 років після аварії на ЧАЕС у різні часи в зоні у статусі самопоселенців перебувала різна кількість людей. Якщо 15–20 років тому їх налічувалося до 800 осіб, то на даний час — 262 особи.

Є декілька факторів зменшення кількості самопоселенців, головний — природний фактор смертності, адже це переважно люди похилого віку. Щоправда, вони наводять приклади, що ті їхні однолітки, які були змушені залишити свої домівки і змінити місце проживання після аварії на ЧАЕС, померли у значно молодшому віці, ніж вони — ті, які досі живуть у своєму рідному краї, там, де народилися.

Усі вони, без винятку, є великими патріотами своєї малої батьківщини і впевнені в тому, що на чужині довго жити не зможуть. Усі вони були включені до списку самопоселенців, але з часом з невідомих причин частина з них (71 людина) зникли з цього списку. Це люди, старші 50 років, які проживають переважно у своїх будинках або в будинках родичів у місті Чорнобилі та селах Чорнобильського району. Ще одне виселення для них рівнозначно смерті.

Ми не можемо не захищати цих людей, адже колись, працюючи в чорнобильській міліції, ми завжди допомагали людям, і вони, до речі, досі пам'ятають про це і вдячні нам, а також нинішнім працівникам міліції, які допомагають їм у вирішенні проблем.

Крім того, є багато людей, які 1986 року були евакуйовані з міста Чорнобиля і сіл Чорнобильського району, а тепер хочуть повернутися на свою малу батьківщину, займатися ремонтом та прибиранням своїх колишніх помешкань та прилеглих територій без підтримки держави і виділення бюджетних коштів. Таким чином, будуть відновлюватися місто Чорнобиль і район, буде перспектива для розвитку.

Просимо Вас на законодавчому рівні вирішити такі питання:

- відновлення у списку самопоселенців 71 особи, які проживають у зоні відчуження (дані про цих людей ми надали);
- надання статусу місцевого населення всім самопоселенцям, які на даний час проживають у зоні відчуження. Завдяки цьому

люди зможуть спокійно жити у рідних місцях, де вони прожили все життя, у тому числі останніх майже 29 років після аварії на ЧАЕС (підписи самопоселенців до даного звернення додаються).

Щодо умов роботи і фінансування міліції та інших служб у зоні ЧАЕС. Ця тема також, безумовно, стосується перспектив розвитку зони відчуження. Працюють тут люди з усіх куточків України, вдома на них чекають сім'ї, які треба годувати. Завжди, протягом усіх 28 років, працівники міліції безоплатно харчувалися, безоплатно жили в гуртожитках. Фінансування цих послуг здійснювалося не з чиеїсь доброї волі, а за рахунок бюджетних програм «Підтримка екологічно безпечного стану у зонах відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення» і «Підтримка у безпечному стані енергоблоків та об'єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС». Безоплатне надання таких послуг також передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.08 № 831 (зі змінами). На даний час ця постанова є чинною.

Однак з 1 квітня 2014 року у зв'язку з внесенням змін до Господарського і Бюджетного кодексів України ситуація змінилася: усі зазначені послуги відтепер мають особисто оплачувати працівники міліції, внаслідок чого дохід їхніх сімей значно скоротиться, що суперечить нормам законодавства та Конституції України. Тільки уявіть, що залишиться від їхньої заробітної плати. На що мають жити їхні сім'ї? А ще треба уявити собі працівника міліції, який, їдучи на вахту, везтиме мішок картоплі, інші продукти, щоб прогодуватися. Коли і де він готуватиме собі їжу?

Відповідно до пункту 22.1–1г Постанови Кабінету Міністрів України від 16.01.2003 № 36 «Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах» було створено Перелік підприємств, установ та організацій, працівники яких зайняті повний робочий день у зоні відчуження та мають право на пенсію за віком на пільгових умовах, що затверджується Мінприроди за погодженням з Мінсоцполітики та МОЗ (далі — Перелік).

Однак Міністерство соціальної політики України без жодного обґрунтування вносить роз'яснення: «крім атестованих працівників», чим виключає із списку № 1 зазначеного Переліку працівників правоохоронних органів та контролюючих органів, які постійно працюють у зоні відчуження (відділ зони ЧАЕС

Головного управління Міністерства внутрішніх справ України у Київській області, Батальйон міліції з охорони зони радіоактивного забруднення, Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державна екологічна інспекція в Київській області, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України).

Уявляєте, люди, які працюють на землі, у радіаційно небезпечній зоні, не можуть вийти на пенсію за списком № 1, а секретарі, бухгалтери та інші кабінетні працівники виходять на пенсію за зазначеним списком.

Працівники правоохоронних органів та контролюючих органів проводять діяльність у зоні відчуження протягом багатьох років, виконуючи заходи з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи на радіоактивно забрудненій території, постійно наражаючись на дію радіаційного фактора. Невключення їх до Переліку порушує принципи радіаційної безпеки, соціальної справедливості та виходу на пенсію на умовах, визначених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Відповідно до підпункту 7 пункту 4 Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 28 грудня 2014 року № 76–VIII статтю 39 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» виключено. Ця стаття передбачала оплату праці громадян, які працюють на радіоактивно забруднених територіях, у тому числі працівників зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, за підвищеними тарифними ставками і посадовими окладами з урахуванням рівня радіоактивного забруднення.

У зоні відчуження зосереджена основна частина радіонуклідів чорнобильського аварійного викиду. Оцінка активності у зоні відчуження — від 17,7 до 863,5 мілікюрі, що перевищує від 10 до 100 разів показники активності в нормальних умовах праці, за межами зони відчуження.

Персонал, залучений до ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, віднесений до категорії А, тобто такий, що постійно і безпосередньо працює в контакт з джерелами іонізуючого випромінювання. Фактичні умови праці в зоні відчуження відрізняються від регламентованих, а саме: персонал не лише працює, а й постійно перебуває в зоні відчуження під час вахти; на

території зони відчуження розпорошені неконтрольовані джерела іонізуючого випромінювання, що виникли після аварії, і їхній вплив не можливо передбачити або повністю ліквідувати. Конвенцією № 115 МОП «Про захист працівників від іонізуючої радіації» за таких умов передбачено запровадження компенсацій у вигляді доплати за роботу і перебування на радіоактивно уражених територіях, з огляду на потенційний ризик життю та здоров'ю людей.

Стаття 39 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» передбачала надання компенсацій працюючим у зоні відчуження за ризики, на які вони наражаються, перебуваючи на радіоактивно забруднених територіях, зокрема доплати. Такі компенсації покликані мінімізувати негативний вплив іонізуючого випромінювання на працюючих та стимулювати залучення кваліфікованих працівників до здійснення заходів у зоні відчуження.

Просимо:

- відновити фінансування проживання та харчування працівників правоохоронних та контролюючих органів;
- включити до списку № 1 працівників правоохоронних та контролюючих органів, які постійно працюють у зоні відчуження, які несправедливо були виключені з даного списку;
- встановити доплату у розмірі 150 відсотків мінімальної заробітної плати до заробітної плати громадянам, які працюють на території зони відчуження (як це було раніше, до останніх змін у законодавстві).

В. П. КОЛЕСНИКОВА, президент Міжнародного благодійного фонду «Діти — інваліди Чорнобиля».

Темою парламентських слухань не передбачено висвітлення питань захисту населення, потерпілого внаслідок Чорнобильської катастрофи, передовсім дітей. Боляче і гірко! Ні Прем'єр-міністр, ні керівник профільного міністерства не заявляють раніше озвучувану тезу, що вони як топ-менеджери працюють на службі у громадян України. На жаль, маємо констатувати, що на сьогодні:

- не створено досконалого та повного єдиного державного реєстру чорнобильців;
- ігнорується Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2014 № 134 «Про порядок використання коштів, медико-

санітарного забезпечення та лікування онкологічних захворювань» щодо чорнобильців, у тому числі дітей;

- не зрозумілі процедура та методика придбання лікарських засобів;

- не припинена ганебна практика проведення експертизи щодо встановлення зв'язку інвалідності та смерті чорнобильців з дією іонізуючого випромінювання, що виникло внаслідок Чорнобильської катастрофи. Це так само ганебно, як і необхідність дітям-інвалідам після досягнення 18-річного віку підтверджувати свою інвалідність!

Міністерство соціальної політики всіляко стримувало виконання постанови Кабінету Міністрів України від 07.03.12 № 176 про відшкодування коштів чорнобильцям, у тому числі дітям, витрат на проведення операцій, вироблення протезів тощо, внаслідок чого хворі чорнобильці недоодержали 400 тисяч гривень.

На жаль, до складу комісії з розподілу цих коштів було включено лише три (!) представники чорнобильських організацій, тоді як міністерство представлено вісьмома особами, зокрема державними службовцями та представниками громадських організацій, які не мають жодного стосунку до чорнобильської проблематики.

Враховуючи побажання багатьох чорнобильців, у тому числі матерів хворих дітей, вважаємо за нагальну необхідність проведення «круглого столу» за участю Прем'єр-міністра України А. П. Яценюка, міністра соціальної політики України П. В. Розенка, представників МОЗ України, а також чорнобильських громадських організацій, який наживо транслюватиметься на загальнодержавному телеканалі, щоб у громадян України не склалося враження, що ми просимо щось надможливе для виконання чорнобильського законодавства.

Можливо, проведення цього заходу примусить уряд припинити антиконституційну практику оподаткування пенсій чорнобильців-інвалідів, адже пенсію вони отримують відповідно до рішення медико-санітарної експертизи про частку втраченого здоров'я, а отже і рівень пенсії як мінімально гарантований державою не може бути зменшений жодним органом, окрім як за висновком МСЕК чи внесенням відповідних змін до Конституції. Проте навіть тоді подібне звужування прав не може стосуватися гарантій та прав чорнобильців, які вже мають відповідний статус.

Головна мета пропонованого «круглого столу» — вироблення узгодженої позиції представників уряду та громадських

організацій та її затвердження у вигляді дорожньої карти соціального забезпечення та гарантій чорнобильцям.

Пропонуємо керівникам держави, парламенту вимагати від представників топ-бізнесу утворити пул програм для наповнення державного бюджету, а не робити це за рахунок оподаткування пенсії чи в інший спосіб, обмежуючи права та свободи найменш захищених верств населення.

На даний час з приводу онкозахворювань щитовидної залози лікуються понад 7 тисяч дітей. І це лише рак щитовидки, а інші хвороби? І що далі? Закликаю присутніх не бути байдужими, боротися, а не знищувати нас остаточно фізично і морально.

Потрібно прийняти державну програму «Діти Чорнобиля», що дасть змогу на багато десятиліть у майбутньому знати про стан генофонду України, про майбутнє наших дітей, онуків. Виділення 641 тисячі гривень з державного бюджету на реалізацію державної політики з питань сім'ї та дітей — насмішка та виклик усім нам. Японський уряд і сьогодні виконує програми з підтримки нащадків потерпілих внаслідок ядерного бомбардування Хіросіми та Нагасакі.

М. В. РАДЧЕНКО, голова правління Всеукраїнської громадської організації «Спілка учасників та ветеранів ядерних випробувань і військових навчань з використанням ядерної зброї».

Наближається 30-річчя ядерної аварії на Чорнобильській АЕС. Ця трагедія сталася через нехтування правилами безпеки. Через це сотні тисяч ліквідаторів опинилися в радіоактивній зоні, рятуючи людство від ядерного лиха. Десятки тисяч людей загинули від надмірного опромінення, мільйони людей постраждали. Сотні тисяч гектарів земель виведені з господарського обігу через радіоактивне забруднення.

Ми, ветерани інших ядерних аварій, добре розуміємо ці проблеми, особливо щодо соціального захисту людей, які виконували свої обов'язки, рятуючи світ від ядерного лиха. Станом на 1 липня 2014 року, чисельність ветеранів ядерних випробувань становила 4209 осіб.

На жаль, байдужі та непрофесійні бюрократи нас не розуміють і продовжують знущатися з українців, які постраждали під час ядерних випробувань та ліквідації інших ядерних аварій, та членів їхніх сімей, звужуючи нанівець їхній соціальний захист.

Це шкодить нашій Батьківщині, яка повинна дбати про своїх захисників, які створювали ядерну зброю, брали участь у її ліквідації. Тільки завдяки їм Україна отримала багатомільйонну компенсацію за знищену зброю, і два роки АЕС працювали на безоплатному ядерному паливі.

Спочатку у 1994 році на підставі листа Мінчорнобиля № 553/Зп від 11.05.1994, який навіть не зареєстрований Мін'юстом, позбавлені окремих пільг громадяни, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій та випробуваннях у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї та належать до категорії 1, 2 або 3 (ветеранів ядерних випробувань). Є листи Мін'юсту, що ці дії незаконні.

У 2006 році законом України № 3591–IV були порушені конституційні права громадян, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій та випробуваннях у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, внаслідок скасування пункту «в» статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», де було встановлено, що особам, зазначеним у пунктах «а» і «в» цієї статті, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС під час проходження військової служби і віднесених відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» до категорії 1, розмір пенсії за вислугу років збільшувався на 10 відсотків, а віднесених до категорії 2 і 3 — на 5 відсотків відповідних сум грошового забезпечення. Тепер нам кажуть: обирайте один закон із соціального захисту. Якщо я військовий пенсіонер, то не маю права користуватися своїми урізаними пільгами чорнобильця.

Щоб допомогти та повернути довіру своїх громадян, держава повинна витратити до 100 мільйонів гривень на компенсації ветеранам-захисникам. Кажуть: немає грошей. Розкрадають десятки мільярдів, мордуючи у судах громадян, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій та випробувань у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї.

Європейський Суд з прав людини своїми постановами встановлює справедливість та відновлює незаконно скасовані пільги зазначеним захисникам Батьківщини. Але байдужі бюрократи продовжують свою ганебну діяльність в українському правосудді, вимагаючи від суддів несправедливих рішень.

Якщо є необхідність, пропонуємо ухвалити постанову Верховної Ради України про відновлення компенсацій громадянам, які постраждали під час ядерних випробувань та ліквідації інших ядерних аварій, та членам їхніх сімей. Ми просимо не дискредитувати Україну в міжнародних судах і відновити справедливість.

Звертаюся до Президента України, Прем'єр-міністра України та Голови Верховної Ради України з вимогою привести у відповідність із законодавством надання компенсацій громадянам, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій та випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, та їхнім вдовам.

ВИЇЗНЕ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ, ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

СТЕНОГРАМА

*м. Чорнобиль Київської області
19 лютого 2015 року*

Веде засідання

*Голова Комітету Верховної Ради України
з питань екологічної політики, природокористування
та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи
М. В. ТОМЕНКО*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні друзі! Сьогодні ми з вами зранку працюємо в рамках програми роботи Комітету з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Ви знаєте, що Верховна Рада України ухвалила рішення про проведення 4 березня парламентських слухань на тему: «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження». І ми з колегами народними депутатами домовилися: для того щоб розмова на парламентських слуханнях була предметною, фаховою, щоб за результатами ми ухвалили відповідні рекомендації Верховної Ради і допомогли уряду та органам місцевого самоврядування спланувати роботу, така поїздка була б корисною, щоб 4 березня можна було більш конкретно і чітко говорити про проблеми, а не про загальну історію.

Тому я одразу хотів би висловити подяку нашим колегам за те, що ми вже активно попрацювали, особливо тим, які не вперше на Чорнобильській АЕС. Ну, бачте, у кого ось така табличка, це ніби нагородний знак, ті, хто не менше двох разів тут побував. У нас також є багато народних депутатів, які вперше приїхали,

сподіваюся, що вони будуть вивчати, аналізувати, входити в курс справи.

Я кілька вступних слів скажу, пов'язаних із проблемами, що існують, на думку нашого Комітету. Ми знаємо ситуацію. Думаю, колеги нам допоможуть і щодо переліку проблем, і щодо механізмів їх вирішення.

До речі, були застереження у нас стосовно того, що, можливо, варто перенести таку нараду, оскільки існує об'єктивний конфлікт, пов'язаний, на мою думку, із безвідповідальністю певних посадових осіб, які працюють у системі уряду, а саме що частина коштів, яка мала бути наприкінці 2014 року виділена для фінансування заробітних плат працівників і зони відчуження, і Чорнобильської атомної електростанції (не вдаватимуся в деталі), пішла у загальний фонд, і таким чином була створена проблема, люди вчасно гроші не отримали.

Міністр учора переконливо мені доводив, що Кабінет Міністрів учора прийняв відповідну постанову, під яку ще треба зробити паспорти, як ви розумієте, оформити, і нарешті тоді ця заборгованість за 2014 рік надійде з казначейства. Ну, я не бачив постанови, будемо контролювати, як повернемося. Бо я вчора виїхав до вас, учора ввечері вже був тут, тому не бачив цього документа. Будемо сподіватися, що, хоч із запізненням, уряд виправить цю помилку. Неприпустимо, що люди, які працюють тут, із листопада чи грудня не отримують заробітної плати. Це неприпустимо! Я подав Президентові України доповідну записку стосовно цієї ситуації. Мені хотілося б, щоб якісь і кадрові висновки були, не лише організаційні.

У нас ще є проблема. Перед цією зустріччю я провів зустріч із нашими колегами з ЄБРР, інших міжнародних організацій, і ми свідомі того, що ухвалення бюджету в такій екстремальній ситуації, в якій ми перебуваємо, створило кілька проблем, які ми мусимо виправляти.

Ви знаєте, що Верховна Рада, очевидно, 26 лютого, на позачерговому засіданні, розглядатиме зміни до бюджету. На презентації цього проекту я звернув увагу міністра фінансів на неприпустиму річ — появу в Податковому кодексі положень, які запроваджують оподаткування коштів міжнародної технічної допомоги. Ну, це річ абсурдна, як ви розумієте, з 2001 року такого не було в Україні. Це стосується, до речі, не лише проблем Чорнобиля

чи об'єкта «Укриття», а всієї міжнародної технічної допомоги, це означає, що ми всю її зупинимо. Бо всі ж свідомі того, що донори спрямовують кошти на конкретний об'єкт, вони ж не збираються нам ще й бюджет наповнювати за рахунок податків. Мені здалося, що міністр із розумінням поставилася до нашої пропозиції. Сподіваюся, коли ми будемо ухвалювати зміни до бюджету, то будуть передбачені й відповідні зміни до Податкового кодексу, щоб ми цей бар'єр усунули.

Якщо ми гарантуємо сплату внеску до Чорнобильського фонду «Укриття», будемо сподіватися, що 29 квітня на конференції донорів ми отримаємо відповідне фінансування, щоб не зупинити роботи. Я так розумію, настрій колективу такий, що кінець 2017 року — це остаточний термін здачі об'єкта, ніхто його переглядати не збирається. Тому ми повинні все зробити для того, щоб Україна з честю виконала це завдання.

У нас є проблема, пов'язана із страховим покриттям відповідальності за завдану шкоду. Ми знаємо про цю проблему і шукаємо механізм для її розв'язання, щоб і донори, і Ядерний страховий пул України адекватно сприйняли те, що ми взяли на себе відповідні зобов'язання і щодо цього питання.

Ми домовилися, готуючись до нашого засідання, що сконцентруємося більше на об'єктах, розташованих у 10-кілометровій зоні, оскільки за день ми фізично не зможемо підняти низку питань і ще й оглянути 30-кілометрову зону. Тому акцент був на цих проблемах. У так званій 30-кілометровій зоні — свої проблеми, я не буду зосереджуватися на них, мої колеги їх знають, особливо народні депутати, які в Київській області працюють, і ті, які не вперше чорнобильськими проблемами займаються. Тому я навмисне до цих проблем не переходжу і орієнтую всіх промовців, щоб ми все-таки більше сконцентрувалися на проблемах Чорнобильської атомної електростанції та об'єктів, що входять у цю систему комунікацій.

Хоча я ще не готовий, може, ви переконаєте мене до остаточного рішення, але, думаю, було б корисно обговорити і стратегічні речі, пов'язані з тим, як нам рухатися далі. Маю на увазі стратегічну управлінську модель. Мої консультації з науковцями та експертами засвідчують, що ми повинні після парламентських слухань, можливо, запропонувати нову (або оновлену) стратегію того, як ми працюємо. Я схильюся до необхідності розділення за

функціональними ознаками і завданнями управлінської моделі. Це моя точка зору. Це не точка зору Комітету, ми ще не ухвалювали ніякого рішення.

Я абсолютно переконаний, що все, що пов'язано з екологічною проблематикою, мусить бути сферою відповідальності створеного біосферного заповідника, і ми мусили б рухатися в напрямі набуття ним міжнародного статусу, разом із колегами з Білорусі. І функціонально цей об'єкт мав би займатися всім, що пов'язано з відновленням, збереженням екологічної складової. І цей біосферний заповідник працював би в системі Мінекології.

А все, що стосується власне Чорнобильської АЕС, всіх технологічних, енергетичних проєктів, має бути інституційно, на мою думку, все-таки пов'язане з енергетикою — або в системі Міністерства енергетики, або в інший спосіб.

Таким чином ми розділили б дві конкурентні і не завжди сумісні функції. Можливо, є інші моделі управлінські. Але для мене абсолютно очевидно, що нинішня ситуація є такою, що не дає змоги оперативно приймати рішення. Бо коли, наприклад, колектив станції приймає рішення, що треба запустити виробництво, чи якесь інше, система погодження і ухвалення рішення наскільки складна і міжгалузева, що ми не маємо права...

От як у ситуації сьогоднішній, коли кілька міністерств не можуть домовитися між собою, виплачувати заробітну плату? Ну це ж абсурд, я перепрошую. Це якщо б, не дай Боже, тут представники країн-донорів сиділи і дізналися, що ми з листопада не платимо зарплату? Сидять, так? Ну, це наші люди, які вболівають за Україну і хочуть, щоб ми швидше вирішили ці питання.

Тому я вважаю, що, думаючи про локальні проблеми, які ми сьогодні обговорили, все-таки ми маємо думати і про стратегічні речі. Ми повинні розуміти, що таке Чорнобиль, що таке Прип'ять, що таке Славутич, що таке загалом ця територія, наприклад, через 20 і через 100 років. Бо якщо ми зациклимося на тому, що ось 17-те укриття ми зробили, ще щось зробили і так далі, то не дамо відповіді на виклики, які постають перед нами.

Ми запросили начальника обласної міліції, представників СБУ, прокуратури, тому що є багато питань, які нам треба із системою правоохоронних органів обговорити. Може, не сьогодні, не тепер, але надходить дуже багато скарг на предмет щоденного побутового життя, яке відбувається на цій території в ширшому контексті —

і в Славутичі, і в Іванківському районі. Це, може, не зовсім нашого Комітету робота, але такі проблеми ми знаємо, тому що до нас звертаються, і ми це розуміємо.

Я вдячний моєму колезі, який добре знає ці проблеми і як міністр багато зробив у цій сфері, Володимирі Миколайовичу Шандрі. Сьогодні він як голова Київської обласної державної адміністрації не просто наш союзник, а людина, яка мусить спільно з нами працювати. І тому я хотів би передати йому слово, а потім вже заслухаємо безпосередньо керівників проектів і установ, які працюють тут.

Прошу, Володимире Миколайовичу.

В. М. ШАНДРА, голова Київської обласної державної адміністрації.

Дякую, Миколо Володимировичу. Передовсім дозвольте подякувати, що якщо й не перше, то одне з перших виїзних засідань Комітету відбувається в чорнобильській зоні. Це свідчить, що депутатський корпус Комітету серйозно налаштований на те, щоб розв'язувати ті проблеми, які накопичилися, які є і будуть. Тому що багато питань, які потрібно розв'язувати на законодавчому рівні, які потребують коригування. І тут роль профільного Комітету, який вивчає ці проблеми, дає рекомендації, через який проходять законопроекти, який надає свої висновки до законопроектів, надзвичайно важлива. Тому я глибоко переконаний, що ця зустріч не до 26 квітня, така робота буде системною.

Аварія на Чорнобильській атомній електростанції — це найбільша у світі техногенна катастрофа, з якою надзвичайно складно справитися людству. Незважаючи на нинішні події в Україні, ми не маємо забувати про Чорнобильську АЕС і про зону відчуження, тому проект створення безпечного конфайнменту не має права зупинятися. Ви бачили ряд програм і щодо сховища рідких радіоактивних відходів, заводу з переробки радіоактивних відходів, тобто процес почався, зупинити його вже не можна. Якщо вже почалася переробка — зупинити її не можна, потрібно рухатися далі.

Можу нагадати декілька цифр, що якщо не будуть у нормальному стані Чорнобильська атомна електростанція і зона відчуження, яка радіоактивно забруднена, в тому числі трансурановими елементами, то весь цей радіоактивний бруд може потрапити в річку Дніпро, з якої п'ють воду понад 30 мільйонів

людей в Україні. Тому має бути посилена увага уряду, Комітету, Державного агентства з управління зоною відчуження до того, що тут відбувається, які програми реалізуються, як стратегічно будуть розвиватися ці території.

І програми Чорнобильської атомної електростанції теж надзвичайно важливі. Тут висококваліфікований колектив, який повинен мати перспективу, який має розуміти, для чого і як він працює. Тому що колектив створити дуже складно, а втратити легко, отож його потрібно зберегти, тому що це, напевно, найкращий у світі колектив атомників. Не побоюся цього високого слова. Тому що досвіду проведення таких робіт з дезактивації, з ліквідації наслідків, з будівництва безпечного конфайменту та інших об'єктів у зоні відчуження не має жодна країна. І я думаю, що ми вийдемо все-таки на міжнародний рівень, і цей колектив зніматиме з експлуатації атомні електростанції і в Україні, і в інших країнах світу.

Тому неприпустимою є ситуація, що склалася наприкінці минулого року. Я розумію, що молодий уряд, щось не зробили, і дуже сподіваюся, що просто внаслідок неузгодження не була вчасно виплачена заробітна плата, але потрібно розібратися. Ну, вже розібралися, але потрібні висновки, чому це не було зроблено. Тому що Чорнобильська АЕС і зона відчуження є також великим платником податків і для соціальної інфраструктури міста Славутича, і для міста Іванкова, інших районних центрів. Відповідно утворився ланцюг невиплати заробітної плати. Тим більше що кошти були. Кошти були, кошти є, хоч і невеликі, і їх можна і потрібно виплачувати.

Не буду займати ваш час перерахуванням проблем, якщо можна, Миколо Володимировичу, я передам у письмовій формі, що бажано включити в рішення Комітету. Ще раз хочу подякувати і запросити до такої важливої конструктивної розмови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Володимире Миколайовичу.

Ми планували ще виступ нашого міністра Ігоря Анатолійовича. Він телефонував, вибачався, сказав, що практично на господарстві зараз один. Ви знаєте, є проблема у нас із кадровими призначеннями в тому сенсі, що повільно вони відбуваються. І ми в Комітеті стурбовані ситуацією, що всі інституції в системі Міністерства екології на сьогодні не мають керівників.

Але я вам скажу, що ми прийняли жорстке рішення, майже всі члени Комітету підтримали, що перші 100 днів ми міністра не критикуємо. Вже скоро 100 днів закінчуються, але сьогоднішній день ще підпадає під 100 днів, тому я сказав про міністра лише те, що сказав. Чекаємо, що він пізніше приєднається вже з командою і буде працювати і з Чорнобильською АЕС, і разом з нами над тими проблемами, які є.

А далі переходимо до наших проблем, як я й казав. Перший блок — щодо Чорнобильської АЕС та пов'язаних підприємств і виробництв. Запрошую до слова Грамоткіна Ігоря Івановича щодо проблемних питань забезпечення діяльності Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська атомна електростанція». Прошу, пане Ігорю.

І. І. ГРАМОТКІН, генеральний директор Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська атомна електростанція».

Уважаемые народные депутаты! Уважаемые гости, Николай Владимирович, Владимир Николаевич! Хочу поблагодарить вас за возможность провести выездное заседание на нашей площадке. Действительно, проблема Чернобыльской АЭС актуальна для Украины и, не побоюсь сказать, всего Европейского сообщества. И от того, насколько успешно мы работаем здесь, зависит международная деятельность Украины в целом. Как видите, международная общественность не только оказывает нам огромную финансовую поддержку в реализации проектов, но и осуществляет контроль.

Я уже об этом говорил и могу с гордостью повторить, что ни на одной ассамблее стран-доноров к государству Украина от Европейского банка реконструкции и развития претензий не было. Мы в рабочем порядке решали проблемные вопросы благодаря высокой организации труда на площадке. С учетом сложной ситуации, в которой находилась и находится Украина, нам удалось предпринять многое на пути реализации наших проектов. Вы ознакомлены лишь с небольшой их частью.

После заседания мы посетим строительство одного большого проекта — хранилища отработанного ядерного топлива сухого типа. Нам удалось вывести его из кризиса, вернуть подрядчика на площадку, хотя, как вы понимаете, в 2014 году, с началом известных событий в Украине, американская компания «Holtec

International» вообще пыталась уйти с площадки, аргументировав это военными действиями и невозможностью обеспечить безопасность персонала. Нам пришлось приложить огромные усилия для того, чтобы вернуть французов и американцев для проживания в город Славутич и на площадку, где они чувствовали бы себя в безопасности, защищенными, уверенными, что ни их жизни, ни жизни их семей ничего не угрожает.

Хочу поблагодарить за взаимодействие на протяжении последнего года Службу безопасности Украины, Министерство внутренних дел, прокуратуру. Мы все в зоне отчуждения много сделали для того, чтобы наши французские и американские коллеги не воспользовались ситуацией, не собрали чемоданчики и не уехали. Попытки, связанные с демобилизацией с площадки, американские и европейские компании используют только с одной целью: перевести все в доллары и выставить нам инвойс. Я уже сегодня говорил, что вместе с нами постоянно работают юристы, и могу с уверенностью сказать, что на площадке удалось обеспечить высокий уровень взаимодействия между всеми участниками реализации проектов и в Украине, и за ее пределами. Это взаимодействие и с Европейским банком реконструкции и развития, и с Европейской Комиссией, и с Ассамблеей государств — доноров Чернобыльского фонда «Укрытие».

Посмотрите отчеты, предоставленные вашему комитету. В 2014 году был проведен аудит по требованию Европейского банка реконструкции и развития и заключен контракт с испанской компанией, проводившей аудит управления проектами на площадке. Поверьте, Украине есть чем гордиться. Мы действительно получили самые высокие отзывы об организации выполнения работ, потому что смогли подтвердить высокий уровень своей квалификации с возможностью вкладывания денег. Но это касается международных проектов.

К сожалению, ваше время настолько ограничено, что мы не успели показать проекты, реализующиеся за счет государственного бюджета. Николай Владимирович сказал, что необходимо получить пропуск. Мы всем обязательно вручим его в следующий раз. Приглашаю приехать сюда еще раз для ознакомления с нашим бесценным опытом выполнения работ по демонтажу оборудования.

Мы впервые легализовали и организовали прозрачную деятельность по демонтажу нашего оборудования, выведенного из

эксплуатации. Когда выполняли демонтаж, дезактивацию, дефрагментацию, освобождение от регулирующего контроля, организовали работу таким образом, чтобы не использовать ни копейки средств государственного бюджета. Стоимость этих работ ниже, чем стоимость металлолома, по которой потом все реализуется. Наши коллеги с Игналинской АЭС приезжали, чтобы ознакомиться с нашим опытом. Они были потрясены, не могли поверить, что так можно сделать. Нам удалось все реализовать благодаря честному подходу к сложным и непростым процессам.

Очень хотелось бы, чтобы мы сегодня провели такой же честный и открытый разговор. Предусмотрено много выступающих. Я много могу говорить о достижениях и проблемах, с которыми мы все сталкиваемся на площадке Чернобыльской АЭС. Но хочу, чтобы в режиме диалога смогли выступить наши коллеги и прокомментировали сложившуюся ситуацию. Тем более что Николай Владимирович обозначил основные проблемные вопросы на Чернобыльской АЭС на сегодняшний день. Я с удовольствием скажу, что Николай Владимирович впервые приехал сюда 8 или 10 лет назад и с тех пор остро реагирует на все, что связано с Чернобыльской АЭС. Он дважды был в Славутиче, мы постоянно общаемся, и когда затрагиваются проблемные вопросы, Николай Владимирович очень хорошо в них ориентируется.

Позволю напомнить вам реперные точки.

Необходимо как можно скорее принять Общегосударственную программу снятия с эксплуатации Чернобыльской АЭС. Проект все еще согласовывается с министерствами, ведомствами, мы погрязли в бюрократии. Как можно выполнять работы, не предусмотренные программой?

Владимир Николаевич запретил мне сегодня на него ссылаться, но, я думаю, один раз можно. Когда он был министром, действовала государственная программа в предыдущей редакции, и на нашей первой встрече он сказал: «Уважаемый Игорь Иванович, государственная программа — это документ высшего уровня. Предоставьте мне, пожалуйста, план выполнения работ по снятию Чернобыльской АЭС с эксплуатации. Под этот план распишите мероприятия, установите сроки, назначьте ответственных лиц. Я хочу знать, как его выполнить». Сегодня с удовольствием в вашем присутствии могу доложить министру (бывших министров не бывает), что представленный ему план выполнен в полном

объеме. Все, что было заложено в 2007 году, выполнено в полном объеме.

На сегодняшний день мы такой документ разработать не можем. Я хочу вам сказать, и вы это хорошо понимаете, что в течение 2014 года у нас было три министра. Три министра! Ничего, кроме пустых обещаний. Мы просто встретились, поговорили и разбежались. Реальных и конкретных действий нет, мы варимся в собственном соку. Если не будет общегосударственной программы, если не будет четких и понятных действий, если не будет четкого финансирования, все это — пустые слова.

Я прошу поверить мне, коллеги. Как минимум три предыдущие выездные заседания профильного комитета Верховной Рады заканчивались огромными протоколами под революционными названиями, оказавшимися в конечном итоге пустыми. Давайте посмотрим на итог двух предыдущих заседаний: ничего из принятых решений не выполнено. Сегодня страна находится в такой ситуации, когда необходимо принять решение. Давайте примем решение из двух пунктов и выполним его. Нельзя от заседания к заседанию переносить этот вопрос, в результате чего все ложится на плечи коллектива Чернобыльской АЭС, и мы варимся в собственном соку. Простите, что я так говорю, но это правда.

Следующий проблемный вопрос, о котором говорил Николай Владимирович. Приняли закон о Государственном бюджете. Понятно, что бюджет сложный, понятно, что стране тяжело. Но когда взимаются налоги с международной технической помощи, получаем быстрый обратный эффект. Дело в том, что освобожденные от уплаты налогов западные подрядчики Бюджетным кодексом в предыдущей редакции были освобождены и от регистрации в Украине. Таким образом, вы понимаете, что мы сейчас заставляем регистрироваться в Украине тех же французов, становиться налогоплательщиками и уплачивать налоги. Если французы по контракту не обязаны что-либо делать, они этого делать не будут. А если мы будем на этом настаивать, они скажут, что это будет стоить столько-то миллионов евро. Другого порядка они не знают.

Я уже сегодня говорил, в июле 2013 года на заседании Ассамблеи государств-доноров французская компания «Новарка» предъявила претензии Украине, сказали, что платить за это не будут, Украина оплатит сама. Нам понадобились невероятные

усилия совместно с ЕБРР отстаивать позицию, и сегодня претензий к Украине нет.

Если мы не внесем изменений в закон и не освободим от налогообложения французов и американцев, а также их подрядчиков (они ведь нанимают украинских субподрядчиков), то на апрельской ассамблее страны-доноры предъявят нам претензии и объявят о необходимости дополнительного взноса Украины. Поверьте мне, мы работаем много лет и знаем, что это такое. Доноры таких «голов» не пропускают. Если нам оказывается международная техническая помощь, то мы должны заплатить налоги в бюджет Украины или из бюджета Украины вернуть им. И если мы сейчас не примем закон, апрельская ассамблея вкладчиков будет сорвана.

Финансирование по этим проектам достаточно ограничено. Если страны-доноры не осуществляют дополнительный вклад, нам придется приостановить работы. Такими шагами мы даем им реальную возможность приостановить работы. Доноры дополнительно средства не будут вкладывать, кроме обязательств, которые они на себя взяли.

Следующий вопрос, который хотелось бы с вами обсудить. Я десять лет работаю директором, и девять лет мы обсуждаем вопрос возмещения пенсионного страхования согласно Закону Украины «Об общеобязательном государственном пенсионном страховании». Чернобыльская АЭС должна возмещать Пенсионному фонду затраты по льготным пенсиям. Согласно закону чернобыльцы уходят на льготную пенсию в 50 лет. И с 50 до 60 лет всем работникам, вышедшим на пенсию, Пенсионный фонд выплачивает льготную пенсию. И согласно закону Чернобыльская АЭС обязана возместить Пенсионному фонду эти затраты. Мы десять лет об этом кричим, бьем во все колокола. Ситуация была бы терпимой до того момента, пока в текущем году Пенсионный фонд не предъявил нам претензии (мы уже суд проиграли) на 185 миллионов гривен.

Если позволите, я вам сейчас зачитаю буквально шесть строчек бюджета. Бюджет Чернобыльской АЭС в 2015 году — 624 миллиона 686 гривен. Зарботная плата с начислениями в бюджет — 392 миллиона гривен. Оплата электроэнергии — 59 миллионов гривен, оплата природного газа — 48 миллионов, оплата коммунальных услуг — 2 миллиона, оплата транспортных услуг (перевозка железнодорожной электричкой нашего персонала через территорию

Беларуси) — 32 миллиона, приобретение материалов для поддержания безопасности — 4 миллиона, другие платежи (налоги в местный бюджет и другие) — 9 миллионов гривен. Оплата услуг медпункта — 1,5 миллиона гривен. Оплата услуг утилизации и сохранения радиоактивных отходов (кубы, которые мы поднимаем и отправляем на захоронение) — 3 миллиона 106 тысяч гривен. Капитальные расходы — 70 миллионов гривен. Это прозрачный бюджет, у нас даже на поддержание в безопасном состоянии энергоблоков нет средств.

Я не прошу, не стону, не плачу, вся страна находится в такой ситуации. Но если мы сейчас используем 185 миллионов гривен, то больше взять неоткуда. А это заработная плата. Таким образом, 50 процентов фонда оплаты труда мы должны заплатить Пенсионному фонду. Ну, виданное ли это дело?

Первое поручение по урегулированию этого вопроса выдал вице-премьер-министр Ключев в 2006 году. Прошло девять лет, на выездном заседании Комитета было принято решение внести изменения в закон, как это сделали для шахтеров. И самое главное: зачем нам начислять деньги и показывать такой бюджет, если мы половину бюджета должны заплатить Пенсионному фонду? Пусть Пенсионный фонд разбирается сам! Шахтеры же урегулировали этот вопрос, неужели мы не можем этого сделать? Виданное ли дело? Мы в 2014 году заплатили Пенсионному фонду 32 миллиона гривен, или 5 процентов бюджета. С остальным мы схитрили и с помощью судов перенесли выплаты на этот год, потому что не можем заплатить такие деньги. Мы реально находимся в ситуации, когда необходимо срочно принимать решение. Я прошу, Николай Владимирович, весь комитет заняться этим вопросом. Уверен, что все предприятия, работающие в зоне отчуждения, находятся в такой же ситуации.

Отдельно хотелось бы сказать о следующем. Сегодня каждый работник Чернобыльской АЭС хорошо понимает, что страна находится в тяжелой ситуации. Всем трудно, всем тяжело. Я хочу вас заверить, чтобы вы понимали, мы отопление включаем лишь на ночь при минусовой температуре, а днем отключаем. Потребление газа в 2010 году составило 15 миллионов кубических метров, в 2014 году — 7,5, в этом году в графике установили 5 миллионов. Мы поднимаем температуру котлов только тогда, когда на улице сильный мороз, все остальное отключается.

Мы разработали программу снижения энергозатрат, экономим на всем. Но есть предельная черта, за которую мы не можем перейти — Владимир Николаевич правильно говорит. Когда 31 декабря мы не нашли возможности заплатить 105 миллионов гривен за газ, электроэнергию, на заработную плату, надо было сделать всего один звонок — вот что обиднее всего. Губернатор занимался нашей заработной платой, занимался платежами, но надо было сделать один звонок, и мы его не сделали. Теперь хоть Николай Владимирович и говорит, что Кабинет Министров примет решение, оформит задолженность на 105 миллионов гривен, но мы ведь понимаем, что эти 105 миллионов гривен заберут из имеющихся у нас 624. Поэтому при внесении изменений в бюджет, как минимум, эти кричащие статьи должны быть учтены.

Много говорят о завышенной численности нашего персонала (на Игналинской АЭС 2 тысячи человек, у нас — 2600), о необоснованных высоких заработных платах, о необходимости уменьшить численность персонала, зависимость от транспорта, электроэнергии. Коллектив над этим уверенно работает.

На сегодняшний день необходимы системные изменения в зоне отчуждения. Надо не прятаться от этих проблем, а серьезно пересмотреть организацию производственного процесса в зоне отчуждения. И когда коллектив Чернобыльской АЭС об этом говорит, все напрягаются, нервничают, что мы предлагаем кого-то выгнать, сократить, разогнать. Нет, мы хотим сохранить лучшее, поделиться опытом, знаниями и оптимизировать затраты, заложенные государством в организацию выполнения работ в зоне отчуждения.

Прошло 30 лет с момента аварии, а мы работаем по системе выполнения работ в зоне отчуждения, организованной при Советском Союзе, что неэффективно. Хочу привести пример. У нас газовая котельная работает в 5 раз выше установленной мощности. Она нам такая не нужна. Мы пытаемся реализовать проект реконструкции, который два года согласовываем со своим агентством. Два года! Бюрократический аппарат не дает возможности работать, поэтому необходимы реформы. Но очень хочется, чтобы реформы проводились людьми знающими, понимающими, способными их реализовать, а не дающими пустые обещания. Поэтому, безусловно, для решения таких вопросов надо привлекать представителей науки, промышленности, народных

депутатов. Реформы должны проводиться открыто, они должны быть понятны, и мы к ним готовы.

Я хочу, чтобы другие тоже высказались, и надеюсь, что принятые сегодня решения впервые за много лет будут реализованы. Прошу вас об этом. Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ігорю Івановичу.

Як я й казав, блок проблем, які Ігор Іванович порушив, ми зараз спробуємо за допомогою експертів, науковців розширити, а потім до інших проблем повернемося. Тому я запрошую до слова генерального директора Науково-дослідного інституту радіаційного захисту Іллю Ароновича Ліхтарьова. Він розповість про проблеми поводження з радіоактивними матеріалами в ближній зоні та про юридичний статус цієї території. Прошу, Ілле Ароновичу.

І. А. ЛІХТАРЬОВ, генеральний директор Науково-дослідного інституту радіаційного захисту Академії технологічних наук України, член Національної комісії з радіаційного захисту населення України.

Мені дуже прикро, що я не володію такою вишуканою українською мовою, як Микола Володимирович. Поєтому буду виступати на русском языке.

Я надеюсь, что научно-исследовательская работа, которую мы провели, развеет многие мифы, связанные с Чернобыльской зоной. Даже сегодня спрашивают: опасно ли жить в Чернобыле, есть ли там радиация? Сразу начну с того, что, по состоянию на 2015 год, примерно 60 процентов территории 30-километровой зоны не имеет никаких радиологических противопоказаний даже для эвакуации людей. Более того, для производства в этой зоне мясной и молочно-товарной продукции нет никаких противопоказаний. Это базируется на гигантских базах экологических данных, полученных от специалистов, работающих в Администрации зоны отчуждения.

Пожалуйста, следующий слайд. В «Бюлетені екологічного стану зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення» за 2000 год была опубликована статья «Чи є майбутнє у 30-кілометрової зони і зони відчуження» в соавторстве Лихтарева, доктора наук Когана и доктора наук Бондаренко, который сейчас работает в Министерстве экологии. Мне очень понравилось, что Николай Владимирович сказал: нельзя жить только

сегодняшним днем. Надо, чтобы народные депутаты, которые отвечают за всю страну (ну, вот я отвечаю за институт, а вы отвечаете за всю страну), хотя бы представляли себе, что происходит сегодня, что было вчера и что ожидает эту зону в будущем. Потому что без этого принимать решения не скажу что бессмысленно, но, по крайней мере, сопряжено с серьезными рисками.

Если вы посмотрите на динамику, вот слева — это плотность загрязнения в 1986 году цезия-137, плутония и стронция. Цезий-137 покрыл всю зону. Теперь эта зона не циркульная, имеет еще хвост слева, обратите внимание, потом к ней присоединились Народицкий и Полесский районы, там очень высокая плотность загрязнения. Достаточно сказать, что в Полесском районе, в селе Владимировка, абсолютный максимум плотности загрязнения цезием достигал 400 Ки/км^2 , а в поселках Ясен и Шевченко Полесского района — до 100 Ки/км^2 . К 2000 году цезий-137 занял уже второе место, ведущими становятся плутоний и стронций.

На 2015 год мы имеем вот такое пятно, в основном плутониевое, и к 2030 году это пятно сохранится, потому что там не только плутоний, но и все трансураны — плутоний-238, плутоний-239, плутоний-240 и америций-241 — они навсегда! Поэтому необходим закон, по которому мы должны навечно закрепить эту 10-километровую «довічну зону». Там никогда не будет радиологической ситуации, которая позволит заниматься чем-то иным, кроме как элементами ядерно-энергетического цикла — могильники, захоронения. В этой зоне ничего не может быть — ни людей, ни какой-либо деятельности. Видите этот хвост? Это «десятка».

Пожалуйста, следующий слайд. Были просчитаны по дозе внешнего облучения: только цезий-137. Вначале были и другие радионуклиды — и цезий-144, и рутений-106, сейчас только цезий-137. Вот это узкая полоса по внешнему облучению, которая в динамике показывает, что будет в 2015 году (светлые пятна и темные), до 2030 года. А вот это вся 30-километровая зона.

Следующий слайд. Если исходить из того, что я сказал, на этих территориях можно производить даже молоко, все что угодно. Тут два варианта. Вариант очень хороший, европейского типа, где главным экологическим обобщенным трансфер-фактором считается переход цезия из почвы в молоко. Если принять уровень загрязнения радионуклидами молока $0,1 \text{ Бк/л}$ на каждый кБк/м^2 , вот такое пятно остается. А здесь такое пятно, если почвы

окажутся в 5 раз хуже, скажем, 0,5 Бк/л на каждый кБк/м². Будем говорить, это почвы южногерманского типа, как например, в Каневском районе. Там этот трансфер-фактор еще меньше. Это почвы, типичные для этой зоны.

Следующий слайд, пожалуйста. Все материалы я оставлю, вам это понадобится. И если комитету будет любопытно, вы сможете еще раз просмотреть вместе со своими экспертами.

А теперь о том, какие дозы облучения могут получать люди в этих зонах. Это территории, на которых доза может превышать 1 мЗв/час, за 70 лет — 70 мЗв. Так вот, обратите внимание, по-прежнему остаются по состоянию на 2000–2005 годы, на 2015 год и 2030 год очень маленькие территории. Люди, работающие в зоне отчуждения, в Чернобыле (где-то 2,5 тысячи человек), получают двойную зарплату, все по высшему разряду. Там они никаких доз не получают, зарплату получают, а дозы — нет. Понимаете? И если только сосредоточить интересы, связанные с биологическим заповедником, сохранить там егерей и какое-то количество охранников, чтобы хвост этот проследить, то самые элементарные подсчеты показывают, что можно сэкономить 100 миллионов гривен. Можно сэкономить только на огромном количестве людей. Только в Администрации зоны отчуждения работают, наверное, человек 100. Что они там делают? Неизвестно. Я не против их, все мы должны кормить своих детей, но не за счет несчастного государства, пребывающего в состоянии войны.

Пожалуйста, следующий слайд. Вы видите, какая ситуация. Здесь очень детальная поверхность, плотности загрязнения на 1986 год, это известные карты.

Следующий, пожалуйста. Во времена, когда Парашин был директором станции, вот его подпись стоит, а главным государственным санитарным врачом — Чабанов, утверждена санитарно-защитная зона. Случайно или не случайно, но для Чернобыльской АЭС она совпадает с 10-километровой зоной. К счастью, такой документ есть, он действует и, в принципе, это должно быть закреплено.

Следующий слайд. В этой зоне предстоят огромные работы. Пройдет некоторое время, не все, как говорится, за раз. Оптимизм Игоря Ивановича я не разделяю. Снимать с эксплуатации станцию вы будете еще лет 10. Не потому что это очень сложно, а потому что вам соответствующего финансирования не дадут.

Мне приходилось видеть, как снимали станцию с эксплуатации японцы, как немцы снимали с эксплуатации и полностью разбирали реакторы. Я видел это все. У нас нет такого, это будет долго и тяжело. Значит, это одна часть. А вторая часть — там будут находиться объекты обращения с радиоактивными отходами. Это не только хорошо для страны, потому что у страны исключается эта территория из-за этих плутониевых пятен, но это очень хорошо и в социально-экономическом плане. Высокоуважаемый мэр города Славутича не даст соврать, это очень важный вопрос. Тогда не надо набирать людей здесь. Необходимо молодых людей из Славутича ставить на эти новые объекты — решается задача трудоустройства. Зачем в Славутиче строить новую большую фабрику по производству меховых шапок? Надо, чтобы здесь были рабочие места, и они здесь будут.

И последний вопрос: под кем это должно быть? Большого парадокса, чем когда элементы ядерно-топливного цикла (обращение с радиоактивными отходами, снятие станции с эксплуатации и так далее) находятся под контролем экологического министерства, сложно придумать. В Соединенных Штатах Америки этим занимается министерство энергетики, не министерство экологии. И в Германии этим занимается соответствующее энергетическое ведомство. Там есть профессионалы, специалисты в области ядерной энергетики и всех элементов полного топливного цикла. Это, конечно, должно быть под эгидой не какого-то Министерства экологии, в котором министры сменяются чаще, чем перчатки у денди. Необходимо передать в соответствующий департамент Минтопэнерго, потому что там нужны профессионалы, и оно должно профессионально ими руководить. Может быть, даже не компания «Энергоатом», потому что она производит энергию, а это относится к полному топливному циклу. Они же не производят энергию, как «Энергоатом», они только потребляют деньги, понимаете?

Следующее. Я здесь зафиксировал текстуально, что зона ЧАЭС нужна Украине, просто нужна.

Следующее. Правовой статус я расписал, чтобы на нем не оставиваться, с голоса это все равно будет непонятно.

И последнее — наши предложения, внесенные изменения. Это тоже нужно сделать.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ілле Ароновичу, те, що ви кажете, про довічну 10-кілометрову зону...

І. А. ЛИХТАРЬОВ. Да, 10-километровая зона полностью закрепит в правовом отношении не 30-километровую зону, потому что то, что сейчас существует, — это бессмыслица.

Маленький комментарий. Меня командировали из Ленинграда 6 мая 1986 года, тогда всех из России командировали в Чернобыль. И решение по 30-километровой зоне принималось о так называемой циркульной зоне. Радиологических материалов, чтобы вот так детально, как я показал, что здесь такая плотность, а здесь — такая, просто не было. Должен вам сказать, что догадка была вполне удачной, и 30-километровая зона — это циркульная зона, но потом, когда появились эти материалы, их же надо уточнять. А у нас либо такой консерватизм, либо кому-то выгодно, как говорится, эту кормушку сохранять и кормиться из нее непрерывно. До сих пор, уже 30 лет, ничего не происходит. Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Петрович Удовиченко, Славутиський міський голова. Він детально знає проблеми, щоб тезово їх означити.

В. П. УДОВИЧЕНКО, Славутиський міський голова (Київська область).

Тезово, але після виступу Іллі Ароновича мені мало що залишилося говорити. Спасибі, друзі. Тому я з філософії, з емоції, Микола Володимировичу.

Славутиський міський голова звітує: у березні мине 25 років мого служіння Славутичу. Славне минуле у Славутича, достойне сьогодення... Ні, я ще 25 років працюватиму, поки народ обиратиме, це друге коло піде...

ГОЛОВУЮЧИЙ. ...щоб ми в Конституцію записали.

В. П. УДОВИЧЕНКО. Ні, в Конституцію я нічого не прошу записувати. Хоча маю вам сказати, що з терміном «молоде місто» вже дістало, Миколо Володимировичу, всі 25 років доводиться просити з протягнутою рукою. Тому, Миколо Володимировичу, це бонус для мера — 25 років. Ще один — зберегти для України, не

зруйнувати унікальну соціальну інфраструктуру міста Славутича, створену для чорнобильчан. Бонус для мера маленький — не зруйнувати те, що створено.

Йдемо далі, Миколо Володимировичу. Трохи про те, з чого почалися проблеми Славутича. З 10 мільйонів. Це моя телеграма Президенту, щоб підписав Угоду про асоціацію 26 листопада 2013 року. І пішло... Вижили.

Далі. Ми все це пережили, позов до суду на міську раду за рішення, прийняте 2 грудня, слава Богу, я виграв апеляцію. Але наслідок дуже трагічний для Славутича.

Йдемо далі — Славутич у законі. Всі закони щодо Славутича є, тільки, як ви кажете, нікому виконувати.

Славутич, дивіться склад населення, — це чорнобильчани. Але хотів би, щоб ви звернули увагу: коефіцієнт природного приросту населення у 2013 році становив 4,02, у 2014 році — 4,8. Отже, Славутич живе і дивіться у майбутнє. Не можна сьогодні штучно перетворювати Славутич на Прип'ять, вибачте, будь ласка, за таке визначення.

Місто унікальне за своєю інфраструктурою. Ні в кого не повинно бути ніякого сумніву, що сучасна соціальна інфраструктура, яку має місто, є лише частковою компенсацією людям, які працюють у складних умовах зони Чорнобильської АЕС, їхньому здоров'ю. Ви бачили сьогодні масштаб, а в цьому масштабі на конкретному робочому місці є конкретна людина — працівник, чорнобильчанин, який віддає здоров'я. Якщо порівнювати його заробітну плату і західну або хоча б литовську, це мізер. Але Славутич є хоч якоюсь компенсацією!

Йдемо далі, емоції закінчилися. Дві проблеми: перша — славутичани і чорнобильчани, друга — соціальна інфраструктура, яка на сьогодні достойна людського життя.

І проблеми. Дивіться, як гарненько все розписано. Щодо бюджетної реформи. Після бюджетної реформи ми отримали, Миколо Володимировичу, тут всі розрахунки є, мінус 16 мільйонів гривень. Тобто виграли міста — обласні центри, виграли такі гарненькі міста біля Києва, а багато міст, особливо районного значення, звісно, програли. І треба, як Президент доручив, за результатами першого кварталу провести об'єктивний аудит, об'єктивну оцінку і постаратися змінити все те, що наприймали.

Йдемо далі. У рамках реформи, дивіться, як класно працює! Мене ще доповнить начальник медико-санітарної частини,

Миколо Володимировичу, тому що важлива проблема. А я хотів би тут попросити. Дивіться, сьогодні соціальна напруженість у Славутічці приблизно така, як була під час закриття Чорнобильської атомної електростанції.

Що потрібно зробити? Прошу вас підтримати. Дотацію, яка у нас є (хоча вилучення — 24 мільйони гривень), наблизити на березень. Ну, невже неможливо? Я прошу, і Володимир Миколайович звертався — немає результату. Просто наблизити на березень. І далі, вилучення — 24 мільйони на рік. Будь ласка, зараз складний час — початок року з реформою, прошу перенести це вилучення з квітня і березня на жовтень, листопад і грудень. І ми віддамо, тому що буде хоч якась активізація виробництва.

І звісно, хочу вас попросити і всіх народних депутатів все-таки проаналізувати всі ті зміни, які були внесені до чорнобильського законодавства. Не потрібно створювати зайвої величезної соціальної напруженості. Навіть такі речі треба робити, об'єднуючи суспільство, а не роз'єднуючи і принижуючи його.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Друзі, є проблема. Ми трохи науково-аналітичну складову не завершили, оскільки якраз до Славутича перейшли. Я просив би представника Національного інституту стратегічних досліджень Олега Іліодоровича Насвіта звернути увагу на нормативно-правове забезпечення міжнародного наукового співробітництва. І будемо рухатися далі. Прошу, пане Олеже.

О. І. НАСВИТ, завідувач сектору відділу енергетичної та техногенної безпеки Національного інституту стратегічних досліджень.

Дякую, Миколо Володимировичу.

Шановний пане голову! Шановні присутні! Коли Ігор Іванович розповідав про створення заводу з переробки твердих відходів, пропустив, на мою думку, один дуже важливий момент. У проєкті радянських атомних електростанцій взагалі не передбачали вилучення радіоактивних відходів із сховищ, що утворювалися на атомних станціях. Цю проблему доводилося вирішувати з «нуля». Чому я зараз про це згадав? Коли в 1986 році утворювалася і закріплювалася зона відчуження, ніхто не думав, що з нею буде через 20, 30, 50 років. Сьогодні нам фактично з «нуля» потрібно

переформатувати зону відчуження, щоб вона максимально ефективно використовувалася економікою України.

На нашу думку, Ілля Аронович уже сказав, 60 відсотків території придатні для проживання. Але через зруйновану інфраструктуру не йдеться про повернення сюди населення. Однак, скажімо, південну частину, до річки Уж, можна повернути господарству. Можливо, Володимир Миколайович скаже: «Нащо воно мені потрібно?». Але вже сьогодні є люди, які знають ситуацію на місці і готові будувати собі дачі на Ужі. Там чудові і чисті місця. Крім того, створюється фізичний бар'єр, який розмежує зону від незони. А то стовп упав, людина зайшла і каже: «А я не бачив, що там зона».

І. А. ЛІХТАРЬОВ. Не волнуйся!

О. І. НАСВІТ. Дуже важливо коректно провести функціональне зонування зони відчуження. Ви, Миколо Володимировичу, запитували у Іллі Ароновича, яка саме зона. Це приблизно та зона, що була показана. Вона умовно називається 10-кілометровою, але насправді має досить складну форму і на захід тягнеться майже на 30 кілометрів.

На сьогодні декілька наукових установ займаються розробленням цієї проблеми для обґрунтування, яка саме частина зони (з винесенням її на карту) має бути оголошена «довічною зоною», куди ніколи не повернеться населення. Ми говоримо про те, що тисячу років туди не повернуться люди. На решті території необхідно проводити лісовпорядні та меліоративні заходи. Наскільки це узгоджується із заповідною зоною? Потрібно вирішувати. У будь-якому разі заповідник — добра ідея. Але не можна обмежувати діяльність із запобігання опроміненню персоналу в зоні відчуження, на станції і населення за її межами.

У зоні є експериментальний полігон «Рудий ліс», де спільно працювали декілька українських наукових інститутів за договорами з німецькими та французькими інститутами. Вони фінансували діяльність, допомагали з обладнанням. В Україні наука дуже погано фінансується. Але у 2012–2013 роках Служба безпеки України так налякала науковців і громадські організації, що наші інститути були змушені розірвати контракти на проведення досліджень на території зони відчуження із західними інститутами.

Чому? Бо у статті 11 Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» визначено: «Вся наукова інформація та результати наукових досліджень, які одержані в зонах радіоактивного забруднення, є надбанням України і можуть бути використані тільки з дозволу Кабінету Міністрів України».

Отаке формулювання. Цей закон прийнято 1991 року, і відтоді не створено механізму, за яким Кабінет Міністрів може надавати такі дозволи. Після цього були прийняті закони України «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію», «Про державну таємницю», що повністю покривають поле застосування цієї статті. На наш погляд, необхідно виключити цю статтю із закону або зробити посилання на більш загальні закони про інформацію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, а це ініційовано СБУ, кажуть, перевіряють. Хто перевіряє?

О. І. НАСВИТ. Так, протягом 2012–2013 років до СБУ викликали керівників наукових установ і видавали попередження про те, що вони порушують закон, працюючи і передаючи інформацію західним партнерам без дозволу Кабінету Міністрів України. Західні партнери не будуть фінансувати дослідження, якщо вони не зможуть спільно обмінюватися інформацією про їх результати.

У грудні 2013 року в нашому інституті відбулася міжнародна конференція з питань соціально-психологічних наслідків великих аварій і катастроф, на яку приїхала делегація з Японії, були представники з Росії, а фахівці з Житомирської області, з якими ми досить плідно співпрацюємо з цих питань, не приїхали взагалі. Як потім з'ясувалося, Служба безпеки України попередила їх усіх, що вони порушують закон і не можна японцям передавати результати наших чорнобильських досліджень без дозволу Кабінету Міністрів України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре.

В. М. ШАНДРА. Питання 30-кілометрової зони складне. Хочу звернути увагу, що 54 райони та районні центри України згідно із законодавством частково або повністю належать до II, III або IV зони. То чому в цих зонах заборонено бюджетне фінансування

капітального будівництва? Наведу приклад: у Ворзелі 26 санаторіїв, це, на хвилиночку, IV зона, де не те що відпочивати... Тому мене трохи лякає це питання: давайте у 30-кілометровій зоні щось почнемо зменшувати чи збільшувати.

Є колосальний обсяг роботи, який передовсім лежить у законодавчій площині, а вже потім у виконавчій. Ми розуміємо, що період напіврозпаду цезію і стронцію становить 30 років, трансуранових елементів — 24 тисячі років. І якщо наука нам зараз скаже, що настав час (наступного року мине 30 років з часу аварії), значить, минув строк напіврозпаду стронцію і цезію, які переважно забруднювали дуже великі території. Тому необхідно прийняти рішення і переглянути ці зони.

Ви знаєте, що кожні два роки проводяться радіологічні дослідження території України, результати яких треба комплексно врахувати. Я не є прибічником зміни розмежування без серйозних наукових досліджень. Ви добре знаєте, що тут може бути чисто, а за 2 кілометри — епіцентр забруднення радіусом 10 метрів. Може бути?

О. І. НАСВИТ. Ця вся територія настільки добре вивчена?

В. М. ШАНДРА. Тут, скажімо, чисто, там чисто, а за 2 кілометри — джерело забруднення 100 метрів, може, там якась техніка закопана.

Тому до цього треба йти, але надзвичайно обережно, щоб не нашкодити. Повірте, було дуже багато пропозицій: давайте там посіємо пшеницю, збудуємо фермерське господарство тощо. Не треба поспішати! Необхідно в межах усієї країни подивитися і прийняти дуже виважене з економічної точки зору рішення.

І. А. ЛІХТАРЬОВ. Можно, я отвечу на этот вопрос? Последние 20 лет ежегодно я и мои коллеги в рамках государственной программы проводили мониторинг этих зон. Примерно 30 тысяч человек ежегодно мы измеряем счетчиками излучения, непосредственно людей, для сравнения. При этом у нас уникальная база данных, которой нет нигде в мире (на Фукусиме и близко такой нет), — приблизительно 1 миллион 200 тысяч измерений в динамике. На основании этого согласно закону мы раньше ежегодно, а сейчас один раз в два года издаем сборники, где указываются села (на сегодняшний день это 2162 населенных пункта) и доза

радиации, которую в среднем получают жители этого населенного пункта. Что происходит в последнее время? За последние пять лет из 2162 населенных пунктов осталось 15–20, где вообще есть повод для беспокойства о радиационной обстановке.

В свое время, когда Сергей Леонидович Тигипко был министром социальной политики, он очень заинтересовался этим вопросом и меня несколько раз приглашал и всячески уговаривал, мы все материалы передали. А потом он съездил в Иванков, и ему там как дали чоху, потом съездил в Полесское, и там ему тоже сказали: Лихтарева и близко не пускать. Они не против того, что там доз нет, они боятся лишиться этих денег. А он испугался, что потеряет электорат, пусть небольшой, но все же.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іллє Ароновичу, Володимир Миколайович пішов, я його підтримую: тут така біда, що в Україні дуже багато українців. Це специфічна українська нація, якій для того, щоб прийняти якісь непопулярні рішення, потрібна серйозна, системна наукова, експертна і соціальна робота, тому що якщо ми зараз...

І. А. ЛІХТАРЬОВ. Миколо Володимировичу, це все є. Треба лише політична воля.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так. На нашому засіданні присутні журналісти, які мають отриману інформацію максимально довести широкому загалу. Я абсолютно впевнений у тому, що нам потрібно роз'яснити громадянам, які вперше чують про ці питання (і це наше головне завдання), що таке IV, III, II зона, який радіаційний фон тощо, допомогти людям розібратися.

Народ у нас завжди розуміє, за що губернатор переживає. Губернатор переживає за те, що там можна якісь інвестиційні проекти реалізувати, а це обмежує. Але нам треба людям сказати, і уряд має зробити крок щодо конституційних гарантій — ми не повинні зменшувати рівень соціальної підтримки. Тобто ми знайдемо механізми, щоб не забирати ці гроші... Ми знімаємо перешкоди для розвитку бізнесу, економіки, інвестицій. Потрібно знайти механізм, навести низку аргументів, щоб не погіршувати соціальний захист, а навпаки, економічно підтримувати.

Оце стратегія роботи, так просто за один день ми її не зробимо, і це очевидно. Це біда, що у нас немає довгострокової стратегії,

я вже казав, рік-два, а далі ми не розуміємо, куди рухатися. На жаль, Комітет не може її розробити. Однак стратегічну дискусію із залученням науковців і експертів ми, звичайно, вітаємо, тому що фактично ми затрималися на показниках 1980-х років. Зараз 2015 рік. Тут я погоджуюся.

Друзі, дивіться, ситуація не критична, як з українським народом, але близька до цього. Я прошу врахувати найважливіші, найфундаментальніші речі, я розумію, що не все від нас залежить. Коли приймався бюджет чи зміни до соціальних законів, звичайно, ми не підтримували (я не захищаю Комітет) обмежень і скорочень чорнобильських програм, зараз така ситуація. Але ми розуміємо стурбованість профспілок і всіх організацій.

Тому я запрошую до слова, щоб ми це розуміли і, очевидно, на парламентських слуханнях будемо цю тему (хоча вона не запланована) обговорювати, бо вона стосується людей, голову Професійної спілки працівників атомної енергетики та промисловості Валерія Олексійовича Матова.

В. О. МАТОВ, голова Професійної спілки працівників атомної енергетики та промисловості України.

Дякую, Миколо Володимировичу. Благодарю вас, члени Комітета, за можливість прийняти участь в выездному засіданні Комітета. Мы, к большому счастью, последнее время более тесно начали работать с Комитетом. Я понимаю, что мы ограничены во времени, и постараюсь тезисно озвучить основные проблемы, тем более что выступающие до меня уже частично коснулись этих проблем. Буквально четыре-пять направлений тезисно и попрошу вашего понимания и поддержки в решении этих вопросов.

О первой проблеме много говорил Игорь Иванович, мы из года в год с ней сталкиваемся и имеем уже определенный анализ — это вопросы финансирования чернобыльских программ. Анализ показывает (об этом не один раз говорилось и на пленарных заседаниях Профсоюза работников атомной энергетики и промышленности Украины), что ежегодное снижение достигнутых показателей финансирования в среднем на 10–15 процентов приводит к тому, что цена решения этих проблем удваивается или утраивается. Это однозначно, и я не хочу вступать в дискуссию, это, наверное, аксиома.

Следующий проблемный вопрос, на наш взгляд, и о нем сегодня уже говорили — это, я бы так сказал, структура управления

предприятиями зоны отчуждения, в том числе Чернобыльской атомной электростанции, кадровые вопросы.

В последнее время, и это можно подтвердить фактами, отсутствует достаточный уровень квалификационной подготовки на определенном управленческом уровне. А это приводит к тому, что иногда решения принимаются нечетко или даже во вред решаемым задачам. И самое главное (об этом мы говорили, к сожалению, нет сегодня министра, с предыдущим министром Мохником) — у нас постоянно затягиваются назначения, исполняющий обязанности министра может быть месяц, год, а то и дольше. Это влечет безответственность.

Я вам скажу одно, могу ошибаться, но в этом уверен, потому что из года в год не решается проблема недофинансирования, недополучено 131 миллион. Ко времени, как всегда, не успели — говорят: зима пришла неожиданно. Нерешение этого вопроса обусловлено именно отсутствием достаточного кадрового потенциала. До нового года с министром на эту тему говорили, обещал решить. И, к сожалению, до сегодняшнего дня.

Следующий вопрос имеет некоторую даже историческую давность, уже до 10 лет. Отраслевой профсоюз всегда настаивал, настаивает и будет настаивать, имеет четкую позицию: управлением и решением проблем в зоне отчуждения и на Чернобыльской атомной электростанции должны заниматься профессионалы. Это должно быть во главе угла. Мы с Владимиром Николаевичем (он был министром МЧС) находили взаимопонимание. На сегодняшний день у нас есть ряд работок, озвученных и направленных на все уровни.

Мы стоим на позиции, что государственным органом управления для решения тех проблем, которыми занимаются Администрация зоны отчуждения и руководство Чернобыльской АЭС, должно быть Министерство энергетики Украины, которое может профессионально подходить к их разрешению. Этот вариант позволит в перспективе решать проблемы атомной энергетики. Ведь, смотрите, в ближайшее время (сколько до 2019 года осталось) еще 10 блоков ресурс отработают. Почему бы параллельно не набирать опыт снятия с эксплуатации? Это экспериментальный вариант. Об этом многие говорили, я долго рассказывать не буду.

Николай Владимирович, еще два небольших вопроса, о них говорил Игорь Иванович. Это наша беда — доставка пенсий. По

сути, это льготные пенсии, назначенные за те условия, в которых работали люди. Я благодарен Комитету за то, что мы в конце прошлого года инициировали, а вы поддержали, подготовили и зарегистрировали законопроект. Прошу ускорить решение этого вопроса. Я просил бы инициировать в ближайшее время его рассмотрение и принятие. Там есть два варианта: чисто по чернобыльской проблеме, я так грубо буду говорить, и в масштабах государства. Этот вопрос надо ускорить.

Потому что не поддается логике, извините, когда вымываются через суды бюджетные деньги в сумме 150–180 миллионов. Мы немножко пытаемся ломать практику, к счастью, у нас достаточно квалифицированная юридическая служба при Центральном комитете Профсоюза работников атомной энергетики и промышленности. И вот на примере профкома Чернобыльской АЭС мы уже переломили серединку на половинку при принятии решений судами по вопросам с Пенсионным фондом. Ну, это парадокс, откровенно говоря, когда забираются деньги в Пенсионный фонд таким нелогичным путем.

И последнее, буквально два слова. К сожалению, я думал, будут выступать коллеги медики, но я понимаю, что по регламенту не успеваем. Мы этим вопросом тоже занимались, вы знаете, были обращения, были поручения Премьер-министра, ваши обращения в Минфин и так далее. Очень медленно этот вопрос решается. Нас лишают последней надежды, у нас забирают специализированные медико-санитарные части, которые очень важны для нашего персонала, для решения проблем, имеющихся на наших предприятиях, в наших отраслях. Я пытаюсь выходить на губернаторов, потому что у нас не только медсанчасть в зоне и в Славутиче, у нас их 15 — на всех площадках в моногородах, где находятся атомные электростанции — градообразующие предприятия, предприятия атомной промышленности. Прошу поддержки. Она есть, но ее надо, как говорится, подкрепить, решить этот вопрос. Он тоже «с бородой», из года в год перекладывается, решается полумерами.

Если коротко, у меня все. Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Друзі, я до слова скажу. Мене порадувало, що в проєкті бюджету я побачив по одній Дніпропетровській області (мабуть, це сигнал), що ми все-таки збережемо якийсь

статус, бо йдеться про міста-енергетики — не тільки Славутич, а й Нетішин та інші об'єкти. Позиція нашого Комітету, Комітету з питань охорони здоров'я — звичайно, зберегти працюючу систему. Подивимось, як зараз буде розгортатися дискусія. Зрозуміло, що тут наша позиція незмінна.

Ми планували виступ Олександра Павловича, матеріали є, і ми знаємо, що нам треба зробити, як допомогти у цій ситуації, як законодавчо це зробити. І оскільки, я вже підкреслював, ми аналізуємо зону відчуження, хоча цієї теми сьогодні торкалися, було б неправильно, аби я не надав слово для виступу виконувачу обов'язків голови Державного агентства України з управління зоною відчуження Туркевичу Оресту Богдановичу. І тоді виступи депутатів, які бажають, і будемо підбивати підсумки.

О. Б. ТУРКЕВИЧ, перший заступник голови Державного агентства України з управління зоною відчуження.

Коли вносилися зміни до Цивільного кодексу України, Чорнобильську атомну електростанцію внесли до списку об'єктів, які повинні мати об'єктову пожежну охорону. У пояснювальній записці було записано, що це не призведе до збільшення бюджетних видатків. На жаль, на сьогодні обраховано, що станція має заплатити Державній со170лужбі України з надзвичайних ситуацій близько 30 мільйонів гривень за охорону. Цих коштів, звісно, немає, і питання не вирішується. Це питання стосується і зони відчуження. Ми підготували свої рекомендації, ви отримаєте їх. Це перша проблема.

Друга проблема — надання безоплатних послуг, як у даному разі ДСНС, так і міліції, прокуратури, СБУ. У Законі «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» записано, що ми як суб'єкт господарювання можемо надавати безоплатні послуги тільки підприємствам, які перебувають у сфері управління. Тобто ми намагалися це змінити, записати і ці органи, але, на жаль, головний розпорядник бюджетних коштів (на даний час це Міністерство екології та природних ресурсів) з нами не погодився, і враховуючи те, що кожен має свою бюджетну програму, було запропоновано укласти відповідні договори. У шановних колег цих коштів, звичайно, немає, і виникає проблема. Наших хлопців, зокрема директора спецкомбінату, викликають зараз на допити з цих питань, звинувачують їх у незрозуміло чому, потім побачимо. Але

потрібно це питання вирішувати. Ми також надамо свої рекомендації, пропозиції щодо вирішення цього питання.

Тепер щодо заборгованості, яка виникла за останні два місяці минулого року. Всі намагалися вирішити це питання, є навіть доручення віце-прем'єр-міністра. Я знаю, що і Чорнобильська атомна електростанція зверталася до Міністерства фінансів, було доручення віце-прем'єр-міністра, потім було ще два доручення Прем'єр-міністра. На жаль, не вирішується. Ми не можемо замінити собою важелі державних установ, щоб вирішити це питання. Я маю надію, що найближчим часом це питання вирішиться, і заборгованість буде погашена. Хоча шлях поки що незрозумілий для мене, тому що немає законних підстав реєструвати заборгованість по спецфонду за минулий рік. Тому я не знаю, як буде вирішено питання, вчора воно розглядалося на засіданні Кабінету Міністрів, результату я поки що не знаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Постанова прийнята, треба подивитися...

О. Б. ТУРКЕВИЧ. Саме так.

Ще я хотів би сказати про одну важливу річ. Ми забули про Асамблею держав-донорів, яка має відбутися. Ігор Іванович сьогодні наголошував на цьому. У нас є питання щодо внеску до Чорнобильського фонду «Укриття». У бюджеті було передбачено 600 мільйонів гривень, але у зв'язку з обвалом гривні, на жаль, цих коштів не вистачатиме. І ми не маємо на сьогодні чіткого графіка виплати цих коштів. Тому на це теж потрібно звернути увагу і запропонувати Міністерству фінансів врегулювати цю ситуацію. Ми підготували відповідні документи, зараз Міністерство екології та природних ресурсів вносить їх на розгляд.

Хотів би також відзначити, що Комітет, який ви очолюєте, підтримав (я дякую вам за це) зміни до бюджету на 370 мільйонів, де було передбачено на погашення заборгованості за списком № 1 та інші видатки станції і зони відчуження. І бюджетний комітет це підтримав. Але, на жаль, такі зміни не внесені до Державного бюджету України. Тому ми знову звертаємося з проханням щодо збільшення відповідних видатків на цю суму при формуванні проекту Державного бюджету України на 2016 рік.

Усі проблеми, звичайно, ми знаємо, намагаємося їх розв'язати, але хочу сказати вам і таке. Державне агентство з управління

зоною відчуження працює майже три роки. На початок його роботи, коли ще був державний департамент, штатна чисельність становила 128 осіб. На сьогодні штатна чисельність, Миколо Володимировичу, — 41 особа. Ігор Іванович має рацію, напевно, потрібно змінювати форму управління, аби якось вирішити це питання. Тому що Головдержслужба має до нас претензії, бо ми не маємо шести структур, які повинні працювати в агентстві, — це правда. Ми не маємо Першого відділу, не маємо канцелярії, абсолютно нічого не маємо, я вже не кажу про видатки. Скажімо, близько 1 мільярда гривень спрямовується на зону відчуження і на станцію, з них питома вага видатків агентства — 5 мільйонів гривень. Це без відряджень, без канцелярії, без нічого. Таке враження, що раніше, можливо, і доводили це агентство до знищення. Тому що зі штатом у 41 особу працювати неможливо. Для порівняння: в інших агентствах штатна чисельність становить 106, 109, 112 осіб. Приблизно, як і в нас було. Але, на жаль, вона на сьогодні знищена.

І ще хочу попросити вас (я просив про це і на нараді у віцепрем'єр-міністра) все-таки прискорити призначення голови та заступників. Тому що працювати на два майданчики майже неможливо. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми до цієї теми приступимо трохи пізніше, маю на увазі, як тільки буде керівник. Якби наш Комітет призначав, машина працювала б і вдень, і вночі. На жаль, ми не можемо пришвидшити або сповільнити призначення. Але, як буде призначено керівника, почнемо тоді думати, аналізувати, як змінювати, модернізувати.

Я підтримую, що на жаль, історія із заборгованістю — це пряма відповідальність уряду. Тому що латали дірки, як ви знаєте, і просто з фонду перекинули ці кошти в загальний фонд, а тепер думають, як вийти з ситуації. На жаль, ми розуміємо, чий це прорахунок. А тепер треба спільно виправляти ситуацію щодо заборгованості із заробітної плати.

Зараз Ярослав Миколайович доповість, голова підкомітету, він знає краще, ніж я, цей документ. І якщо не буде бажаючих ще виступити, підіб'ємо підсумки. І порадимося тоді, бо ми трохи з графіка вийшли, як надолужити.

Я. М. МОСКАЛЕНКО, голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (одномандатний виборчий округ № 96, Київська область, самовисуванець).

Я дуже коротко. У нас серйозна дискусія була щодо зонування, щодо зон. У нас є два базові закони, пов'язані з аварією на Чорнобильській атомній електростанції, — Закон «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» і Закон «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Верховна Рада 29 грудня 2014 року прийняла закон № 76–VIII (законопроект № 1577), яким скасовано 42 позиції цих двох законів, що захищають чорнобильців.

Правовий режим територій стосується зон радіоактивного забруднення. Соціальний захист населення стосується пільг для людей, які проживають на цих територіях. Законом № 76–VIII ми перемішали все, що можна. Позавчора було засідання в Житомирській області, на якому мав бути міністр соціальної політики. На жаль, він не приїхав. Сказав, буде заступник, — заступник теж не приїхав. Сьогодні мав бути міністр екології, його також немає. Це вже погана практика, шановні колеги. Це я звертаюся до Комітету, ми маємо серйозно врахувати це. Сьогодні виступали і мер, і наш шанований губернатор. Вони сьогодні працюють на передовій — з людьми. Соціальної напруженості в нашій країні і так вистачає.

Я згодний з тим, що зони потрібно скасовувати, і наука це підтверджує. Але в який спосіб? Потрібно готувати громаду, проводити серйозну роботу. Я вам скажу, ми скасували IV зону, так. Але населені пункти в цій зоні дуже відрізняються. Бо є такий населений пункт, як Полісся, є Іванківський район, там теж IV зона, а є Біла Церква й інші, у нас до IV зони входять 12 районів Київської області.

Тепер я не можу зрозуміти: якщо людина законом визнана постраждалою, як ми можемо іншим законом це скасувати? Сказати, що тепер ти вже не постраждала? Якщо дитина визнана постраждалою від наслідків Чорнобильської катастрофи, і для неї передбачено дитяче харчування, то як сказати, що із завтрашнього дня його вже не буде? Причому це стосується і II, і III, і IV категорій. Принаймні має бути якийсь перехідний період. Принаймні ми можемо це сказати майбутнім поколінням, але не тим, які вже отримали це право, і держава повинна його гарантувати.

Тому, Миколо Володимировичу, я до вас звертаюся і прошу, що на найближчому засіданні Комітету ми хотіли б все-таки почути міністра з цих питань, його думку щодо зазначеного закону. Тому що нам серйозно треба над ним попрацювати, внести відповідні зміни і щодо дитячого харчування, і щодо пільг постраждалим, і ще багатьох питань, пов'язаних з Чорнобильською катастрофою. І хотілося б, що на цьому засіданні були присутні представники науки, бо треба або внести зміни, або запропонувати якийсь новий закон, що встановлюватиме режим спеціальних територій, щось повинно бути. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми теж потерпаємо зараз від цих кадрових пертурбацій, оскільки надзвичайно тяжко відбуваються призначення. Ну, ось аргумент: немає призначених заступників, міністр сам їде на наради, на інші заходи. Вчора чи позавчора тільки призначили одного заступника. Він вибачився і сказав, що фізично не може тут бути. Це проблема загальна.

Це не означає, що на засіданні Комітету ми не будемо втручатися в ситуацію. Обов'язково будемо. Тому пропозиція така: ми розглянули принципові проблеми, частина з них вирішується внесенням змін до закону. Я думаю, що питання такого рівня, як податок на міжнародну технічну допомогу, ми вирішимо.

Є складніші питання, на вирішення яких нам потрібен час. Подивимося, може, дай Боже, нам ще до 4 березня щось вдасться вирішити. Бо те, що залишається, потребує вже серйознішої дискусії на всю Україну. Ви знаєте, що парламентські слухання — це трансляція на країну, це широке представництво учасників і таке інше. До речі, і соціальні питання будемо порушувати 4 березня, і частину проблем включимо до проекту Рекомендацій парламентських слухань.

І з історичної, і моральної точки зору ми так планували роботу заздалегідь, щоб все-таки 26 квітня щось чорнобильцям сказати (і ліквідаторам, і чорнобильцям), що ми для них хоч якийсь мінімум зробили, виправили помилки, допущені під час бюджетного процесу, внесення змін до Податкового, Бюджетного кодексів тощо. Тобто алгоритм нашої роботи такий.

Тепер організаційно. Ми хотіли б порадитися. Ми тут з Юрієм Івановичем говорили, що не так серйозно, але трохи з графіка виїшли. Наскільки принципова у нас позиція щодо відвідування Прип'яті? Насамперед маю на увазі народних депутатів, а потім

журналістів. Я так розумію, що це було більше бажання журналістів. Немає такого бажання? Що?

В. А. ТРОЯН, начальник Головного управління Міністерства внутрішніх справ України у Київській області.

Дозвольте, я від міліції скажу. Можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

В. А. ТРОЯН. Перше питання. У нас батальйон патрулює територію понад 400 кілометрів, все одно залишиться 40 кілометрів периметру. За десять років ремонтні роботи огорожі зовсім не проводилися. Жодного разу! У нас 15 контрольно-пропускних пунктів, але їх ніколи не вистачатиме. Чому? Тому що можна пройти через будь-яку дірку. Це проблема. Тому я підтримую в цьому Ореста Богдановича.

Ми в 2012 році поставили сюди батальйон, він єдиний (єдиний!), хто повністю патрулює цю територію 400 кілометрів. Це дуже велика територія. У мене лише 180 людей. Їх не годують, немає води. Я прошу збільшити видатки, як буде можливість, нехай буде хоч харчування, як було раніше. Зараз ми нічого не можемо зробити. Збільшити штатну чисельність теж не можна, кажуть: або ми зробимо контрольно-пропускні пункти, як військові, або будемо звужувати ваш сектор.

І на завершення. Я вас дуже прошу, не треба нікого зараз везти до Прип'яті. Я особисто їздив, дивився... Навіть цей сектор будь-яка група РДГ може зруйнувати і такий вибух вчинити... Не треба цього робити. Нам треба посилити контрольно-пропускний режим, може, навіть видавати якісь тимчасові перепустки на цей період, бо будь-яка людина, яка сюди зайшла, ми не знаємо, вона просто заблукала чи щось інше. А в мене людей дуже мало для патрулювання, і я не можу збільшити, військових тут немає...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Якщо не наполягають депутати і колеги, то буде можливість іншим разом. Тоді ми за графіком відвідаємо схопище відпрацьованого ядерного палива.

Отже, прощаємося, цілуватися не будемо. Ми по-дружньому попрощаємося і далі будемо працювати. До побачення. Прошу членів Комітету та працівників секретаріату залишитися.

**ПОСТАНОВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**ПРО РЕКОМЕНДАЦІЇ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ
СЛУХАНЬ НА ТЕМУ: «ПРО ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС, ОБ'ЄКТ «УКРИТТЯ»
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОНИ ВІДЧУЖЕННЯ»**

№ 348–VIII від 22 квітня 2015 року
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 24, ст. 187)

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Схвалити Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження» (далі — Рекомендації парламентських слухань), що додаються.

2. Кабінету Міністрів України до 1 жовтня 2015 року проінформувати Верховну Раду України про стан реалізації Рекомендацій парламентських слухань, схвалених цією Постановою.

3. Апарату Верховної Ради України разом із Комітетом Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи забезпечити в установленому порядку видання збірки матеріалів за результатами цих парламентських слухань.

4. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

5. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

Голова Верховної Ради України

В. ГРОЙСМАН

СХВАЛЕНО
Постановою Верховної Ради України
від 22 квітня 2015 року
№ 348–VIII

РЕКОМЕНДАЦІЇ
парламентських слухань на тему:
«Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт
«Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження»

Учасники парламентських слухань на тему: «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження», які відбулися 4 березня 2015 року, відзначають, що за час після зупинення 15 грудня 2000 року Чорнобильської АЕС налагоджено дієве міжнародне співробітництво із реалізації міжнародних проектів на майданчику Чорнобильської АЕС, виконаний значний комплекс робіт, спрямований на мінімізацію радіологічних та екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи.

Проте у зв'язку із залишковим принципом фінансування відповідних бюджетних програм на майданчику Чорнобильської АЕС залишається ряд проблемних питань.

Видатки, передбачені Загальнодержавною програмою зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему (далі — Програма) до 2012 року, профінансовані на 57 % від передбаченої Програмою суми, а відповідні зміни у державний бюджет, передбачені Програмою на відповідний рік, з 2012 року не вносилися.

Учасники парламентських слухань зазначають, що із зменшенням розміру фінансування Програми були перенесені терміни виконання заходів на більш пізній період та зменшення інтенсивності переробки та захоронення радіоактивних відходів, що, в свою чергу, неминуче призведе до збільшення терміну зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та негативно вплине на процес перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Таке недофінансування не дозволяє виконувати необхідні роботи із зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС, ускладнює супровід міжнародних проектів та, загалом, є недостатньо ефективним витрачанням бюджетних коштів, оскільки і через 14 років після остаточної зупинки станції основні витрати йдуть на підтримку безпеки станції, а не на зняття її з експлуатації, залишаються незабезпеченими або забезпечені частково видатки державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС» (далі — ДСП «ЧАЕС») на оплату праці, комунальні послуги, енергоносії тощо.

Проекти відповідних змін та уточнень до Програми Кабінетом Міністрів України на затвердження Верховній Раді України не внесилися.

У результаті заплановані завдання і заходи не виконані в повному обсязі, що в свою чергу не дозволило досягти головного результату — припинити експлуатацію першого, другого і третього енергоблоків Чорнобильської АЕС (перший етап Програми) та розпочати роботи з їх остаточного закриття і консервації (другий етап Програми).

Відсутність (або недостатність) капітальних видатків негативно впливає на оновлення основних фондів, створення та впровадження новітніх технологій, призводить до не виправдано розширеної ремонтної бази, значних видатків на придбання запчастин та матеріалів, знижує ефективність праці персоналу, вимагає залучення додаткового персоналу для здійснення обов'язкових заходів, що збільшує колективну дозу опромінення.

Недофінансування у жовтні — грудні 2014 року окремих бюджетних програм та списання залишків Державною казначейською службою України 1 січня 2015 року з рахунків одержувачів без сплати зареєстрованих зобов'язань призвело до фактичного виникнення незареєстрованої кредиторської заборгованості підприємств зони відчуження на загальну суму 148,5 млн гривень. Це викликало не виплату заробітної плати персоналу підприємств та ще більше загострило соціальне напруження в трудових колективах. Одночасно відбулися акції протесту, часткове знеструмлення та обмеження постачання природного газу, нарахування Державною фіскальною службою України 2,3 млн гривень штрафів та пені за несплачені обов'язкові платежі до державного бюджету (насамперед єдиний соціальний внесок), які постійно зростають.

Визначені Державним бюджетом України видатки на 2015 рік не дають можливості забезпечити фінансування навіть першочергових

заходів (заробітна плата, енергоносії тощо). За межами фінансування залишилося відшкодування Пенсійному фонду України фактичних витрат на виплату і доставку пенсій особам, яким вона призначена на пільгових умовах, до отримання права на пенсію за віком у розмірі 186 млн гривень (або 26 % від визначеного фінансування). Внаслідок чого виконання заходів із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС знаходиться під загрозою зриву.

Для забезпечення додаткового внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття» у травні 2014 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку про внесення змін до Рамкової угоди між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Чорнобильського фонду «Укриття» в Україні від 20 листопада 1997 року».

Цим Законом Україна підтвердила готовність здійснити додатковий внесок до Чорнобильського фонду «Укриття» в сумі 63,40 млн доларів США і таким чином збільшити свій майновий і грошовий внесок з 104,063 до 167,563 млн доларів США, що було схвально сприйнято світовою спільнотою.

Разом з тим, кошти на сплату внесків до Чорнобильського фонду «Укриття» та до Рахунку ядерної безпеки Європейського банку реконструкції та розвитку (далі — ЄБРР) у 2015 році визначено на рівні 601,80 млн гривень, що, внаслідок зміни офіційного курсу гривні до інших валют, не є достатнім для внесення Україною додаткових коштів.

З набранням чинності Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» на проведення операцій в рамках виконання проектів міжнародної технічної допомоги на Чорнобильській АЕС скасовані пільги з оподаткування прибутку підприємств, отриманого за рахунок міжнародної технічної допомоги, яка надається Чорнобильським фондом «Укриття», Рахунком ядерної безпеки ЄБРР та позбавлено іноземні організації, які беруть участь у виконанні міжнародних чорнобильських проектів, права вести діяльність без реєстрації як платників податків в Україні. Це викликає реальну загрозу збільшення вартості проектів, пред'явлення підрядниками та постачальниками обґрунтованих претензій до ДСП «ЧАЕС» і як

наслідок — збільшення витрат з державного бюджету та порушення виконання міжнародних зобов'язань України.

В останні роки виникла проблема із страховим покриттям відповідальності за ядерну шкоду, що може негативно вплинути на реалізацію міжнародних проектів на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС.

Чинні нормативно-правові акти, що регулюють земельні відносини, не надають повноважень центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження, надавати дозволи на розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок, розпоряджатися землею. Невирішеність цих питань позбавляє підприємства, організації, що належать до сфери управління зазначеного центрального органу виконавчої влади, можливості повноцінно виконувати покладені на них функції, що ставить під загрозу виконання міжнародних договорів України.

Непридатний стан залізничної колії на ділянці «станція Вільча — станція Янів» ускладнює доступ фахівців до радіаційно- та ядерно-небезпечних об'єктів зони відчуження.

Учасники парламентських слухань висловлюють стурбованість щодо передачі на фінансування до місцевих бюджетів закладів охорони здоров'я, які фінансуються з державного бюджету, насамперед спеціалізованих медико-санітарних частин (далі — СМСЧ).

Підприємства, при яких функціонують СМСЧ Міністерства охорони здоров'я України, мають стратегічне значення для України і працюють в умовах впливу шкідливих та небезпечних факторів, серед яких переважає іонізуюче випромінювання.

Також неврегульованим залишається питання щодо забезпечення та утримання підрозділів інших органів виконавчої влади, які виконують завдання з охорони, ліквідації пожеж, забезпечення громадського правопорядку, надання медичної допомоги у зоні відчуження відповідно до чинного законодавства. Зокрема, із введенням в дію Кодексу цивільного захисту України виникли проблеми з організацією охорони від пожеж суб'єктів господарювання та території зони відчуження.

Аналіз досвіду реалізації положень законодавства з питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи свідчить про необхідність подальшого наукового обґрунтування мети заходів з подолання її наслідків у віддалений період.

Так, учасники парламентських слухань наголошували, що при прийнятті Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» не були враховані науково обґрунтовані сучасні уявлення про дію іонізуючого випромінювання на організм людини, принципи радіаційного захисту, в основі яких лежать Державні гігієнічні нормативи «Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97)», публікації Міжнародної комісії з радіаційного захисту, Наукового комітету ООН щодо атомної радіації, Всесвітньої організації охорони здоров'я, стандарти радіаційної безпеки Міжнародного агентства з атомної енергії.

Залишається актуальною проблема моніторингу радіологічних наслідків Чорнобильської катастрофи, забезпечення виробництва радіологічно безпечної сільськогосподарської продукції.

Несвоєчасне і недостатньо об'єктивне інформування населення про наслідки аварії на Чорнобильській АЕС з боку органів державного управління створює передумови для формування соціально-психологічної напруги в суспільстві і не сприяє підтримці необхідності перегляду основних соціальних пріоритетів державної політики щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи у віддалений період.

26 квітня 2016 року виповнюється 30-ті роковини Чорнобильської катастрофи. У зв'язку з цим, з метою підготовки виважених політичних та управлінських рішень з проблем подолання наслідків цієї трагедії у віддалений період необхідно розробити спільно з Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України план спільних заходів.

Враховуючи суспільне і міжнародне значення зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, учасники парламентських слухань **рекомендують:**

1. Президентів України розглянути на засіданні Ради національної безпеки і оборони України питання про стан реалізації заходів з подолання наслідків Чорнобильської катастрофи та зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

2. Кабінету Міністрів України:

- 1) внести на розгляд Верховної Ради України проекти законів України:

про внесення змін до Закону України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему», який вже пройшов попереднє погодження із заінтересованими сторонами, та забезпечити належне фінансування Програми шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» та наступні роки;

про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2016–2026 роки, передбачивши у ній вирішення проблем поліпшення медичного забезпечення та оздоровлення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, придбання для них ліків; комплексного соціально-економічного розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, та місць компактного переселення громадян; забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; моніторингу радіологічних наслідків Чорнобильської катастрофи, виробництва радіологічно безпечної сільськогосподарської продукції; радіаційного захисту населення та екологічного оздоровлення забруднених територій; інформування громадян про радіаційний стан територій; наукового забезпечення робіт та інформаційних систем;

про внесення змін до Закону України «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення» щодо зменшення межі цивільної відповідальності за ядерну шкоду оператора ядерної установки Чорнобильської АЕС;

про внесення змін до Податкового кодексу України в частині відновлення дії положень, що стосуються питання реєстрації нерезидентів — виконавців проектів міжнародної технічної допомоги на Чорнобильській АЕС в податковому органі; пільг з оподаткування прибутку ДСП «ЧАЕС» та прибутку підприємств, отриманого за рахунок міжнародної технічної допомоги або за рахунок коштів, які передбачаються в державному бюджеті як внесок України до Чорнобильського фонду «Укриття»;

про внесення змін до Земельного кодексу України стосовно надання повноважень центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері управління зоною відчуження, у сфері регулювання земельних відносин в частині розпорядження землями зони відчуження, надання дозволів на розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок

для цілей, визначених Законом України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування відомчих закладів охорони здоров'я, передбачивши видатки, що здійснюються з Державного бюджету України СМСЧ;

про внесення змін до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» щодо відновлення виплати доплати за роботу особам, які постійно працюють або які виконують службові обов'язки в зоні відчуження, скасованої Законом України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України»;

про внесення відповідних змін до законів України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» та «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» у зв'язку з ліквідацією зони посиленого радіоекологічного контролю з врахуванням Державних гігієнічних нормативів «Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97)» і результатів дозиметричної паспортизації населених пунктів України;

про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік», у якому передбачити:

а) збільшення обсягів асигнувань, зокрема за такими бюджетними програмами:

«Виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництво комплексу «Вектор» та експлуатація його об'єктів»;

«Підтримка екологічно безпечного стану у зонах відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення»;

«Підтримка у безпечному стані енергоблоків та об'єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС»;

«Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» не нижче рівня 2014 року;

б) додаткову дотацію бюджету міста Славутич на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста у повному обсязі відповідно до Закону України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та

перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему»;

в) відновлення фінансування бюджетної програми «Забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

2) забезпечити належне виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань щодо сплати внесків України до Чорнобильського фонду «Укриття» та Рахунку ядерної безпеки ЄБРР;

3) забезпечити фінансування будівництва комплексу «Вектор» у повному обсязі;

4) завершити процедуру погодження проектів «Про схвалення техніко-економічного обґрунтування «Будівництва сховища для проміжного зберігання високоактивних відходів, які повертаються з Російської Федерації після переробки відпрацьованого ядерного палива українських АЕС» та «Про затвердження титулу на виконання проектно-вишукувальних робіт для будівництва сховища для проміжного зберігання високоактивних відходів, які повертаються з Російської Федерації після переробки відпрацьованого ядерного палива українських АЕС» з метою прийняття їх Кабінетом Міністрів України. Вирішити питання фінансування будівництва сховища;

5) забезпечити проведення капітального ремонту залізниці на ділянці «станція Вільча — станція Янів» протягом 2015–2016 років;

6) прискорити погодження всіх необхідних матеріалів для створення Чорнобильського біосферного заповідника;

7) розробити та затвердити порядок відшкодування Пенсійному фонду України витрат на виплату та доставку пенсій, призначених на пільгових умовах працівникам ДСП «ЧАЕС», інших підприємств зони відчуження та підприємств, які виконують роботи відповідно до контрактів з підприємствами зони відчуження;

8) надати розстрочку у перерахуванні реверсної дотації з бюджету міста Славутич до державного бюджету;

9) вирішити питання щодо врегулювання фінансового та матеріального забезпечення і утримання підрозділів Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Національної гвардії України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, які виконують завдання з охорони та фізичного захисту, надання термінової медичної допомоги, ліквідації пожеж, забезпечення правопорядку у зоні відчуження відповідно до чинного законодавства;

10) розробити план заходів щодо інтеграції майданчика Чорнобильської АЕС в атомну галузь України з метою вдосконалення та вирішення питань поводження з відпрацьованим ядерним паливом і радіоактивними відходами та зняття з експлуатації атомних електростанцій України;

11) відновити роботу Міжвідомчої комісії з комплексного розв'язання проблем Чорнобильської АЕС і Міжвідомчої робочої групи з координації діяльності регулюючих органів під час видачі ліцензій на виконання робіт на об'єкті «Укриття» та із зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації;

12) привести у відповідність із Законом України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» Перелік населених пунктів, віднесених до зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 1991 року № 106 «Про організацію виконання постанов Верховної Ради Української РСР про порядок введення в дію законів Української РСР «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» та «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

13) розробити та затвердити План підготовки державних заходів до 30-х роковин Чорнобильської катастрофи, вирішити в установленому порядку питання щодо його фінансування з Державного бюджету України та місцевих бюджетів, а також передбачити:

проведення в Україні міжнародної науково-практичної конференції;
підготовку Національної доповіді до 30-х роковин Чорнобильської катастрофи;

проведення пам'ятних заходів з нагоди 30-х роковин Чорнобильської катастрофи;

оголошення 2016 року роком вшанування пам'яті учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС та її наслідків;

звернення до парламентів та урядів країн — членів ООН і Європейського Співтовариства щодо об'єднання зусиль з надання міжнародної допомоги у розв'язанні проблем подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

3. Міністерству екології та природних ресурсів України розглянути питання щодо проведення екологічного аудиту підприємств зони відчуження.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Розділ І. Деякі питання роботи господарського комплексу зони відчуження та перспективи його діяльності на 2015–2019 роки

1.1. Загальні відомості про зону відчуження

Зона відчуження — територія підвищеної техногенної небезпеки, яка і сьогодні є частково контрольованим джерелом радіаційного забруднення басейну р. Дніпро та прилеглих територій. Землі зони відчуження віднесені до категорії радіаційно небезпечних та передані державному департаменту — Адміністрації зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення МНС у постійне користування для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та їх реабілітації.

Згідно зі статтею 8 Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» управління зоною відчуження, а також зоною безумовного (обов'язкового) відселення після повного відселення жителів з населених пунктів та припинення у зв'язку з цим діяльності рад здійснює спеціальний підрозділ — Державне агентство України з управління зоною відчуження (далі — ДАЗВ), яке є центральним органом державного управління, має статус юридичної особи. Діяльність ДАЗВ спрямовує Кабінет Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів.

Територія зони відчуження становить близько 260 тис. га. Лісами зайнято близько 150 тис. га. На цій території протікають річки Прип'ять, Уж, Брагинка, Ілля та інші, які стали основними шляхами виносу радіонуклідів за межі зони.

Під управлінням ДАЗВ перебуває територія загальною площею 259837,8 га (2600 км²), на якій розташовано 94 колишні населені пункти, у тому числі:

зона відчуження — площа 204436,9 га (2044 км²), 76 населених пунктів, з яких:

Київська область: 69 населених пунктів, площа — 204040,8 га (2040 км²);

Житомирська область: 7 населених пунктів, площа — 396,1 га; зона безумовного (обов'язкового) відселення — площа 55400,9 га (554 км²), 18 населених пунктів (залишилися не прийнятими смт Поліське та Вільча), усі населені пункти належали до Поліського району Київської області.

Із загальної площі — 260 тис. га: лісові масиви — 126 тис. га, поверхня води — 4623 га.

Загальна довжина периметра — 439,2 км, у тому числі довжина лінії кордону з Республікою Білорусь — 154,5 км.

Загальна кількість контрольно-пропускних і контрольно-дозиметричних пунктів — 3.

Загальна довжина доріг, які обслуговуються — 536 км.

Загальна кількість мостів — 12 (автошляхових — 10, залізничний — 1, шляхопровід — 1).

Загальна довжина річок — 260 км, у тому числі р. Прип'ять — 60 км.

Загальна кількість водоохоронних споруд — 50 одиниць.

Загальна довжина протиповеневих дамб — 18,2 км.

Загальна кількість свердловин — 1038, в тому числі водопостачальних — 150, дренажних — 328, контрольно-спостережних — 468, п'єзометричних — 92 одиниці.

Загальна кількість постів автоматизованої системи контролю радіаційного стану (АСКРС) — 27.

Загальна кількість пунктів захоронення РАВ (далі — ПЗРВ) — 3.

Загальна кількість пунктів тимчасової локалізації РАВ (далі — ПТЛРВ) — 9.

Загальна кількість радіоактивних відходів (далі — РАВ) у зоні відчуження (без об'єкта «Укриття») — 2,8 млн м³.

Загальна кількість РАВ в ПЗРВ та ПТЛРВ — понад 2 млн м³ загальною активністю — 200 тис. Кі.

Загальна активність в природних об'єктах — 232 тис. Кі.

Загальна довжина ліній електропередачі ВЛ-35 і вище — 472,97 км;

Загальна протяжність інженерних мереж (тепломережі, мережі водопостачання, каналізаційні мережі) — 133,2 км.

У 10 селах та м. Чорнобилі проживає 170 осіб, так звані «самопоселенці», з яких 18 осіб, які не отримали житла після евакуації у 1986 році.

У зоні відчуження перебуває значна кількість найбільш радіоактивно забруднених земель, у яких депонована основна частина

аварійного радіоактивного викиду. Географічне положення радіаційно небезпечних об'єктів у верхній частині водозбірного басейну р. Дніпро створює реальну небезпеку для населення, яке використовує дніпровську воду (близько 30 млн осіб), та інших територій. У зв'язку з цим актуальним завданням є виявлення, обстеження та інвентаризація місць розташування радіоактивних відходів у зоні відчуження, вивчення характеристик радіоактивного забруднення тощо.

Пріоритети та обов'язкові заходи щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи у зоні відчуження визначені законодавством, загальнодержавними програмами, Урядовими і міжвідомчими рішеннями і передбачають:

- моніторинг радіаційного стану навколишнього середовища та забезпечення радіаційної безпеки;

- комплекс робіт з поводження з радіоактивними відходами (перевезення, переробка (деактивація), зберігання, захоронення), підтримки у безпечному стані та експлуатації сховищ РАВ, ліквідації несанкціонованих звалищ тощо;

- водоохоронні заходи для забезпечення мінімізації виносу радіонуклідів водними шляхами в р. Прип'ять та Київське водосховище;

- спеціалізовані лісгосподарські та протипожежні заходи;

- еколого-економічна реабілітація радіоактивно забруднених територій;

- підтримку території у належному санітарному стані, експлуатацію інженерних мереж та об'єктів.

Через 28 років після Чорнобильської катастрофи здійснення заходів щодо ліквідації її наслідків залишається актуальним. Для їх здійснення функціонує спеціалізований багатогалузевий виробничий комплекс, підпорядкований Мінприроди. До його складу входять 7 державних підприємств з чисельністю працюючих близько 7 600 осіб. Фінансування заходів у зоні відчуження здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

Надійність бар'єрної функції зони відчуження та ефективність виконання обов'язкових заходів з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи передбачає:

- забезпечення підприємств-виконавців сучасною технікою, технологією, приладами, матеріалами;

- наукове забезпечення заходів, впровадження новітніх наукових розробок у практику;

забезпечення кваліфікованими кадрами, створення системи їх навчання і підвищення кваліфікації;

створення системи стимулювання з урахуванням особливостей роботи на радіоактивно забруднених територіях зони відчуження.

Виконання цих умов стримується обмеженими можливостями державного бюджету щодо фінансування заходів у зоні відчуження. Протягом багатьох років у господарському комплексі зони відчуження не вдається:

оновити технічний парк виробничої бази підприємств, який повністю зношений і потребує суттєвого оновлення. За останні три роки у бюджетних призначеннях, спрямованих на здійснення заходів у зоні відчуження, передбачено видатки на придбання нової техніки в обсязі 4,75 млн грн, яких вкрай недостатньо;

суттєво підвищити заробітну плату працівників зони відчуження, яка втрачає стимулювальне значення. Через це спостерігається відтік кваліфікованих працівників із підприємств зони відчуження, практично неможливе залучення молодих спеціалістів.

1.2. Нормативно-правові підстави здійснення діяльності у зоні відчуження

Найголовнішим пріоритетом діяльності уряду була і залишається людина, усі дії під час подолання наслідків Чорнобильської катастрофи спрямовуються на її захист, який здійснюється сьогодні за трьома основними напрямками — соціальним, медичним і протирадіаційним.

Національна політика у сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи базується на таких основних принципах:

пріоритет життя та здоров'я громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

комплексне розв'язання завдань охорони здоров'я;

соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

протирадіаційний захист населення та екологічне оздоровлення територій, що зазнали радіоактивного забруднення;

соціально-психологічна реабілітація населення та його інформування з питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи;

міжнародне співробітництво в галузях охорони здоров'я, соціального та радіаційного захисту, використання світового досвіду організації роботи з цих питань.

Діяльність у зоні відчуження регламентується:
статтею 16 Конституції України;

Законом України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

Законом України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»;

Законом України «Про поводження з радіоактивними відходами»;

Земельним, Водним, Лісовим кодексами України;

Законом України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему»;

Законом України «Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами».

Ці законодавчі акти лягли в основу формування структури виробничого комплексу зони відчуження, планів заходів на виконання бюджетних програм із здійснення обов'язкових заходів (робіт) у зоні відчуження, на Чорнобильській АЕС (далі – ЧАЕС) і на об'єкті «Укриття», які щороку затверджуються Мінприроди.

1.3. Основні небезпеки, пов'язані з наслідками Чорнобильської катастрофи у зоні відчуження:

поверхнєве радіоактивне забруднення значної території, якому властиві не тільки диференціація площі та щільності забруднення, але і радіонуклідного складу. Зазначене радіоактивне поверхнєве забруднення розповсюджується за межі зони відчуження різними шляхами (природний, техногенний) та становить основну загрозу для населення і навколишнього природного середовища;

об'єкт «Укриття» з ядерно та радіаційно небезпечними паливовмісними матеріалами, що в середині. Необхідно вилучити паливовмісні матеріали та перевести їх у контрольований стан;

радіоактивні та ядерно небезпечні матеріали, накопичені в результаті експлуатації ЧАЕС, та ті, що утворюються внаслідок зняття з експлуатації енергоблоків станції, їх зберігання та захоронення. Необхідно створити для цих цілей відповідну виробничу та соціальну інфраструктуру;

пункти захоронення РАВ (довгострокове контрольоване зберігання та пункти тимчасового зберігання, утворені в ході

проведення робіт з дезактивації), які утворилися у перші місяці після виникнення Чорнобильської катастрофи;

ставок-охолоджувач ЧАЕС, у донних відкладеннях якого знаходиться значна кількість радіонуклідів. Води ставка-охолоджувача фільтруються через дамби та систему дренажних каналів у р. Прип'ять і далі у басейн р. Дніпро;

лісові пожежі. Підтримання лісових масивів у протипожежному стані, лісовідновлення, що дає можливість запобігти розповсюдженню радіонуклідів повітряним шляхом у вигляді аерозолів;

розповсюдження радіонуклідів водним шляхом. Підтримання водоохоронних споруд у належному технічному стані, оскільки водний шлях є найнебезпечніший для розповсюдження радіонуклідів за межі зони відчуження.

1.4. Інформація про радіаційний стан зони відчуження як фактор радіологічного ризику для персоналу

Зона відчуження є епіцентром аварії на Чорнобильській АЕС. Ця аварія визнається експертами як найбільша в історії ядерної енергетики. У межах зазначеної зони радіаційний вплив катастрофи на навколишнє середовище і людину досяг максимально небезпечних значень. Тому була проведена безпрецедентна за масштабами мирного часу евакуація населення, згорнута господарська діяльність, закриті промислові та сільськогосподарські підприємства.

На території зони відчуження постійно проводиться радіаційно екологічний моніторинг згідно з регламентом, погодженим регулювальними органами, який передбачає визначення потужності експозиційної дози, щільності забруднення ґрунту, концентрації радіонуклідів у повітрі (у тому числі робочих зон та приміщень), інтенсивності радіоактивних атмосферних опадів, концентрації радіонуклідів у поверхневих, підземних, питних та стічних водах, вмісту радіонуклідів у донних шарах водойм та водотоків, біологічних об'єктах (рослинність, гриби, риба тощо); здійснюється вимірювання гідрометеорологічних параметрів. Результати радіо-екологічного моніторингу дозволяють оцінити радіаційний стан головних компонентів природного та антропогенного середовища у зоні відчуження та публікуються в Бюлетені екологічного стану зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, який видається двічі на рік та надсилається зацікавленим міністерствам і відомствам.

У визначенні кордонів зони відчуження був покладений принцип радіаційної безпеки. Урядовою комісією 2 травня 1986 року було прийнято рішення про евакуацію населення з території, обмеженої ізолінією експозиційної дози 5 мР/год (так звана «30-кілометрова зона»), де доза опромінення може досягти 10 Бер (встановлений МОЗ СРСР аварійний ліміт дози для населення).

Радіаційний фактор дотепер продовжує залишатися головним чинником у визначенні потенційної небезпеки об'єктів зони відчуження як для персоналу та населення, яке проживає на прилеглих до неї територіях, так і населення України в цілому. У зоні відчуження зосереджена основна частина радіонуклідів чорнобильського аварійного викиду. Оцінка розподілу запасів радіонуклідів у різних об'єктах зони відчуження за узагальненими даними наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Об'єкт	Активність, ПБк (1 ПБк=10 ¹⁵ Бк)			
	сумарна	¹³⁷ Cs	⁹⁰ Sr	трансуранові елементи
Територія зони відчуження	8,13	5,5	2,5	0,13
Водойма-охолоджувач	0,22	0,19	0,03	0,002
ПЗРВ	5,49	3,6	1,8	0,09
ПТЛРВ	2,14	1,4	0,7	0,04
Усього	16	10,7	5	0,26
Об'єкт «Укриття»	340	190	145	4,5

Основна кількість радіонуклідів зосереджена в об'єкті «Укриття». За оцінками експертів, у ньому знаходиться близько 180 тонн ядерного палива у різному вигляді, яке містить радіоактивні речовини сумарною активністю близько 340 ПБк (@ 10 МКі). Крім паливовмісних мас в об'єкті «Укриття» зосереджена велика кількість радіоактивних матеріалів, які складаються із залишків активної зони зруйнованого реактора, реакторного графіту, забруднених металевих і будівельних конструкцій енергоблока.

Значна частина радіоактивних речовин (близько 7,4 ПБк, або 0,2 МКі), викинутих вибухом за межі 4-го енергоблока, локалізована у ПЗРВ і ПТЛРВ. Приблизно така ж кількість радіонуклідів (8,6 ПБк, або 0,23 млн Кі) знаходиться в різних природних

об'єктах зони відчуження. Найбільший запас радіонуклідів знаходиться на лісових територіях, які на момент аварії стали концентраторами радіоактивного пилу та аерозолів.

Територія з щільністю забруднення радіоцезієм понад 555 кБк м^{-2} (15 Кі км^{-2}), радіостронцієм понад 111 кБк м^{-2} (3 Кі км^{-2}) і плутонієм понад $3,7 \text{ кБк м}^{-2}$ ($0,1 \text{ Кі км}^{-2}$) становить близько 1800 км^2 , включаючи селитебні території зони відчуження.

Основні компоненти радіаційного фактору, які впливають на персонал: потужність еквівалентної дози (далі — ПЕД), об'ємна активність радіонуклідів у повітрі, щільність забруднення ґрунту. За даними радіаційно-екологічного моніторингу, потужність еквівалентної дози має такий вигляд:

на промисловому майданчику ЧАЕС — середнє значення 3800 нЗв/год , максимальне — $14\,000 \text{ нЗв/год}$;

у 5-кілометровій зоні: середнє — 640 нЗв/год , максимальне — $1\,200 \text{ нЗв/год}$;

у 10-кілометровій зоні: середнє — 700 нЗв/год , максимальне — $3\,600 \text{ нЗв/год}$;

у 30-кілометровій зоні: середнє — 140 нЗв/год , максимальне — 320 нЗв/год ;

у м. Чорнобилі: середнє — 230 нЗв/год , максимальне — 300 нЗв/год .

Внутрішнє опромінення персоналу зони відчуження формується за рахунок інгаляційного надходження радіонуклідів аварійного походження, які знаходяться в атмосферних аерозолях. Основними дозоутворювальними нуклідами є: ^{137}Cs , ^{90}Sr ; ізотопи плутонію та ^{241}Am . Об'ємна активність контрольованих радіонуклідів у повітрі на місцях роботи і перебування персоналу на період 2005—2013 років коливалася у межах:

^{137}Cs — від $1,5 \cdot 10^{-6}$ до $1,6 \cdot 10^{-1} \text{ Бк/м}^3$ із середніми значеннями до $1,8 \cdot 10^{-4} \text{ Бк/м}^3$;

^{90}Sr — від $2,0 \cdot 10^{-7}$ до $8,0 \cdot 10^{-2} \text{ Бк/м}^3$ із середніми значеннями до $4,3 \cdot 10^{-5} \text{ Бк/м}^3$;

трансуранові елементи — від $1,2 \cdot 10^{-8}$ до $1,7 \cdot 10^{-3} \text{ Бк/м}^3$ із середніми значеннями до $8,3 \cdot 10^{-7} \text{ Бк/м}^3$;

^{241}Am — до $2,4 \cdot 10^{-3} \text{ Бк/м}^3$.

Забруднення ґрунту радіонуклідами формує зовнішнє опромінення людини. Щільність забруднення ґрунту радіонуклідами аварійного походження наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Назва робочої зони	Межі значень щільності забруднення, Кі/км ²				Сумарна мінімальна — максимальна щільність забруднення, Кі/км ²
	¹³⁷ Cs	⁹⁰ Sr	ΣPu	²⁴¹ Am	
м. Чорнобиль	12 — 32	4 — 18	0,26 — 0,53	0,4 — 0,8	2,26 — 6,3
10-кілометрова зона	15 — >500	5 — 500	0,27 — >5	0,54 — >5	2,81 — 110

Мінімальна щільність забруднення відповідно до розрахунків становить:

у м. Чорнобилі — 2,26 Кі/км²;

у 10-кілометровій зоні — 2,81 Кі/км².

З урахуванням середньої площі робочої зони радіусом 50 м активність в робочій зоні становитиме:

для м. Чорнобиля — від 17,7 мКі до 49,5 мКі;

для 10-кілометрової зони від 22,1 мКі до 863,5 мКі.

За результатами індивідуального дозиметричного контролю середня доза зовнішнього опромінення персоналу зони відчуження розрахована на календарний рік (див. табл. 3):

Таблиця 3

Підпорядкованість	Підгрупа індивідуального дозиметричного контролю	Середня доза зовнішнього опромінення за рік			
		2013 рік		2014 рік	
		за підгрупами	загальна	за підгрупами	загальна
Мінприроди (ДАЗВ)	I	2,26	1,62	2,03	1,58
	II	1,07		1,14	
Інша	I	2,27	2,05	2,28	2,06
	II	1,31		1,27	
Разом	I	2,56	1,89	2,12	1,67
	II	1,08		1,16	

Основні напрями використання території зони відчуження, які зараз практично реалізуються на окремих її ділянках та за якими запропоновано продовжити цю роботу й надалі:

1. Використання території для створення та експлуатації вже існуючих виробництв щодо поводження з радіоактивними та техногенними відходами. Інфраструктурне забезпечення цих виробничих комплексів.

2. Експлуатація ПЗРВ, контроль та підтримка безпечного стану пунктів ПТЛРВ.

3. Створення централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива для зберігання відпрацьованого ядерного палива Південно-Української, Рівненської та Хмельницької АЕС та централізованого сховища для довгострокового зберігання відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання.

4. Здійснення водоохоронних заходів (ремонт лівобережної дамби, експлуатація водоохоронних об'єктів, днопоглиблення р. Прип'ять тощо).

5. Проведення спеціалізованої лісгосподарської діяльності (посилення бар'єрної функції лісів, раціональне використання природних рослинних ресурсів, ландшафтне відновлення).

6. Відновлення вже існуючих до цього часу заповідних територій та вивчення можливості створення нових.

1.5. Діяльність у зоні відчуження у 2010–2014 роках

Виробнича діяльність у зоні відчуження визначається вимогами Законів України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Поводження з радіоактивними відходами», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»; Водного, Лісового, Земельного кодексів України та інших нормативних актів і спрямовується на мінімізацію екологічної небезпеки зони відчуження, а саме:

здійснюється будівництво нового безпечного конфайнмента (прогнозний термін спорудження — 2017 рік) з метою перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

здійснюється постійна експлуатація спеціально обладнаного приповерхневого сховища для захоронення твердих РАВ на майданчику комплексу «Вектор». У 2014 році прийнято на захоронення першу партію РАВ від ЧАЕС;

здійснюється постійна експлуатація приповерхневих сховищ для захоронення радіоактивних відходів ПЗРВ «Буряківка». Проведено переоцінку безпеки цих сховищ, за результатами якої розглядаються можливі рішення щодо реконструкції ПЗРВ з метою збільшення потужностей із захоронення РАВ;

постійно здійснюються заходи щодо обслуговування та підвищення безпеки ПЗРВ «Підлісний» та «III черга ЧАЕС», створених

у перші роки ліквідації аварії на ЧАЕС. З метою стабілізації та підвищення безпеки ПЗРВ «Підлісний» у 2012 році споруджено технологічні покрівлі над модулями сховища, що дозволить забезпечити захист від деградації та підтримку локалізувальних функцій інженерних бар'єрів ПЗРВ «Підлісний»;

здійснювались заходи щодо підтримки у безпечному стані, обстеження, моніторингу, ліквідації траншей та буртів дев'яти ПТЛРВ, а також перевезення таких РАВ у надійні сховища, які забезпечують їх безпечне захоронення на ПЗРВ «Буряківка» (у період 2010—2014 років захоронено 130183,8 м³ РАВ);

здійснюється постійна експлуатація станції дезактивації спецодягу та засобів індивідуального захисту, а також пункту дезактивації спецавтотранспорту та обладнання;

здійснюються заходи із зняття з експлуатації ЧАЕС, звільнення енергоблоків від ядерного палива, підтримки енергоблоків у безпечному стані;

реалізується комплекс водоохоронних заходів особливо під час паводків та водопіль, проводиться ремонт дамб, пошкоджених під час повеней, здійснюється моніторинг забруднення підземних вод — роботи мають виконуватися постійно;

постійно здійснюється комплекс лісозахисних та лісовідновлюваних заходів, протипожежних заходів у лісах (протягом 2010—2014 років відновлено лісів площею 2823,5 га);

постійно здійснюються заходи з фізичного захисту ядерно та радіаційно небезпечних матеріалів та об'єктів (забезпечується охорона та постійний фізичний захист чотирьох об'єктів, призначених для поводження з РАВ);

постійно здійснюється комплексний моніторинг довкілля;

здійснюються заходи щодо завершення будівництва сховищ для захоронення радіоактивних відходів ТРВ-1, ТРВ-2, у складі першої черги комплексу «Вектор» та об'єктів інфраструктури для забезпечення експлуатації цих сховищ (мийки автотранспорту, радіологічної лабораторії, санперепускнику та інших);

вирішуються питання землекористування та землепорядкування у зоні відчуження. Чинні нормативно-правові акти, що регулюють земельні відносини, не надають права центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження, надавати дозволи на розроблення проектів землеустрою щодо відчуження земель, на розпорядження землею. Невирішеність

цих питань позбавляє підприємства сфери управління Державного агентства України з управління зоною відчуження та інші організації, можливості повноцінно виконувати покладені на них функції, що ставить під загрозу виконання міжнародних договорів;

постійно здійснюється радіаційно-екологічний моніторинг, що передбачає визначення концентрації радіонуклідів у повітрі, поверхневих, підземних, питних та стічних водах, донних відкладеннях водойм;

здійснюються заходи з реалізації низки міжнародних проектів, зокрема введення в експлуатацію Центральної аналітичної лабораторії для характеристики РАВ (за технічної допомоги Європейського Союзу), будівництва Централізованого сховища для довгострокового зберігання відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання (за технічної допомоги Великобританії та Європейського Союзу).

Головними напрямками соціально-економічної діяльності у зоні відчуження є:

здійснення заходів з економного використання трудових, фінансових, енергетичних та матеріальних ресурсів;

удосконалення виробничої структури, яка забезпечує найбільш ефективне використання ресурсів під час виконання завдань;

удосконалення системи планування, звітності та контролю використання бюджетних призначень та власних коштів підприємств;

розроблення нормативно-правових актів, які б забезпечували соціальний захист працюючих, сприяли залученню до роботи у зоні відчуження кваліфікованих працівників (збереження доплати за роботу у зоні відчуження, встановлення пільгового пенсійного забезпечення, створення умов для реабілітації працівників тощо).

1.6. Структура виробничо-господарського комплексу зони відчуження

Виробничий комплекс зони відчуження віднесено до сфери управління ДАЗВ (див. табл. 4)

Таблиця 4

Найменування підприємств	Чисельність персоналу (осіб)	Основні завдання і функції
1	2	3
ДСП «Чорнобильська АЕС»	2615	безпечна експлуатація атомних енергоблоків;

1	2	3
		створення виробничої структури, необхідної для зняття з експлуатації ЧАЕС; реалізація міжнародних проектів поводження з РАВ та ядерними матеріалами, підготовка та передача їх для захоронення
ДСП «Управління забезпечення функціонування об'єктів ЧАЕС»	575	забезпечення діяльності ЧАЕС: транспортне, соціально-побутове, охорона праці тощо
ДСП «Центральне підприємство із поводження з радіоактивними відходами»	384	поводження з РАВ; експлуатація пунктів захоронення РАВ; облік та інвентаризація РАВ; експлуатація пунктів санітарної обробки; дезактивація спецодягу, інших матеріалів
ДП «Центр організаційно-технічного та інформаційного забезпечення управління зоною відчуження»	109	технічне та організаційне забезпечення усіх заходів, що здійснюються у зоні відчуження: надання методичної та практичної допомоги підприємствам з планування виробничої діяльності, проведення аналізу звітності; формування веб-сайту; організація відвідування зони відчуження делегаціями та громадянами, їх супроводження у зоні відчуження та інші завдання
ДП «Управління капітального будівництва зони відчуження»	31	виконання функцій головного замовника з капітального будівництва та ремонту
ДСП «Чорнобильський спецкомбінат»	2214	забезпечення діяльності підприємств зони відчуження (транспортне, житлово-комунальне, зв'язком тощо); організація та надання лікувально-профілактичного харчування; проведення моніторингу навколишнього природного середовища; здійснення лісозахисних та лісовідновлювальних заходів; експлуатація водоохоронних об'єктів безпечний пропуск повеней та водопіль
Разом	5972	

Крім того, для здійснення обов'язкових заходів у зоні відчуження, передбачених законодавством, залучаються:

підрозділи МВС (міліція з охорони території та об'єктів зони відчуження, підтримання громадського порядку, Національна гвардія для охорони ЧАЕС та її об'єктів);

підрозділи ДСНС (забезпечення протипожежного стану, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідація їх наслідків);

підрозділи МОЗ (надання невідкладної медичної допомоги персоналу, проведення періодичних та поточних медоглядів);

підрозділи СБУ, прокуратури, охорони довкілля тощо.

Для будівництва нового безпечного конфайнмента залучаються будівельні організації та окремі громадяни.

Робота у зоні відчуження проводиться як вахтовим, так і невахтовим методом.

Роботу вахтовим методом організують усі підприємства організації зони відчуження (крім ДСП «Чорнобильська АЕС» і ДП «Управління забезпечення функціонування ЧАЕС», працівники яких живуть у м. Славутичі, що дає можливість працювати невахтовим методом).

Робота вахтовим методом організовується за двома графіками:

15 × 15 (15 днів робота на вахті, 15 днів міжвахтовий відпочинок). За таким графіком працюють робітники у безперервних виробництвах, а також лінійний персонал;

4 × 3 (чотири дні робота на вахті, три дні міжвахтовий відпочинок). За таким графіком працюють керівники усіх рівнів, спеціалісти, фахівці та частина робітників.

1.7. Основні заходи, що мають здійснюватися у зоні відчуження у 2015–2019 роках:

розроблення довгострокової (на п'ять років) програми роботи з мінімізації впливу зони відчуження і радіаційно та ядерно небезпечних об'єктів на населення і навколишнє природне середовище;

розроблення довгострокової (на п'ять років) програми виведення із експлуатації енергоблоків ЧАЕС (на заміну програми, яка втратила чинність);

проведення районування території з обов'язковим здійсненням необхідних досліджень на конкретних територіях, можливі зміни у виробничій діяльності;

створення сучасної системи комплексного моніторингу навколишнього природного середовища з постійним її удосконаленням;
проведення інвентаризації та дослідження ступенів екологічної небезпеки ПЗРВ і ПТЛРВ, здійснення заходів з підвищення надійності пунктів захоронення (зберігання) РАВ;

продовження будівництва та введення в експлуатацію комплексу виробництв з поводження з РАВ «Вектор»;

створення сховища для довгострокового зберігання осклованих високоактивних відходів від переробки відпрацьованого ядерного палива вітчизняних АЕС, що надходитимуть з Російської Федерації;

завершення будівництва та введення в експлуатацію Централізованого сховища для довгострокового зберігання відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання;

завершення будівництва нового безпечного конфайнмента, що дасть можливість перетворити об'єкт «Укриття» на екологічно безпечну систему, та сховища відпрацьованого ядерного палива ЧАЕС (СВЯП-2);

здійснення комплексу заходів із зняття з експлуатації енергоблоків ЧАЕС та забезпечення їх безпеки;

розроблення та здійснення науково обґрунтованих водоохоронних заходів на основі аналізу «видатки — користь»;

здійснення комплексу заходів, спрямованих на підвищення пожежної безпеки у лісах, лісовідновлення;

запобігання провадженню несанкціонованої діяльності у зоні відчуження, проникненню на її територію сторонніх осіб і транспортних засобів, здійснення контролю за вивезенням/ввезенням радіоактивно забруднених матеріалів;

забезпечення охорони та фізичного захисту об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами та відпрацьованим ядерним паливом;

здійснення заходів з повного осушення ставка-охолоджувача з подальшим захороненням радіоактивних донних відкладень;

проведення робіт з демонтажу обладнання радіолокаційної станції об'єкта «Чорнобиль-2»;

розроблення комплексу заходів для залучення найменш забруднених (реабілітованих) земель зони відчуження у господарський обіг;

здійснення заходів із упорядкування виробничої та соціальної інфраструктури зони відчуження та підтримка її у належному технічному стані;

розроблення пропозицій щодо удосконалення нормативно-правової бази, що регламентує діяльність у зоні відчуження з урахуванням особливостей її функціонування, у тому числі вирішення проблемних питань землекористування шляхом внесення змін до Земельного кодексу України;

здійснення заходів із соціального захисту працюючих у зоні відчуження та створення умов, які забезпечують привабливість роботи на підприємствах.

1.8. Прогнози існування та впливу зони відчуження до 2019 року

Під час послідовного здійснення комплексу програмних заходів прогнозується, що:

об'єкт «Укриття» та енергоблоки ЧАЕС не матимуть загрози радіаційного забруднення територій;

у результаті виникнення екстремальних умов (паводок, лісова пожежа, пилові бурі, техногенна аварія тощо) буде недопущено перевищення допустимих рівнів забруднення природного середовища поза межами зони відчуження;

у результаті інтенсивного штучного та природного заліснення території зони відчуження (до 70 відсотків площі) створиться стійкий рослинний покрив такої території;

щільність поверхневого радіаційного забруднення поступово зменшиться;

тваринний світ зони відчуження стабілізується;

колективна доза опромінення персоналу мінімізується завдяки оптимізації виробничої структури і чисельності постійно працюючих, впровадження виконання тимчасових та сезонних робіт;

завершення будівництва та експлуатація у повному обсязі Центрального сховища відпрацьованого ядерного палива діючих атомних електростанцій та Централізованого сховища для довгострокового зберігання відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання знизить радіаційне навантаження на інші території держави.

За умови послідовної реалізації наведених положень, очікування загального послаблення поверхневої та підземної міграції радіонуклідів у р. Прип'ять, погіршення радіоекологічної обстановки у зоні відчуження та її впливу на населення України та інші території не передбачається або буде зведене до мінімуму. Буде мінімізована екологічна (радіаційна) загроза об'єкта «Укриття» та енергоблоків ЧАЕС.

1.9. Деякі аспекти, що ускладнюють функціонування виробничого комплексу зони відчуження:

відсутність (або недостатність) капітальних видатків негативно впливає на оновлення основних фондів, створення та впровадження новітніх технологій, призводить до невиправдано розширеної ремонтної бази, значних видатків на придбання запчастин та матеріалів, знижує ефективність праці персоналу, вимагає залучення додаткового персоналу для здійснення обов'язкових заходів, що збільшує колективну дозу опромінення;

будівництво комплексу виробництв із поводження з РАВ «Вектор» здійснюється за бюджетні кошти понад 15 років. За цей час введені потужності фізично та морально застарівають; підприємство несе невиправдано високі збитки на їхню експлуатацію, при цьому не виконується основна функція комплексу «Вектор» — захоронення та зберігання РАВ;

підприємства зони відчуження (одержувачі бюджетних коштів) залучені до адміністрування бюджетних видатків, які не властиві підприємству і не стосуються діяльності з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Наприклад, підприємства щороку за рахунок бюджетних призначень на здійснення заходів у зоні відчуження перераховують близько 150 млн гривень до Пенсійного фонду України як компенсацію видатків на виплату та доставку пільгової пенсії, призначеної за Списком № 1. Оскільки у зоні відчуження персонал працює в особливо шкідливих умовах (Список № 1), підприємства сплачують пенсію своїм колишнім працівникам у повному обсязі, що відволікає значні кошти від виконання обов'язкових заходів, подовжує строки їх виконання та знижує їх ефективність.

1.10. Стан фінансування здійснення заходів у зоні відчуження, виведення з експлуатації енергоблоків ЧАЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему

Згідно із статтею 6 Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» фінансування робіт з подолання наслідків Чорнобильської катастрофи здійснюється за рахунок державного бюджету. Здійснення заходів у зоні відчуження, включаючи промисловий майданчик ЧАЕС, фінансується за двома бюджетними програмами:

КПКВ 2408110 «Підтримка екологічно безпечного стану у зонах відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення»;

КПКВ 2408120 «Підтримка у безпечному стані енергоблоків та об'єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС».

Останні п'ять років щорічний обсяг бюджетного фінансування становить близько 1 млрд гривень. Фінансування здійснювалось як із загального, так і зі спеціального фонду державного бюджету (див. табл. 5).

Фінансування обов'язкових заходів у зоні відчуження, виведення з експлуатації ЧАЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему (за зазначеними бюджетними програмами) характеризується такими факторами:

недостатність (або відсутність) капітальних видатків не дає можливості придбавати нову техніку, впроваджувати новітні технології; підприємства здійснюють не виправдано значні видатки на ремонт техніки, придбання запчастин тощо;

структура видатків підприємств (за статтями кошторису) має тенденцію до збільшення видатків споживання (видатки на оплату праці) та скорочення суто виробничих видатків, а також видатків, які не стосуються діяльності спеціалізованих підприємств у зоні відчуження, — компенсація Пенсійному фонду України видатків на виплату та доставку пільгових пенсій, призначених за Списком № 1.

Заробітна плата працюючих у зоні відчуження поступово втрачає стимулювальне значення і не сприяє залученню кваліфікованих спеціалістів, як виняток ДСП «Чорнобильська АЕС» відповідно до Закону України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему» встановлює середню заробітну плату на рівні діючих АЕС (див. табл. 6).

Таблиця 6

КПКВ	Середньомісячна заробітна плата за роками, грн						Динаміка 2010–2015 рр., %
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
2408110	4028	4667	5461	5701	5998	5054	125,5
2408120	7109	7434	8254	8730	9684	8735	122,9
Промисловість	2819	3379	3691	4075	4274	4321	153,3

Таблиця 5

КПКВ	Обсяги запланованих бюджетних призначень з усіх джерел за роками						Разом	2015 до 2010 %%
	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
2408110 3202120 3201510	202 853,0	257 393,1	237 393,1	237 393,1	209 616,6	209 016,6	1 353 665,5	103
питома вага у загальних видатках (відсотків)	29,5	28,1	24,2	24,6	22	22,8	25	
у тому числі капітальні видатки		15 000	20 000	2 000	1 000	1 000	39 000	x
2408120 3202120 3201520 3201530	483 800	659 307,4	741 807,4	728 271,4	744 247,8	709 688,2	4 067 122,2	146,7
питома вага у загальних видатках (відсотків)	70,5	71,9	75,8	75,4	78	77,2	75	
у тому числі капітальні видатки		2 000	84 500	70 964	70 964	70 964	299 392	x
Усього	686 653,0	916 700,5	979 200,5	965 664,5	953 864,4	918 704,8	5 420 787,7	133,8

Чисельність працюючих на підприємствах у зоні відчуження, що віднесені до сфери управління ДАЗВ, має сталу тенденцію до скорочення (див. табл. 7).

Таблиця 7

КПКВ	Чисельність працюючих за роками, осіб						Динаміка 2010–2015 рр., %
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
2408110	2682	2668	2699	2537	2394	2376	88,6
2408120	3471	3356	3639	3564	3493	3365	96,9

Розділ II. Зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему

2.1. Загальні відомості

Україна, виявляючи добру волю і виконуючи міжнародні зобов'язання, остаточно зупинила 15 грудня 2000 р. останній діючий енергоблок ЧАЕС до вичерпання його проектного ресурсу.

Результати першої фінансової оцінки, яку проведено в 2007 році, свідчать, що загальна вартість зняття з експлуатації ЧАЕС становитиме близько 20 млрд гривень за цінами 2006 року (або 4 млрд доларів США).

Наприклад, зняття з експлуатації двох енергоблоків Ігналінської АЕС (Литва), аналогічних блокам ЧАЕС, оцінено в 3,6 млрд євро за умови, що обладнання на майданчику не має аварійного забруднення.

Витрати на зняття з експлуатації п'яти реакторів типу ВВЕР–440 АЕС Норд (Німеччина) оцінені в 4,3 млрд євро. На відміну від Чорнобильської АЕС забруднення обладнання двоконтурних реакторних установок значно нижче, ніж для одноконтурних з реактором типу РБМК, причому один з п'яти реакторів пропрацював на потужності тільки добу.

Показовим прикладом зняття з експлуатації об'єктів, що мають аварійне забруднення, є майданчик Селлафілд (Великобританія). На зняття з експлуатації майданчика Селлафілд щороку виділяється 1,3 млрд фунтів. Всього на майданчику знімається з експлуатації вісім великих об'єктів, пов'язаних з радіаційно-ядерними технологіями: два промислових реактора (напрацювання плутонію), один з яких зазнав запроектованих аварій, чотири енергетичних

реактора, один дослідницький — прототипний реактор, а також завод з виробництва збройового плутонію).

У світовій практиці прийнято, що витрати на зняття з експлуатації енергоблока відповідають витратам на будівництво нового.

Що стосується четвертого енергоблока ЧАЕС, який зазнав за проектною аварії, загальні витрати на перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему на даний час не піддаються точній оцінці, оскільки не мають аналогів у світі й можуть становити десятки мільярдів доларів США (або сотні мільярдів гривень).

Значний внесок у зняття з експлуатації блоків ЧАЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему робить міжнародна технічна допомога, проте основне навантаження лягає на Україну.

Майданчик ЧАЕС залишається одним з найбільших в атомній галузі України та Європи як за площею, так і за масштабами робіт, що виконуються.

Площа промислового майданчика ЧАЕС становить 2980 гектарів, а всього в управлінні ДСП «ЧАЕС» перебуває 3060 гектарів. Виробничі площі становлять 1540 га.

В експлуатації перебуває 327 будівель та споруд, в яких, зокрема, розміщено більш як 20 000 куб. метрів горючих матеріалів.

На ЧАЕС працює/функціонує 1628 технологічних систем і 261 допоміжна система.

На майданчику, крім 1, 2 і 3 блоків та об'єкта «Укриття», розміщено:

сховище ВЯП, де до кінця 2015 року буде понад 20 тис. відпрацьованих тепловиділяючих збірок, з них 68 пошкоджених;

сховище рідких РАВ, де понад 20 тис. м³ рідких РАВ, які знаходяться в підземних баках з терміном служби 50 років;

сховище твердих РАВ, де понад 2500 м³ твердих РАВ, накопичених за період експлуатації.

Сумарна маса устаткування і будівельних конструкцій на майданчику Чорнобильської АЕС (без урахування об'єкта «Укриття») — 1 450 000 тонн. У тому числі:

1. Обладнання:

- маса 150 000 тонн;
- об'єм 320 000 м³.

2. Будівельні конструкції (бетон, арматура, металоконструкції) будівель і споруд ЧАЕС:

- маса 1 300 000 тонн;
- обсяг 600 000 м³.

Усі матеріали на майданчику ЧАЕС радіоактивно забруднені внаслідок запроектованої аварії на четвертому блоці й під час зняття з експлуатації ЧАЕС будуть віднесені до радіоактивних відходів.

На забезпечення життєдіяльності та підтримання досягнутого рівня безпеки об'єктів майданчика ЧАЕС щороку необхідно близько 1 млрд гривень.

Головна мета реалізації Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему за напрямом поводження з РАВ — створення на майданчику цілісної інтегрованої системи поводження з РАВ. Перед початком першого етапу зняття з експлуатації ЧАЕС повинні бути створені наступні об'єкти:

- завод з переробки рідких радіоактивних відходів (далі — ЗПРРВ);
- промисловий комплекс із поводження з твердими радіоактивними відходами (далі — ПКПТРВ);
- місце для тимчасового зберігання високоактивних і довгоіснуючих відходів;
- завод з виробництва бочок (первинна упаковка) і бетонних контейнерів;
- установка з подрібнення довгомірних відходів на ЧАЕС.

На цей час реалізація проектів знаходиться в стадії завершення.

Слід зазначити, що це далеко не всі об'єкти, які необхідні. Ці об'єкти в основному орієнтовано на переробку відходів, накопичених — за час експлуатації ЧАЕС. Продуктивність цих об'єктів недостатня для поводження з РАВ, що утворюються під час зняття з експлуатації ЧАЕС і перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, яких буде в сотні разів більше, ніж експлуатаційних. Необхідність створення нових об'єктів з поводження з РАВ вказана в Загальнодержавній цільовій екологічній програмі поводження з РАВ.

Введення нових об'єктів з поводження з РАВ в експлуатацію не робить схему поводження з РАВ на ЧАЕС інтегрованою і завершеною. Залишається ряд невирішених проблемних питань, безпосередньо пов'язаних з ефективною експлуатацією новозбудованих об'єктів, а саме:

надмірно консервативні критерії приймання кондиційованих РАВ на захоронення потребують значного зменшення кількості РАВ в упаковці, і, як наслідок, значного збільшення обсягу кондиційованих РАВ порівняно з початковими і витрат на переробку та захоронення приблизно в 4 рази;

необхідність виділення додаткового фінансування для покриття експлуатаційних витрат.

Введення ПКПТРВ, ЗПРРВ в експлуатацію потребує значного збільшення витрат. Експлуатаційні витрати на поводження з РАВ під час введенням нових об'єктів щороку збільшуються приблизно на 120 млн гривень. З введенням в експлуатацію СВЯП–2 щорічні експлуатаційні витрати ДСП «ЧАЕС» зростуть ще на 80 млн гривень.

Ці витрати стануть додатковим навантаженням на Державний бюджет України.

У цілому для переробки всіх рідких РАВ на ЗПРРВ буде потрібно 1,6 млрд гривень, а для переробки накопичених (експлуатаційних) твердих РАВ на ПКПТРВ необхідно 1,2 млрд гривень.

На цей час витрати на зберігання РАВ становлять близько 3,9 млн гривень на рік (РРВ — 3,5 млн гривень на рік, твердих РАВ — 364 тис. гривень на рік). Проектний термін експлуатації існуючих сховищ становить для твердих РАВ — 2018 рік, для сховища рідких і твердих РАВ — 2037 рік, і може бути продовжено.

Практично з усіх згаданих проблемних питань ведеться активна робота з їх вирішення, а також робота з розвитку та вдосконалення системи інтегрованого поводження з РАВ та створення відсутнього обладнання і технологій.

2.2. Міжнародні проекти щодо створення інфраструктури для зняття ЧАЕС з експлуатації.

2.2.1. «Будівництво сховища відпрацьованого ядерного палива (далі — СВЯП–2)»

Довідково:

Будівництво сховища відпрацьованого ядерного палива фінансується з Рахунка ядерної безпеки.

На Чорнобильській АЕС існує необхідність у зберіганні відпрацьованого ядерного палива та відпрацьованих додаткових поглиначів, які на цей час зберігаються у СВЯП–1. СВЯП–1 є сховищем «мокрого» типу (відпрацьоване паливо зберігається у воді)

і не призначене для довготривалого зберігання відпрацьованого ядерного палива. Будівництво СВЯП–2 «сухого» типу дасть змогу розв'язати проблему довготривалого (протягом 100 років) зберігання відпрацьованого ядерного палива.

Відповідно до умов Контракту з компанією «Holtec International» (США) на проект «Завершення сухого сховища відпрацьованого ядерного палива на майданчику Чорнобильської АЕС» реалізується у два етапи — проектування та будівництво. Перший етап проекту завершено у червні 2010 року. 16 лютого 2011 року було підписано Поправку № 4 до контракту з компанією «Holtec International» на реалізацію етапу робіт за Дозволом 2 (постачання матеріалів і обладнання, будівельно-монтажні роботи, пусконаладжувальні роботи, супровід отримання дозволу на введення в експлуатацію СВЯП–2).

Отримано позитивний висновок комплексної державної експертизи 30 листопада 2012 р. та затверджено Проект завершення будівництва СВЯП–2.

Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС» (далі – ДСП «ЧАЕС») 20 лютого 2013 р. отримало оновлену Ліцензію на право здійснення діяльності «будівництва та введення в експлуатацію ядерної установки» — сховища відпрацьованого ядерного палива (СВЯП–2).

На основі вказаного Проекту розроблено робочу документацію на здійснення будівельно-монтажних робіт. Отримано всі необхідні позитивні висновки державних експертиз на відповідність робочої документації з виконання будівельно-монтажних робіт індивідуальним технічним вимогам, нормативним актам з питань охорони праці та промислової і пожежної безпеки.

«Holtec International» завершено виготовлення першої партії, 5 штук, двостінних сухих екранованих пеналів (далі – ДСЕП). Заводські приймальні випробування за участю представників Замовника та експертної організації регулятора виконані в липні 2014 року. На цей час «Holtec International» розробляє остаточну редакцію технічної специфікації (ТС) на ДСЕП з урахуванням результатів випробувань. Після затвердження остаточної редакції технічної специфікації на ДСЕП «Holtec International» зможе приступити до серійного виготовлення пеналів.

«Holtec International» разом з субпідрядниками розробляє графік закупівлі матеріалів для виготовлення технологічного

устаткування, а також коригує проектно-конструкторську документацію на підставі зауважень замовника та Державного науково-технічного центру ядерної та радіаційної безпеки (ДНТЦ ЯРБ) у Технічних специфікаціях на обладнання.

18 серпня 2014 р. укладено контрактну угоду між компанією «Holtec International», з одного боку, та ТОВ «ЮТЕМ-Інжиніринг» і Корпорацією «Укртрансбуд» з іншого боку, на надання послуг з реалізації та завершення будівельних, монтажних і приймально-здавальних робіт на майданчику СВЯП-2 («ЮТЕМ-Інжиніринг» виконує функції генерального підрядника з будівництва).

Державною архітектурно-будівельною інспекцією України 2 вересня 2014 р. отримано дозвіл на виконання будівельних робіт на майданчику СВЯП-2.

Фізичні роботи на майданчику будівництва розпочались в жовтні 2014 року.

Запланований термін введення СВЯП-2 в експлуатацію (початок етапу «гарячі випробування») — листопад 2016 року.

2.2.2. «Будівництво заводу з переробки рідких радіоактивних відходів (далі — ЗПРРВ)»

Довідково:

Об'єкт призначений для переробки рідких радіоактивних відходів, накопичених за час експлуатації та тих, що утворились у процесі зняття з експлуатації ЧАЕС, а також експлуатаційних рідких РАВ об'єкта «Укриття». Будівництво фінансується з Рахунка ядерної безпеки ЄБРР.

У рамках окремого дозволу Держатомрегулювання на введення в експлуатацію ЗПРРВ у період з 9 квітня до 23 травня 2014 р. проведено комплексні (активні) випробування ЗПРРВ з переробки рідких радіоактивних відходів (кубовий залишок). За період проведення випробувань перевірена робота систем і устаткування заводу на реальних радіоактивних відходах, перероблено 3,4 м³ РРВ та отримано 40 упаковок РАВ (200-літрових бочок), що відповідають «Критеріям приймання радіоактивних відходів на захоплення у спеціально обладнане приповерхнєве сховище твердих радіоактивних відходів (далі — СОПСТРВ)». Чотири упаковки РАВ надіслано на захоплення у СОПСТРВ на майданчику комплексу виробництв «Вектор».

За результатами проведення робіт із введення в експлуатацію (випробувань на «активному» продукті) Держатомрегулювання

11 грудня 2014 р. видало ДСП «ЧАЕС» окремий дозвіл на експлуатацію ЗПРРВ. На цей час на об'єкті розпочато виконання умов, передбачених окремим дозволом, здійснюється обслуговування технологічного обладнання персоналом заводу без переробки РАВ та випуску продукції. Ведеться перезатвердження проекту ЗПРРВ у зв'язку із подорожчанням проекту під час реалізації.

2.2.3. «Будівництво промислового комплексу щодо поводження з твердими радіоактивними відходами Чорнобильської АЕС (далі — ПКПТРВ)»

Довідково:

Промисловий комплекс з переробки твердих радіоактивних відходів (ПКПТРВ) побудований за рахунок Європейської комісії та України. Будівництво об'єкта завершено у квітні 2009 року.

ПКПТРВ призначений для приймання, переробки і/або захоплення твердих РАВ (ТРВ), накопичених за час експлуатації і, що утворились в процесі зняття з експлуатації ЧАЕС, а також експлуатаційних РАВ об'єкта «Укриття».

У цьому комплексі об'єднані чотири об'єкти поводження з твердими радіоактивними відходами, замкнуті в єдиний технологічний цикл:

Лот 0: тимчасове сховище низько- і середньоактивних довгоіснуючих відходів і високоактивних відходів в будівлі сховища рідких і твердих відходів.

Лот 1: установка з вилучення твердих радіоактивних відходів всіх категорій із існуючого сховища ТРВ.

Лот 2: завод із сортування твердих радіоактивних відходів всіх категорій та переробки низько- та середньоактивних відходів.

Лот 3: спеціально обладнане приповерхнєве сховище твердих радіоактивних відходів (СОПСТРВ) .

Перші три лоти знаходяться на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС, лот 3 — на майданчику комплексу «Вектор» у зоні відчуження.

Контракт на будівництво промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами, який складається з Лотів 0—3, завершено.

У жовтні 2013 року проведено перший етап «гарячих» випробувань, підписано акт робочої комісії.

У травні 2014 року за результатами проведення інспекційного обстеження Держатомрегулювання видало ДСП «ЧАЕС»

окремий дозвіл на проведення другого етапу «гарячих» випробувань, які розпочато у червні 2014 року.

На цей час завершуються роботи за Робочою програмою проведення другого етапу «гарячих» випробувань ПКПТРВ, іде підготовка звітних документів.

2.3. Реалізація завдань плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття» (ПЗУ або SIP) щодо перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему

2.3.1. Загальна інформація про об'єкт «Укриття»

Особливе місце серед ядерних установок України посідає унікальний для світової практики об'єкт «Укриття» — зруйнований у 1986 році запроектною аварією на блоці № 4 Чорнобильської АЕС, що втратив всі функціональні властивості енергоблоку і на якому виконано першочергові заходи для зменшення наслідків аварії і продовжуються роботи із забезпечення контролю його стану, ядерної і радіаційної безпеки.

Об'єкт «Укриття» не є об'єктом, створеним згідно з правилами та нормами вибору майданчика, проектування, будівництва, введення у експлуатацію, експлуатації та виведення з експлуатації ядерних установок. Сучасний стан об'єкта «Укриття» не відповідає і не може відповідати нормам і правилам безпеки в атомній енергетиці й вимогам загально-промислової безпеки.

Об'єкт «Укриття» у сучасному стані кваліфікується як місце поверхневого зберігання неорганізованих радіоактивних відходів (тимчасове сховище неорганізованих РАВ, що знаходиться у стадії стабілізації і реконструкції). Тобто усі ядерні й радіоактивні матеріали, які знаходяться в об'єкті «Укриття», є радіоактивними відходами. Регулювання діяльності на ОУ здійснюється відповідно до його кваліфікації, визначеної НРБУ-97/Д-2000, на основі нормативно-правових актів з ядерної та радіаційної безпеки.

Утримання під контролем джерел випромінювання, забезпечення захисту людини і довкілля від радіаційного впливу є метою усієї діяльності на об'єкті «Укриття», у тому числі діяльності з перетворення його на екологічно безпечну систему.

Згідно з підписаним у грудні 1995 року Меморандумом про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої Сімки» та Комісією Європейського Співтовариства про закриття Чорнобильської АЕС був розроблений Рекомендований Курс

Дій, що передбачає три фази заходів щодо перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему:

Фаза 1 — стабілізація та інші короткотермінові заходи.

Фаза 2 — підготовка до перетворення в екологічно безпечний стан.

Фаза 3 — перетворення в екологічно безпечний стан.

У рамках ПЗУ реалізуються заходи тільки перших двох фаз, у результаті яких Україна отримає нову локалізуючу оболонку з терміном експлуатації 100 років і зможе розпочати демонтаж не-стабільних конструкцій. Щодо вилучення паливовмісних матеріалів та інших високоактивних відходів з об'єкта «Укриття», то на сьогодні є тільки концептуальні рішення й попередні оцінки коштів та часу, потрібних на реалізацію цих рішень.

Згідно з ПЗУ планується:

введення в експлуатацію першого пускового комплексу нового безпечного конфайнмента (далі — НБК) у жовтні 2017 року;

реалізація робіт з раннього демонтажу у 2017–2020 роках (відповідальність України).

Окрім будівництва НБК ПЗУ передбачає виконання 22-х задач та більше 200 заходів щодо підвищення безпеки та надійності конструкцій існуючого об'єкта «Укриття», більшість з яких уже виконано, інші виконуються.

Найбільш значимими є стабілізаційні заходи, які у повному обсязі завершені у 2008 році українсько-російським консорціумом «Стабілізація». У рамках цих заходів виконано роботи щодо підсилення та стабілізації опорних конструкцій існуючого об'єкта «Укриття», а також відремонтовано (а саме збудовано) нову легку покрівлю, що виключає подальше попадання атмосферних опадів всередину. Усі ці заходи істотно підвищили радіаційну, ядерну і загальнопромислову безпеку усередині й навколо об'єкта «Укриття» та дали змогу продовжити його проектний термін експлуатації на 15 років.

На цей час контрольовані параметри об'єкта «Укриття» стабільні і будь-якої їх динаміки, яка викликала б стурбованість, уже протягом тривалого часу не відмічається. Персонал ЧАЕС виконує регламентні роботи з пилопоглинання на об'єкті, запобігання ядерної активності паливовмісних мас тощо. Незважаючи на виконувани на об'єкті «Укриття» роботи, продовжує зберігатися загальна тенденція стабілізації радіаційної обстановки. На

зовнішніх об'єктах, проммайданчика та у виробничих приміщеннях об'єкта «Укриття» з постійним та періодичним перебуванням персоналу не було зафіксовано перевищення контрольних рівнів потужності експозиційної дози — випромінювання та радіоактивного забруднення.

Щодо поводження з паливовмісними матеріалами та іншими високоактивними відходами з об'єкта «Укриття» (Фаза 3).

На сьогодні опрацьовано лише концептуальні рішення і попередні оцінки коштів та часу, необхідних для її реалізації. Розв'язання цієї проблеми безпосередньо пов'язане із створенням в Україні геологічного сховища високоактивних відходів, яке планується збудувати до 2035 року. Разом з тим уже сьогодні необхідно розпочати вирішення питань, пов'язаних з деградацією паливовмісних матеріалів та поводженням з рідкими радіоактивними відходами об'єкта.

2.3.2. Завершені проекти, які не належать до нового безпечного конфайнмента:

- модернізовано систему пилопригнічення;
 - каналізаційно очисних споруд і саншлюз на відмітці 5.800;
 - реабілітаційний центр;
 - центр підготовки персоналу;
 - об'єкти малої будівельної бази;
 - санпропускник на 1400 місць;
 - стабілізаційні заходи;
 - водозабірні свердловини;
 - реконструкція повітроводу системи «БАЙПАС» ВТ-2;
 - видалення Берми Піонерної стіни;
 - ремонт легкої покрівлі, влаштування фізичного захисту на шляхах доступу, передача 80 % навантаження;
 - підготовка майданчика під будівництво нового безпечного конфайнмента;
 - система протипожежного захисту об'єкта «Укриття»;
 - інтегрована автоматична система контролю;
 - система фізичного захисту та контролю доступу;
 - реконструкція каналізаційних очисних споруд м. Прип'яті.
- 1-й пусковий комплекс;
- будівництво нової вентиляційної труби та супутніх систем II черги ЧАЕС;
- влаштування зовнішнього блискавкозахисту системи фізичного захисту та контролю доступу об'єкта «Укриття» ЧАЕС;

проектування демонтажу, авторський нагляд за демонтажними роботами і демонтаж вентиляційної труби II черги ЧАЕС;

проектування та будівництво вимірювального комплексу для характеристики РАВ об'єкта «Укриття».

2.3.3 Розподіл додаткового внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття»

Довідково:

Україна є одним із вкладників Чорнобильського фонду «Укриття» (далі — ЧФУ) та рахунка ядерної безпеки, адміністратором яких є Європейський банк реконструкції та розвитку. З цих фондів фінансуються проекти матеріально-технічної допомоги, які реалізуються на майданчику ЧАЕС та включені до плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття».

Розподіл суми внеску, який складається з майнової та грошової частини, визначений листами — угодами Кабінету Міністрів України та ЄБРР.

Грошові внески до Фонду передбачаються тільки в разі потреби за результатами виконання Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття» та з метою виконання зобов'язань щодо внеску, за попереднім погодженням із ЄБРР. Перерозподіл між річним обсягом майнової та грошової частини буде здійснюватися, в разі потреби, станом на 30 жовтня відповідного року.

Грошовий внесок зараховуватиметься в разі потреби до Фонду як внесок України в доларах США за офіційним обмінним курсом Національного банку України на дату здійснення трансферту і буде використовуватися для виконання Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття».

Як і раніше, майнова частина внеску України буде спрямована на виконання Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття» відповідно до умов Рамкової угоди та відповідних угод про гранти з Фонду. Коштами майнового внеску можливо буде забезпечити виплату заробітної плати персоналу Державного спеціалізованого підприємства «ЧАЕС», призначеному на роботу в групу управління проектом, задовольнити власні потреби групи (закупівля перехідного спеціального одягу, кошти на відрядження по Україні, забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням, послуги зв'язку, банківські послуги, медичні огляди, інформаційна підтримка ПЗУ), а також придбати засоби індивідуального захисту для підрядників ПЗУ. За кошти майнового внеску

утримуватиметься офіс ГУП ПЗУ в м. Славутичі, виконуватимуться обов'язкові роботи з моніторингу радіаційного стану на об'єкті «Укриття». Майновий внесок формуватиметься за актуальною потребою на підставі узгоджених ГУП ПЗУ заявок підрозділів (кураторів закупівель) Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС» і тільки за погодженням з ЄБРР.

Стосовно надання розрахунків, обґрунтувань та підстав щодо визначення розміру додаткового внеску України до ЧФУ.

Під час розрахунків додаткових внесків України до ЧФУ використовується коефіцієнт 6,51 % загальної вартості будівництва нового безпечного конфайнмента (так звана «частка України, що історично склалась»).

Для забезпечення додаткового внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття» 15 травня 2014 р. Верховна Рада України затвердила Закон України «Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку про внесення змін до Рамкової угоди між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Чорнобильського фонду «Укриття» в Україні від 20 листопада 1997 року» (№ 1269–VII).

Цим документом Україна підтвердила свої раніше взяті зобов'язання здійснити додатковий внесок до Чорнобильського фонду «Укриття» в сумі 63,4 млн доларів США, в тому числі на торцеві стіни, таким чином збільшити свій майновий і грошовий внесок з 104,063 млн доларів до 167,563 млн доларів США.

Відповідно до Порядку перерахування внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2002 р. № 1927, прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2014 р. № 559 «Про розподіл додаткового внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття», якою передбачено розподіл суми додаткового внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття» до 2017 року включно.

Постановою визначено правові умови для забезпечення здійснення додаткового внеску України (63,4 млн доларів США) до ресурсів Чорнобильського фонду «Укриття», з якого фінансується виконання Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття», відповідно до домовленості між країнами Великої сімки і Україною, що забезпечить успішне завершення проектів міжнародної технічної

допомоги, фінансування яких здійснюється з Чорнобильського фонду «Укриття», а також дасть змогу зміцнити позитивний імідж України серед світової спільноти.

Додатковий внесок України до Фонду передбачено для фінансування робіт із влаштування залізобетонних розділювальних стін, що дасть змогу вирішити питання стабільності та герметичності існуючих конструкцій об'єкта «Укриття», підсилення та герметизації існуючих конструкцій II черги ЧАЕС, до яких будуть примикати торцеві стіни Арки, що включає будівництво розділювальних стін у межах існуючих конструкцій машзалу, деаераторної етажерки, блоків В та допоміжних систем реакторного відділення II черги ЧАЕС (попередня вартість проекту становить 22 млн євро), а також для забезпечення фінансування ключового проекту за ПЗУ на об'єкті «Укриття» — будівництва НБК.

Водночас це дасть змогу Україні звертатися до країн — донорів Чорнобильського фонду «Укриття» щодо наповнення коштів та створить належні умови для продовження плідного співробітництва між Україною і Європейським банком реконструкції та розвитку у сфері фінансування підготовки та реалізації проектів придбання, встановлення і введення в експлуатацію обладнання з метою надання допомоги Україні у завершенні будівництва нового безпечного конфайнмента четвертого енергоблока Чорнобильської АЕС, зруйнованого аварією в 1986 році, та його огорожувального контуру.

18 грудня 2014 р. відбулося чергове засідання Асамблеї донорів Чорнобильського фонду «Укриття», на якому, зокрема, розглянуто питання виконання зобов'язань України щодо фінансування огорожувального контуру нового безпечного конфайнмента — торцевих стін та збільшення додаткових внесків 650 млн євро з боку країн — донорів у зазначений фонд для успішного завершення проекту НБК.

2.3.4. Новий безпечний конфайнмент

Концептуальний проект нового безпечного конфайнмента у вигляді арки затверджено Урядом України у 2004 році. За підсумками міжнародного тендера в липні 2007 року визначено підрядника проектування та будівництва нового безпечного конфайнмента (консорціум «Новарка» (Франція), Асамблея країн — вкладників Чорнобильського фонду «Укриття» гарантувала виділення необхідних для будівництва нового безпечного конфайнмента коштів.

Довідково:

Відповідно до рішення Асамблеї країн — вкладників Чорнобильського фонду «Укриття» від 17 липня 2007 року та за підсумками міжнародного тендера ДСП «Чорнобильська АЕС» 10 серпня 2007 року уклало контракт на проектування та будівництво нового безпечного конфайнмента об'єкта «Укриття» із спільним підприємством «Новарка». Будівництво нового безпечного конфайнмента дасть змогу завершити виконання Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття» Чорнобильської АЕС, проект орієнтовно буде закінчений у IV кварталі 2017 року. Фінансування проекту здійснюється за рахунок коштів Чорнобильського фонду «Укриття».

На першому етапі, який було розпочато у 2008 році, на цей час фактично завершено підготовчі роботи з безпечного та ефективного будівництва нового конфайнмента, зокрема виконано великий обсяг робіт з очищення та планування території, облаштування котлованів під будівництво фундаментів монтажної, транспортної та сервісної зон нового безпечного конфайнмента, а також монтажного майданчика для укрупненої збірки аркових конструкцій.

Складність виконання зазначених робіт полягала в тому, що техногенні ґрунти, які в місцях виконання земельних робіт мали значне радіоактивне забруднення, належать до радіоактивних відходів, у тому числі, високоактивних.

На цьому етапі введено в експлуатацію тимчасові об'єкти, зокрема три бетонні заводи, нову високовольтну лінію для бетонних заводів, приміщення будівельної лабораторії, офісні приміщення, ремонтні майстерні, склади, медичні пункти, приміщення для приймання їжі.

На другому етапі виконуються роботи з проектування та будівництва нового безпечного конфайнмента, проведення всього комплексу необхідних випробувань і введення його в експлуатацію.

Проект був розділений на кілька ліцензійних пакетів, по чергове розроблення яких дасть змогу практично безперервно виконувати роботи за пакетами, які пройшли експертизу і надані для виробництва.

Підсумковий ліцензійний пакет після проведення експертизи було затверджено у квітні 2013 року і Держатомрегулювання України видало ДСП «ЧАЕС» як експлуатуючій організації окремий дозвіл на його реалізацію.

Протягом 2014–2015 років темпи будівництва нового безпечного конфайнмента зберігалися на високому рівні.

Загальна вага двох змонтованих конструкцій арки (східної частини і західної) становить близько 26 000 тонн. Зовнішня обшивка завершена більш ніж на 70 відсотків. У травні, вересні та листопаді 2014 року з випередженням вихідного графіка пройшли три етапи підйому західної частини арки, в результаті яких було піднято на повну проектну висоту. 26 листопада 2014 року було здійснено переміщення східної частини арки із зони очікування до західної частини арки.

Крім того, завершено влаштування всіх фундаментів нового безпечного конфайнмента.

Значного прогресу досягнуто у будівництві технологічної споруди. Завершено роботи із влаштування фундаментів, активно виконувалися роботи з бетонування периферичних стін і колон. Також проводилися роботи на інших зовнішніх і внутрішніх допоміжних об'єктах нового безпечного конфайнмента.

У 2015 році за проектом «Проектування, будівництво нового безпечного конфайнмента (НБК)» передбачається:

- завершити монтаж конструкцій арки;

- поставити обладнання системи основних кранів на майданчик ЧАЕС і розпочати монтаж;

- завершити роботи з бетонування технологічної будівлі;

- завершити роботи з влаштування допоміжних об'єктів нового безпечного конфайнмента;

- укласти контракти і розпочати виготовлення систем нового безпечного конфайнмента, зокрема інтегрованої системи управління, систем опалення, вентиляції і кондиціонування, електропостачання, радіаційного контролю, пожежогасіння;

- розпочати роботи з пусконаладження окремих систем нового безпечного конфайнмента.

Встановлена дата завершення будівництва нового безпечного конфайнмента — 30 листопада 2017 року.

2.3.5. Підсилення та герметизація будівельних конструкцій, що виконують функції огорожувального контуру НБК.

Розроблено робочий проект, проведено міжнародний тендер та у грудні 2014 року укладено контракт на будівництво.

Цей проект має взаємодію з будівництвом нового безпечного конфайнмента, оскільки арка не може бути насунута у проектне

положення та введена в експлуатацію до завершення будівництва торцевих стін. Фінансування контракту на будівництво забезпечується за рахунок коштів додаткового грошового внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття».

У 2015 році за проектом планується розробити комплект проектно-технологічної документації, виконати польові дослідження, мобілізувати персонал та техніку на майданчик ЧАЕС, завершити підготовчі роботи та приступити до виконання основних будівельних робіт.

2.3.6. Проектування пускового комплексу 2 (ПК–2) НБК (етап демонтажу після завершення робіт із створення НБК).

У частині проектування 2-го пускового комплексу НБК завершено 1-й етап проектування — обраний варіант демонтажу об'єкта «Укриття», оформлено відповідне рішення.

Під час виконання стабілізаційних заходів були враховані такі положення:

терміни експлуатації стабілізованих конструкцій різних зон споруди та окремих конструкцій обґрунтовані з урахуванням особливостей їх стану (часові взаємозв'язки між етапами стабілізації, спорудженням НБК та демонтажем нестабільних конструкцій);

під час розроблення стабілізаційних заходів передбачена технічна перспектива їх розвитку на випадок, якщо пауза між стабілізацією і спорудженням НБК затягнеться;

враховано, що частина конструкцій об'єкта «Укриття» повинна знаходитися в стійкому положенні під захистом НБК, решту конструкції необхідно стабілізувати без створення додаткових труднощів під час їх демонтажу.

З урахуванням зазначених факторів, максимальний термін безпечної експлуатації стабілізованих конструкцій був визначений на 15 років (до кінця 2023 року).

Для всіх нестабільних конструкцій і зон, що підлягають демонтажу на ранніх етапах існування НБК, було визначено два етапи — «повний» демонтаж і «відкладений» демонтаж з урахуванням результатів передпроектних досліджень на майданчику.

«Повний демонтаж» — це перший етап виконання першочергових робіт з демонтажу нестабільних конструкцій, який починається відразу після введення в експлуатацію НБК і повинен бути виконаний до кінця 2023 року. При цьому «Відкладений демонтаж» — це 2-й етап виконання демонтажних робіт, які є

продовженням раннього демонтажу, і починається після закінчення першого етапу.

Інститутом проблем безпеки АЕС НАН продовжуються наукові роботи з демонтажу нестабільних конструкцій об'єкта «Укриття», які розпочнуться після введення в експлуатацію нового безпечного конфайнмента об'єкта «Укриття».

Розділ III. Перспективи розвитку зони відчуження

3.1. Концептуальні пропозиції щодо розв'язання проблем розвитку зони відчуження

Зона відчуження і відселена частина зони безумовного (обов'язкового) відселення — частина території України, найбільш забруднена радіонуклідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, з особливою формою управління, землі якої виведені з господарського обігу, віднесені до категорії радіаційно-небезпечних земель і відмежовуються від суміжних територій. На таких землях неможливе подальше проживання населення, а також одержання продуктів харчування, що відповідають допустимим рівням вмісту радіоактивних речовин.

Зона відчуження і відселена частина зони безумовного (обов'язкового) відселення є складною багатокомпонентною природно-техногенною екосистемою. Вона в цілому має розглядатися як аварійний природно-техногенний об'єкт, що являє потенційну екологічну небезпеку для населення й природного середовища значної частини території України.

Екологічна небезпека зони відчуження зумовлюється не лише наявністю ядерно та радіаційно небезпечних об'єктів і загрозою поширення радіоактивного забруднення на значні території України, а й вірогідністю виникнення і розповсюдження на прилеглі території таких катастрофічних явищ як лісові пожежі, неконтрольовані підтоплення та осушення ґрунтів, епіфітотії та епізоотії, інші негативні процеси у природному середовищі, рослинному та тваринному світі. При цьому до негативних екологічних наслідків можуть призвести як діяльність у зоні відчуження всупереч принципам ядерної, радіаційної та екологічної безпеки, так і бездіяльність стосовно тих чи інших екологічно небезпечних об'єктів та процесів.

Зона відчуження є осередком національних матеріальних і духовних цінностей — розвиненої ядерно-енергетичної та іншої

інфраструктури, земельних і водних ресурсів, історичної та етнічно-культурної спадщини, які потребують збереження, відновлення та використання у даний час і в майбутньому.

Діяльність в зоні відчуження і відселеної частини зони безумовного (обов'язкового) відселення здійснюється за такими напрямками:

підтримка бар'єрної функції зони відчуження та утримання її інфраструктури;

зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

безпечне поводження з радіоактивними відходами (у тому числі Чорнобильського походження) та відпрацьованим ядерним паливом.

Таким чином, необхідністю удосконалення системи управління та реформування виробничо-господарського комплексу у зоні відчуження є мінімізація небезпеки всіх ядерних і радіаційних об'єктів та інших джерел екологічної небезпеки зони відчуження з метою повної всебічної стабілізації природно-техногенної екосистеми як аварійного об'єкта, забезпечення переходу її в цілому до стадії відновлення та, у перспективі, перетворення її на екологічно безпечну систему зі збереженням її природних багатств, матеріальних і духовних цінностей та їх використанням в господарських цілях.

Метою реформування системи управління зоною відчуження є визначення напрямів і пріоритетів організаційної, виробничої, науково-технічної, природоохоронної та будь-якої іншої діяльності в зоні відчуження, що має бути спрямованою на розв'язання кардинальної проблеми — мінімізацію екологічної небезпеки та забезпечення її функціонування у стадії відновлення, збереження природних багатств, матеріальних і духовних цінностей зони відчуження та їх використання в господарських цілях доки це можливо і доцільно.

Шляхи і способи реформування

Загальними принципами для всіх напрямів і видів діяльності у зоні відчуження є:

у зоні відчуження допускається лише діяльність, що не погіршує радіоекологічний стан території, сприяє її реабілітації та подальшому відновленню і не перешкоджає її використанню в майбутньому;

діяльність з мінімізації екологічної небезпеки зони відчуження має враховувати імовірні екстремальні природні ситуації в тому обсязі, в якому це можливо і економічно виправдано;

діяльність, спрямована на покращання радіоекологічної обстановки, має здійснюватися з максимальним використанням природних факторів;

інвестиції у будь-яку діяльність на території зони відчуження надаються за принципом пріоритетності, виходячи з економічних можливостей держави, та з урахуванням заборони будь-якої діяльності, пов'язаної з іонізуючим випромінюванням, якщо перевага від такої діяльності менша, ніж можлива заподіяна нею шкода.

Основними шляхами щодо розвитку діяльності в зоні відчуження є:

1. Підтримка бар'єрної функції зони відчуження, удосконалення інфраструктури зони відчуження:

1.1. Укріплення гідротехнічних споруд зони відчуження як основного бар'єра на шляху виносу радіонуклідів за межі зони.

Примітка: водним шляхом виноситься до 90—95 відсотків від усього виносу радіонуклідів за межі зони відчуження.

1.2. Зменшення ризиків лісових пожеж у зоні відчуження:

раннє виявлення загорянь та пожеж;

протипожежні заходи: зменшення захаращеності, створення мінералізованих смуг та протипожежних розривів, пожежних водоймищ (у тому числі в заказнику «Чорнобильський спеціальний»);

моніторинг стану лісів та підтримка їх санітарного стану.

Примітка: у разі пожеж повітряним шляхом виноситься до 10 відсотків від усього виносу радіонуклідів за межі зони відчуження.

1.3. Зменшення техногенного виносу радіонуклідів:

запобігання несанкціонованій діяльності в зоні відчуження, проникнення в зону сторонніх осіб і транспортних засобів, контроль за вивезенням (ввезенням) матеріальних цінностей і забезпечення громадського порядку;

підтримання в робочому стані периметрової огорожі;

удосконалення системи охоронної сигналізації;

створення штучних бар'єрів на існуючих просіках і лісних дорогах у вигляді розкопів;

забезпечення функціонування пунктів спеціальної обробки транспортних засобів;

модернізація контрольно-пропускних пунктів із встановленням автоматизованого обладнання радіаційного контролю.

1.4. Радіоекологічний моніторинг зони.

1.5. Підтримка експлуатаційної надійності об'єктів і мереж інфраструктури (залізничного, автомобільного, трубопровідного транспорту, тепло-, водо- та енергопостачання, засобів зв'язку, ліній електропередач тощо).

2. Зняття з експлуатації ЧАЕС, стабілізація стану об'єкта «Укриття» та його перетворення на екологічно безпечну систему (відповідно до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації ЧАЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, затвердженої Законом України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему» від 15 січня 2009 року № 886–VI).

3. Створення в зоні відчуження ланки державної системи щодо поводження з РАВ та відпрацьованим ядерним паливом (далі — ВЯП) на етапі їх довгострокового зберігання та захоронення:

3.1. Продовження робіт із створення комплексу з переробки, зберігання та захоронення РАВ «Вектор»;

3.2. Завершення робіт зі створення сховища для відпрацьованого ядерного палива ЧАЕС СВЯП–2;

3.3. Створення централізованого сховища для ВЯП українських АЕС;

3.4. Створення централізованого сховища для відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання;

3.5. Переведення техногенних об'єктів, що містять радіоактивні матеріали (ПТЛРВ, ПЗРВ), в контрольований стан;

3.6. Розроблення проекту глибинного сховища, розташованого в стабільних геологічних формаціях.

4. Розвиток виробничої та природоохоронної діяльності в зоні відчуження:

4.1. Розвиток виробництв, пов'язаних з дезактивацією обладнання, матеріалів, тощо з метою повернення матеріальних цінностей, що знаходяться в зоні, в господарський обіг;

4.2. Опрацювання питання розміщення плавильного виробництва для отримання металу для упаковок з РАВ (контейнерів, бочок тощо);

4.3. Розвиток виробництв на майданчику ЧАЕС:

використання інфраструктури ЧАЕС з поводження з довго-існуючими РАВ, існуючих будівель, та монтажної зони нового безпечного конфайнмента (після його насування) для потреб державної системи щодо поводження з РАВ;

4.4. Реалізація проектів у сфері «зеленої» енергетики:

використання альтернативних та відновлювальних джерел енергії, імобілізації частини мобільних радіонуклідів шляхом утилізації радіаційно-забрудненої деревини (створення когенераційних установок із спалювання деревини);

виращування сільськогосподарських енергетичних культур (рапсу, швидкоростучої верби тощо) та розміщення виробництв з їх переробки;

розміщення вітрових та сонячних електростанцій;

4.5. Реалізація екологічних та природоохоронних проектів:

реабілітація земель зони відчуження із застосуванням методів фіксації радіонуклідів на місцевості;

підтримання та розвиток біорізноманіття;

розвиток об'єктів природного заповідного фонду в зоні відчуження;

лісовідновлювальні заходи;

поводження з торфовими болотами регіону;

розведення мальків цінних порід риб.

5. Забезпечення фізичного захисту енергоблоків ЧАЕС і об'єктів щодо поводження з РАВ та ВЯП.

6. Проведення наукових досліджень:

6.1. Оцінка можливих напрямів реабілітаційної діяльності на території ЗВ з урахуванням радіаційних факторів, екологічної, фіто- та зоосанітарного стану, стану рослинного покриву тощо;

6.2. Проведення радіаційно-генетичних досліджень об'єктів флори і фауни на території ЗВ;

6.3. Вивчення трансформацій урбанізованих екосистем під впливом радіаційних факторів (на прикладі міста Прип'яті), у тому числі з метою вивчення наслідків радіоактивного забруднення урбанізованого ландшафту через радіаційні аварії або терористичні акти.

7. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність про стан зони відчуження, врегулювання питання проживання в зоні відчуження «самопоселенців».

8. Збереження пам'яток історії, культури, архітектури, культових споруд і кладовищ.

9. Створення системи управління діяльністю в зоні відчуження на основі використання сучасних геоінформаційних комп'ютерних технологій.

10. Міжнародне співробітництво.

З метою реалізації Концепції зони відчуження передбачається, зокрема:

- захист населення України від радіоактивного опромінення, джерела якого знаходяться в зоні відчуження, а також радіаційний захист персоналу, що працює в зоні відчуження;

- захист персоналу під час надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

- переведення техногенних об'єктів, що містять радіоактивні матеріали, в контрольований стан;

- обмеження міграції радіонуклідів та зменшення впливу радіоактивного забруднення на навколишнє середовище;

- ведення радіоекологічного моніторингу навколишнього природного середовища в зоні відчуження;

- забезпечення інфраструктури, необхідної для підтримання діяльності в зоні відчуження;

- збереження розташованої у зоні відчуження державної власності для поточного або наступного використання;

- реалізація інвестиційних проектів;

- проведення наукових досліджень;

- збереження пам'яток історії, культури, архітектури, культових споруд і кладовищ.

Очікувані результати розвитку зони відчуження

У результаті реалізації заходів реформування зона відчуження в цілому як природно-техногенний аварійний об'єкт набуде контрольованого стану, що буде зумовлено таким:

- забезпеченням безпеки всіх робіт із зняття з експлуатації ЧАЕС;

- стабілізацією всіх систем об'єкта «Укриття» та забезпеченням мінімального ризику на поточному етапі його перетворення на екологічно безпечну систему;

- ліквідацією або забезпеченням рівня безпеки всіх об'єктів локалізації РАВ чорнобильського походження;

мінімізацією екологічної небезпеки РАВ та ВЯП на основі створення системи поводження з РАВ у зоні відчуження як елементу державної системи поводження з РАВ в Україні.

Потенційна екологічна небезпека зони відчуження буде зумовлена в основному радіоактивним забрудненням природного середовища аварійного походження. Поширення радіонуклідів у зоні відчуження та за її межами буде поступово уповільнюватися та стабілізуватися, у тому числі в силу природних процесів і чинників:

перерозподіл радіонуклідів у ґрунтах та їх розпад призведе до зниження рівнів забруднення рослинності ^{137}Cs у 10–15 разів, ^{90}Sr — у 4–5 разів (з відношення до післяаварійних рівнів);

процеси ландшафтовідновлення, реабілітація земель зони відчуження та активне використання її територій у виробничих цілях спричинять зменшення поверхневого та повітряного переносу радіонуклідів, їх техногенного виносу;

винос радіонуклідів з водами р. Прип'ять до Київського водосховища та відповідно його вплив на радіоекологічну обстановку в Україні стабільно зменшуватиметься.

Ці зміни сприятимуть подальшій реабілітації окремих територій та майбутньому використанню переважної частини зони відчуження в господарських цілях до того часу, поки це можливо і доцільно.

Механізм реалізації заходів реформування та розвитку зони відчуження, обсяги ресурсів

Основними складовими механізму реалізації є нормативно-правове, фінансове, наукове та організаційне її забезпечення.

Нормативно-правове забезпечення реалізації заходів розвитку — це Конституція України, Закони України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»; Норми радіаційної безпеки України, Національна програма мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи, інші нормативно-правові акти України та відомчі нормативно-технічні документи.

Джерела фінансування:

Державний бюджет України — за національними, державними цільовими та відомчими програмами, що передбачають фінансування певних напрямів діяльності у зоні відчуження;

кошти міжнародних організацій та окремих країн — за міжнародними угодами;

інші кошти, у тому числі за рахунок господарського використання зони відчуження.

Наукове забезпечення — це сукупність наукових знань стосовно зони відчуження як цілісної природно-техногенної системи та її складових природно-техногенних об'єктів і процесів, що є підґрунтям для передбачення змін стану, які відбуватимуться під час здійснення певних управлінських рішень, та вироблення оптимальної стратегії управління.

Організаційне забезпечення реалізації — це єдина система планування, визначення пріоритетів, фінансування і контролю за виконанням усіх заходів реформування, для чого має бути створена Комплексна екологічна програма діяльності в зоні відчуження.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОДАЛЬШОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ І ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС ТА ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗРУЙНОВАНОГО ЧЕТВЕРТОГО ЕНЕРГОБЛОКА ЦІЄЇ АЕС НА ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНУ СИСТЕМУ

№ 309–XIV від 11 грудня 1998 року

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 4, ст. 33)

Зі змінами, внесеними Законами № 722–XIV від 03.06.99, ВВР, 1999, № 32, ст. 264; № 2398–III від 26.04.2001, ВВР, 2001, № 27, ст. 133; № 1064–IV від 09.07.2003, ВВР, 2004, № 5, ст. 28; № 1907–IV від 29.06.2004, ВВР, 2004, № 51, ст. 546; № 886–VI від 15.01.2009, ВВР, 2009, № 24, ст. 300; Кодексами № 2755–VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 13–14, № 15–16, № 17, ст. 112; № 4495–VI від 13.03.2012, ВВР, 2012, № 44–45, № 46–47, № 48, ст. 552; Законами № 5067–VI від 05.07.2012, ВВР, 2013, № 24, ст. 243; № 76–VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст. 40

(У преамбулі та в тексті Закону слова «і населення міста Славутич» виключено згідно із Законом № 722–XIV від 03.06.99)

Метою цього Закону є регулювання особливостей правовідносин під час подальшої експлуатації та дострокового зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС, перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС, а також особливостей оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності, здійснення діяльності яких пов'язане з цим.

Стаття 1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

зняття з експлуатації енергоблока Чорнобильської АЕС — комплекс заходів після вилучення ядерного палива з установки, виконання яких робить неможливим її використання у цілях, для яких вона була споруджена, та забезпечує безпеку населення та довкілля;

припинення експлуатації енергоблока Чорнобильської АЕС — заключний етап експлуатації енергоблока, який реалізується після прийняття рішення про зняття його з експлуатації та протягом якого він приводиться до стану, коли ядерне паливо відсутнє на його території або, перебуваючи в межах цієї території, розміщене тільки у сховищах відпрацьованого ядерного палива, призначених для його тривалого безпечного зберігання;

конфайнмент — захисна споруда, що включає в себе комплекс технологічного обладнання для вилучення із зруйнованого четвертого енергоблока Чорнобильської АЕС матеріалів, які містять ядерне паливо, поводження з радіоактивними відходами та інші системи, призначена для здійснення діяльності з перетворення цього енергоблока на екологічно безпечну систему та забезпечення безпеки персоналу, населення і довкілля.

(Стаття 1 із змінами, внесеними Законом № 2398–III від 26.04.2001)

Стаття 2. Відносини, що виникають під час подальшої експлуатації та зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС, перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС (далі — об'єкта «Укриття») на екологічно безпечну систему та забезпечення соціального захисту працівників Чорнобильської АЕС, регулюються законами України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про спеціальну економічну зону «Славутич», цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

(Стаття 2 із змінами, внесеними Законом № 1064–IV від 09.07.2003)

Стаття 3. Основними завданнями цього Закону є:

розвиток правових засад подальшої експлуатації, зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

встановлення особливостей правового режиму використання міжнародної технічної допомоги, яка надається на безоплатній і безповоротній основі для подальшої експлуатації, підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації, перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему

та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС;

встановлення порядку фінансування робіт щодо підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації, робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами, робіт з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС і ліквідації негативних соціальних наслідків у місті Славутичі, пов'язаних із закриттям Чорнобильської АЕС, а також визначення особливостей щорічного формування видатків Державного бюджету України на фінансування вищезазначених напрямів.

(Стаття 3 із змінами, внесеними Законами № 722–XIV від 03.06.99, № 1064–IV від 09.07.2003)

Стаття 4. Дія цього Закону поширюється на види діяльності, пов'язані з подальшою експлуатацією, зняттям з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС, перетворенням об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему та забезпеченням соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС.

Стаття 5. Державна підтримка робіт з підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему повинна забезпечуватися відповідно до затвердженої в установленому порядку Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

(Стаття 5 із змінами, внесеними Законом № 2398–III від 26.04.2001; в редакції Закону № 886–VI від 15.01.2009).

Стаття 6. Роботи з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему виконуються відповідно до затвердженої в установленому порядку Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Однією з цілей щодо перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему є вилучення з нього матеріалів, які містять ядерне паливо, та радіоактивних відходів. При цьому до вилучення матеріалів, які містять ядерне паливо, та радіоактивних відходів

з об'єкта «Укриття» забезпечується переведення їх у контрольований стан.

(Стаття 6 в редакції Законів № 2398–III від 26.04.2001, № 886–VI від 15.01.2009)

Стаття 7. Фінансування робіт з підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, забезпечення радіаційної безпеки, медичного та біофізичного контролю персоналу Чорнобильської АЕС та підрядних організацій, що виконують роботи з підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС і жителів міста Славутич здійснюється за рахунок державного бюджету України, міжнародної технічної допомоги та добровільних внесків юридичних або фізичних осіб та інших джерел, які не заборонені законом.

Законом про Державний бюджет України на відповідний рік передбачається окремим рядком виділення коштів на фінансування робіт щодо підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС і жителів міста Славутич, а також виділення коштів на фінансування робіт з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Кошти, передбачені частиною першою цієї статті, зараховуються на окремий рахунок. Розпорядника цих коштів визначає Кабінет Міністрів України, якщо інше не передбачено діючими міжнародними угодами.

(Стаття 7 із змінами, внесеними Законом № 886–VI від 15.01.2009)

Стаття 8. *Виключено на підставі Закону № 886–VI від 15.01.2009.*

Стаття 9. Міжнародна технічна допомога, яка надається на безоплатній і безповоротній основі для подальшої експлуатації, підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації, перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС, підлягає особливому режиму оподаткування відповідно до законодавства.

Стаття 10. Міжнародна технічна допомога, зазначена у статті 9, підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Відмова у державній реєстрації міжнародної технічної допомоги може бути оформлена лише письмово із зазначенням причин. Необґрунтована відмова у державній реєстрації міжнародної технічної допомоги забороняється.

Стаття 11. Міжнародна технічна допомога, яка надається на безоплатній і безповоротній основі для подальшої експлуатації, підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації, перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС, може використовуватися лише за цільовим призначенням.

Стаття 12. Працівники Чорнобильської АЕС, які влаштувалися на роботу до 15 грудня 2000 року і які вивільняються з роботи у зв'язку з достроковим зняттям Чорнобильської АЕС з експлуатації, мають право на:

соціальне забезпечення та страхування на загальних засадах відповідно до законодавства;

працевлаштування самостійно або за сприяння державної служби зайнятості на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форми власності у першочерговому порядку;

користування закладами охорони здоров'я за попереднім місцем роботи.

Держава забезпечує працівникам Чорнобильської АЕС, які влаштувалися на роботу до 15 грудня 2000 року і які вивільняються з роботи у зв'язку з достроковим зняттям Чорнобильської АЕС з експлуатації, додаткові гарантії щодо:

а) надання у разі припинення трудового договору одноразової допомоги в розмірі не менше середнього місячного заробітку;

б) надання одноразової матеріальної допомоги в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у разі їх переселення в іншу місцевість;

в) виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;

г) надання щомісячної доплати до пенсії непрацюючим пенсіонерам, вивільненим у зв'язку із закриттям Чорнобильської АЕС, у порядку та розмірі, визначених Кабінетом Міністрів України.

(Поширити положення пункту «г» частини другої статті 12 також на непрацюючих пенсіонерів, які перебували (за станом на 15 грудня 2000 року) в трудових відносинах з Чорнобильською АЕС або з профспілковою організацією Чорнобильської АЕС і були звільнені у період після закриття Чорнобильської АЕС (15 грудня 2000 року) до набрання чинності цим Законом:

за власним бажанням у зв'язку з виходом на пенсію;

у зв'язку з виявленою невідповідністю працівника займаній посаді за станом здоров'я;

у зв'язку із закінченням строку повноважень або скороченням штату, які відповідно працювали на виборних та/або штатних посадах

у профспілковій організації Чорнобильської АЕС, за умови, що їх робочі місця знаходилися безпосередньо на Чорнобильській АЕС згідно із Законом № 1907–IV від 29.06.2004).

Фінансування витрат на компенсації та гарантії, зазначені у пунктах «а», «б», «в», «г» частини другої цієї статті, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на здійснення заходів, пов'язаних з виведенням з експлуатації Чорнобильської АЕС.

Застрахованим особам, зазначеним у частинах першій і другій статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», — працівникам Чорнобильської АЕС, які вивільняються з роботи у зв'язку з достроковим зняттям Чорнобильської АЕС з експлуатації, гарантується право на одержання допомоги по безробіттю у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати за останнім місцем роботи (обчисленої за рік) протягом 120 календарних днів, 75 відсотків — протягом 30 наступних календарних днів і 50 відсотків — протягом 390 наступних календарних днів за умови їх реєстрації в державній службі зайнятості як таких, що шукають роботу протягом чотирнадцяти календарних днів після звільнення.

Допомога по безробіттю може виплачуватися одноразово для організації безробітними підприємницької діяльності, якщо ці безробітні не можуть бути працевлаштовані у зв'язку з відсутністю на ринку праці підходящої роботи.

Одноразова виплата допомоги по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності здійснюється в розмірі допомоги по безробіттю, нарахованої відповідно до цієї статті, у розрахунку на 540 календарних днів.

Матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації надається в розмірі допомоги по безробіттю на початок навчання і не підлягає зменшенню. Тривалість виплати цієї допомоги зараховується до загальної тривалості виплати допомоги по безробіттю і не може її перевищувати.

Виплата допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової, що призначена для організації безробітними підприємницької діяльності, та матеріальної допомоги у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації понад розміри і тривалість, передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», здійснюється відповідно до порядку, передбаченого законодавством для надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової, що призначена для організації безробітними підприємницької діяльності, та матеріальної допомоги у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, та за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на соціальний захист працівників, що вивільняються у зв'язку з виведенням з експлуатації Чорнобильської АЕС.

Порядок здійснення виплат, передбачених пунктами «а», «б», «г» частини другої цієї статті, та виплат допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової, що призначена для організації безробітними підприємницької діяльності, та матеріальної допомоги у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації понад розміри і тривалість, передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», встановлюється Кабінетом Міністрів України.

З метою забезпечення ядерної безпеки та збереження кваліфікованих кадрів в Україні працівникам зупинених енергоблоків, а також працівникам об'єкта «Укриття», на період виведення Чорнобильської АЕС з експлуатації, встановлюється заробітна плата в розмірі не нижчому від середньої заробітної плати працівників відповідних професій та посад на діючих атомних електростанціях України із збереженням пільг, передбачених законами України.

(Стаття 12 в редакції Закону № 2398–III від 26.04.2001;

із змінами, внесеними Законами № 1907–IV від 29.06.2004, № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 13. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом місяця:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

3. Внести до законодавчих актів України такі зміни:

1) *втратив чинність на підставі Закону № 5067–VI від 05.07.2012;*

2) *втратив чинність на підставі Кодексу № 2755–VI від 02.12.2010;*

3) *втратив чинність на підставі Кодексу № 2755–VI від 02.12.2010;*

4) *втратив чинність на підставі Кодексу № 4495–VI від 13.03.2012;*

4. Кабінету Міністрів України:

1) при уточненні показників Державного бюджету України на другий квартал 2001 року передбачити окремим рядком кошти на фінансування у повному обсязі робіт по зняттю з експлуатації першого, другого та третього енергоблоків Чорнобильської АЕС, передбачивши також видатки щодо українського внеску в міжнародні проекти в розмірі не менше 325 млн гривень, а також кошти на соціальний захист працівників Чорнобильської АЕС, які вивільняються у зв'язку з достроковим зняттям Чорнобильської АЕС з експлуатації, у сумі не менше 50 млн гривень;

2) передбачити у проектах законів про Державний бюджет України на 2002 рік та наступні роки виділення окремим рядком коштів на фінансування у повному обсязі робіт по зняттю з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС відповідно до графіка, а також на ліквідацію негативних соціальних наслідків у місті Славутич, пов'язаних із закриттям Чорнобильської АЕС.

3) щорічно у проектах законів про Державний бюджет України у розподілі видатків по головних розпорядниках бюджетних коштів передбачати кошти на фінансування заходів, визначених статтями 7 і 8 цього Закону, за такими напрямками:

підтримання у безпечному стані енергоблоків та об'єкта «Укриття» Чорнобильської АЕС та виведення її з експлуатації;

внесок України до Чорнобильського фонду «Укриття» на реалізацію програми SIP;

виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами;

фінансування будівництва пускового комплексу «Вектор»;

фізичний захист ядерних установок та ядерних матеріалів;
підтримання екологічно безпечного стану у зонах відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення;

фінансування державного санітарно-епідеміологічного нагляду та спеціалізованого медичного обслуговування працівників Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС» та жителів міста Славутича;

додаткова дотація бюджету міста Славутича на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста у повному обсязі;

соціальний захист працівників, які вивільняються у зв'язку з введенням з експлуатації Чорнобильської АЕС;

4) відповідно до частини другої статті 100 Бюджетного кодексу України при формуванні розрахункових показників бюджету міста Славутича до обчисленого за формулою обсягу коштів, що підлягає передачі до Державного бюджету України, застосовувати коефіцієнт 0,6.

(Стаття 13 із змінами, внесеними Законами № 2398—III від 26.04.2001, № 1064—IV від 09.07.2003)

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНУ ПРОГРАМУ ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС ТА ПЕРЕТВОРЕННЯ ОБ'ЄКТА «УКРИТТЯ» НА ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНУ СИСТЕМУ

№ 886–VI від 15 січня 2009 року

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 24, ст. 300)

Зі змінами, внесеними Законом № 3960–VI від 21.10.2011, ВВР, 2012,
№ 23, ст. 231

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Затвердити Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему *(додається)*.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2010 року.

2. Внести до Закону України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 4, ст. 33, № 32, ст. 264; 2001 р., № 27, ст. 133; 2004 р., № 5, ст. 28, № 51, ст. 546) такі зміни:

статті 5 і 6 викласти в такій редакції:

«**Стаття 5.** Державна підтримка робіт з підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему повинна забезпечуватися відповідно до затвердженої в установленому порядку Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Стаття 6. Роботи з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему виконуються відповідно до затвердженої в установленому порядку Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Однією з цілей щодо перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему є вилучення з нього матеріалів, які містять ядерне паливо, та радіоактивних відходів. При цьому до вилучення матеріалів, які містять ядерне паливо, та радіоактивних відходів з об'єкта «Укриття» забезпечується переведення їх у контрольований стан»;

2) частини першу та другу статті 7 викласти в такій редакції:

«Стаття 7. Фінансування робіт з підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, забезпечення радіаційної безпеки, медичного та біофізичного контролю персоналу Чорнобильської АЕС та підрядних організацій, що виконують роботи з підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС і жителів міста Славутич здійснюється за рахунок Державного бюджету України, міжнародної технічної допомоги та добровільних внесків юридичних або фізичних осіб та інших джерел, які не заборонені законом.

Законом про Державний бюджет України на відповідний рік передбачається окремим рядком виділення коштів на фінансування робіт щодо підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС і жителів міста Славутич, а також виділення коштів на фінансування робіт з перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему»;

3) статтю 8 виключити.

3. Кабінету Міністрів України:

після укладення контрактів, передбачених заходами щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, визначених у додатку до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, у місячний термін інформувати Верховну Раду України про умови контракту, обсяги фінансування та графіки виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами;

щоквартально інформувати Верховну Раду України про обсяги фінансування та графіки виконаних робіт (надання послуг), які передбачені контрактами, що визначені міжнародним Планом здійснення заходів на об'єкті «Укриття»;

наприкінці поточного та на початку чергового етапу робіт із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему подавати в порядку законодавчої ініціативи до Верховної Ради України проект відповідних змін та уточнень до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Законом України
від 15 січня 2009 року
№ 886–VI

**ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА ПРОГРАМА
зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта
«Укриття» на екологічно безпечну систему**

Загальні положення

Ця Загальнодержавна програма зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему (далі — Програма) визначає основні напрями робіт із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, орієнтовні обсяги їх фінансування, організаційні та технічні завдання.

До розташованих на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, що підлягатимуть зняттю з експлуатації, належать:

перший, другий та третій енергоблоки (головні корпуси);

перше сховище відпрацьованого ядерного палива на основі технології «мокрого» зберігання;

тимчасові сховища рідких і твердих радіоактивних відходів.

Зняттю з експлуатації підлягають також інші об'єкти загально-станційного призначення: допоміжні, електротехнічні, гідротехнічні споруди, ставок-охолоджувач.

На промисловому майданчику Чорнобильської АЕС знаходиться четвертий зруйнований енергоблок (об'єкт «Укриття»), який є ядерно небезпечним об'єктом і тимчасовим сховищем неорганізованих радіоактивних відходів. Заходи, що здійснюються на об'єкті «Укриття»,

кваліфікуються як перетворення його на екологічно безпечну систему.

Завершення діяльності із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему потребує близько 100 років, тому Програма містить першочергові заходи, які необхідно здійснити протягом 2009–2012 років на етапі припинення експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Мета Програми

Метою Програми є забезпечення реалізації державної політики щодо:

- підготовки до зняття і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

- забезпечення захисту персоналу, населення та довкілля від впливу іонізуючого випромінювання.

Програмою передбачено діяльність за такими основними напрямками:

- припинення експлуатації, підготовка до зняття і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС;

- перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

- поводження з радіоактивними відходами Чорнобильської АЕС, що накопичені за період експлуатації та утворюватимуться під час виконання робіт із зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

- науково-технічна та інформаційна підтримка робіт з підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, гарантування прозорості для суспільства рішень стосовно забезпечення безпеки діяльності, передбаченої Програмою;

- соціальний захист працівників Чорнобильської АЕС та мешканців міста Славутич у зв'язку з достроковим зняттям Чорнобильської АЕС з експлуатації.

Для досягнення мети Програми в умовах відсутності досвіду зняття з експлуатації енергоблоків з реакторами типу РВПК-1000 необхідно:

- удосконалювати нормативно-правову базу з питань зняття з експлуатації ядерних установок та об'єктів, призначених для поведіння з радіоактивними відходами;

забезпечити будівництво об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які утворюватимуться у процесі зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

створити на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС комплекс інженерно-технічних систем та споруд, у тому числі інтегровану систему поводження з радіоактивними відходами, для забезпечення виконання робіт із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Відповідно до законодавства України проваджувати діяльність із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС передбачається за такими етапами:

1) припинення експлуатації (підготовчий етап до зняття з експлуатації) — етап, під час якого буде здійснено вилучення ядерного палива та переміщення його у сховище відпрацьованого ядерного палива, призначене для довгострокового зберігання. Поточний етап, під час якого виконується основне завдання, що визначає тривалість етапу, — вилучення ядерного палива з енергоблоків. Строк завершення — не раніше 2013 року;

2) остаточне закриття та консервація реакторних установок. На цьому етапі буде проведено консервацію реакторів і найбільш радіаційно забрудненого устаткування (орієнтовно до 2022 року);

3) витримка реакторних установок протягом періоду, під час якого повинне відбутися природне зниження радіоактивного випромінювання до прийняттого рівня (орієнтовно до 2045 року);

4) демонтаж реакторних установок. На цьому етапі буде проведено демонтаж устаткування та очищення майданчика з метою максимального зняття обмежень і регуляторного контролю (орієнтовно до 2065 року).

Техніко-економічне обґрунтування основних заходів із зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС повинне готуватися у рамках проекту зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС.

Перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему передбачає:

зменшення ризиків впливу іонізуючого випромінювання;

створення додаткових захисних бар'єрів, зокрема таких, що забезпечуватимуть належні умови для виконання робіт на наступному етапі;

вилучення з об'єкта «Укриття» паливовмісних матеріалів, високоактивних та довгоіснуючих радіоактивних відходів, переведення їх

у безпечний стан, проміжне контрольоване зберігання та захоронення у глибинних сховищах (стабільних геологічних формаціях) у разі, якщо до початку їх вилучення (орієнтовно 30–50 років) не запропоновано альтернативного шляху забезпечення безпеки зберігання матеріалів у об'єкті «Укриття».

Інженерно-технологічні критерії проектування і будівництва конфайнмента повинні визначатися в установленому порядку на етапі розроблення та затвердження передпроектної та проектної документації.

Завдання щодо перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему розв'язуватиметься шляхом послідовного розроблення та виконання окремих планів, проектів або програм, спрямованих на здійснення зазначених заходів. Заходи кожного наступного етапу повинні детально плануватися наприкінці попереднього та базуватися на його результатах з урахуванням досягнутого рівня розвитку техніки і технологій поводження з радіоактивними відходами та паливовмісними матеріалами.

Послідовність здійснення заходів та обсяги робіт повинні коригуватися з урахуванням результатів реалізації проекту міжнародної технічної допомоги — Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття».

Завдання і заходи

Основними завданнями етапу припинення експлуатації Чорнобильської АЕС є:

- підтримка у безпечному стані першого, другого, третього енергоблоків та існуючого сховища відпрацьованого ядерного палива;

- створення на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС інфраструктури для поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами;

- звільнення від ядерного палива енергоблоків;

- завершення будівництва та введення в експлуатацію:

- другого сховища відпрацьованого ядерного палива;

- заводу з переробки рідких радіоактивних відходів;

- промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами;

- розроблення та затвердження проектів:

- остаточного закриття та консервації першого, другого та третього енергоблоків;

- реконструкції транспортно-технологічної частини існуючого сховища відпрацьованого ядерного палива;

поводження з пошкодженим ядерним паливом;
виведення з експлуатації ставка-охолоджувача;
модернізації об'єктів інфраструктури (електромережа, водо-, теплопостачання, пожежогасіння, телекомунікації тощо);

виведення з експлуатації та частковий демонтаж окремих систем і елементів енергоблоків;

здійснення організаційно-технічних заходів з управління, експлуатації, технічного обслуговування, ремонту систем, що працюватимуть у подальшому, та забезпечення контролю за безпекою.

На етапі остаточного закриття та консервації енергоблоків Чорнобильської АЕС здійснюються такі основні заходи:

демонтаж зовнішніх стосовно ядерного реактора систем та елементів установок, які не впливають на безпеку та не потрібні для роботи на подальших етапах;

укріплення бар'єрів, які запобігають поширенню радіоактивних речовин у довкілля;

надійна консервація частин установок, що не демонтуються;

створення умов для забезпечення тимчасового контрольованого зберігання радіоактивних речовин на установках;

збирання та кондиціювання радіоактивних відходів, що утворюються під час проведення зазначених робіт, передача цих відходів спеціалізованим підприємствам.

На етапі витримки реакторних установок здійснюються такі основні заходи:

експлуатація систем та елементів, що забезпечують безпечне зберігання радіоактивних речовин, які містяться в законсервованих установках;

періодичне обстеження стану законсервованої установки.

На етапі демонтажу реакторних установок основними завданнями є демонтаж і вилучення систем та елементів, рівень забруднення яких перевищує рівні вилучення, для розміщення їх на тимчасове зберігання у сховищах радіоактивних відходів.

Заходи щодо перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему здійснюватимуться відповідно до вимог нормативно-правових актів, що регламентують величини допустимих викидів і скидів радіоактивних матеріалів та речовин у довкілля.

Завдання щодо перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему повинне розв'язуватися шляхом послідовного розроблення та здійснення таких заходів:

підтримка об'єкта в безпечному стані;

розроблення і затвердження нормативної та проектної документації щодо перетворення об'єкта на екологічно безпечну систему;

створення необхідної інфраструктури для провадження діяльності щодо стабілізації цього об'єкта та будівництва, введення в експлуатацію і експлуатація нового конфайнмента;

стабілізація, підвищення експлуатаційної надійності та довговічності конструкцій і систем, що забезпечують здійснення контролю за показниками безпеки;

створення додаткових захисних бар'єрів, у першу чергу конфайнмента, що забезпечують умови, необхідні для виконання технічних робіт на етапі перетворення об'єкта на екологічно безпечну систему, а також безпеку персоналу, населення та довкілля;

демонтаж нестабільних конструкцій;

розроблення технологій вилучення паливовмісних матеріалів;

створення інфраструктури для поводження з радіоактивними відходами;

створення сховищ для захоронення (зокрема в геологічних формаціях) паливовмісних матеріалів та довгоіснуючих радіоактивних відходів;

вилучення з об'єкта (або переведення в контрольований стан) паливовмісних матеріалів та довгоіснуючих радіоактивних відходів, їх кондиціонування з подальшим зберіганням і захороненням у відповідних сховищах;

демонтаж конструкцій об'єкта та елементів конфайнмента.

Основними заходами щодо створення системи поводження з радіоактивними відходами Чорнобильської АЕС є:

будівництво та експлуатація об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

звільнення від радіоактивних відходів і зняття з експлуатації об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, після вичерпання їх ресурсу;

розроблення і затвердження нормативної та проектної документації щодо поводження з радіоактивними відходами;

створення інтегрованої системи поводження з радіоактивними відходами, які утворюватимуться під час виконання робіт із зняття з експлуатації енергоблоків та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Основними заходами щодо організації науково-технічної та інформаційної підтримки робіт із зняття з експлуатації енергоблоків

Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, гарантування прозорості для громадськості, прийняття рішень стосовно забезпечення безпеки цієї діяльності є розроблення і виконання таких програм:

- науково-технічне супроводження робіт із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

- інформаційне забезпечення зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

- інформаційне забезпечення з метою висвітлення для громадськості питань, пов'язаних із зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворенням об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Завдання щодо соціального захисту працівників Чорнобильської АЕС та мешканців міста Славутич у зв'язку з достроковим зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС розв'язується шляхом:

- створення умов для збереження кваліфікованого персоналу Чорнобильської АЕС;

- створення компенсуючих робочих місць у місті Славутич для працевлаштування персоналу Чорнобильської АЕС, що вивільняється;

- забезпечення соціальних виплат і гарантій персоналу Чорнобильської АЕС, що вивільняється, та мешканців міста Славутич;

- збереження та розвитку соціальної інфраструктури міста Славутич.

Для забезпечення виконання Програми необхідно здійснити першочергові заходи згідно з додатком.

Очікувані результати виконання Програми та її ефективність

У результаті виконання Програми в період до 2013 року передбачається:

- припинити експлуатацію першого, другого і третього енергоблоків Чорнобильської АЕС та розпочати роботи щодо їх остаточного закриття і консервації;

- створити ефективну систему поводження з радіоактивними відходами Чорнобильської АЕС;

- завершити будівництво та введення в експлуатацію нового сховища відпрацьованого ядерного палива;

завершити будівництво та введення в експлуатацію конфайнмента над об'єктом «Укриття»;

удосконалити систему соціальних гарантій працівникам Чорнобильської АЕС;

забезпечити прозорість висвітлення питань, пов'язаних з безпекою діяльності з підготовки до зняття і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворенням об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Показниками ефективності Програми є:

забезпечення безпеки персоналу, населення та довкілля;

своєчасне введення в експлуатацію нового сховища відпрацьованого ядерного палива та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

своєчасне введення в експлуатацію конфайнмента над об'єктом «Укриття»;

своєчасний початок робіт із зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС.

Перегляд Програми здійснюється в кінці строку дії та (за необхідності) протягом її виконання у разі значного відставання в строках проведення або недостатнього фінансування зазначених у Програмі робіт.

Обсяги та джерела фінансування Програми

Фінансування заходів Програми здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, міжнародної технічної допомоги та добровільних внесків юридичних або фізичних осіб та інших джерел, які не заборонені законом.

Обсяг бюджетних видатків на передбачені Програмою заходи визначається в межах наявних фінансових ресурсів згідно із законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

Загальна сума фінансування робіт відповідно до Програми за рахунок коштів державного бюджету становить 3 535,90 млн гривень (без врахування видатків 2009 року). Реалізація проектів міжнародної технічної допомоги здійснюється в обсягах і за планами фінансування, які передбачені контрактами.

Обсяг бюджетного фінансування підлягає уточненню у процесі здійснення заходів Програми залежно від конкретної ситуації, що склалася на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС, та ходу виконання основних завдань.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			енергоблоків Чорнобиль- ської АЕС, об'єкта «Укриття» та існуючого сховища відпра- цьованого ядер- ного палива	—»—	—»—	2083,80	—»—	643,90	693,70	746,20
			будівництво другого схови- ща відпрацьова- ного ядерного палива	ДАЗВ України	міжнародна технічна допомога	в обсягах фінансування та за графіками вико- нання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами				
			розроблення та затверджен- ня документів, усього	—»—	державний бюджет					
			у тому числі:							
			проекту етапу остаточного закриття та консервації Чорнобильської АЕС, включа- ючи звіти про- ведення аналізу безпеки, про відповідність санітарному	—»—	—»—	10,00	в обсягах, передбачених держбюд- жетом на 2009 рік	6,50	3,50	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			робочої документації на основі проекту зняття з експлуатації	—»—	—»—	3,00	—»—		1,50	1,50
			капітальне будівництво на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС,	—»—	—»—					
			у тому числі:							
			автоматизований комплекс інженерно-технічних засобів фізичного захисту	ДАЗВ України	державний бюджет	91,00	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	26,00	30,00	35,00
			перенесення ланцюгів управління відкритого розподільного пристрою 110/330/750 кВ з енергоблоків	—»—	—»—	25,20	—»—	7,70	11,50	6,00
			влаштування фізичних бар'єрів по ряду «Б» машинного залу головного корпусу	—»—	—»—	4,30	—»—	2,00	2,30	

			модернізація систем хіміводоочиснення промислової опалювальної котельні та хімічного цеху	—»—	—»—	14,30	—»—	3,20	4,60	6,50
			реконструкція систем теплопостачання, технічного водопостачання і пожежогасіння на майданчику	ДАЗВ України	державний бюджет	11,70	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	7,00	2,20	2,50
			реконструкція каналізаційних очисних споруд у м. Прип'яті	—»—	—»—		—»—			
			інші об'єкти капітального будівництва	—»—	—»—	16,10	—»—	14,10	2,00	
			фізичний захист ядерних установок та ядерних матеріалів	Міненерговугілля України	—»—	50,20	—»—	16,20	16,50	17,50
Разом за завданням 1,						2566,70	—»—	821,20	863,30	882,20
у тому числі					державний бюджет	2566,70	—»—	821,20	863,30	882,20
					міжнародна технічна допомога	в обсягах фінансування та за графіками виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2. Створення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему	забезпечення безпеки персоналу, населення та довкілля	своєчасне введення в експлуатацію конфайнмента над об'єктом «Укриття», моніторинг стану паливовмісних матеріалів та розробка стратегії виключення з паливовмісними матеріалами	розроблення і затвердження нормативної документації щодо перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему	ДАЗВ України, МОЗ Держатомрегулювання Міністерство України	міжнародна технічна допомога	в обсягах фінансування та за графіками виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами міжнародного Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття»				
			створення необхідної інфраструктури для продовження діяльності щодо стабілізації об'єкта «Укриття»	ДАЗВ України, МОЗ Держатомрегулювання Міністерство України	міжнародна технічна допомога	в обсягах фінансування та за графіками виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами міжнародного Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття»				
			підсилення конструкцій об'єкта «Укриття»	—»—	—»—	в обсягах фінансування та за графіками виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами міжнародного Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття»				
			створення конфайнмента	—»—	—»—	в обсягах фінансування та за графіками виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами міжнародного Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття»				

			здійснення внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття» для виконання програми Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття»	ДАЗВ України	державний бюджет	в обсягах згідно з рішеннями Уряду України
Разом за завданням 2, у тому числі					—»—	
					міжнародна технічна допомога	в обсягах згідно з рішеннями Уряду України
3. Поводження з радіоактивними відходами	забезпечення безпеки персоналу, населення та довкілля	створення завершеної інфраструктури щодо поводження з радіоактивними відходами	звільнення від радіоактивних відходів	ДАЗВ України	державний бюджет	в обсягах фінансування та за графіками виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами міжнародного Плану здійснення заходів на об'єкті «Укриття»
					229,80 в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	73,00 76,80 80,00
			проектування,	ДАЗВ України	державний бюджет	372,30 —»— 149,30 125,60 97,40
			будівництво та введення в експлуатацію об'єктів і установок, призначених	—»—	міжнародна технічна допомога	в обсягах фінансування та за графіками виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами

Продовження додатка

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			для поводження з радіоактивними відходами							
			експлуатація установок, призначених для поводження з радіоактивними відходами та ядерним паливом	—»—	державний бюджет	126,30	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	54,00	35,30	37,00
			постачання контейнеровозів і спецавтомоблів для транспортування радіоактивних відходів	—»—	—»—	2,00	—»—		2,00	
			здійснення внеску України на Рахунок ядерної безпеки ЄБРР	—»—	—»—	в обсягах згідно з рішеннями Уряду України				
Разом за завданням 3,						730,40	—»—	276,30	239,70	214,40
у тому числі						730,40	—»—	276,30	239,70	214,40
					міжнародна технічна допомога	в обсягах фінансування та за графіками виконання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами				

4. Науково-технічна інформаційна підтримка робіт	забезпечення безпеки під час виконання робіт із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему	опромінення персоналу та населення у межах діючих норм	розрахунки програми науково-технічного супроводження робіт із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему	ДАЗВ України, Національна академія наук	державний бюджет	0,6	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	0,6	
			виконання програми науково-технічного супроводження робіт об'єкта «Укриття»	—»—	—»—	35,60	—»—	11,20	11,20
			розрахунки нормативної документації	ДАЗВ України	—»—	4,50	—»—	1,50	1,50
			розрахунки, введення в експлуатацію та експлуатація системи інформаційного	—»—	—»—	4,40	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	1,20	0,20
			забезпечення зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Разом за завданням 4, у тому числі						45,10	—»—	18,30	13,90	12,90
5. Соціальне забезпечення	надання соціальних гарантій працівникам Чорнобильської АЕС	виконання діючих соціальних програм	закінчення робіт на об'єктах незавершеного будівництва соціальної інфраструктури міста Славутич (готельно-офісний комплекс)	ДАЗВ України	державний бюджет	40,0*	—»—	10,00	15,00	15,00
	створення належних умов праці		поетапне будівництво житлових будинків у місті Славутич (200 квартир)	—»—	—»—	29,40	—»—	9,80	9,80	9,80
			гарантоване медичне обслуговування	ДАЗВ України, галузева профспілка, державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС»	—»—	8,90	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	3,00	3,00	2,90

			надання працівникам Чорнобильської АЕС соціальних пільг та гарантій на рівні встановлених для працівників діючих АЕС	ДАЗВ України	—»—	19,20	—»—	6,20	6,40	6,60
			виділення субвенції з державного бюджету міста Славутич на виконання заходів із запобігання аваріям та техногенним катастрофам у житлово-комунальному господарстві міста Славутич (згідно з переліком об'єктів, наданих Славутицькою міською радою)	Мінірегіон України	державний бюджет	46,40**	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	21,30**	16,50**	8,60**
збереження та розвитку соціальної інфраструктури міста Славутич	виконання діючих соціальних програм	додаткові доходи бюджету міста Славутич на забезпечення утримання соціальної	Славутицька міська рада	державний бюджет	49,80**	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	13,50**	17,40**	18,90**	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			інфраструктури міста у повному обсязі (відповідно до п. 4 статті 13 Закону України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему»							
Разом за завданням 5, у тому числі						193,4	—»—	63,8	68,1	61,5
Усього за Програмою,					державний бюджет	193,4	—»—	63,8	68,1	61,5
						3535,90	в обсягах, передбачених держбюджетом на 2009 рік	1179,60	1185,0	1171,30
					державний бюджет	3535,90	—»—	1179,60	1185,0	1171,30

					міжнародна технічна допомога	в обсягах фінансування та за графіками вико- нання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами
у тому числі				ДАЗВ України	державний бюджет	3389,5 в обсягах, передбачених держбюд- жетом на 2009 рік 1128,6 1134,6 1126,3
					міжнародна технічна допомога	в обсягах фінансування та за графіками вико- нання робіт (надання послуг), які передбачені контрактами
				Мінрепін України	державний бюджет	46,40** в обсягах, передбачених держбюд- жетом на 2009 рік 21,30** 16,50** 8,60**
				Славу- тицька міська рада	державний бюджет	49,80** в обсягах, передбачених держбюд- жетом на 2009 рік 13,50** 17,40** 18,90**
				Мінен- ерго- вугілля України	державний бюджет	50,20 в обсягах, передбачених держбюд- жетом на 2009 рік 16,20 16,50 17,50

* Орієнтовна вартість робіт (остаточно сума буде визначена після проведення проектно-вишукувальних робіт).

** Буде уточнюватися законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

(Додаток із змінами, внесеними Законом № 3960 – VI від 21.10.2011)

**МЕМОРАНДУМ
ПРО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ
МІЖ УРЯДОМ УКРАЇНИ
І УРЯДАМИ КРАЇН «ВЕЛИКОЇ СІМКИ»
ТА КОМІСІЄЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СПІВТОВАРИСТВА ЩОДО ЗАКРИТТЯ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС**

Дата підписання: 20.12.1995

Дата набуття чинності: 20.12.1995

Уряд України, який далі іменується «Україна», і відповідні уряди країн «Великої сімки» та Комісія Європейського Співтовариства, які далі іменуються «Велика сімка», виробили спільний підхід до розробки і реалізації Всеохоплюючої програми для підтримки рішення України щодо закриття Чорнобильської АЕС до 2000 року, як було сформульовано Президентом Кучмою в його заяві від 13 квітня 1995 та в його листі від 8 серпня 1995 до лідерів «Великої сімки». Програма, таким чином, буде спрямована на реалізацію зобов'язань керівників «Великої сімки», взятих в Неаполі, Італія у 1994 році, та в Галіфаксі, Канада у 1995 році.

Програма побудована на наступних принципах:

Дружні відносини між Україною і членами «Великої сімки»;

Принципова залежність між реформами в енергетичному секторі та досягненням цілей економічної і соціальної реформи в Україні;

Взаємодоповнення між нижчевикладеними заходами для підтримки закриття Чорнобильської АЕС та розробкою довгострокової стратегії для енергетичного сектора України, з урахуванням раціональних економічних, фінансових та природоохоронних критеріїв, що призведе до створення ефективного, сталого, орієнтованого на ринок енергетичного сектора, який відповідатиме потребам України;

Необхідність постійного підвищення рівня ядерної безпеки в усьому світі з урахуванням принципів, визначених в Міжнародній конвенції з ядерної безпеки, а також, у зв'язку з цим, визнання суттєвої ролі, яку відіграє незалежний національний регулюючий орган з ядерної безпеки;

Необхідність мобілізувати фінансові ресурси міжнародного співтовариства та внутрішні джерела з метою підтримки рішення України закрити Чорнобильську АЕС;

Необхідність забезпечити широкомасштабне співробітництво з боку українських учасників в усіх проектах, що пов'язані з Всеохоплюючою програмою;

Визначення того факту, що дострокове закриття Чорнобильської АЕС матиме негативні економічні та соціальні наслідки для України, і, в той же час, сприятиме надходженню міжнародних фінансових ресурсів та підвищенню національних стандартів ядерної безпеки;

Визнання того факту, що відповідальність за ядерну безпеку покладається виключно на державу, яка експлуатує атомні електростанції, і що необхідно мати ефективне законодавство, яке передбачатиме відповідальність за ядерну шкоду, згідно з прийнятими міжнародними нормами;

Бажання підвищити ефективність виробництва і використання електроенергії;

Важливість нашого спільного зобов'язання вжити всіх необхідних заходів для виведення ЧАЕС з експлуатації в найстисліший, практично досяжний строк.

Україна і «Велика сімка» дійшли згоди щодо наступної Всеохоплюючої програми співробітництва для підтримки закриття ЧАЕС до 2000 року:

I. Структурна перебудова енергетичного сектора

1. Україна та «Велика сімка» продовжуватимуть співпрацю у розвитку фінансово раціонального ринку електроенергії з встановленням цін за ринковими принципами, що буде стимулювати економічне виробництво і використання електроенергії та енергозбереження. Сторони співпрацюватимуть для створення та залучення власних українських та міжнародних ресурсів, необхідних як для заходів по безпеці, так і для нових капіталовкладень у виробництво, передачу і розподіл електроенергії.

II. Програма інвестування в енергетичний сектор

2. Україна та «Велика сімка» працюватимуть з міжнародними фінансовими інституціями, а також закордонними і власними

інвесторами для підготовки проектів, що базуються на фінансуванні за рахунок кредитів і плануються за принципом найменших витрат для завершення будівництва 2-го енергоблоку Хмельницької АЕС, 4-го енергоблоку Рівненської АЕС, для реконструкції теплових та гідроелектростанцій, а також гідроакумуючих проектів і проектів з рентабельного виробництва електроенергії, згідно з стратегією розвитку українського енергетичного сектора. Для підтримки закриття Чорнобильської АЕС програма капіталовкладень повинна визначити інвестиції для забезпечення постачання електроенергії за принципом найменших витрат, що необхідно для задоволення майбутніх потреб України в електроенергії, за умов ринкової конкуренції в енергетичному секторі.

III. Ядерна безпека

3. Україна і «Велика сімка» співпрацюватимуть з відповідними міжнародними установами і донорами на багатосторонній і двосторонній основах, щоб прискорити підготовку і реалізацію проектів з короткострокового підвищення безпеки 3-го енергоблоку Чорнобильської АЕС та виведення станції з експлуатації.

4. Україна та «Велика сімка» продовжуватимуть співпрацю для розробки рентабельного і екологічно прийняттого підходу до розв'язання проблеми укриття для 4-го енергоблоку Чорнобильської АЕС, включаючи якнайшвидше визначення технічних і фінансових варіантів, як основи для перегляду фінансових вимог.

IV. План пом'якшення соціальних наслідків

5. Україна та «Велика сімка» визнають, що закриття Чорнобильської АЕС матиме певні наслідки для робітників станції та їхніх родин. Європейська комісія та Уряд Сполучених Штатів Америки допоможуть Уряду України розробити план дій для пом'якшення соціальних наслідків закриття Чорнобильської АЕС.

V. Фінансові ресурси

6. Для забезпечення реалізації заходів, зазначених у пунктах 1–5 Програми, Україна та «Велика сімка» співпрацюватимуть

у визначенні міжнародних і власних українських джерел фінансування та у мобілізації міжнародних фінансів для підтримки відповідних заходів, які передбачені Програмою.

7. В Додатку 1 представлено зведені дані поточних обсягів фінансування, які вже виділені або розглядаються «Великою сімкою» і міжнародними фінансовими інституціями. Деякі показники залежать від завершення техніко-економічного обґрунтування проектів. Перелік пріоритетних проектів Всеохоплюючої програми наведено у Додатку 2.

8. Керівним буде наступний принцип: прибуткові проекти повинні розглядатися для фінансування за рахунок міжнародних кредитів і власних українських ресурсів; неприбуткові проекти, які безпосередньо спрямовані на закриття Чорнобильської АЕС, повинні розглядатися для фінансування за рахунок субсидій і, з огляду на фінансову і економічну ситуацію в Україні, українських власних ресурсів.

VI. Розгляд ходу робіт

9. Представники України, «Великої сімки» та міжнародних фінансових інституцій будуть щонайменше раз на рік проводити зустрічі для контролю за реалізацією Всеохоплюючої програми для підтримки закриття Чорнобильської АЕС і розгляду будь-яких технічних чи фінансових проблем, які створюватимуть потенційні перешкоди на шляху до досягнення її цілей.

Вчинено у м. Оттава, Канада 20 грудня 1995 року, у двох примірниках, кожний українською та англійською мовами, причому кожен текст є автентичним.

За Уряд України

(підпис)

За Уряди країн «Великої сімки»
та комісію Європейського
Співтовариства

(підпис)

**Всеохопна програма України та «Великої сімки»
для підтримки закриття Чорнобильської АЕС**

**Підсумок поточних фінансових ресурсів
міжнародного співробітництва
(млн американських доларів)**

	Субсидії*	Фінансування за рахунок кредитів міжнародних фінансових інституцій та Євроатому**	Разом***
Реконструкція енергетичного сектора	43		43
Програма інвестицій в енергетичний сектор	102	1,809	1,911
Ядерна безпека і виведення з експлуатації	349		349
План пом'якшення соціальних наслідків	4		4
Разом	498	1,809	2,307

* Підтверджені.

** Деякі кредити очікують схвалення в залежності від результатів техніко-економічного обґрунтування.

*** Фінансовий та технічний внесок України буде визначено в процесі реалізації проектів.

**Всеохопна програма України та «Великої сімки»
для підтримки закриття Чорнобильської АЕС**

Пріоритетні проекти

Проект	Відповідний пункт Меморандуму
<i>I. Перелік безприбуткових проектів</i>	
1.* Виведення ЧАЕС з експлуатації	п. 3
1.1. Етап 0 (5 років) Підготовча робота до початку виведення ЧАЕС з експлуатації	
1.2. Етап 1 (10 років після завершення етапу 0) Поводження з ядерним паливом і радіоактивними відходами	
1.3. Етап 2 (9 років після завершення етапу 0) Виведення ЧАЕС з експлуатації	
2. План пов'язаний з соціальними наслідками закриття ЧАЕС	п. 5
3. Короткострокові заходи з підвищення безпеки 3-го енергоблоку ЧАЕС	п. 3
4.** Перетворення об'єкта «Укриття» в екологічно безпечну систему	п. 4
5. Структурна перебудова енергетичного сектора	п. 1
<i>II. Прибуткові проекти</i>	
6. Закінчення будівництва 4-го енергоблоку Рівненської АЕС і 2-го енергоблоку Хмельницької АЕС	п. 2
6.1. Підвищення рівня безпеки і завершення будівництва 2-го енергоблоку Хмельницької АЕС та 4-го енергоблоку Рівненської АЕС	
6.2. Спорудження високовольтних ліній передач до енергоблоків Хмельницької та Рівненської АЕС	
7. Реабілітація теплових електростанцій	п. 2
8. Введення в дію потужностей для компенсації пікових навантажень — спорудження Дністровської гідроакumuлюючої станції	п. 2
9. Ефективність виробництва електроенергії та регулювання споживання	п. 2

ЗАКОН УКРАЇНИ

**ПРО РАТИФІКАЦІЮ УГОДИ ПРО ГРАНТ
(ПРОЕКТ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС) МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ
БАНКОМ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ
(ЯК РОЗПОРЯДНИКОМ КОШТІВ ГРАНТА З РАХУНКА
ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ), КАБІНЕТОМ МІНІСТРІВ
УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНИМ КОМІТЕТОМ ЯДЕРНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНИ (ЯК ОДЕРЖУВАЧЕМ)**

№ 1813–VI від 20 січня 2010 року

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 9, ст. 93)

Верховна Рада України **постановляє:**

Угоду про грант (Проект ядерної безпеки Чорнобильської АЕС) між Європейським банком реконструкції та розвитку (як Розпорядником коштів Гранта з Рахунка ядерної безпеки), Кабінетом Міністрів України та Державним комітетом ядерного регулювання України (як Одержувачем), підписану 8 липня 2009 року в м. Києві, ратифікувати *(додається)*.

**УГОДА ПРО ГРАНТ
(Проект ядерної безпеки Чорнобильської АЕС)
між Європейським банком реконструкції та розвитку
(як Розпорядником коштів Гранта з Рахунка ядерної безпеки),
Кабінетом Міністрів України та Державним комітетом ядерного
регулювання України (як Одержувачем)**

Датовано 8 липня 2009 р.

(Угоду ратифіковано Законом № 1813–VI від 20.01.2010)

Офіційний переклад

Номер Гранта ЄБРР: 007

Оглав

Стаття І. Стандартні положення та умови. Визначення

Розділ 1.01. Стандартні положення та умови

Розділ 1.02. Визначення	
Розділ 1.03. Заголовки	
Стаття II. Грант	
Розділ 2.01. Грант і валюта	
Розділ 2.02. Виплати	
Розділ 2.03. Заявки на виплати	
Розділ 2.04. Витрати, які повинні фінансуватися за Грантом	
Розділ 2.05. Звільнення від сплати податків	
Розділ 2.06. Передумови здійснення виплат	
Стаття III. Обов'язки Одержувача	
Розділ 3.01. Зобов'язання Одержувача	
Розділ 3.02. Виконання Проекту	
Розділ 3.03. Управління Проектом	
Розділ 3.04. Закупівля	
Розділ 3.05. Вимоги стосовно фінансової звітності	
Стаття IV. Інші положення	
Розділ 4.01. Звільнення від відповідальності на користь Розпорядника	
Розділ 4.02. Переуступка прав	
Розділ 4.03. Представництво й відмова від відповідальності	
Розділ 4.04. Заходи, яких уживатимуть у разі злиття, реорганізації, ліквідації чи приватизації Одержувача	
Стаття V. Повідомлення. Визначені представники та внесення змін	
Розділ 5.01. Повідомлення	
Розділ 5.02. Повноваження діяти	
Розділ 5.03. Внесення змін	
Розділ 5.04. Мови документів	
Стаття VI. Дата набрання чинності. Припинення дії	
Розділ 6.01. Дата набрання чинності	
Розділ 6.02. Умови набрання чинності	
Розділ 6.03. Припинення дії	
Розділ 6.04. Припинення дії після виконання	
Додаток 1. Стандартні положення та умови, що застосовуються до грантів, які надаються з Рахунка ядерної безпеки	
Додаток 2. Проектне завдання	
Додаток 3. Порядок закупівлі товарів та послуг	

Угода про грант № 007

Угода про грант № 007, датована 8 липня 2009 р., між Європейським банком реконструкції та розвитку (далі — Банк) як Розпорядником (далі — Розпорядник) коштів Гранта з Рахунка ядерної безпеки, Кабінетом Міністрів України (далі — Держава місцезнаходження Об'єкта) та Державним комітетом ядерного регулювання України (далі — Одержувач), центральним органом виконавчої влади, який утворено Указом Президента України від 5 грудня 2000 р. № 1303/2000 та який діє на підставі Положення про Державний комітет ядерного регулювання України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1830.

Преамбула

Оскільки відповідно до Правил Рахунка ядерної безпеки (далі — Правила) Банк погодився вирішувати всі питання, пов'язані з управлінням коштами Гранта, які надаватимуться вкладниками на Рахунок ядерної безпеки (далі — РЯБ),

оскільки 20 грудня 1995 р. Кабінет Міністрів України уклав Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої сімки» та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС, який стосується виконання всеосяжної програми для підтримки рішення України про закриття Чорнобильської АЕС до 2000 р.;

оскільки 12 листопада 1996 р. Кабінет Міністрів України уклав Угоду про грант (Проект ядерної безпеки Чорнобильської АЕС) між Європейським банком реконструкції та розвитку як Розпорядником коштів Гранту з Рахунку ядерної безпеки, Урядом України та Чорнобильською атомною електростанцією, яку ратифіковано Законом України від 18 березня 1997 р. № 147/97-ВР (далі — Грант № 006);

оскільки розділ 3.02 Гранта № 006 визначає важливість незалежного, уповноваженого та належним чином забезпеченого регулятивного органу в галузі ядерної енергетики (далі — ЯРО), а також зобов'язує Кабінет Міністрів України підтримувати й зміцнювати можливості ЯРО;

оскільки Державний комітет ядерного регулювання України (далі — Держатомрегулювання) діє як ЯРО;

оскільки сторони визнають необхідність постійної підтримки ядерної безпеки на високому рівні з урахуванням принципів, визначених у Конвенції про ядерну безпеку, і важливої ролі, яку відіграє

в цій галузі сильний та незалежний державний регулятивний орган з питань ядерної безпеки, а також

оскільки Одержувач визнає, що Банк діє виключно як Розпорядник коштів за дорученням і від імені вкладників та донорів РЯБ і що ця діяльність є незалежною від його ролі як фінансової установи, з урахуванням зазначеного вище сторони домовляються про таке:

Стаття І. Стандартні положення та умови. Визначення

Розділ 1.01. Стандартні положення та умови

Стандартні положення та умови, що застосовуються до грантів, які надаються з Рахунка ядерної безпеки, від 14 червня 1993 р. (далі — Стандартні положення та умови), додані до цієї Угоди, є невід'ємною частиною цієї Угоди (додаток 1).

Розділ 1.02. Визначення

Щоразу, коли вживаються в цій Угоді, якщо контекстом не вимагається іншого тлумачення, окремі терміни, визначені в Стандартних положеннях та умовах, а також у декларативній частині цієї Угоди, мають відповідні значення, сформульовані в цій Угоді.

На додаток, такі терміни мають такі значення:

«Конвенція про ядерну безпеку»	означає Конвенцію прийняту 24 жовтня 1996 р. на Дипломатичній конференції, яка проводилася Міжнародним агентством з атомної енергії.
«Віденська конвенція»	означає Віденську конвенцію про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21 травня 1963 р. з поправками, унесеними станом на дату цієї Угоди.
«Меморандум про взаєморозуміння»	означає Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої сімки» та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС від 20 грудня 1995 р.
«Проект»	означає проект, який описано в додатку 2 «Проектне завдання» до цієї Угоди.
«Спільний протокол»	означає Спільний протокол про застосування Віденської конвенції та Паризької конвенції від 24 вересня 1988 р. з поправками, які вносяться час від часу.
«Порядок закупівлі товарів та послуг»	означає порядок закупівлі товарів та послуг, який викладено в додатку 3 до цієї Угоди.
«Ядерна установка»	має таке значення, яке наведено у Віденській конвенції.

Розділ 1.03. Заголовки

Заголовки та оглав уведено виключно для зручності посилань та не складають частини цієї Угоди.

Стаття II. Грант

Розділ 2.01. Грант і валюта

Відповідно до положень та умов, які визначено в цій Угоді або на які є посилання в цій Угоді, Розпорядник погоджується надати Державному комітетові ядерного регулювання України (далі — Одержувач) грант у сумі 3 500 000 євро (далі — Грант), а Держава місцезнаходження Об'єкта погоджується забезпечити прийняття Одержувачем Гранта за умови, що Розпорядник залишає за собою право зменшити суму Гранта шляхом надіслання Одержувачу письмового повідомлення (в якому зазначаються підстави) у разі, якщо і) є можливість надання коштів для Проекту з інших багатосторонніх або двосторонніх джерел чи ii) Одержувач не виконує своїх обов'язків за цією Угодою з належним сумлінням та ефективністю.

Розділ 2.02. Виплати

Наявна сума може час від часу спрямовуватися згідно з розділом 2.04 на покриття понесених витрат (або витрат, що повинні бути понесені, якщо Розпорядник дасть на це згоду), які пов'язані з обґрунтованою вартістю необхідних для Проекту товарів, робіт і послуг та які повинні фінансуватися з коштів Гранта.

Розділ 2.03. Заявки на виплати

а) Заявки на виплати надсилаються Розпоряднику згідно з процедурою, викладеною в розділі 4.01 Стандартних положень та умов.

б) За винятком останньої виплати або якщо Розпорядник не погодить іншого, виплати з Наявної суми здійснюються в таких сумах, які є не меншими за 50 000 євро.

Розділ 2.04. Витрати, які повинні фінансуватися за Грантом

У зазначеній нижче таблиці наведено Категорії, які повинні фінансуватися з коштів Гранта, розподіл сум Гранта на кожен Категорію та відсоток витрат для пунктів, які повинні фінансуватися в рамках кожної Категорії:

Категорія	Сума виділеного Гранта, євро	Відсоток витрат, які повинні фінансуватися(*)
ДНТЦ ЯРБ	1 578 878	100 % вартості контракту
Рискаудит	1 599 398	100 % вартості контракту

Не розподілено	321 724	
Усього	3 500 000	

(*) Якщо не зменшено згідно з пунктом «іі» розділу 2.01.

Розділ 2.05. Звільнення від сплати податків

Обладнання, матеріали, роботи й послуги, які фінансуються Банком з коштів Гранта, а також іноземні консультанти й інший іноземний персонал, які фінансуються з Гранта і яких призначено сприяти виконанню проекту й управлінню ним, звільняються від сплати всіх без винятку податків, мит або інших зборів чи обов'язкових платежів, які стягуються Україною або на території України.

Розділ 2.06. Передумови здійснення виплат

а) Незважаючи на зазначені вище положення розділу 2.04, не здійснюється жодних виплат для покриття витрат, які мали місце до набрання цією Угодою чинності.

б) Шляхом надіслання письмового повідомлення Одержувачу Розпорядник залишає за собою право відкликати свою згоду, надану в результаті перегляду процесу проведення тендеру, передбаченого в додатку 3 (Порядок закупівлі товарів та послуг), якщо, на думку Розпорядника, ситуація, що виникла, унеможливило виконання відповідного контракту у строк, передбачений у Проекті.

Стаття III. Обов'язки Одержувача

Розділ 3.01. Зобов'язання Одержувача

а) Одержувач забезпечує повне та вчасне виконання своїх обов'язків за цією Угодою.

б) Без обмежень обов'язків, зазначених у пункті «а» цього розділу, Одержувач:

і) сприяє виконанню Проекту й вживає чи забезпечує вживання всіх заходів, які є необхідними або відповідними для виконання Проекту;

іі) не вживає чи не дозволяє вживання будь-яких заходів, які заважали чи перешкоджали б такому виконанню.

Розділ 3.02. Виконання Проекту

Якщо Розпорядник не погоджує іншого, Одержувач:

а) виконує Проект з належним сумлінням та ефективністю відповідно до чинних норм та практики захисту навколишнього середовища та безпеки, які застосовуються до галузі ядерної енергії, а також

б) дотримується всіх своїх обов'язків за цією Угодою про грант і Стандартними положеннями та умовами, крім того, уживає таких інших заходів, які можуть бути необхідними для успішного виконання Проекту.

Розділ 3.03. Управління Проектом

а) Для координування, моніторингу й оцінювання всіх аспектів виконання Проекту, а також для управління ними Одержувач у рамках своєї діючої системи якості забезпечує:

i) призначення відповідальних за управління Проектом посадових осіб і структурних підрозділів із чітким визначенням їхніх обов'язків та повноважень;

ii) організацію підготовки та підтримки графіка виконання Проекту, погодженого з графіком проектів, які виконуються на Чорнобильській АЕС та які фінансуються з РЯБ;

iii) організацію регулярного співробітництва між Одержувачем, Чорнобильською АЕС та іншими учасниками ліцензійного процесу для сприяння ефективному впровадженню цього процесу для проектів, які виконуються на Чорнобильській АЕС та які фінансуються з РЯБ;

iv) регулярне інформування Розпорядника про поступ у виконанні Проекту;

v) ефективне управління підрядниками чи консультантами відповідно до умов контрактів між ними та Одержувачем;

vi) ефективне планування витрат Гранта виключно для цілей Проекту, підготовку заявок на виплату;

vii) фінансову звітність відповідно до розділу 3.05.

Розділ 3.04. Закупівля

а) Закупівля товарів, робіт і послуг, у тому числі послуг консультантів, які є необхідними для Проекту і які повинні фінансуватися з коштів Гранта, регулюються Правилами Рахунка ядерної безпеки та положеннями цієї Угоди, у тому числі додатка 3.

б) Відповідно до обставин контракти на товари, роботи й послуги укладаються між Одержувачем та підрядником або консультантом, який забезпечує такими товарами, роботами й послугами.

Розділ 3.05. Вимоги стосовно фінансової звітності

а) Одержувач веде діловодство, облікові документи й рахунки та надає фінансові звіти стосовно Проекту (балансові звіти, звіти про прибутки й витрати, звіти про джерела та застосування коштів, а також у відповідних випадках пов'язані із цим звіти), які відповідно

до постійно діючої практики звітності є необхідними для повного й достовірного подання даних про його операції та фінансовий стан та які є необхідними для моніторингу й реєстрації поступу у виконанні Проекту, у тому числі витрат і пільг, які виникатимуть у результаті його виконання.

b) Одержувач:

i) веде облікові документи, рахунки та надає фінансові звіти, зазначені в пункті «а» цього розділу за кожний фінансовий рік, що повинні пройти аудиторську перевірку відповідно до міжнародних принципів і стандартів аудиторської перевірки, які постійно застосовуються незалежними аудиторами та які є прийнятними для Розпорядника та Одержувача;

ii) якнайшвидше, але в будь-якому разі не пізніше, ніж через шість (6) місяців після закінчення кожного фінансового року, починаючи з 2009 фінансового року надає Розпоряднику:

A) засвідчені копії своїх фінансових звітів за такий рік, який проходить аудиторську перевірку;

B) звіт таких аудиторів у такому обсязі й з такою деталізацією, як цього обґрунтовано вимагає Розпорядник, а також

iii) надає Розпоряднику іншу інформацію стосовно зазначених вище облікових документів, рахунків і фінансових звітів, а також їхньої аудиторської перевірки, як цього обґрунтовано може вимагати Розпорядник.

c) Одержувач дозволяє належним чином уповноваженим представникам Розпорядника час від часу перевіряти його облікові документи й рахунки, які стосуються Проекту, а також знімати з них копії та робити аудиторську перевірку таких облікових документів і рахунків.

Стаття IV. Інші положення

Розділ 4.01. Звільнення від відповідальності на користь Розпорядника

За винятком позовів проти фізичних осіб за завдану шкоду чи тілесне ушкодження, спричинене їхніми умисними діями, Держава місцезнаходження Об'єкта незмінно гарантує, що вона як під час строку дії цієї Угоди, так і після його закінчення забезпечить повне та ефективне звільнення Розпорядника, його службовців, агентів і субпідрядників від відповідальності за всі без винятку дії, позовами, утратами, борговими зобов'язаннями, витрати чи збитки у зв'язку із цим

Проектом як в Україні, так і поза її межами, у тому числі, але не обмежуючися цим, за дії, позовами, утрати, борговими зобов'язаннями, витрати чи збитки у зв'язку з обладнанням, роботами й послугами, що надаються Одержувачу за цією Угодою.

Розділ 4.02. Переуступка прав

За винятком попередньої письмової згоди Розпорядника, жодна зі сторін цієї Угоди не переуступає або не передає будь-яких прав за цим Грантом чи будь-якою його частиною.

Розділ 4.03. Представництво й відмова від відповідальності

а) Розпорядник не є представником або довіреною особою Одержувача або будь-якої іншої фізичної чи юридичної особи, а також не має жодних фідучіарних відношень з Державою місцезнаходження Об'єкта.

б) Розпорядник не бере на себе жодної відповідальності у зв'язку з позовами, які стосуються діяльності, яка здійснюється згідно із цією Угодою чи у зв'язку з нею, а також не є відповідальним за будь-які тілесні ушкодження, утрати чи збитки, спричинені діями чи бездіяльністю, які стосуються виконання Проекту.

Розділ 4.04. Заходи, яких уживатимуть у разі злиття, реорганізації, ліквідації чи приватизації Одержувача

У разі злиття, реорганізації, ліквідації чи приватизації Одержувача Держава місцезнаходження Об'єкта забезпечує передачу прав та обов'язків такого Одержувача за цією Угодою юридичній особі чи юридичному суб'єкту що може користуватися такими правами та виконувати такі обов'язки, а також має для цього необхідні ресурси.

Стаття V. Повідомлення. Визначені представники й унесення змін

Розділ 5.01. Повідомлення

Будь-яке повідомлення чи запит, які необхідно або дозволено надіслати чи зробити за цією Угодою, повинні бути в письмовій формі. Таке повідомлення чи запит вважаються належним чином надісланим або зробленим, якщо його передано з рук у руки, надіслано електронною поштою або телефаксом стороні, якій це повідомлення чи запит призначено, за адресою, зазначеною нижче, або за будь-якою іншою адресою, яку сторона повідомила в письмовій формі стороні, яка надсилає повідомлення чи робить запит.

Для Держави місцезнаходження Об'єкта:

Кабінет Міністрів України

вул. Грушевського, 12/2

Київ, 01001

Україна

Для Одержувача:

Державний комітет ядерного регулювання України

вул. Арсенальна, 9/11

Київ, 01001

Україна

Телефон: (380) 44 254 32 67

Факс: (380) 44 254 33 11

Для Розпорядника:

Європейський Банк реконструкції та розвитку

(The European Bank for Reconstruction and Development)

Кому: Operations Administration Unit

One Exchange Square

London EC2A 2JN

United Kingdom

Телефон: (44) 20 7338 6000

Факс: (44) 20 7338 6100

Розділ 5.02. Повноваження діяти

Будь-які дії, які необхідно чи дозволено здійснювати, і будь-які документи, які необхідно чи дозволено підписувати за цією Угодою від імені Одержувача, повинні здійснюватися чи підписуватися Головою Одержувача або іншою посадовою особою Одержувача, яку призначає Одержувач у письмовій формі, а Одержувач надає Розпоряднику достатні підтвердження такого вповноваження й засвідчені зразки підписів кожної такої вповноваженої посадової особи Одержувача.

Розділ 5.03. Унесення змін

Будь-які зміни положень цієї Угоди можуть бути погоджені: від імені Розпорядника — будь-якою посадовою особою Розпорядника, час від часу уповноваженою для здійснення таких змін, від імені Держави місцезнаходження Об'єкта — документом у письмовій формі, виконаним від імені Держави місцезнаходження Об'єкта особою, призначеною такою стороною, та від імені Одержувача — будь-яким належним чином уповноваженим представником Одержувача.

Розділ 5.04. Мови документів

Будь-який представлений відповідно до цієї Угоди документ повинен бути англійською чи українською мовою. Документи будь-якою іншою мовою повинні супроводжуватися їхнім англійським перекладом, засвідченим як затверджений переклад, а такий затверджений переклад є остаточним для сторін цієї Угоди. У разі виникнення будь-якого спору між сторонами документ англійською мовою має переважну силу.

Стаття VI. Дата набрання чинності. Припинення дії

Розділ 6.01. Дата набрання чинності

Ця Угода набирає чинності з дати надіслання Розпорядником повідомлення Одержувачу про прийняття ним документальних підтверджень, які вимагаються розділом 6.02.

Розділ 6.02. Умови набрання чинності

Ця Угода набирає чинності за умови, що Розпорядник отримав такі юридичні висновки:

— від Міністерства юстиції України, що:

а) Кабінет Міністрів України в межах своєї компетентності й повноважень уклав цю Угоду, а належним чином уповноважений представник її підписав;

б) для Держави місцезнаходження Об'єкта ця Угода є юридично обов'язковою й такою, яку може бути примусово виконано в судовому порядку, настільки, наскільки це є доцільним;

с) ця Угода не суперечить положенням будь-якого закону, постанови України чи угоди, яка для України є зобов'язуючою;

д) привілеї, пільги та звільнення від податків, які застосовуються до Угоди про грант № 006, без будь-яких змін або повідомлень так само застосовуються до цієї Угоди;

— від Одержувача, що:

а) Одержувач у межах своєї компетентності й повноважень уклав цю Угоду, а належним чином уповноважений представник її підписав;

б) для Одержувача ця Угода є юридично обов'язковою й такою, яку може бути примусово виконано в судовому порядку, настільки, настільки, наскільки це є доцільним.

Розділ 6.03. Припинення дії

Будь-коли дію цієї Угоди може бути припинено за спільною домовленістю сторін цієї Угоди в письмовій формі.

Розділ 6.04. Припинення дії після виконання

Якщо дію цієї Угоди не припинено відповідно до зазначеного вище розділу 6.03, ця Угода залишається чинною доти, доки Грант цілком не буде виплачено, а сторони цієї Угоди не виконають усіх своїх обов'язків за цією Угодою.

На посвідчення чого сторони цієї Угоди, діючи через своїх належним чином уповноважених представників, розпорядилися, щоб цю Угоду було підписано та доставлено до Лондона, Англія, у чотирьох примірниках англійською мовою, кожний з яких вважається оригіналом, станом на день і рік, які вперше зазначено вище.

Європейський банк реконструкції та розвитку як Розпорядник

(Підпис)

Прізвище: В. Новак

Посада: Директор Департаменту ядерної безпеки

Кабінет Міністрів України

(Підпис)

Прізвище:

Посада:

Державний комітет ядерного регулювання України як Одержувач

(Підпис)

Прізвище:

Посада:

Додаток 1

Стандартні положення та умови, що застосовуються до грантів, які надаються з Рахунка ядерної безпеки

Європейський банк реконструкції та розвитку

Рахунок ядерної безпеки

Стандартні положення та умови, що застосовуються до грантів, які надаються з Рахунка ядерної безпеки

Датовано 14 червня 1993 р.

Оглав

Стаття I. Застосування Угод про грант. Заголовки

Розділ 1.01. Застосування Стандартних положень та умов

Розділ 1.02. Невідповідність положенням Угоди про грант

Стаття II. Визначення

Розділ 2.01. Визначення

Розділ 2.02. Заголовки

Стаття III. Гранти

Розділ 3.01. Гранти з Рахунка ядерної безпеки

Стаття IV. Виплати

Розділ 4.01. Заявки на виплати

Розділ 4.02. Валюта використання коштів

Розділ 4.03. Обумовлені та безумовні зобов'язання відшкодування

Розділ 4.04. Перерозподіл сум. Зменшення відсотка для виплати

Стаття V. Закупівля

Розділ 5.01. Закупівля

Стаття VI. Співробітництво. Документація та звітність

Розділ 6.01. Співробітництво й інформація

Розділ 6.02. Документація та звітність

Стаття VII. Звільнення й виплати

Розділ 7.01. Податки

Стаття VIII. Призупинення та скасування

Розділ 8.01. Призупинення

Розділ 8.02. Скасування

Розділ 8.03. Безумовне зобов'язання відшкодування, на яке не впливає призупинення або скасування

Розділ 8.04. Обов'язки Одержувача

Стаття IX. Арбітраж

Розділ 9.01. Арбітраж

Стаття I. Застосування Угод про грант. Заголовки

Розділ 1.01. Застосування Стандартних положень та умов

Ці Стандартні положення та умови формулюють певні положення та умови, що, як правило, застосовуються до грантів, які надаються з Рахунка ядерної безпеки. Вони застосовуються до будь-якої Угоди про грант, забезпечуючи відповідність такого Гранта будь-яким змінам, зазначеним у такій Угоді.

Розділ 1.02. Невідповідність положенням Угоди про грант

Якщо будь-яке положення Угоди про грант суперечить положенню цих Стандартних положень та умов, керуються положенням, яке міститься в Угоді про грант.

Стаття II. Визначення

Розділ 2.01. Визначення

Щоразу, коли вживаються в цих Стандартних положеннях та умовах, такі терміни мають такі значення:

«Розпорядник» означає Банк, який здійснює діяльність за Правилами.

«Угода про Заснування Банку» означає Угоду про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку датовану 29 травня 1990 р.

«Наявна сума» означає таку суму Гранта, яку в конкретний момент не анульовано чи не виплачено або яка залишається згідно з обумовленим чи безумовним зобов'язанням відшкодування.

«Банк» означає Європейський банк реконструкції та розвитку.

«Категорія» означає категорію позицій, які фінансуватимуться з коштів Гранта, визначених в Угоді про грант.

«Обумовлене зобов'язання відшкодування» означає будь-яке відкличне зобов'язання, зроблене Банком на запит Одержувача відповідно до розділу 4.03 цих Стандартних положень та умов.

«Країни операцій» означає одержувачів із Центральної та Східної Європи, які є членами Банку та які можуть час від часу визначатися відповідно до Угоди про заснування Банку.

«Посібник з використання кредитних коштів ЄБРР» означає Посібник з використання кредитних коштів Європейського банку реконструкції та розвитку, до якого періодично можуть уноситися зміни.

«Правила закупівлі товарів та послуг ЄБРР» означає Принципи й правила закупівлі товарів та послуг для Проектів, які фінансуються Європейським банком реконструкції та розвитку і які Банк періодично може змінювати.

«ЕКЮ» означає європейську валютну одиницю та за вартістю дорівнює ЕКЮ, яка періодично використовується Європейською монетарною системою.

«Грант» означає кошти, які надаються Одержувачу за Угодою про грант.

«Угода про Грант» означає Угоду між Банком як Розпорядником коштів з Рахунка ядерної безпеки та Одержувачем таких коштів за Правилами.

«Валюта Гранта» означає валюту чи валюти, в якій(-их) Грант деноміновано.

«Проектна угода» означає угоду, якщо така має місце, між Розпорядником та Суб'єктом проекту, до якої періодично можуть уноситися зміни.

«Суб'єкт проекту» означає зазначений в Угоді про грант суб'єкт, який бере участь у виконанні Проекту відповідно до Проектної угоди.

«Одержувач» означає правочинного одержувача коштів за Угодою про грант.

«Правила» означає схвалені 22 березня 1993 р. Радою директорів Банку Правила Рахунка ядерної безпеки, до яких періодично вносяться зміни.

«Безумовне зобов'язання відшкодування» означає будь-яке безвідкличне зобов'язання, зроблене Розпорядником на запит Одержувача відповідно до розділу 4.03 цих Стандартних положень та умов.

Розділ 2.02. Заголовки

Заголовки та оглав уведено виключно для зручності посилань та не складають частини цих Стандартних положень та умов.

Стаття III. Гранти

Розділ 3.01. Гранти з Рахунка ядерної безпеки

За умови наявності коштів, наданих вкладниками, кошти з Рахунка ядерної безпеки надаються на основі гранта відповідно до Правил та цих Стандартних положень та умов, а також положень та умов, зазначених в Угоді про грант.

Стаття IV. Виплати

Розділ 4.01. Заявки на виплати

Заявки на виплати надсилаються Розпоряднику представником Одержувача, призначеного Угодою про грант або відповідно до неї. Кожну надіслану заявку на виплату повинно бути складено відповідно до Посібника з використання кредитних коштів ЄБРР та у формі, передбаченій у ньому, і доставлено Розпоряднику за п'ятнадцять (15) робочих днів до запропонованої дати валютування виплати. За змістом кожна заявка на виплату повинна бути прийнятною для Розпорядника й супроводжуватися такими документами й іншими підтвердженнями, які за формою та змістом є достатніми, щоб переконати Розпорядника в тому, що Одержувач має право на отримання суми виплати з Наявної суми й що виплата використовуватиметься виключно для цілей Проекту, зазначеного в Угоді про грант.

Розділ 4.02. Валюта використання коштів

а) Якщо Розпорядник не погодить іншого, виплати здійснюються Розпорядником у Валюті Гранта в сумі, еквівалентній витратам, які покриватимуться Грантом.

б) Виплати, які стосуються витрат, понесених у валюті Одержувача, здійснюються Розпорядником у Валюті Гранта на основі офіційного обмінного курсу для комерційних трансакцій щонайменше за два (2) робочих дні до дати виплати, а в разі відсутності такого курсу — на основі такого обґрунтованого курсу, який визначає Розпорядник.

с) У разі, коли Одержувач вимагає виплати у валюті, іншій, ніж Валюта Гранта, Розпорядник може здійснити купівлю такої валюти в такий спосіб, який Розпорядник може вважати відповідним. Якщо Розпорядник здійснює таку купівлю, така виплата здійснюється Розпорядником на основі фактичних витрат у Валюті Гранта, понесених Розпорядником для виконання запиту.

Розділ 4.03. Обумовлені та безумовні зобов'язання відшкодування

Після отримання запиту Одержувача та на таких умовах, які погоджують Одержувач та Розпорядник, Розпорядник може надати безумовні чи обумовлені зобов'язання оплатити суми Одержувачу або іншим особам стосовно витрат, які фінансуватимуться за Грантом. За безумовним зобов'язанням відшкодування будь-яке дальше призупинення чи скасування Гранта не повинно впливати на зобов'язання Розпорядника здійснити оплату. За обумовленим зобов'язанням відшкодування після будь-якого призупинення чи скасування Гранта таке зобов'язання Розпорядника здійснити оплату безпосередньо скасовується.

Розділ 4.04. Перерозподіл сум. Зменшення відсотка для виплати

Незважаючи на розподіл суми Гранта чи відсотка для виплати, зазначеного в Угоді про грант, якщо Розпорядник обґрунтовано вирішить, що сума Гранта, виділена для оплати будь-якої категорії, буде недостатньою для фінансування погодженого відсотка всіх витрат цієї категорії, Розпорядник шляхом надіслання повідомлення Одержувачу може:

а) настільки, наскільки це є необхідним для покриття очікуваної нестачі, здійснити для такої категорії перерозподіл коштів Гранта, які виділені для іншої категорії та які, на думку Розпорядника, не є необхідними для покриття інших витрат, а також

б) якщо такий перерозподіл не може цілком покрити очікуваної нестачі, зменшити відсоток для виплати, який застосовується до таких витрат у категорії, в якій має місце нестача, для можливості дальших виплат за цією категорією доти, доки не буде здійснено всіх відповідно до цього витрат.

Стаття V. Закупівля

Розділ 5.01. Закупівля

а) Закупівля товарів, робіт і послуг, у тому числі послуг консультантів, які є необхідними для Проекту і які повинні фінансуватися з коштів Гранта, регулюються Правилами Рахунку ядерної безпеки та положеннями Угоди про грант.

б) Відповідно до обставин контракти на товари та послуги укладаються між Одержувачем коштів Гранта й підрядником або консультантом, які забезпечують такими товарами та послугами.

Стаття VI. Співробітництво. Документація та звітність

Розділ 6.01. Співробітництво й інформація

Розпорядник та Одержувач співробітничать для забезпечення досягнення цілей, для яких надається Грант. Для цього Розпорядник та Одержувач час від часу на запит будь-кого з них обмінюються своїми поглядами стосовно поступу у виконанні Проекту, цілей, для яких надається Грант, виконання зобов'язань Одержувачем за Угодою про грант і Суб'єктом проекту за Проектною угодою, а також надають іншій стороні всю таку інформацію, яка стосується всього викладеного вище та яку така інша сторона обґрунтовано запитує; Одержувач своєчасно інформує Розпорядника про будь-які запропоновані зміни в характері чи рамках Проекту або в операціях чи діяльності Одержувача, а також про будь-які події чи умови, які можуть суттєво вплинути на виконання Проекту або здійснення операцій чи діяльності Одержувача.

Розділ 6.02. Документація та звітність

а) Одержувач повинен:

1) вести діловодство й облікові документи, які є достатніми для реєстрації та контролю поступу у виконанні Проекту (у тому числі витрат і пілґ, які виникатимуть у результаті його виконання), визначити товари, роботи й послуги, які фінансуються з коштів Гранта, зазначити їхнє використання в Проекті, а також вести такі облікові документи, які є доступними для представників Розпорядника на запит Розпорядника;

2) уможливити на запит Розпорядника відвідування представниками Розпорядника будь-яких приміщень та будівельних об'єктів, які охоплено в Проекті, і перевірку ними всіх товарів, робіт і послуг, які фінансуються з коштів Гранта, а також будь-яких фабрик, установ, об'єктів, заводів, будівель, майна, обладнання, звітів і документів,

які стосуються виконання зобов'язань Одержувачем за Угодою про грант;

3) надавати представникам Розпорядника щонайменше раз на квартал усю таку інформацію стосовно Проекту, яку Розпорядник обґрунтовано запитує, у тому числі інформацію про питання безпеки й захисту навколишнього середовища, які стосуються Проекту, витрат і, якщо це є доцільним, пільг, які виникатимуть у результаті його виконання, використання коштів Гранта, товарів, робіт і послуг, які фінансуються з таких коштів Гранта, а також

4) здійснювати або забезпечувати надання представникам Розпорядника відразу після їхньої підготовки будь-яких планів, інструкцій, звітів, контрактних документів, графіків будівництва й закупівлі для Проекту, а також будь-яких суттєвих їхніх змін чи доповнень до них настільки детально, настільки цього обґрунтовано запитує Розпорядник.

б) Відразу після завершення Проекту (але в будь-якому разі не пізніше, ніж через шість місяців після завершення) Одержувач готує й надає Розпоряднику в такому обсязі й настільки детально, як цього обґрунтовано запитує Розпорядник, звіт про виконання Проекту, у тому числі інформацію про питання безпеки й захисту навколишнього середовища, які стосуються Проекту, витрат і пільг, які виникають або виникатимуть у результаті його виконання, виконання Одержувачем своїх зобов'язань за Угодою про грант і досягнення цілей Проекту.

Стаття VII. Звільнення й виплати

Розділ 7.01. Податки

а) Угода про грант і будь-які пов'язані з нею документи звільняються від сплати всіх без винятку податків, які стягуються країною або на території країни, де знаходиться Одержувач, або у зв'язку з їхнім виконанням, доставлянням, реєстрацією чи здійсненням.

б) Кошти Гранта не спрямовуються на оплату рахунка платежів за будь-які податки, які стягуються країною або на території країни, де знаходиться Одержувач.

с) Шляхом надіслання повідомлення Одержувачу Розпорядник може збільшити або зменшити відсоток для виплати з будь-якої категорії в Угоді про грант настільки, наскільки це відповідає пункту «б» цього розділу.

Стаття VIII. Призупинення та скасування

Розділ 8.01. Призупинення

а) Шляхом надіслання повідомлення Одержувачу Розпорядник може призупинити цілком або частково право Одержувача робити заявки на виплати, якщо має місце й триває будь-яка з таких подій:

1) Одержувач не зміг виконати будь-якого зобов'язання за Угодою про Грант;

2) виникла ситуація, яка, на думку Розпорядника, робить мало-ймовірним те, що Проект може бути виконано, цілей Проекту буде досягнуто чи Одержувач буде спроможним виконувати свої зобов'язання за Угодою про грант;

3) Суб'єкт проекту не зміг виконати будь-якого зі своїх зобов'язань за Проектною угодою;

4) будь-яка інша подія, зазначена в Угоді про грант, настання якої дає право Розпоряднику призупинити цілком або частково право Одержувача робити заявки на виплати.

б) Залежно від обставин право Одержувача робити заявки на виплати залишається призупиненим цілком або частково доти, доки подія чи події, які дали підстави для призупинення, не припиняють існування, а Розпорядник не повідомить Одержувачу про відновлення права робити заявки на виплати; проте в разі будь-якого такого повідомлення право робити заявку на виплати поновлюється лише настільки, наскільки це відповідає умовам, зазначеним у такому повідомленні; жодне таке повідомлення не зачіпає або не порушує будь-якого права, повноваження чи засобу юридичного захисту Розпорядника стосовно будь-яких інших дальших подій, зазначених у цьому розділі.

Розділ 8.02. Скасування

Якщо:

а) право Одержувача робити заявку на виплати призупинено стосовно будь-якої суми Гранта на строк тривалістю тридцять (30) днів або

б) будь-коли після консультацій з Одержувачем Розпорядник визначить, що сума Гранта не буде необхідною для фінансування витрат Проекту, які фінансуватимуться з коштів Гранта, або

с) будь-коли Розпорядник визначить, що постачання будь-якої позиції не відповідає процедурам, викладеним або зазначеним у цих Стандартних положеннях та умовах або в Угоді про грант,

і встановлює суму витрат стосовно такої позиції, яку іншим правомочним способом може бути профінансовано з коштів Гранта,

п шляхом надіслання повідомлення Одержувачу Розпорядник може припинити право Одержувача робити заявку на виплати стосовно такої суми. Після надіслання такого повідомлення така сума скасовується. У разі будь-якого припинення за цим розділом Одержувач відшкодовує Розпоряднику всі обґрунтовані витрати, яких він може або міг зазнати у зв'язку з ліквідацією його діяльності за Угодою про грант.

Розділ 8.03. Безумовне зобов'язання відшкодування, на яке не впливає призупинення або скасування

Жодне скасування чи призупинення Розпорядником не застосовуються до сум, визначених будь-яким безумовним зобов'язанням відшкодування, зроблене Розпорядником відповідно до розділу 4.03 цих Стандартних положень та умов, за винятком випадків, безпосередньо обумовлених у такому зобов'язанні.

Розділ 8.04. Обов'язки Одержувача

Незважаючи на будь-яке скасування чи призупинення, усі положення цих Стандартних положень та умов залишаються чинними, за винятком випадків, конкретно передбачених у цій статті.

Стаття IX. Арбітраж

Розділ 9.01. Арбітраж

Сторони Угоди про грант докладають зусиль для вирішення за взаємною згодою всіх спорів між ними, які випливають із цієї Угоди про грант або які пов'язані з нею. Якщо спір не може бути вирішено за взаємною згодою, він передається на арбітраж арбітражного суду відповідно до таких положень:

а) арбітражний процес розпочинається повідомленням, наданим позивачем відповідачу;

б) арбітражний суд складається з трьох арбітрів, які призначаються так: одного арбітра призначає позивач, другого — відповідач, а третій (далі — суперарбітр) призначається за згодою двох арбітрів. Якщо протягом тридцяти днів після одержання повідомлення про початок арбітражного процесу відповідач не зможе призначити арбітра, такий арбітр призначається Головою Міжнародного суду на запит сторони, яка ініціювала процес. Якщо два арбітри не зможуть погодити кандидатури суперарбітра протягом шістдесяти днів після дати призначення другого арбітра, такий суперарбітр призначається Головою Міжнародного суду;

с) суперарбітр вирішує, коли та де засідає арбітражний суд. Після цього арбітражний суд визначає, де та коли він засідає. Арбітражний суд визначає всі процесуальні питання й питання, які стосуються його компетенції;

д) усі рішення арбітражного суду приймаються більшістю голосів. Рішення арбітражного суду, яке може бути винесено навіть за відсутності однієї сторони, є остаточним та обов'язковим для обох сторін арбітражного процесу;

е) вручення будь-якого повідомлення чи судової повістки у зв'язку з будь-яким процесом за розділом 9.01 або у зв'язку з будь-яким процесом для виконання будь-якого рішення, винесеного відповідно до цього розділу, здійснюється в такий спосіб, який передбачено у відповідних положеннях Угоди про грант, що стосуються повідомлень, які необхідно або дозволено надіслати за цією Угодою про грант;

ф) арбітражний суд визначає арбітражні витрати, які покриваються однією стороною чи обома сторонами спору.

Додаток 2

Проектне завдання

1. Мета й підхід

Головною метою Грантової угоди № 007 є підтримка Держатомрегулювання та інших органів державного регулювання України (далі — ОР) стосовно здійснення регулювання, яке стосується будівництва, введення в дію та експлуатації нового сховища відпрацьованого ядерного палива на Чорнобильській АЕС (СВЯП–2) для гарантування відповідного розгляду питань безпеки.

Подібна підтримка є необхідною для заводу з переробки рідких радіоактивних відходів на Чорнобильській АЕС (ЗПРРВ) згідно із завданнями, визначеними нижче.

Практика реалізації проектів Плану робіт на об'єкті «Укриття» (далі — ПРОУ) на об'єкті «Укриття» Чорнобильської АЕС свідчить про те, що ефективне ліцензування забезпечується шляхом здійснення системного співробітництва між Держатомрегулюванням, іншими ОР та їхніми організаціями технічної підтримки (далі — ОТП) з ДСП ЧАЕС та її підрядниками на всіх етапах ліцензійного процесу. При цьому ведеться регулярний конструктивний діалог між ОР та їхніми ОТП з ДСП ЧАЕС та її підрядниками протягом усього періоду створення об'єктів ПРОУ від підготовки концептуальних рішень, проектних критеріїв та вимог (технічних характеристик) до прийняття об'єктів в експлуатацію.

Підтримка Держатомрегулювання під час ліцензування проектів будівництва об'єктів з переробки радіоактивних відходів та СВЯП–2 на Чорнобильській АЕС надавалась у рамках проектів Тасіс.

Досвід та практика Держатомрегулювання, інших ОР й ОТП, які набуто й застосовано в рамках проектів ПРОУ й Тасіс, застосовуються в рамках цієї Угоди про грант.

2. Завдання, які виконуватимуться

Завдання 1. Ефективне ліцензування, експертиза (технічна оцінка)

Ефективне ліцензування під час реалізації проекту СВЯП–2 є головним завданням.

Для його успішного виконання ОТП надають технічну підтримку Держатомрегулюванню та іншим ОР під час усього ліцензійного процесу стосовно СВЯП–2.

Це охоплює всі необхідні роботи для забезпечення своєчасного вирішення невирішених питань безпеки, у тому числі (але не обмежуючися цим) такі роботи:

а) підготовку роз'яснень та методичного забезпечення застосування норм та правил безпеки стосовно СВЯП–2;

б) оцінку попередніх документів з питань безпеки, підготовку детальних коментарів, зокрема рекомендацій з перегляду документів, забезпечення співробітництва з учасниками ліцензійного процесу для визначення шляхів вирішення невирішених питань безпеки;

с) детальну оцінку офіційних документів, забезпечення співробітництва з учасниками ліцензійного процесу для вирішення невирішених питань безпеки, якщо такі залишаються, перегляд оновлених документів;

д) підтримку Держатомрегулювання та інших ОР у процесі державного контролю за реалізацією проекту СВЯП–2 (участь в інспекційних перевірках, випробуваннях тощо).

Завдання 2. Планування, управління й звітність

На підставі планів реалізації проекту СВЯП–2 необхідно підготувати план регулюючої та експертної діяльності (далі — план), а на основі регулярного співробітництва з ДСП Чорнобильської АЕС необхідно регулярно оновлювати план.

Необхідно взаємодіяти й співробітничати з учасниками ліцензійного процесу на регулярній основі.

Необхідно регулярно готувати інформацію про поступ у ліцензійному процесі й у разі необхідності — звіти, аналітичні записи про окремі питання безпеки тощо, а також поширювати їх серед учасників.

Роботи ОТП повинні підтримуватися відповідними процедурами планування, управління, звітності й забезпечення якості.

Додаток 3

Порядок закупівлі товарів та послуг

1. Процедури тендеру для товарів, робіт і послуг

а) Відповідно до розділу 3.04 цієї Угоди товари, роботи й послуги (виключаючи послуги консультантів, які зазначено в пункті 2 цього додатка) закуповуються шляхом проведення відкритого тендеру.

б) Для цілей цього пункту процедуру відкритого тендеру визначено в розділі 3 Правил закупівлі товарів та послуг ЄБРР.

2. Послуги консультантів

Консультанти, яких найматиме Одержувач для допомоги у виконанні Проекту, обираються відповідно до процедур, визначених у розділі 5 Правил закупівлі товарів та послуг ЄБРР, та згідно з розділом 3.04 цієї Угоди.

3. Перегляд Розпорядником

а) Усі контракти підлягають процедурам перегляду, визначеним у додатку 1 до Правил закупівлі товарів та послуг ЄБРР.

б) Попередньому перегляду підлягають такі контракти:

i) усі контракти на товари, роботи й послуги (виключаючи послуги консультантів, які зазначено у викладеному нижче пункті «ii»), а також

ii) контракти на послуги консультантів, які оцінено в суму, що дорівнює 50 000 євро чи більше.

с) На додаток до документів, які необхідно надіслати Розпоряднику для перегляду та перевірки відповідності підпункту «b» пункту 3 додатка 1 до Правил закупівлі товарів та послуг ЄБРР, Одержувач надає на розгляд Розпоряднику разом із зазначеними вище документами підтвердження, яке є достатнім для Розпорядника, того, що відповідні регулюючі погодження й процедури стосовно контрактів надано чи виконано.

ЗАКОН УКРАЇНИ

**ПРО РАТИФІКАЦІЮ РАМКОВОЇ УГОДИ
МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ БАНКОМ
РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ
СТОСОВНО ДІЯЛЬНОСТІ ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО
ФОНДУ «УКРИТТЯ» В УКРАЇНІ**

№ 80/98–ВР від 4 лютого 1998 року

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 24, ст. 142)

Верховна Рада України **постановляє:**

Рамкову угоду між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Чорнобильського фонду «Укриття» в Україні, підписану 20 листопада 1997 року, ратифікувати.

**РАМКОВА УГОДА
між Україною та Європейським банком
реконструкції та розвитку
стосовно діяльності Чорнобильського Фонду
«Укриття» в Україні**

(Угоду ратифіковано Законом № 80/98–ВР від 04.02.98)

Дата підписання: 20.11.1997

Дата ратифікації: 04.02.1998

Дата набуття чинності: 03.03.1998

Преамбула

Беручи до уваги, що відповідно до Правил Чорнобильського Фонду об'єкта «Укриття» («Фонд») Європейський банк реконструкції та розвитку («Банк») погодився розпоряджатися грантовими коштами, які будуть надаватись Вкладниками і донорами Фонду для фінансування через гранти, підготовку і здійснення проектів, які стосуються надання технічної допомоги, та придбання, встановлення і введення в експлуатацію обладнання з метою надання допомоги Україні для

перетворення існуючого Чорнобильського саркофагу в безпечну та стабільну систему відносно навколишнього середовища, використовуючи заходи, викладені в Плані здійснення заходів на об'єкті «Укриття» (далі «ПЗУ»), про який досягнуто домовленості між країнами Великої Сімки і Україною;

Беручи до уваги, що Україна і Банк мають намір створити схему для управління Фондом, функціонування та надання грантів для впровадження ПЗУ в Україні;

Беручи до уваги, що Україна визнає, що надання грантів з Фонду буде доповнюватись українськими ресурсами (в тому числі у вигляді майнових внесків) на всіх етапах впровадження ПЗУ в Україні та визнає оцінку цих коштів в розмірі 50 млн дол. США, а також буде надавати їх для повного огляду Асамблеєю Вкладників Фонду шляхом їх об'єднання в окремих Угодах про надання Грантів;

Беручи до уваги те, що Україна визнає, що Банк діє виключно як розпорядник коштів для та від імені Вкладників Фонду і що ця діяльність не пов'язана з його функціонуванням як фінансової організації, яка підтримує інвестиційні проекти у відповідності до дійсних банківських принципів;

Беручи до уваги, що сторони визнають важливість вжиття Урядом України та країнами Великої Сімки всіх необхідних заходів для впровадження Всеохоплюючої програми дій, спрямованої на підтримку рішення України про закриття Чорнобильської атомної електростанції до 2000 року у відповідності до Меморандуму про взаєморозуміння від 20 грудня 1995 року, підписаного відповідними Урядами країн Великої Сімки та Комісією Європейських Співтовариств та Урядом України;

Україна і Європейський банк реконструкції та розвитку, який діє як розпорядник коштів грантів, наданих Фондом, цим домовились про наступне:

Розділ 1. Гранти та ресурси України

(а) Банк має намір надати безвідплатне фінансування із джерел Фонду («Гранти») на фінансування впровадження компонентів ПЗУ (далі «Проекти») шляхом надання технічної допомоги, а також придбання, встановлення і введення в експлуатацію обладнання.

(б) Надання Грантів залежатиме від доступності коштів, які вкладені в Фонд, та від їх затвердження компетентними органами Фонду;

(с) Гранти будуть надані Чорнобильській атомній електростанції (далі «Реципієнт»). Окрім того, Грант може бути наданий Банком

безпосередньо для Адміністрації ядерного регулювання (далі «АЯР») в тій мірі, в якій вона бере участь в роботі по впровадженню ПЗУ.

(d) Надання Грантів з ресурсів Фонду буде доповнено ресурсами України. Такі ресурси надаватимуться у вигляді майнових внесків або ж іншим чином на всіх етапах впровадження ПЗУ. Україна оцінює ці ресурси в 50 млн. дол. США. Українські ресурси будуть визначатися у відповідності до окремих компонентів ПЗУ та будуть викладені в Угодах про надання Грантів, які набуватимуть чинності відповідно до розділу 2 і будуть направлятись на розгляд та схвалення Асамблеєю Вкладників Фонду.

Розділ 2. Угоди про надання Грантів

(a) Усі Гранти, що надаються відповідно до Розділу 1, повинні бути обмежені правилами Угод про надання Грантів між Банком, який виступає від імені Фонду, та Реципієнтом або АЯР і використані відповідно до термінів та умов, які викладені чи на які є посилання у відповідних Угодах про надання Грантів.

(b) Угоди про надання Грантів повинні:

(i) бути підписані безпосередньо між Банком та Реципієнтом або АЯР

(ii) мати спеціальне посилання на дану Рамкову Угоду, і

(iii) відповідати стандартним Термінам та Умовам Грантів ПЗУ.

(c) В разі невідповідності між даною Рамковою Угодою і будь-якою іншою Угодою про надання Гранту положення цієї Рамкової Угоди матимуть переважну силу до тих пір, поки не буде усунуто таку невідповідність.

Розділ 3. Виконання проектів

(a) Регулювання, координація і управління виконанням проектів здійснюватимуться Групою управління проектом («ГУП»), яка буде утворена Реципієнтом. ГУП може створювати підрозділи для виконання інжинірингу, постачання та інших послуг. ГУП складатиметься з консультантів, які залучаються у відповідності до існуючих процедур Банку та Фонду, а також кваліфікованих спеціалістів Реципієнта. Відповідна Угода про надання Гранту має містити певні положення стосовно відповідальності, створення та діяльності ГУП.

(b) Товари, роботи і послуги, включаючи послуги консультантів, призначених для реалізації Проекту, та які мають бути профінансовані з коштів певного Гранту будуть виділятись згідно з Правилами Фонду та специфічними положеннями відповідних Угод про надання Грантів.

(с) Належним чином уповноважені представники Банку матимуть повноваження час від часу проводити перевірку звітів і рахунків, що стосуються будь-якого проекту, а також робити копії та перевіряти чи досліджувати такі звіти і рахунки, та використання будь-яких товарів і послуг, які надаються відповідно до даної Рамкової Угоди і відповідної Угоди про надання Гранту.

Розділ 4. Заходи, спрямовані на підтримку виконання проекту

(а) Україна гарантуватиме повне і своєчасне виконання Реципієнтом та АЯР їх відповідних обов'язків, які викладені в Угодах про надання Грантів.

(б) Без обмежень обов'язків, викладених в параграфі (а) цього Розділу, Україна буде:

(і) вживати чи забезпечувати виконання усіх дій, включаючи своєчасне надання коштів, приміщень, послуг та інших засобів, необхідних чи доцільних для реалізації Проектів, а також надавати можливість Реципієнту та АЯР виконувати їх відповідні зобов'язання у відповідності до положень Угод про надання Грантів;

(іі) не вживати і не сприяти прийняттю будь-яких дій, які перешкоджатимуть або заважатимуть виконанню таких робіт;

(ііі) гарантувати швидкий розгляд документів для отримання всіх ліцензій, дозволів, схвалень, а також швидке проходження митних процедур, необхідних для швидкого і ефективного виконання всіх проектів;

(іv) гарантувати, що Адміністрація ядерного регулювання діє на підставі встановлених положень та правил, а також достатньо кваліфікованих ресурсів, завдяки яким процес регулятивного схвалення, передбачений в ПЗУ, буде виконано;

(v) забезпечувати безвідкладну підготовку та своєчасне виконання програми дій по управлінню ядерними відходами, які генеруються в рамках ПЗУ відповідно до законодавства України; та

(vi) гарантувати, що в разі об'єднання, реорганізації, ліквідації чи приватизації Реципієнта та/або АЯР, права і обов'язки Реципієнта та/або АЯР в рамках Угод про надання Грантів делегуються Уряду України або юридичній особі чи організації, яка має повноваження чи необхідні ресурси для здійснення таких прав і виконання таких зобов'язань.

(с) Україна вживатиме всіх необхідних заходів для впровадження Всеохоплюючої програми, спрямованої на підтримку рішення України про закриття Чорнобильської атомної електростанції до 2000 року

у відповідності до Меморандуму про взаєморозуміння від 20 грудня 1995 року, підписаного відповідними Урядами країн Великої Сімки і Комісією Європейських співтовариств та Урядом України.

Розділ 5. Спільний Комітет

(а) Україна та Банк формують Спільний Комітет з метою обміну інформацією та обговорення виконання цієї Рамкової Угоди, а саме:

(i) прогресу, досягнутого завдяки впровадженню ПЗУ;

(ii) перепон і проблем, що виникають в процесі виконання компонентів проекту;

(iii) своєчасності та адекватності внесків української сторони, які надаються для впровадження ПЗУ або його підкомпонентів; та

(iv) інших питань, що співвідносяться з впровадженням ПЗУ.

(б) Спільний Комітет складатиметься з уповноважених посадових осіб Уряду України, Реципієнта, АЯР, інших установ, що беруть участь у впровадженні ПЗУ, та Банку. Спільний Комітет може запрошувати для участі в його роботі представників урядових та інших установ, залучених до вирішення питань, пов'язаних з виконанням цієї Рамкової Угоди.

Розділ 6. Звільнення від оподаткування

Обладнання, матеріали, роботи та послуги, які фінансуються Банком з коштів Грантів, наданих Фондом, а також іноземні консультанти чи інші представники іноземних держав, які фінансуються із джерел Фонду і призначені для допомоги у виконанні і управлінні Проектами, звільнятимуться від сплати будь-яких податків, мит чи інших зборів або обов'язкових платежів, які встановлені Україною чи на її території у відповідності до її чинного законодавства.

Розділ 7. Звільнення від відповідальності за ядерну шкоду

Розділ 7.1. Звільнення від відповідальності на користь Банку

(а) За виключенням позовів, порушених проти окремих осіб за пошкодження чи шкоду, що виникла внаслідок здійснення ними зумисних дій, Україна безповоротно гарантує, що Банк, його співробітники, агенти і субконтрактори, як протягом терміну дії цієї Рамкової Угоди, так і після його закінчення, повністю та фактично звільняються від відповідальності за будь-які і всілякі дії, позови, збитки, зобов'язання, витрати чи шкоди, як на території України, так і за її межами в зв'язку з впровадженням ПЗУ або будь-якої іншої Угоди про надання Гранту лише тоді, якщо такі дії, позови, збитки, зобов'язання, витрати чи шкоди виникли внаслідок ядерної аварії на Чорнобильській атомній електростанції, включаючи об'єкт

«Укриття» (у подальшому 4-й енергоблок Чорнобильської атомної електростанції разом з будь-якими іншими будівлями, об'єктами або установками, пов'язаними з ним, або допоміжними до нього та розташованими на майданчику Чорнобильської атомної електростанції).

(б) Україна даним документом висловлює згоду на підпорядкування юрисдикції будь-якого суду як на території України, так і за її межами, в якому будь-який такий позов чи вимога пред'явлені Банку, та відмовляється від будь-якого захисту чи претензій стосовно відсутності повноважень суду, або ж будь-якого іншого захисту чи вимог на підставі суверенного імунітету в будь-яких незаконних діях чи порушеннях, що розглядаються будь-яким судом як на території України, так і за її межами проти Банку відповідно до положень параграфу (а) Розділу 7.1.

(с) Положення параграфів (а) та (б) Розділу 7.1 щодо звільнення від відповідальності застосовуватимуться до тих пір, поки Банком не буде визнано, що Україна повністю виконала положення Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21 травня 1963 року із змінами на дату цієї Рамкової Угоди, («Віденська Конвенція»), включаючи діяльність, пов'язану з впровадженням ПЗУ та з об'єктом «Укриття».

Розділ 7.2. Звільнення від відповідальності на користь постачальників

Україна за запитом забезпечуватиме контракторів, консультантів та постачальників обладнання чи послуг, що фінансуються з коштів Гранту, звільненням від відповідальності головним чином у формі Угоди, викладеної в Доповненні 1, до тих пір, поки Україна повністю не імплементує положення Віденської Конвенції, включаючи діяльність, пов'язану з впровадженням ПЗУ та з об'єктом «Укриття».

Розділ 8. Агентство і відмова

а) Банк не є ні посередником, ні довіреною особою, а також не повинен мати будь-яких фідучіарних відносин з Урядом України чи будь-якою іншою особою або організацією.

(б) Банк не визнає ніякої відповідальності будь-якого характеру щодо позовів, пов'язаних з діяльністю, яка розпочата відповідно перед укладенням або в зв'язку з цією Рамковою Угодою.

(с) Україна визнає та погоджується, що:

(і) Банк діє виключно як розпорядник коштів для та від імені Вкладників Фонду, та що така діяльність не залежить від його ролі як фінансової установи, що підтримує інвестиційні проекти;

(ii) будь-яке рішення щодо безпеки проекту, будівництва та експлуатації об'єкта «Укриття» та виконання ПЗУ приймається виключно компетентними органами України та організацією, призначеною оператором об'єкта «Укриття»;

(iii) організація, що призначена оператором об'єкта «Укриття», нестиме виключну відповідальність у відповідності до положень Віденської Конвенції та застосовуваного законодавства про будь-яку ядерну шкоду, заподіяну об'єктом «Укриття», або в зв'язку з впровадженням та фінансуванням ПЗУ, та що Банк не несе відповідальності за позови, пов'язані з діяльністю, що здійснювалась відповідно до підписання чи згідно з даною Рамковою Угодою.

Розділ 9. Повідомлення

Будь-які повідомлення чи запити, які необхідні чи дозволені для надання або здійснення в рамках цієї Рамкової Угоди, виконуються письмово. Таке повідомлення чи запит вважається відповідно наданим чи зробленим за умови, коли воно доставлене кур'єром, поштою, по телеграфу, телексом чи факсимільним зв'язком стороні цієї Рамкової Угоди, якій воно повинно бути передано чи зроблено за вказаною нижче адресою чи будь-якою іншою адресою, яку ця сторона повинна надати письмово стороні, що надала повідомлення чи зробила запит.

За Україну:

Національне агентство України з реконструкції та розвитку

До відома: Роман Шпек, Міністр

Телефон: 0038044 224 19 33

Факс: 0038044 224 25 67

Телекс:

За Банк;

Європейський банк реконструкції та розвитку

Телефон: 44 171 338 6000

Адреса: Секція операційного керівництва

Факс: 44 171 338 6100

One Exchange Square

Телекс: 8812161

Лондон EC2A 2EN

Розділ 10. Зміни та правки

Будь-яка зміна умов цієї Рамкової Угоди чи будь-який додатковий протокол до неї можуть бути виконані за умов спільної згоди сторін

цієї Рамкової Угоди, записаної в документі, виконаному від імені кожної із сторін особою, належним чином уповноваженою виконати таку зміну чи додатковий протокол.

Розділ 11. Дата набуття чинності

Ця Рамкова Угода набуває чинності з дати, коли Банк направить Уряду України повідомлення про:

(а) те, що він приймає документовані докази, надані йому, які підтверджують, що ця Рамкова Угода належним чином санкціонована, виконана та ратифікована від імені України і юридично оформлена як міжнародна чинна угода України відповідно до її умов;

(б) належне схвалення та легалізацію цієї Рамкової Угоди Асамблеєю Вкладників Фонду.

Розділ 12. Припинення дії

Дія цієї Рамкової Угоди може бути зупинена в будь-який час через дев'яносто (90) днів після отримання повідомлення будь-якої із сторін. Дія цієї Рамкової Угоди повинна бути зупинена без спричинення шкоди контрактним зобов'язанням Постачальників, викладеним в Угодах про надання Грантів, які набули чинності до такого призупинення дії.

Розділ 13. Вирішення спорів

Сторони цим намагатимуться мирним шляхом вирішувати усі спори чи протиріччя, які виникли між ними, що випливають з цієї Рамкової Угоди або в зв'язку з нею. В разі, коли спір або протиріччя неможливо вирішити мирним шляхом, вони повинні бути передані на розгляд арбітражного суду (надалі «Арбітражний суд»), відповідно до викладених нижче процедур:

(а) арбітражні процедури повинні розпочинатись повідомленням, яке направлене стороною-позивачем стороні-респонденту;

(б) Арбітражний суд складається з трьох суддів, які призначені наступним чином: перший — з боку сторони-позивача, другий — з боку сторони-респондента, третій — «третейський суддя» — за погодженням двох суддів. Якщо протягом тридцяти (30) днів після повідомлення про початок арбітражних процедур, сторона-респондент не призначила суддю, такий суддя буде призначений Президентом Міжнародного Суду на прохання сторони-позивача, яка ініціювала цей судовий процес. Якщо обидва судді не досягнуть згоди щодо призначення третейського судді протягом шестидесяти (60) днів після дати призначення другого судді, третейський суддя призначається Президентом Міжнародного Суду.

(с) Арбітражний суд скликатиметься в час та в місці, призначеному третейським суддею. Після цього Арбітражний суд визначає час та місце засідання. Арбітражний суд визначає всі процедурні питання та питання, що належать до кола його компетенції.

(d) Всі рішення Арбітражного суду приймаються більшістю голосів. Рішення Арбітражного суду, яке може бути прийняте навіть в разі відсутності однієї з сторін, є кінцевим та обов'язковим для обох сторін арбітражного процесу.

(е) Послуги по повідомленню або в зв'язку з судовою справою відповідно до цього Розділу, чи в зв'язку з будь-якими діями, спрямованими на виконання рішення, яке було прийняте згідно з даним Розділом, надаються шляхом, викладеним у відповідних положеннях цієї Рамкової Угоди, які належать до повідомлення, що необхідні та вирішуються для подання, чи дозволені для подання чи здійснення;

(f) Арбітражний суд вирішує, чи будуть сплачуватись судові витрати однією стороною чи обома сторонами, які беруть участь в спорі.

Ця Рамкова Угода укладена 20 листопада 1997 р. в двох примірниках англійською і українською мовами, при цьому обидва тексти є автентичними.

В разі виникнення будь-якого спору при тлумаченні положень цієї Рамкової угоди, текст англійською мовою матиме переважну силу.

Україна

Європейський банк

реконструкції та розвитку

(підпис)

(підпис)

Посада

Посада

Прізвище

Прізвище

Додаток

*Форма угоди про звільнення
від відповідальності*

УГОДА **про звільнення від відповідальності** **між Урядом України та Постачальником**

Стаття 1. Ця Угода про звільнення від відповідальності укладається між сторонами відповідно до Розділу 7.2 Рамкової Угоди від 20 листопада 1997 р. між Європейським банком реконструкції та розвитку та Україною («Рамкова Угода»).

В разі відсутності інших визначень в цій Угоді терміни, написані з великої літери, мають значення, передбачені Рамковою Угодою.

Стаття 2. За виключенням позовів, порушених проти окремих осіб за пошкодження чи шкоду, що виникли в результаті здійснення ними зумисних дій, Уряд України (далі «Уряд»), надаватиме адекватний захист, звільнення від відповідальності і не порушення позовів по відношенню до (Постачальника) чи будь-кого із його підрядників, субпідрядників, консультантів, постачальників і субпостачальників обладнання чи послуг будь-якого рівня і їх робітників, що фінансуються в рамках Угоди про надання Гранту, яка вступила в силу у відповідності до положень Рамкової Угоди (надалі «Реципієнт»), в зв'язку з позовами, порушеними третьою стороною в будь-якому суді чи судовому форумі, чи поза судовим порядком за результатами діяльності, пов'язаної з наданням товарів і послуг, що фінансуються в рамках будь-якої такої Угоди про надання Гранту, з приводу спричинення як на території України так і за її межами пошкоджень, збитків чи шкоди внаслідок виникнення ядерної аварії на Чорнобильській атомній електростанції, включаючи об'єкт «Укриття» (цим визначений як 4-й енергоблок Чорнобильської атомної електростанції разом з будь-якими іншими будівлями, об'єктами або установками, пов'язаними з нею, або які є допоміжними до неї та розташовані на майданчику Чорнобильської атомної електростанції).

Стаття 3. Зобов'язання, які в рамках цієї Угоди бере на себе Уряд по відношенню до будь-яких Ядерних Установок на Чорнобильській атомній електростанції (включаючи об'єкт «Укриття»), які належать до його власності на вказану тут дату, залишаються в силі незалежно від будь-якого наступного акту передачі прав власності на ці Ядерні Установки і у відповідності до Статті 4 цієї Угоди залишаються в силі, не дивлячись на призупинення чи закінчення терміну дії цієї Угоди.

Будь-які сплати, пов'язані з передбаченими Статтею 2 цієї Угоди звільненнями від відповідальності, виконуються безвідкладно і в конвертованій валюті.

Стаття 4. Ця Угода залишається безповоротно дійсним зобов'язанням Уряду і припиняє дію тільки в разі прийняття законодавства, яке відповідає та виконує положення Віденської Конвенції, включаючи діяльність, пов'язану з впровадженням ПЗУ та об'єктом «Укриття» (надалі 4-й енергоблок Чорнобильської атомної електростанції

разом з будь-якими іншими будівлями, об'єктами чи установками, пов'язаними з ним, чи які є допоміжними до неї та розташовані на майданчику Чорнобильської атомної електростанції), однак, за тієї умови, якщо положення цієї Угоди продовжуватимуть поширюватися на будь-який позов, пов'язаний з Ядерною Аварією, яка мала місце до вступу в силу вказаних в цій статті законодавчих актів.

Стаття 5. (а) Уряд зобов'язується передавати будь-які спори, розбіжності чи позови, що витікають або пов'язані з цією Угодою, включаючи наявність і законність Угоди, в арбітраж на кінцеве вирішення у відповідності до арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ. З метою виконання арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ призначеною інстанцією є Торгова палата Стокгольму. Місцем арбітражу є Стокгольм, Швеція. У тих випадках, коли арбітражним регламентом ЮНСІТРАЛ не передбачається конкретна обставина, Арбітражний суд самостійно визначає, які дії повинен він вчинити.

(б) За виключенням положення про передачу до арбітражу, як це передбачено параграфом (а), викладеним вище, ні одне з положень цієї Угоди не тлумачиться як таке, що визнає юрисдикцію будь-якого суду чи судового форуму стосовно позовів третьої сторони, на які поширюється ця Угода про звільнення від відповідальності, і не тлумачиться також як відмова України від суверенного імунітету щодо позовів третьої сторони, які можуть бути порушені проти неї.

Стаття 6. Визначення

В контексті реалізації цієї Угоди «Віденська Конвенція» означає «Віденську конвенцію про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21 травня 1963 року, а терміни «Ядерна Аварія» і «Ядерна Установа» мають значення, передбачені для них Віденською Конвенцією.

Від імені
Уряду України
Підпис
Прізвище

Від імені
Постачальника
Підпис
Прізвище

ПРАВИЛА
про Чорнобильський фонд «Укриття»
Європейського банку з реконструкції та розвитку
від 6 листопада 1997 р.

Преамбула

Європейський банк з реконструкції та розвитку (далі — «Банк») було створено Угодою від 29 травня 1990 р. (далі — «Угода»), що засновувала Європейський банк з реконструкції та розвитку з метою надання допомоги членам Банку, якими є країни, що отримують кредит (далі — «Країни, які отримують кредит») в період переходу до економіки, орієнтованої на відкритий ринок, а також для сприяння повній інтеграції цих країн в міжнародну економіку відповідно до цілей Угоди, особливо її Статті 2.1 (vi).

Під час своєї зустрічі в Денвері в 1997 р. голови країн та урядів «Великої Сімки» згідно з заявою «Великої Сімки» прийняли рішення щодо свого внеску в допомогу Україні в рамках «Меморандуму про взаєморозуміння між країнами «Великої Сімки» та Комісією Європейського Співтовариства та Урядом України про закриття Чорнобильської атомної електростанції». «Велика Сімка», Європейський Союз та Україна підписали документ про встановлення додаткового багатостороннього механізму для надання допомоги Україні в трансформації існуючого «саркофагу» Чорнобиля в безпечну та екологічно стабільну систему по впровадженню заходів, зазначених в «Проекті реалізації плану дій для об'єкта «Укриття» від 31 травня 1997 р. (далі «ПРУ»). «Велика Сімка» звернулася до урядів зацікавлених країн та інших донорів із закликом приєднатися до ініціативи по забезпеченню повної імплементації ПРУ.

Відповідно до Статті 20.1 (viii) Угоди Банк уповноважений укладати угоди про співробітництво з державними та приватними організаціями, згідно з якими Банк здійснює керівництво фондами, що надаються такими організаціями для цілей, що є сумісними з цілями та функціями Банку. В контексті «Меморандуму про взаєморозуміння між країнами «Великої Сімки» та Комісією Європейського Співтовариства та Урядом України про закриття Чорнобильської атомної електростанції», а також відповідно до цілей та функцій Банку, що викладені в Статтях 1 та 2 Угоди, деякі члени Банку звернулися до Банку з проханням про встановлення фонду (далі — «Чорнобильський фонд «Укриття» або «Фонд») для імплементації Плану реалізації проекту

по об'єкту «Укриття», що керується Правилами, викладеними нижче (далі — «Правила»).

Таким чином Радою директорів Банку було засновано такий Фонд згідно з Правилами.

Стаття I — Фонд

Розділ 1.01. Заснування Фонду.

Фонд засновується з дати затвердження цих Правил Радою директорів Банку. З цієї ж дати вводяться в дію Правила.

Розділ 1.02. Призначення Фонду

Призначення цього Фонду — приймати та використовувати кошти, що надаються Вкладниками та Донорами, для наступних цілей:

а) фінансування через окремі гранти виконання робіт та надання послуг, необхідних для виконання ПРУ, що включає надання технічної допомоги, інформування громадськості, консультації, будівельні роботи, а також придбання, монтаж та введення в експлуатацію обладнання; і

б) сплати витрат та видатків, що виникають внаслідок або у зв'язку з виконанням цієї діяльності.

Розділ 1.03. Початок операцій

Фонд розпочинає свої операції і перша сесія Асамблеї Вкладників скликається тоді, коли щонайменше вісім (8) Вкладників (див. Розділ 2.02) укладуть із Банком Угоди про внески (див. Розділ 2.02).

Розділ 1.04. Застосування Правил

Фонд та його кошти будуть керуватись Правилами, і такі кошти будуть отримуватись, управлятись, використовуватись і розподілятись згідно з Правилами, з урахуванням виправлень, які час від часу до них вносяться, відповідно до Розділу 6.01.

Розділ 1.05. Керування Фондом

Фонд та його кошти керуються Банком, що діє від імені Вкладників згідно з Правилами Фонду.

Стаття II — Ресурси Фонду

Розділ 2.01. Ресурси

Ресурси Фонду складаються з:

а) коштів, що отримані Банком для внесення до Фонду відповідно до Розділів 2.02, 2.03 і 2.06; та

б) надходжень, отриманих від інвестування ресурсів Фонду відповідно до Розділу 4.01.

Розділ 2.02. Внески

а) Будь-який член Банку та будь-яка зацікавлена країна може внести кошти («Внески») до Фонду. Такі кошти вносяться відповідно до Угоди про внески, яка визначено формою Додатка 1, укладеною між таким членом Банку або країною («Вкладник») та Банком, і вказує суму, що вноситься до Фонду, валюту, рік або роки здійснення внеску, а також спосіб, у який буде здійснюватися сплата до Банку, а також інші питання, що можуть вимагатися або дозволятися цими Правилами.

б) Мінімальна первісна сума Угоди про внески складає щонайменше 2,5 мільйона ЕКЮ.

с) Укладання Угоди про внески зобов'язує Вкладника прийняти застосування Правил щодо ресурсів, що вносяться до Фонду, відповідно до Угоди про внески.

д) Декілька країн можуть укласти спільну Угоду про внески з Банком. В такому разі відповідні зобов'язання щодо сплати внесків можуть бути різними, якщо тільки відповідна Угода про внески не зазначає інше.

е) Внески не можуть призначатися для конкретних частин ПЗУ.

Розділ 2.03. Сплата внесків

а) Кожен внесок оцінюється в ЕКЮ або в іншій вільно конвертованій валюті і надається Банку готівкою або у вигляді векселя або інших зобов'язань, наданих Вкладником. Такі векселі або зобов'язання повинні бути без права передачі, безвідсотковими і підлягати сплаті Банку за вимогою за номінальною вартістю. Вимоги щодо сплати висуваються по мірі необхідності для задовільнення витрат на наступні шість місяців або альтернативний період, визначений Асамблеєю Вкладників у спосіб, зазначений, Розділом 3.02 (далі — «Асамблея»).

б) Угода про внески може передбачати виконання платіжних зобов'язань Вкладника у валюті (як зазначено Розділом 2.03 (а)), відмінній від ЕКЮ, за середнім курсом такої валюти у співвідношенні до ЕКЮ, визначеному Банком на період від 1 травня 1997 р. до 30 жовтня 1997 р. включно, або інший період, який може бути визначений Асамблеєю.

с) Всі платежі, що виконані не в ЕКЮ, конвертуються після отримання в ЕКЮ.

Розділ 2.04. Підвищення внесків

Вкладник в будь-який час може запропонувати підвищити суму свого внеску. Таке підвищення здійснюється шляхом корегування відповідної Угоди про внески або укладення іншої Угоди

про внески. Умови цих Правил стосовно Внесків застосовуються в однаковій мірі до підвищених сум, що були внесені у такий спосіб.

Розділ 2.05. Розподіл ресурсів

а) Ресурси Фонду відокремлюються від звичайних капітальних ресурсів Банку та від Спеціальних Фондових ресурсів Банку в такому обсязі, в якому такі умови визначено в цій Угоді (або на які робиться посилання).

б) Ні за яких обставин із звичайних капітальних ресурсів Банку або Спеціальних Фондових ресурсів Банку не повинні сплачуватися або використовуватися для покриття витрат, пов'язаних із збитками або відповідальністю, що виникають у зв'язку з операціями, для виконання яких первісно використовувалися або призначалися кошти Фонду.

Розділ 2.06. Пожертвування

Для включення до Фонду Банк може приймати грошові внески в ЕКЮ або іншій вільно конвертованій валюті («Пожертвування») від зацікавлених державних або приватних осіб або організацій («Донори») для цілей Фонду, а також інформувати Асамблею про прийняття такого пожертвування. Пожертвування, що були внесені у валюті, відмінній від ЕКЮ, реєструються в ЕКЮ за відповідним курсом обміну після отримання. Банк надсилає Донорам копію щорічного звіту Фонду і, за проханням Донорів, може зазначити їх у звіті.

Стаття III — Керування

Розділ 3.01. Принципи

Діяльність Фонду відбувається під керівництвом Банку від імені і під наглядом Асамблеї відповідно до Правил.

Розділ 3.02. Асамблея Вкладників

а) Асамблея:

1. уповноважує видачу грантів, що фінансуються з ресурсів Фонду, визначає принципові напрямки діяльності, що фінансуються або підлягають фінансуванню за рахунок ресурсів Фонду, і здійснює загальний нагляд за їх здійсненням Банком;

2. відстежує сплату обіцяних Внесків до Фонду та надання Українських ресурсів, що доповнюють надання грантів для ПРУ у зв'язку із виконанням проекту та витратами;

3. розглядає ефективність діяльності, що фінансується за рахунок ресурсів Фонду;

4. затверджує щорічний бюджет та фінансові звіти Фонду;
5. затверджує керівні матеріали у зв'язку з вимогами Банку щодо сплати за векселями згідно з Розділом 2.03 (а), а також керівних матеріалів щодо розпорядження обіговими коштами Фонду;
6. відстежує витрачання грантів Банком;
7. визначає наявність особливих обставин, завдяки яким виникає доцільність одержання уповноваження на використання джерел, відмінних від тих, на які робиться посилання в Розділі 4.05;
8. скеровує Банк матеріали щодо виконання ним своїх функцій згідно з Розділом 3.03; і
9. щорічно розглядає дії щодо закупівлі по відношенню до контрактів, що фінансуються за рахунок, включаючи розподіл таких закупівель.

б) Кожен Вкладник має право бути представленим в Асамблеї та брати участь в її засіданнях за умови, що такий Вкладник на дату засідання виконав свої зобов'язання відповідно до Угоди про внески. Уряд України має такі ж самі права представництва та участі за умови, що особливі Українські ресурси, що доповнюють надання грантів, було узгоджено і Україна виконує свої зобов'язання.

с) Асамблея проводить чергові щорічні засідання, на яких подаються для затвердження фінансові звіти за попередній фінансовий рік Фонду. Асамблея може також проводити засідання як вважатиме за необхідне або доцільне. Позачергові засідання можуть скликатися Головою в будь-який час, або повинні скликатися Головою, якщо таке рішення буде прийняте Асамблеєю, або на прохання Банку або Вкладниками, які сукупно володіють щонайменше третину суми, що внесена всіма Вкладниками Фонду на дату такої вимоги.

д) На кожному черговому засіданні Асамблеї її члени обирають Голову зі свого складу, який виконуватиме свої обов'язки до наступного засідання.

е) Кожен Вкладник має право бути представленим в Асамблеї представником, який виконує доручення такого Вкладника, без будь-якого винагородження від Фонду. Будь-яка фізична особа може одночасно бути представником більш, ніж одного Вкладника на Асамблеї, якщо такі Вкладники згодні з цим і заздалегідь попередили про це Банк та Асамблею.

ф) Вкладники, чії внески складають не менш, ніж половину сукупної суми всіх Внесків, складають кворум на засіданнях Асамблеї.

г) Голова (а в разі першого засідання Асамблеї — Банк) може запрошувати:

1. представників урядів та міжурядових організацій для участі в засіданнях Асамблеї як спостерігачів та висловлення своїх поглядів перед Асамблеєю; і

2. представників інших організацій, юридичних осіб та Донорів для участі в засіданнях Асамблеї як спостерігачів.

h) Не ущемляючи умов, викладених у розділі 5.01 (а), рішення на Асамблеї приймаються шляхом консенсусу між Вкладниками та Україною за винятком тих випадків, коли Україна не накладає вето на рішення стосовно грантів та їх використання за особливих обставин, на які робиться посилання в Розділі 3.02 (а) (7).

і) У випадку невиконання Вкладником своїх зобов'язань щодо Угоди про внески, що, на думку Голови, суттєво впливає або завдає шкоди операціям Фонду, Голова скликає позачергове засідання Асамблеї з метою вирішення питання щодо прийняття відповідних заходів.

j) Засідання Асамблеї проводяться в штаб-квартирі Банку або в будь-якому іншому місці за узгодженням Голови та Банку.

к) Асамблея може створити Оперативний Комітет та/або інші підпорядковані йому органи для виконання таких функцій, які можуть бути визначені Асамблеєю стосовно операцій та контролю Фонду. Повноваження, функції та членство Оперативного Комітету чи інших підпорядкованих йому комітетів визначаються Асамблеєю відповідно до цих Правил.

Розділ 3.03. Адміністративна та оперативна підтримка з боку Банку

а) Банк здійснює керівництво Фондом відповідно до цих Правил та забезпечує адміністративну та оперативну підтримку Асамблеї шляхом:

1. забезпечення наявним персоналом Банку та іншими експертами, що мають кваліфікацію та компетенцію, якої потребує виконання діяльності Фонду;

2. підготовки, видачі, витрачання грантів та керівництва ними, видачі вимог щодо сплати за векселями, необхідних для здійснення виплат та керівництва Фондом у інший спосіб, відповідно до Правил;

3. встановлення контактів із Вкладниками, Донорами, Урядом України, зацікавленими органами влади та експлуатуючими організаціями України та іншими державними установами та приватними особами з подальшим повідомленням про це Асамблеї;

4. підготовки щорічних фінансових звітів Фонду та доповіді за такими фінансовими звітами та діяльністю, що фінансується за рахунок ресурсів Фонду протягом періоду, що висвітлюють такі звіти, з метою розгляду та затвердження Асамблеєю;

5. підготовки засідань Асамблеї та виконання обов'язків секретаря під час таких засідань;

6. складанням програми діяльності Фонду;

7. надання допомоги Фонду та Асамблеї у визначенні та залученні перспективних Донорів;

8. виконання таких функцій, які можуть бути необхідними для здійснення ефективного керівництва Фондом, за винятком функцій, що входять до компетенції Асамблеї та не доручені Банку.

б) за всі витрати, що несе Банк, він одержує компенсації; йому також компенсуються всі гонорари та витрати консультантів, залучених Банком у зв'язку з керуванням Фондом.

с) Банк має право затверджувати такі оперативні процедури, що не вступають у протиріччя з Правилами, які він вважатиме відповідними та доцільними, для ефективного керування Фондом.

Стаття IV — Діяльність Фонду

Розділ 4.01. Інвестиції

Банк може інвестувати будь-які ресурси Фонду, які не використовуються в даний момент. За винятком інших випадків, передбачених Асамблеєю, інвестиції проводяться відповідно до керівних матеріалів щодо інвестицій, підготовлених Банком та затверджених Асамблеєю. Надходження, що отримані Фондом внаслідок таких інвестицій, додаються до ресурсів Фонду.

Розділ 4.02. Виплата компенсації Банку та сплата витрат

Компенсація, належна Банку, згідно з Розділом 3.03 (b) вноситься до рахунка Фонду щоквартально, одразу після закінчення календарного кварталу, до якого вона відноситься.

Розділ 4.03. Оцінка валют

За винятком випадків, передбачених Розділом 2.03, в будь-який час, коли для цілей підготовки або презентації фінансових звітів виникає необхідність визначення вартості будь-якої валюти в одиницях іншої валюти або валюти, прийнятої для Банку, оцінку повинен виконувати Банк, використовуючи ті ж самі принципи, що і при проведенні оцінки звичайних операцій.

Розділ 4.04. Рахунки та аудит

б) а) Банк веде звітність Фонду в ЕКЮ (Європейська валютна одиниця, ЕКЮ) згідно з тими ж принципами звітності, яким він слідує при веденні своїх власних книг та рахунків.

с) Фінансові звіти Фонду підлягають аудиту з боку внутрішніх та зовнішніх аудиторів Банку у спосіб, що є сумісним зі способом, що застосовується до звичайних капітальних ресурсів Банку.

д) Фінансовий рік Фонду співпадає з календарним роком. Перший звітний фінансовий рік закінчується 31 грудня 1997 р.

Розділ 4.05. Закупівля

Політика та Положення Банку щодо закупівлі застосовується до грантів, що видаються з ресурсів Фонду, за винятком того, що, в принципі, надання коштів обмежується товарами та послугами, що виробляються в країнах або постачаються з країн-вкладників або країн-операцій.

Стаття V — Припинення діяльності Фонду

Розділ 5.01. Припинення діяльності Фонду

а) Фонд діє протягом такого відрізка часу, який потрібен для завершення імплементації ПРУ, якщо тільки його діяльність не припиняється завчасно рішенням Асамблеї, що було прийнято за угодою Вкладників, чії Внески складають не менше двох третин сукупної суми Внесків до Фонду або згідно з підрозділом (с) нижче.

б) Банк може припинити виконання функцій, які покладаються на нього згідно з цими Правилами, після консультації з Асамблеєю та згідно з рішенням Ради директорів Банку. Банк може виконати вищезазначене у випадку накладення відповідної резолюції Асамблеєю.

с) Цей Фонд припиняє свою діяльність автоматично після припинення Банком своїх операцій згідно із Статтею 41 Угоди.

Розділ 5.02. Розпорядження ресурсами після припинення діяльності Фонду

Після припинення діяльності Фонду до його ресурсів застосовуються наступні положення:

а) Банк негайно припиняє всіляку діяльність стосовно таких ресурсів за винятком тієї, що пов'язана із звичайною реалізацією, консервацією та зберіганням таких ресурсів, а також із розрахунками за прямими або непередбаченими зобов'язаннями, до яких вони можуть бути причетні.

б) З урахуванням підрозділу (с) нижче, Банк розподіляє чисту суму активів Фонду (чисту суму активів Фонду, що зазначена у звітах, на дату припинення діяльності) між Вкладниками та Донорами пропорційно до тих сум, які кожен з них вніс до Фонду. Таке розподілення здійснюється в такий час, в таких валютах та видах активів, яке Асамблея вважатиме справедливим та неупередженим переважно в тій валюті, в якій виконувалися відповідні внески. Розподілення не обов'язково повинно бути однаковим щодо типу активів або валюти.

с) Ніяке розподілення не відбувається до тих пір, поки не будуть сплачені або забезпечена сплата всіх зобов'язань (включаючи належні Банку виплати), і до тих пір, поки Рада Директорів Банку не прийме рішення щодо виконання такого розподілення. Будь-яке розподілення Вкладнику або Донору відбувається після попереднього розрахунку за всіма несплаченими претензіями, які Банк пред'являє Вкладнику або Донору стосовно Внеску або Пожертвування.

д) До остаточного розподілення активів Фонду всі права та зобов'язання Банку, а також Вкладників та Донорів, згідно з цими Правилами та відповідною Угодою про внески, залишаються чинними.

Стаття VI — **Виправлення**

Розділ 6.01. Виправлення

Ці Правила можуть бути виправленими тільки за рішенням Асамблеї. Виправлення Правил набирають чинності тільки після їх затвердження Радою директорів Банку.

Додаток 1

Умови Угоди про Внесок

А. Форма листа Вкладника Президентів Банку
(*Фірмовий бланк Вкладника*)

Шановний пане,

Пишу для підтвердження одержання Вашого повідомлення стосовно заснування Європейським банком з реконструкції та розвитку («Банк») Чорнобильського фонду «Укриття» («Фонд») та вступу в силу Правил цього Фонду.

1. Із задоволенням підтверджую, що (назва країни) висловлює побажання про те, щоб зробити Внесок до Фонду відповідно

до Правил Фонду загальною сумою (___) ЕКЮ (або інша вільно конвертована валюта) на засадах внутрішніх законів та положень, а також згідно зі щорічними бюджетними асигнуваннями.

2. В мірі, що дозволяється законом, Внесок буде сплачено готівкою (у вигляді безвідсоткових векселів в ЕКЮ) в іншій вільно конвертованій валюті у вигляді одного або кількох часткових платежів протягом календарного року (років) (___) (___), або у вигляді часткових платежів, що дозволяють провести більш швидку інкасацію, за вимогами Банку у формі письмового повідомлення не раніше, ніж за 60 днів до дати, коли такий платіж підлягає виконанню.

3. Я підтверджую, що терміни, які використовуються в цьому листі, мають значення, що були їм присвоєні в Правилах.

З повагою,

В. Форма відповіді Президентів Банку
(Фірмовий бланк Європейського банку)

Шановний пане,

Дякую Вам за Ваш лист від _____ стосовно Вашого внеску до Чорнобильського фонду «Укриття» загальною сумою _____ (ЕКЮ).

Цим підтверджується, що Європейський банк буде радий прийняти цей Внесок для включення його до свого Фонду згідно з Правилами, що регулюють керування Фондом.

З повагою,

(Президент)

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО СТАТУС І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

№ 796-ХІІ від 28 лютого 1991 року

(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 16, ст. 200)

(Вводиться в дію Постановою ВР № 797-ХІІ від 28.02.91, ВВР, 1991, № 16, ст. 201)

В редакції Закону № 2001-ХІІ від 19.12.91, ВВР, 1992, № 13, ст. 178;
зі змінами, внесеними Законом № 2532-ХІІ від 01.07.92, ВВР, 1992, № 37, ст. 543; Декретами № 12-92 від 26.12.92, ВВР, 1993, № 10, ст. 76; № 29-93 від 26.03.93, ВВР, 1993, № 20, ст. 217; № 43-93 від 30.04.93, ВВР, 1993, № 26, ст. 281; Законами № 3180-ХІІ від 05.05.93, ВВР, 1993, № 26, ст. 277; № 3285-ХІІ від 17.06.93, ВВР, 1993, № 29, ст. 305; № 3328-ХІІ від 29.06.93, ВВР, 1993, № 32, ст. 343; № 126/95-ВР від 06.04.95, ВВР, 1995, № 16, ст. 111; № 498/95-ВР від 22.12.95, ВВР, 1996, № 3, ст. 11; № 96/96-ВР від 22.03.96, ВВР, 1996, № 16, ст. 71; № 230/96-ВР від 06.06.96, ВВР, 1996, № 35, ст. 162; № 581/96-ВР від 11.12.96, ВВР, 1997, № 6, ст. 45; № 404/97-ВР від 27.06.97, ВВР, 1997, № 33, ст. 207; № 796/97-ВР від 30.12.97, ВВР, 1998, № 21, ст. 109; № 378-ХІV від 31.12.98, ВВР, 1999, № 8, ст. 59; № 563-ХІV від 25.03.99, ВВР, 1999, № 19, ст. 174; № 1458-ІІІ від 17.02.2000, ВВР, 2000, № 14-15-16, ст. 121; № 2120-ІІІ від 07.12.2000, ВВР, 2001, № 2-3, ст. 10; № 2399-ІІІ від 26.04.2001, ВВР, 2001, № 27, ст. 134; № 2400-ІІІ від 26.04.2001, ВВР, 2001, № 30, ст. 140; № 2638-ІІІ від 11.07.2001, ВВР, 2001, № 44, ст. 230; № 3054-ІІІ від 07.02.2002, ВВР, 2002, № 29, ст. 199; № 429-ІV від 16.01.2003, ВВР, 2003, № 10-11, ст. 87; № 1767-ІV від 15.06.2004, ВВР, 2004, № 36, ст. 445; № 2321-ІV від 12.01.2005, ВВР, 2005, № 9, ст. 1814; № 2454-ІV від 03.03.2005, ВВР, 2005, № 16, ст. 259; № 2603-ІV від 31.05.2005, ВВР, 2005, № 25, ст. 338; № 3108-ІV від 17.11.2005, ВВР, 2006, № 1, ст. 18; № 3235-ІV від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст. 96; № 3421-ІV від 09.02.2006, ВВР, 2006, № 22, ст. 199; № 231-V від 05.10.2006, ВВР, 2006, № 49, ст. 485; № 489-V від 19.12.2006, ВВР, 2007, № 7-8, ст. 66; № 107-VI від 28.12.2007 (зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-пр/2008 від 22.05.2008), ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст. 78; № 259-VI від 10.04.2008, ВВР, 2008, № 24, ст. 232; № 1276-VI від 16.04.2009,

ВВР, 2009, № 38, ст. 535; № 1760–VI від 15.12.2009, ВВР, 2010, № 8, ст. 62; № 2756–VI від 02.12.2010, ВВР, 2011, № 23, ст. 160; № 3668–VI від 08.07.2011, ВВР, 2012, № 12–13, ст. 82; № 5062–VI від 05.07.2012, ВВР, 2013, № 28, ст. 297; № 5459–VI від 16.10.2012, ВВР, 2013, № 48, ст. 682; № 76–VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст. 40; № 213–VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 22, ст. 145

(Офіційне тлумачення до Закону див. у Рішенні Конституційного Суду № 12–рп/2000 від 25.10.2000)

(Додатково див. Рішення Конституційного Суду № 6–рп/2007 від 09.07.2007; № 10–рп/2008 від 22.05.2008)

(Установити, що у 2011 році норми і положення статей 39, 50, 51, 52, 54 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України виходячи з наявного фінансового ресурсу бюджету Пенсійного фонду України на 2011 рік згідно із Законом № 2857–VI від 23.12.2010)

(У тексті Закону слова «Міністерство охорони здоров'я України» та «виконавчі органи рад» в усіх відмінках замінено відповідно словами «центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я» та «виконавчі органи сільських, селищних, міських рад» у відповідному відмінку згідно із Законом № 5459–VI від 16.10.2012)

Чорнобильська катастрофа торкнулася долі мільйонів людей. У багатьох регіонах, на величезних територіях виникли нові соціальні та економічні умови. Україну оголошено зоною екологічного лиха. Створення системи надійного захисту людей від наслідків Чорнобильської катастрофи потребує залучення значних фінансових, матеріальних та наукових ресурсів.

Цей Закон визначає основні положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на охорону їх життя і здоров'я та створює єдиний порядок визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій, умов проживання і трудової діяльності на них, соціального захисту потерпілого населення.

(Пreamбулу змінено Законом № 230/96–ВР від 06.06.96)

Розділ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. **Мета та основні завдання Закону**

Закон спрямований на захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та розв'язання пов'язаних з нею проблем медичного і соціального характеру, що виникли внаслідок радіоактивного забруднення території.

Державна політика в галузі соціального захисту потерпілих від Чорнобильської катастрофи та створення умов проживання і праці на забруднених територіях базується на принципах:

пріоритету життя та здоров'я людей, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи, повної відповідальності держави за створення безпечних і нешкідливих умов праці;

комплексного розв'язання завдань охорони здоров'я, соціальної політики і використання забруднених територій на основі державних цільових програм з цих питань та урахування інших напрямів економічної та соціальної політики, досягнень в галузі науки та охорони навколишнього середовища;

соціального захисту людей, повного відшкодування шкоди особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

використання економічних методів поліпшення життя шляхом проведення політики пільгового оподаткування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та їх об'єднань;

здійснення заходів щодо професійної переорієнтації та підвищення кваліфікації постраждалого населення;

забезпечення координації діяльності державних органів, установ, організацій та об'єднань громадян, що вирішують різні проблеми соціального захисту постраждалого населення, а також співробітництва і проведення консультацій між державними органами і постраждалими (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з соціального захисту на місцевому та державному рівнях;

міжнародного співробітництва в галузях охорони здоров'я, соціального захисту, охорони праці, використання світового досвіду організації роботи з цих питань.

(Стаття 1 в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96; із змінами, внесеними Законом № 3421–IV від 09.02.2006)

Стаття 2. *Виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014.*

Стаття 3. Умови проживання і трудової діяльності населення без обмежень за радіаційним фактором

Умовою проживання і трудової діяльності населення без обмежень за радіаційним фактором є одержання додаткової за рахунок забруднення території радіоактивними ізотопами дози, яка не перевищує рівня опромінення 1,0 мЗв (0,1 бер) за рік.

Вїзд у зони відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення для постійного проживання забороняється. Проживання населення у цих зонах дозволяється лише до завершення відселення. Порядок вїзду для постійного проживання в зону гарантованого добровільного відселення визначається рішенням Кабінету Міністрів України.

Направлення молодих спеціалістів після закінчення вищих навчальних закладів, професійних навчально-виховних закладів для роботи в зонах відчуження, безумовного (обов'язкового) і гарантованого добровільного відселення без їх згоди забороняється.

(Статті 3 із змінами, внесеними Законами № 230/96–ВР від 06.06.96, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 4. Підстави для відселення та право на самостійне переселення громадян з територій, які зазнали радіоактивного забруднення

Підставами для відселення громадян з територій, які зазнали радіоактивного забруднення, є положення Концепції проживання населення на територіях України з підвищеними рівнями радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи. Етапи відселення визначаються Концепцією.

Населення, яке проживає у зоні безумовного (обов'язкового) відселення, підлягає обов'язковому відселенню.

Кожен громадянин, який проживає у зоні гарантованого добровільного відселення, має право на підставі наданої йому об'єктивної інформації про радіаційну обстановку, дози опромінення і можливі їх наслідки для здоров'я самостійно приймати рішення про дальше проживання на цій території чи відселення.

Громадянам, які прийняли рішення про виїзд із зони гарантованого добровільного відселення, створюються умови для відселення.

Право на самостійне переселення (до створення умов для відселення) мають громадяни, які проживають у зонах безумовного

(обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення, а також сім'ї, які проживають у зоні посиленого радіоекологічного контролю, у складі яких є вагітні жінки або діти до 18 років, за умови, що вони за медичними показниками, які визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, проживати в цій зоні не можуть, або у разі перевищення індивідуальної ефективної еквівалентної дози опромінення людини понад 70 мЗв (7 бер) за життя.

Громадяни, які відселяються або самостійно переселяються, користуються компенсаціями, передбаченими цим Законом.

Відселення та самостійне переселення дозволяється лише у місцевості, які не віднесені до категорій зон радіоактивно забруднених територій (стаття 2), за винятком переселення до близьких родичів.

Порядок відселення та самостійного переселення визначається Кабінетом Міністрів України.

(Статті 4 із змінами, внесеними Законом № 2532–12 від 01.07.92)

Стаття 5. Умови реевакуації населення

Реевакуація населення провадиться виключно у добровільному порядку після зниження радіоактивного забруднення території до рівня, який передбачає безпечні умови проживання без обмежень відповідно до частини першої статті 3 цього Закону. Рішення про реевакуацію населення приймається Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 5 із змінами, внесеними Законом № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 6. Якість продуктів харчування та сільськогосподарської продукції

Продукти харчування та сільськогосподарська продукція, в яких вміст радіонуклідів не перевищує затверджених допустимих рівнів, вважаються придатними для реалізації та споживання.

Допустимі рівні вмісту радіонуклідів у продуктах харчування та сільськогосподарській продукції затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Продукція, вироблена в зонах радіоактивного забруднення, повинна мати сертифікат відповідності затвердженим допустимим рівням вмісту радіонуклідів, в якому зазначаються відомості про місце виробництва продукції, вміст радіонуклідів, відповідального

виробника цієї продукції і контролера, який перевірів її на вміст радіонуклідів.

*(Стаття 6 в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96;
із змінами, внесеними Законом № 5459–VI від 16.10.2012)*

Стаття 7. Заборона виробництва та реалізації радіоактивно забрудненої продукції і умови її використання та переробки

Виробництво та реалізація продукції, радіоактивна забрудненість якої перевищує допустимі рівні вмісту радіонуклідів, за винятком продукції науково-виробничого та дослідного характеру, забороняються.

У разі неможливості використання та переробки продукції, забрудненої радіонуклідами понад затверджені допустимі рівні, вона підлягає вилученню та знищенню у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з відшкодуванням пов'язаних із цим витрат виробниками забрудненої продукції.

(Стаття 7 в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 8. Інформація про рівні радіоактивного забруднення

Кабінет Міністрів України забезпечує громадянам України надання повної, своєчасної та достовірної інформації про рівні забруднення радіоактивними речовинами місцевостей, на яких вони проживають або працюють, про ступінь забрудненості радіонуклідами продуктів харчування та майна, про усі вимоги та умови додержання режиму радіаційної безпеки.

Органи громадського контролю можуть перевіряти достовірність зазначеної інформації.

Розділ II

СТАТУС ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Стаття 9. Визначення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є:

1) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС — громадяни, які брали безпосередню участь у ліквідації аварії та її наслідків;

2) потерпілі від Чорнобильської катастрофи — громадяни, включаючи дітей, які зазнали впливу радіоактивного опромінення внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Стаття 10. Визначення осіб, які належать до учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС

Учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС вважаються громадяни, які безпосередньо брали участь у будь-яких роботах, пов'язаних з усуненням самої аварії, її наслідків у зоні відчуження у 1986–1987 роках незалежно від кількості робочих днів, а у 1988–1990 роках — не менше 30 календарних днів, у тому числі проведенні евакуації людей і майна з цієї зони, а також тимчасово направлені або відряджені у зазначені строки для виконання робіт у зоні відчуження, включаючи військовослужбовців*, працівники державних, громадських, інших підприємств, установ і організацій незалежно від їх відомчої підпорядкованості, а також ті, хто працював не менше 14 календарних днів у 1986 році на діючих пунктах санітарної обробки населення і дезактивації техніки або їх будівництві. Перелік цих пунктів визначається Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 10 в редакції Закону № 2532–ХІІ від 01.07.92; із змінами, внесеними Законом № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 11. Визначення осіб, які належать до потерпілих від Чорнобильської катастрофи

До потерпілих від Чорнобильської катастрофи належать:

1) евакуйовані із зони відчуження (в тому числі особи, які на момент евакуації перебували у стані внутріутробного розвитку, після досягнення ними повноліття), а також відселені із зон безумовного (обов'язкового) і гарантованого добровільного відселення;

2) особи, які постійно проживали на територіях зон безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення на день

* Тут і надалі до військовослужбовців належать: особи офіцерського складу, прапорщики, мічмани, військовослужбовці надстрокової служби, військовозобов'язані, призвані на військові збори, військовослужбовці-жінки, а також сержанти (старшини), солдати (матроси), які перебувають (перебували) на дійсній строковій службі у збройних силах, керівний і оперативний склад органів Комітету державної безпеки, особи начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, а також інших військових формувань.

(Примітка до статті 10 із змінами, внесеними Законом № 230/96–ВР від 06.06.96)

аварії або прожили за станом на 1 січня 1993 року на території зони безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а на території зони гарантованого добровільного відселення — не менше трьох років, та відселені або самостійно переселилися з цих територій;

3) особи, які постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються у зонах безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення, за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а у зоні гарантованого добровільного відселення — не менше трьох років;

4) особи, які постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються на території зони посиленого радіоекологічного контролю, за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у цій зоні не менше чотирьох років;

5) особи, які працювали з моменту аварії до 1 липня 1986 року не менше 14 календарних днів або не менше трьох місяців протягом 1986–1987 років за межами зони відчуження на роботах з особливо шкідливими умовами праці (за радіаційним фактором), пов'язаними з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, що виконувалися за урядовими завданнями. Перелік видів робіт і місць, де виконувалися зазначені роботи, встановлюється Кабінетом Міністрів України;

6) особи, які досягли повноліття, з числа зазначених у статті 27 цього Закону, та яким у дитячому віці встановлено причинний зв'язок інвалідності з наслідками Чорнобильської катастрофи, за умови проходження переогляду у спеціалізованій медико-соціальної експертній комісії відповідно до частини п'ятої статті 17 цього Закону.

Крім осіб, зазначених у частині першій цієї статті, до потерпілих від Чорнобильської катастрофи належать неповнолітні діти, зазначені у статті 27 цього Закону. Після досягнення повноліття (в разі одруження або влаштування на роботу в передбачених чинним законодавством випадках до досягнення повноліття — за їх бажанням відповідно з часу одруження або влаштування на роботу) визначення статусу потерпілих від Чорнобильської катастрофи провадиться на умовах, визначених частиною першою цієї статті, а щодо потерпілих,

зазначених у пункті 6 частини першої цієї статті, визначення категорії провадиться відповідно до пункту 1 частини першої статті 14 цього Закону.

(Стаття 11 в редакції Законів № 2532–XII від 01.07.92, № 230/96–ВР від 06.06.96; із змінами, внесеними Законами № 2400–III від 26.04.2001, № 1767–IV від 15.06.2004)

Стаття 12. Встановлення причинного зв'язку між захворюванням, пов'язаним з Чорнобильською катастрофою, частковою або повною втратою працездатності громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, і Чорнобильською катастрофою

Причинний зв'язок між захворюванням, пов'язаним з Чорнобильською катастрофою, частковою або повною втратою працездатності громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, і Чорнобильською катастрофою визнається встановленим (незалежно від наявності дозиметричних показників чи їх відсутності), якщо його підтверджено під час стаціонарного обстеження постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи уповноваженою медичною комісією не нижче обласного рівня або спеціалізованими медичними установами Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, які мають ліцензію центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Неповнолітнім дітям, зазначеним у статті 27 цього Закону, в разі захворювання причинний зв'язок інвалідності з наслідками Чорнобильської катастрофи встановлюється відповідно до частини першої цієї статті.

На встановлення причинного зв'язку між погіршенням стану здоров'я і встановленням інвалідності та наслідками Чорнобильської катастрофи мають право особи, яким після досягнення повноліття не буде надано відповідно до частини першої статті 11 цього Закону статусу потерпілих від Чорнобильської катастрофи, з числа:

- зазначених у пункті 2 статті 27 цього Закону;
- народжених після 26 квітня 1986 року від батька, який на час настання вагітності матері мав підстави належати до 1 або 2 категорії постраждалих, або матір'ю, яка на час настання вагітності або під час вагітності мала підстави належати до 1 або 2 категорії постраждалих;

— хворих на рак щитовидної залози.

(Стаття 12 із змінами, внесеними Законом № 2532–ХІІ від 01.07.92, в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96; із змінами, внесеними Законом № 5459–VІ від 16.10.2012)

Стаття 13. Обов'язок держави перед громадянами за шкоду, завдану внаслідок Чорнобильської катастрофи

Держава бере на себе відповідальність за завдану шкоду громадянам та зобов'язується відшкодувати її за:

- 1) пошкодження здоров'я або втрату працездатності громадянами та їх дітьми, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- 2) втрату годувальника, якщо його смерть пов'язана з Чорнобильською катастрофою;
- 3) матеріальні втрати, що їх зазнали громадяни та їх сім'ї у зв'язку з Чорнобильською катастрофою, відповідно до цього Закону та інших актів законодавства України.

На державу покладаються також зобов'язання щодо своєчасного медичного обстеження, лікування і визначення доз опромінення учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та потерпілих від Чорнобильської катастрофи.

(Стаття 13 із змінами, внесеними Законом № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 14. Визначення категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для встановлення пільг і компенсацій

Для встановлення пільг і компенсацій визначаються такі категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи:

- 1) інваліди з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та потерпілих від Чорнобильської катастрофи (статті 10, 11 і частина третя статті 12), щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою, хворі внаслідок Чорнобильської катастрофи на променеву хворобу, — категорія 1;
- 2) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які працювали у зоні відчуження:

— з моменту аварії до 1 липня 1986 року — незалежно від кількості робочих днів;

— з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року — не менше 5 календарних днів;

— у 1987 році — не менше 14 календарних днів, а також потерпілі від Чорнобильської катастрофи;

— евакуйовані у 1986 році із зони відчуження (в тому числі особи, які на момент евакуації перебували у стані внутрішнього розвитку, після досягнення ними повноліття);

— особи, які постійно проживали у зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття постанови про відселення, — категорія 2;

3) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які працювали:

— у зоні відчуження з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року — від 1 до 5 календарних днів;

— у зоні відчуження в 1987 році — від 1 до 14 календарних днів;

— у зоні відчуження в 1988–1990 роках — не менше 30 календарних днів;

— на діючих пунктах санітарної обробки населення і дезактивації техніки або їх будівництві — не менше 14 календарних днів у 1986 році, а також потерпілі від Чорнобильської катастрофи (не віднесені до категорії 2), які:

— постійно проживали на територіях зон безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення на день аварії або які за станом на 1 січня 1993 року прожили у зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а на території зони гарантованого добровільного відселення — не менше трьох років та відселені або самостійно переселилися з цих територій;

— постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються у зонах безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у зоні безумовного (обов'язкового) відселення не менше двох років, а у зоні гарантованого добровільного відселення — не менше трьох років, — категорія 3;

4) особи, які постійно проживають або постійно працюють чи постійно навчаються на території зони посиленого радіоекологічного контролю, за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали чи постійно навчалися у цій зоні не менше чотирьох років, — категорія 4.

Крім встановлених цією статтею категорій осіб, право на пільги та компенсації, передбачені цим Законом, мають особи, які працювали з моменту аварії до 1 липня 1986 року не менше 14 календарних

днів або не менше трьох місяців протягом 1986–1987 років за межами зони відчуження на роботах з особливо шкідливими умовами праці (за радіаційним фактором), пов'язаними з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, що виконувалися за урядовими завданнями.

Громадяни, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій та випробувань, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, належать до категорії 1, або 2, або 3.

Порядок визначення цих категорій встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Громадяни, які захворіли на променеву хворобу або захворювання яких пов'язане з переопроміненням внаслідок будь-якої аварії, порушення правил експлуатації обладнання з радіоактивною речовиною, порушення правил зберігання і захоронення радіоактивних речовин, які сталися не з вини потерпілих, якщо такий зв'язок встановлено медичними закладами, належать до категорій, зазначених у частині третій цієї статті.

(Стаття 14 із змінами, внесеними Законами № 2532–ХІІ від 01.07.92, № 230/96–ВР від 06.06.96, № 2400–ІІІ від 26.04.2001)

Стаття 15. Підстави для визначення статусу громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Підставами для визначення статусу учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС є період роботи (служби) у зоні відчуження, що підтверджено відповідними документами.

Підставою для визначення статусу евакуйованих із зони відчуження, відселених і тих, які самостійно переселилися, відповідно до статті 4 є довідка про евакуацію, відселення, самостійне переселення.

Підставою для визначення статусу потерпілих від Чорнобильської катастрофи, які проживають або працюють на забруднених територіях, є довідка про період проживання, роботи на цих територіях.

Видача довідок про період роботи (служби) по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, а також на територіях радіоактивного забруднення, про заробітну плату за цей період здійснюється підприємствами, установами та організаціями (військкоматами), а про період проживання на територіях радіоактивного забруднення, евакуацію, відселення, самостійне переселення — органами місцевого самоврядування.

Визначення рівнів забруднення, доз опромінення, відновлення їх шляхом розрахунку здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням відповідних державних органів та обласних державних адміністрацій.

(Стаття 15 в редакції Закону № 2532–12 від 01.07.92; із змінами, внесеними Законом № 231–V від 05.10.2006)

Розділ III

ЄДИНА СИСТЕМА РЕЄСТРАЦІЇ ТА МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Стаття 16. Організація єдиного державного обліку осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

З метою найбільш ефективного вирішення завдань медико-соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, створюється Державний реєстр України (єдина інформаційна система), до складу якого входять соціологічні, дозиметричні і медичні підреєстри. Складовою частиною Державного реєстру України є Український військовий реєстр і його підрозділи, що ведуться Міністерством оборони України, Міністерством внутрішніх справ України та Службою безпеки України.

Головними завданнями Державного реєстру України є здійснення контролю за станом здоров'я, вивчення найближчих та віддалених медичних наслідків у осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські організації передають у Державний реєстр України повну і вичерпну інформацію щодо осіб, визначених статтями 10, 11, 27 цього Закону, для включення в банк даних необхідних відомостей про календарні строки їх роботи, період проживання на радіоактивно забруднених територіях, про місце роботи, про дози опромінення.

Реєстраційний номер у Державному реєстрі України повідомляється громадянам, а також лікувальним закладам за місцем їх проживання або роботи.

Громадянам гарантується збереження лікарської таємниці щодо відомостей, які знаходяться в Державному реєстрі України.

Працівники Державного реєстру України несуть відповідальність згідно з чинним законодавством за розголошення відомостей щодо осіб, внесених до Державного реєстру України.

Положення про організацію і функціонування Державного реєстру України розробляється центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сферах охорони здоров'я, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, та затверджується Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 16 в редакції Закону № 2532–ХІІ від 01.07.92; із змінами, внесеними Законами № 230/96–ВР від 06.06.96, № 231–В від 05.10.2006, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 17. Організація медичного обстеження і оздоровлення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сферах охорони здоров'я, соціального захисту населення, освіти і науки, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадські організації організують щорічне медичне обстеження (диспансеризацію), санаторно-курортне лікування всіх осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, запроваджують систему радіаційно-екологічного, медико-генетичного, медико-демографічного моніторингу на території України. Цими органами у регіонах найбільшого зосередження осіб, які постраждали, створюються спеціалізовані центри, в тому числі дитячі, для обстеження, лікування, соціально-психологічної реабілітації та профорієнтації потерпілих осіб.

Медикаменти і медичне обладнання, які надходять цільовим призначенням на території радіоактивного забруднення, а також для спеціалізованих медичних закладів (в тому числі дитячих), в яких проходять лікування постраждалі внаслідок Чорнобильської катастрофи (незалежно від місця їх розташування на території України), звільняються від усіх видів оподаткування і сплати мита. Перелік таких спеціалізованих медичних закладів визначає Кабінет Міністрів України.

Громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зобов'язані проходити обов'язкове обстеження в медичних закладах.

Громадяни, які стали інвалідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, переогляд у медико-соціальній експертній комісії проходять залежно від рівнів розладу функцій організму, що встановлюється зазначеною комісією, через 3–5 років. При стійких незворотних морфологічних змінах та порушеннях функцій органів і систем організму, неефективності будь-яких видів реабілітаційних заходів, а також після досягнення пенсійного віку, в тому числі на пільгових умовах, група інвалідності встановлюється безстроково.

Потерпілі діти, яким було встановлено причинний зв'язок інвалідності з наслідками Чорнобильської катастрофи, проходять переогляд у спеціалізованій медико-соціальній експертній комісії по досягненні ними 18 років, незалежно від терміну, на який їм було встановлено інвалідність у дитячому віці.

Громадянам, які перенесли променеву хворобу будь-якого ступеня і внаслідок цього стали інвалідами I або II групи, інвалідність встановлюється безстроково незалежно від віку.

За бажанням інвалідів їх переогляд проводиться в будь-який час.

У разі якщо при черговому переогляді у медико-соціальній експертній комісії громадянам не підтверджено будь-яку групу інвалідності, зазначеним громадянам гарантується працевлаштування чи перекваліфікація.

(Стаття 17 із змінами, внесеними Законами № 230/96–ВР від 06.06.96, № 2400–III від 26.04.2001, № 231–V від 05.10.2006, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 18. Норми харчування у спеціалізованих лікувальних, лікувально-санаторних курортних закладах

Для громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, Кабінетом Міністрів України за рекомендаціями центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, встановлюються додаткові норми раціонального харчування у спеціалізованих лікувальних, лікувально-санаторних і курортних закладах.

(Стаття 18 із змінами, внесеними Законами № 231–V від 05.10.2006, № 5459–VI від 16.10.2012)

Розділ IV

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ. ЗАГАЛЬНІ КОМПЕНСАЦІЇ ТА ПІЛЬГИ

Стаття 19. Надання компенсацій та пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Компенсації та пільги, встановлені в даному розділі, стосуються всіх громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відповідно до встановлених категорій.

(Стаття 19 із змінами, внесеними Законом № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 20. Компенсації та пільги громадянам, віднесеним до категорії 1

Особам, віднесеним до категорії 1 (пункт 1 статті 14), надаються такі гарантовані державою компенсації та пільги:

- 1) безплатне придбання ліків за рецептами лікарів;
- 2) безплатне позачергове зубопротезування (за винятком зубопротезування із дорогоцінних металів та прирівняних по вартості до них, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я);
- 3) першочергове обслуговування у лікувально-профілактичних закладах та аптеках;
- 4) позачергове щорічне безплатне забезпечення санаторно-курортними путівками шляхом надання щорічної грошової допомоги для компенсації вартості путівок через безготівкове перерахування санаторно-курортним закладам, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, за надання послуг із санаторно-курортного лікування чи одержання за їх бажанням грошової компенсації у розмірі середньої вартості путівки в Україні;

право вільного вибору санаторно-курортного закладу відповідного профілю чи закладу відпочинку, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та, за бажанням, здійснення доплати за надання додаткових послуг за рахунок власних коштів у разі недостатності суми щорічної грошової допомоги для компенсації вартості путівок на санаторно-курортне лікування чи відпочинок у вибраному закладі. Санаторно-курортні заклади незалежно від форми власності зобов'язані надавати

санаторно-курортні та оздоровчі послуги шляхом безготівкових розрахунків.

Порядок надання щорічної грошової допомоги та здійснення доплат за рахунок власних коштів, виплати грошової компенсації в розмірі середньої вартості путівки в Україні встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Розмір щорічної грошової допомоги, щорічний розмір середньої вартості путівки в Україні визначаються законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

5) користування при виході на пенсію та зміні місця роботи поліклініками, до яких вони були прикріплені під час роботи;

6) щорічне медичне обслуговування, диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів, лікування в спеціалізованих стаціонарах;

7) переважне право залишення на роботі при вивільненні працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, в тому числі при ліквідації, реорганізації або перепрофілюванні підприємства, установи, організації, скороченні чисельності або штату працівників, а також на працевлаштування.

У разі вивільнення працівників у зв'язку з ліквідацією, реорганізацією або перепрофілюванням підприємства, установи, організації, скороченням чисельності або штату працівників їм виплачується допомога в розмірі трикратної середньомісячної заробітної плати, а також зберігається за їх бажанням посадовий оклад, тарифна ставка (оклад) на новому місці роботи, але не більше одного року. Їм також гарантується працевлаштування з урахуванням їх побажань або можливість навчання нових професій (спеціальностей) із збереженням у встановленому порядку середньої заробітної плати за останнім місцем роботи за весь період перепідготовки, але не більше одного року.

При переведенні у зв'язку із станом здоров'я на нижчеоплачувану роботу зазначеним працівникам виплачується різниця між попереднім заробітком і заробітком на новій роботі до встановлення інвалідності або одужання, але не більше одного року;

8) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від страхового стажу;

9) виплата працюючим інвалідам допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців у календарному році;

10) позачергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов (включаючи сім'ї загиблих або померлих

громадян). Особи, зазначені в цьому пункті, забезпечуються жилою площею протягом року з дня подання заяви, для чого місцеві ради щорічно виділяють 15 відсотків усього збудованого житла (в тому числі підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності). Кабінет Міністрів України щорічно виділяє обласним державним адміністраціям цільовим призначенням капітальні вкладення відповідно до кількості сімей, що потребують поліпшення житлових умов. Фінансування будівництва здійснюється з Державного бюджету України.

Крім загальних підстав, передбачених законодавством України, такими, що потребують поліпшення житлових умов, визнаються особи, які забезпечені жилою площею нижче рівня середньої забезпеченості громадян у даному населеному пункті або які проживають у комунальних квартирах.

Особам, які перенесли променеву хворобу будь-якого ступеня або стали інвалідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, які потребують поліпшення житлових умов, надається додаткова жила площа у вигляді окремої кімнати.

Сім'я, що втратила годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, має право на додаткову жилу площу, порядок надання і розмір якої визначається Кабінетом Міністрів України.

Передбаченими цим пунктом пільгами щодо забезпечення житлом громадяни мають право скористатися лише один раз;

11) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирної плати, плати за утримання будинків), комунальними послугами (газ, електрична і теплова енергія, водопостачання, водовідведення та інші послуги) у межах середніх норм споживання, передбачених законом, телефоном (абонентна плата, оплата послуг електрозв'язку за місцеві телефонні розмови з квартирних телефонів при посекундному обліку їх тривалості). Зазначені у цьому пункті пільги надаються також членам сімей громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, які проживають у жилих будинках (квартирах) усіх форм власності в межах норм, передбачених законом. До членів сімей громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, належать: дружина (чоловік), неповнолітні діти, непрацездатні батьки, особа, яка проживає разом з постраждалою внаслідок Чорнобильської катастрофи особою — інвалідом I групи та доглядає за нею, за умови, що ця особа не перебуває у шлюбі; особа, яка знаходиться під опікою або піклуванням громадянина, що має право на пільги, та проживає разом з ним.

Особам, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення, відшкодовується 50 процентів вартості палива, придбаного в межах норм, встановлених для продажу населенню.

У разі проживання у гуртожитку оплата за проживання проводиться у розмірі 50 процентів встановленої плати;

12) передача безплатно в приватну власність займаних ними та їх сім'ями квартир (будинків) державного та громадського житлового фонду незалежно від того, чи є зазначена особа наймачем чи членом сім'ї наймача. Зазначена пільга може бути використана один раз;

13) позачергове безоплатне забезпечення автомобілем інвалідів І групи незалежно від наявності медичних показань та інвалідів II групи за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем, відсутності у них протипоказань до керування автомобілем; позачергове пільгове забезпечення автомобілем інвалідів II групи за наявності медичних показань та протипоказань до керування з правом передачі керування автомобілем члену сім'ї. Інваліди II групи за відсутності відповідних медичних показань мають право на безоплатне або на пільгових умовах забезпечення автомобілем, а також інваліди III групи за наявності медичних показань — на забезпечення автомобілем та відсутності протипоказань до керування ним — на пільгових умовах у порядку загальної черги. Порядок та умови забезпечення автомобілем визначаються Кабінетом Міністрів України;

14) забезпечення продуктами харчування за медичними нормами з обов'язковим прикріпленням до відповідних магазинів за місцем проживання. Зазначеним особам компенсується 50 процентів вартості продуктів харчування за медичними нормами, встановлюваними центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

15) безплатне користування всіма видами міського та приміського транспорту (крім таксі, в яких число посадочних місць для пасажирів не більше 9) на території України;

16) одержання лікарняного листка на весь період лікування в санаторіях і спеціалізованих лікувальних закладах з урахуванням часу проїзду туди й назад, з виплатою допомоги по державному соціальному страхуванню незалежно від того, ким і за чий рахунок видано путівку;

17) позачергове обов'язкове забезпечення їх дітей місцями у дошкільних закладах незалежно від відомчої підпорядкованості;

18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

19) безплатний проїзд один раз на рік до будь-якого пункту України і назад автомобільним або повітряним, або залізничним, або водним транспортом з правом першочергового придбання квитків;

20) обов'язкове (протягом року після подання заяви) відведення місцевими радами земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва для тих, хто потребує поліпшення житлових умов та перебуває на квартирному обліку, а також відведення земельних ділянок для ведення особистого підсобного господарства, садівництва і городництва, будівництва індивідуальних гаражів і дач;

21) виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;

22) використання чергової відпустки у зручний для них час, а також отримання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 робочих днів на рік;

23) позачерговий протягом року вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів для тих, хто потребує поліпшення житлових умов, до кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічного обслуговування, до садівницьких товариств, а також право на позачергове придбання садових будинків або матеріалів для їх будівництва, для індивідуальної забудови. У випадку одержання житла права, передбачені пунктом 10 цієї статті, втрачаються, якщо житлові умови поліпшились настільки, що відпали підстави для надання іншого жилого приміщення.

Передбаченими цим пунктом пільгами по забезпеченню житлом громадяни мають право скористатися один раз;

24) першочергове обслуговування на підприємствах, в установах, організаціях зв'язку, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів, служби побуту, торгівлі, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

25) першочергове придбання промислових товарів підвищеного попиту, в тому числі легкового автомобіля, мотоцикла, моторного човна, телевізора, холодильника, меблів, пральної машини, пилососа у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

26) вступ поза конкурсом до державних вищих закладів освіти, професійно-технічних закладів освіти та на курси для професійного навчання з обов'язковим наданням гуртожитку на час навчання тим, хто не має житла, і виплатою підвищеної стипендії в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, незалежно від місця навчання на території України. Особи, які закінчили середні та

професійно-технічні заклади освіти з відзнакою (відмінними оцінками), приймаються без екзаменів до державних вищих закладів освіти за результатами співбесіди. Зазначені особи навчаються в цих закладах освіти за рахунок держави;

27) позачергове влаштування в заклади соціального захисту, також на обслуговування службами соціального захисту вдома, якщо хворий не має близьких родичів, які проживають з ним.

У разі неможливості організації такого обслуговування закладами соціального захисту відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за хворим;

28) позачергове встановлення телефону з оплатою 50 процентів вартості його встановлення;

29) виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;

30) виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;

31) оплата лікарняних листків по тимчасовій непрацездатності особам, які є учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, нараховується за їх бажанням з середнього фактичного заробітку, який вони одержували під час роботи по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, без обмеження двома тарифними ставками або посадовими окладами.

У такому ж порядку оплата лікарняних листків провадиться і особам, тимчасова непрацездатність яких настала внаслідок загального захворювання.

32) виключено на підставі Закону № 230/96–ВР від 06.06.96;

Пільги, передбачені пунктами 1, 2, 17, 26, 27 цієї статті, поширюються на неповнолітніх дітей померлих громадян, віднесених до категорії 1, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою. Пільги, передбачені пунктом 26 цієї статті, поширюються на неповнолітніх дітей громадян, віднесених до категорії 1. Пільги, передбачені пунктами 5, 7, 8, 11, 12, 20, 23 і 27 цієї статті, надаються дружині (чоловіку) померлого громадянина, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою, або опікуну (на час опікунства) дітей померлого. Дружині (чоловіку) померлого громадянина, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою, а також опікуну дітей померлого видається посвідчення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 20 зі змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 230/96–ВР від 06.06.96; Декретом № 43–93 від 30.04.93; Законами № 498/95–ВР від 22.12.95, № 230/96–ВР від 06.06.96,

№ 581/96–BP від 11.12.96, № 2400–III від 26.04.2001, № 429–IV від 16.01.2003, № 231–V від 05.10.2006, № 107–VI від 28.12.2007, № 1760–VI від 15.12.2009, № 2756–VI від 02.12.2010, № 5459–VI від 16.10.2012, № 5062–VI від 05.07.2012)

Стаття 21. Компенсації та пільги громадянам, віднесеним до категорії 2

Особам, віднесеним до категорії 2 (пункт 2 статті 14), надаються такі гарантовані державою компенсації та пільги:

1) пільги, передбачені пунктами 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31 статті 20;

2) *виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;*

3) позачергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов.

Крім загальних підстав, передбачених законодавством України, такими, що потребують поліпшення житлових умов, визнаються особи, які забезпечені жилою площею нижче рівня середньої забезпеченості громадян у даному населеному пункті або які проживають у комунальних квартирах.

Сім'я, що втратила годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, має право на додаткову жилу площу, порядок надання і розмір якої визначається Кабінетом Міністрів України.

Передбаченими цим пунктом пільгами щодо забезпечення житлом громадяни мають право скористатися один раз;

4) 50-процентна знижка вартості проїзду один раз на рік до будь-якого пункту України і назад автомобільним, або повітряним, або залізничним, або водним транспортом;

5) першочергове встановлення телефону з оплатою 50 процентів вартості його встановлення;

6) забезпечення продуктами харчування за фізіологічними нормами з обов'язковим прикріпленням до відповідних магазинів за місцем проживання. Зазначеним особам компенсується 25 процентів вартості продуктів харчування за фізіологічними нормами, встановлюваними центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

7) *виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;*

8) відшкодування у встановленому законодавством порядку втраченого заробітку, який вони мали до ушкодження здоров'я, якщо захворювання або каліцтво, що виникли у зв'язку з виконанням робіт,

пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, призвели до стійкої втрати професійної працездатності (без встановлення інвалідності), що встановлено уповноваженою медичною комісією;

9) безплатне користування всіма видами міського та приміського транспорту (крім таксі) на території України для учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які належать до категорії 2.

Пільги, передбачені пунктами 1, 2, 17, 26, 27 статті 20, поширюються на неповнолітніх дітей померлих громадян, віднесених до категорії 2, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою. Пільги, передбачені пунктами 5, 7, 8, 11, 12, 20, 23 і 27 статті 20, надаються дружині (чоловіку) померлого громадянина, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою, або опікуну (на час опікунства) дітей померлого. Дружині (чоловіку) померлого громадянина, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою, а також опікуну дітей померлого видається посвідчення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 21 із змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, Декретом № 43–93 від 30.04.93; Законами № 230/96–ВР від 06.06.96, № 378–XIV від 31.12.98, № 1458–III від 17.02.2000, № 2120–III від 07.12.2000, № 2400–III від 26.04.2001, № 3235–IV від 20.12.2005, № 107–VI від 28.12.2007, № 489–V від 19.12.2006, № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 22. Компенсації та пільги громадянам, віднесеним до категорії 3

Особам, віднесеним до категорії 3 (пункт 3 статті 14), надаються такі гарантовані державою компенсації та пільги:

1) пільги, передбачені пунктами 1, 2, 3, 5, 6, 8, 17, 20, 27 статті 20, а також пунктом 7 статті 20 для учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які належать до категорії 3;

2) виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;

3) щорічне отримання відпустки строком до 14 робочих днів без збереження заробітної плати одному з батьків, які мають неповнолітніх дітей і проживають на територіях зон радіоактивного забруднення;

4) першочерговий вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів для тих, хто потребує поліпшення житлових умов;

5) виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;

6) зарахування поза конкурсом при одержанні позитивних оцінок на вступних екзаменах у заклади освіти осіб з числа потерпілих від

Чорнобильської катастрофи, які проживають на територіях радіоактивного забруднення і направлені на навчання згідно з планом цільової підготовки або договорами з підприємствами. Зазначені особи навчаються за рахунок держави.

Студентам із числа потерпілих від Чорнобильської катастрофи гарантується надання гуртожитку, якщо вони не мають житла, а також виплата підвищеної стипендії в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, незалежно від місця навчання на території України;

7) виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;

8) пріоритетне забезпечення промисловими товарами тривалого користування, перелік і порядок продажу яких визначається Кабінетом Міністрів України;

9) взяття на квартирний облік громадян, які проживають у комунальних квартирах, незалежно від розміру жилої площі;

10) передача в особисту власність жилих будинків та жилих приміщень державного і громадського житлового фонду, в які відселені або самостійно переселилися громадяни, відповідно до статті 4 цього Закону, незалежно від розміру займаної площі;

11) передача громадянам, які відпрацювали на території зони гарантованого добровільного відселення не менш як три роки, безплатно в приватну власність квартир (будинків) державного та громадського житлового фонду, які вони займають у цій зоні;

12) виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;

13) виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;

14) відшкодування 50 процентів вартості палива, придбаного в межах норм, встановлених для продажу населенню, особам, які проживають на територіях радіоактивного забруднення до відселення у будинках, що не мають центрального опалення;

15) звільнення від плати за землю.

Пільги, передбачені пунктами 1, 2, 17, 26, 27 статті 20, поширюються на неповнолітніх дітей померлих громадян з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесених до категорії 3, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою. Пільги, передбачені пунктами 5, 7, 8, 11, 12, 20, 23 і 27 статті 20, надаються дружині (чоловіку) померлих громадян з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесених до категорії 3, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, або опікуну (на час опікунства) дітей померлих громадян.

Дружині (чоловіку) померлого громадянина, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою, а також опікуну дітей померлого видається посвідчення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Установити, що пільги, передбачені пунктом 1 частини першої та частиною другою цієї статті в частині пільг, передбачених пунктами 1, 2, 11 статті 20, пунктом 14 частини першої цієї статті, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 22 зі змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 3180–XII від 05.05.93, № 230/96–ВР від 06.06.96, № 2400–III від 26.04.2001, № 2454–IV від 03.03.2005, № 107–VI від 28.12.2007, № 1276–VI від 16.04.2009; № 5062–VI від 05.07.2012, 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 23. *Виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014.*

Стаття 24. Пільги особам, які працювали за межами зони відчуження на роботах з особливо шкідливими умовами праці (за радіаційним фактором), пов'язаними з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС

Особи, які працювали з моменту аварії до 1 липня 1986 року не менше 14 календарних днів або не менше трьох місяців протягом 1986–1987 років за межами зони відчуження на роботах з особливо шкідливими умовами праці (за радіаційним фактором), пов'язаними з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, що виконувалися за урядовими завданнями, надаються гарантовані державою пільги та компенсації, передбачені пунктами 1, 6, 8, 20 і 27 статті 20, пунктом 15 статті 22.

Установити, що пільги, передбачені пунктом 1 статті 20, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 24 із змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 3180–XII від 5.05.93; в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96; із змінами, внесеними Законом № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 25. Проходження військової служби особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Особи призовного віку, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, не направляються для проходження військової служби на території з підвищеними рівнями радіоактивного забруднення, а також у військові частини з ядерними установками або іншими джерелами іонізуючого опромінення, надвисокими частотами і компонентами ракетного пального.

Військовослужбовцям строкової служби, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, надаються обов'язкові щорічні відпустки тривалістю не менш як 30 днів без урахування часу проїзду.

Військовослужбовці строкової служби, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, проходять обов'язкове щорічне медичне обстеження.

Стаття 26. Вилучено на підставі Закону № 230/96–ВР від 06.06.96.

Розділ V
ЗАХИСТ ДІТЕЙ, ПОТЕРПІЛИХ
ВІД ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Стаття 27. Визначення дітей, які належать до потерпілих від Чорнобильської катастрофи

До дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, належать неповнолітні діти, які:

1) евакуйовані із зони відчуження, у тому числі діти, які на момент евакуації знаходились у стані внутріутробного розвитку;

2) проживали на момент аварії чи прожили або постійно навчалися після аварії не менше одного року у зоні безумовного (обов'язкового) відселення;

3) проживали на момент аварії чи прожили або постійно навчалися після аварії не менше двох років у зоні гарантованого добровільного відселення;

4) проживали на момент аварії чи прожили або постійно навчалися після аварії не менше трьох років у зоні посиленого радіоекологічного контролю;

5) народились після 26 квітня 1986 року від батька, який на час настання вагітності матері мав підстави належати до категорії 1, 2 або 3

постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, або народжені матір'ю, яка на час настання вагітності або під час вагітності мала підстави належати до категорії 1, 2 або 3 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;

6) хворі на рак щитовидної залози незалежно від дозиметричних показників, а також хворі на променеву хворобу;

7) одержали дозу опромінення щитовидної залози внаслідок Чорнобильської катастрофи, яка перевищує рівні, встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

(Стаття 27 із змінами, внесеними Законом № 2532–ХІІ від 01.07.92, в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 28. Лікування потерпілих дітей

Рятування, лікування та реабілітація (включаючи психологічну) потерпілих дітей дошкільного і шкільного віку визнаються пріоритетними напрямками в усіх медичних програмах і заходах, пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи.

Лікування потерпілих дітей забезпечується на базі кращих вітчизняних санаторно-курортних закладів, спеціалізованих медичних центрів, обладнаних сучасним діагностичним і лікувальним устаткуванням, з сучасними лікарськими засобами, із залученням до роботи в них найдосвідченіших вітчизняних та зарубіжних спеціалістів із своїми методиками, устаткуванням та медикаментами.

Стаття 29. Забезпечення потерпілих дітей продуктами харчування

Потерпілі діти забезпечуються відповідно до фізіологічних норм, встановлених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, продуктами харчування, а також харчовими додатками, які сприяють виведенню радіонуклідів з організму, в порядку, передбаченому статтею 30 цього Закону.

(Стаття 29 із змінами, внесеними Законами № 2532–ХІІ від 01.07.92, № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 30. **Пільги та компенсації потерпілим дітям та їх батькам**

Потерпілим дітям, зазначеним у пунктах 1–6 статті 27 цього Закону, та їх батькам надаються такі гарантовані державою компенсації та пільги:

1) *виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;*

2) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності по догляду за хворою дитиною віком до 14 років — у розмірі 100 процентів середньої заробітної плати (доходу) незалежно від страхового стажу за весь період хвороби, включаючи санаторно-курортне лікування, одному з батьків або особі, яка їх замінює, якщо дитина потребує догляду батьків згідно з медичним висновком закладу охорони здоров'я, в якому дитина лікується чи перебуває на диспансерному обліку;

3) *виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;*

4) безплатне придбання ліків за рецептами лікарів, а також безплатне позачергове зубопротезування (за винятком зубопротезування із дорогоцінних металів та матеріалів, прирівняних до них за вартістю, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я України);

5) *виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;*

6) *виключено на підставі Закону № 230/96–ВР від 06.06.96;*

7) *виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;*

8) *виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;*

9) *виключено на підставі Закону № 230/96–ВР від 06.06.96;*

10) надання жінкам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відпустки по вагітності і родах тривалістю 90 календарних днів до родів і 90 календарних днів після родів, яка обчислюється сумарно і надається жінкам повністю незалежно від кількості днів, фактично використаних до родів, з оплатою в розмірі повного заробітку незалежно від страхового стажу та місця роботи.

Вагітні жінки забезпечуються додатковим харчуванням за нормами, що встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

11) безплатне харчування учнів середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних закладів освіти, студентів коледжів та технікумів (училищ), розташованих на територіях радіоактивного забруднення (пункти 2, 3, 4 статті 2 цього Закону), а також дітей, евакуйованих із зони відчуження, дітей, які є інвалідами внаслідок Чорнобильської

катастрофи, і тих, які проживали у зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття постанови про відселення. Дітям, які не харчуються в зазначених навчальних закладах, а також за всі дні, коли вони не відвідували ці заклади, до досягнення повноліття виплачується грошова компенсація у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України;

12) виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014;

13) зарахування до стажу роботи одному з батьків часу догляду за потерпілою дитиною до досягнення нею віку 12 років.

Дітям, зазначеним у пункті 7 статті 27 цього Закону, надаються пільги, передбачені пунктами 3, 4 та 5 частини першої цієї статті. Одному з батьків зазначених дітей або особі, яка їх замінює, надаються пільги, передбачені пунктом 2 частини першої цієї статті.

Дітям, зазначеним у статті 27 цього Закону, яким встановлено інвалідність, пов'язану з Чорнобильською катастрофою, надаються компенсації та пільги, передбачені пунктами 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11 частини першої цієї статті, а також надаються такі компенсації та пільги:

1) безплатне користування всіма видами міського та приміського транспорту (крім таксі з числом посадочних місць для пасажирів не більше 9) на території України;

2) позачергове обов'язкове забезпечення місцями у дошкільних закладах освіти незалежно від відомчої підпорядкованості;

3) використання чергової відпустки у зручний час для одного з батьків дитини-інваліда або особи, яка їх замінює, а також отримання одним із батьків або особою, яка їх замінює, додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком на 14 робочих днів на рік;

4) вступ поза конкурсом до державних вищих закладів освіти, професійно-технічних закладів освіти та на курси для професійного навчання з обов'язковим наданням гуртожитку на час навчання тим, хто не має житла, і виплатою підвищеної стипендії в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, незалежно від місця навчання на території України. Особи, які закінчили середні загальноосвітні школи та професійно-технічні заклади освіти з відзнакою (відмінними оцінками), приймаються без екзаменів до державних вищих закладів освіти за результатами співбесіди. Зазначені особи навчаються в цих закладах освіти за рахунок держави;

5) позачергове влаштування в заклади соціального захисту, а також обслуговування службами соціального захисту вдома, якщо дитина-інвалід не має близьких родичів, які проживають разом з нею;

6) розмір державної соціальної допомоги, призначеної дітям-інвалідам віком до 18 років, підвищується на 50 процентів від розміру, передбаченого абзацом п'ятим частини першої статті 2 Закону України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам»;

7) надання додаткової жилої площі у вигляді окремої кімнати дитині, яка стала інвалідом внаслідок Чорнобильської катастрофи та потребує особливого догляду. Відсутність окремої кімнати є підставою для взяття на квартирний облік. Сім'ям, що мають дітей-інвалідів, надається право позачергового одержання жилих приміщень;

8) 50-процентна знижка плати за користування сім'єю, що має дитину-інваліда, житлом (квартирна плата), телефоном (в тому числі щодо оплати послуг електрозв'язку за місцеві телефонні розмови з квартирних телефонів при похвилинному обліку їх тривалості) та комунальними послугами (водопостачання, газ, електрична, тепла енергія та інші послуги) у жилих будинках (квартирах) усіх форм власності в межах норм, передбачених законодавством, за умови, що дитина проживає разом з сім'єю.

Сім'ям, що мають дітей-інвалідів, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення, відшкодовується 50 процентів вартості палива, придбаного в межах норм, встановлених для продажу населенню;

9) позачергове встановлення сім'ї, що має дитину-інваліда, телефону з оплатою 50 процентів вартості його встановлення;

10) щорічне безплатне забезпечення дитини-інваліда та одного з батьків чи особи, яка їх замінює, путівкою для будь-якого виду оздоровлення чи відпочинку протягом двох місяців шляхом надання щорічної грошової допомоги для компенсації вартості путівки через безготівкове перерахування закладам оздоровлення чи відпочинку, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, за надання послуг із оздоровлення або відпочинку чи одержання грошової компенсації у розмірі середньої вартості путівки в Україні.

Батьки потерпілих дітей-інвалідів або особа, яка їх замінює, мають право вільного вибору санаторно-курортного закладу відповідного профілю чи закладу відпочинку, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та, за бажанням, здійснення доплати за надання додаткових послуг за рахунок власних коштів у разі недостатності суми щорічної грошової допомоги для компенсації вартості путівок на санаторно-курортне лікування чи

відпочинок у вибраному закладі. Санаторно-курортні заклади незалежно від форми власності зобов'язані надавати санаторно-курортні та оздоровчі послуги шляхом безготівкових розрахунків.

Порядок надання щорічної грошової допомоги та здійснення доплат за рахунок власних коштів, виплати грошової компенсації в розмірі середньої вартості путівки в Україні встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Розмір щорічної грошової допомоги, щорічний розмір середньої вартості путівки в Україні визначаються законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

11) першочергове безкоштовне протезування дітей-інвалідів.

Дітям, які мають підстави для встановлення категорії 2 або 3, до досягнення повноліття, крім компенсацій та пільг, зазначених у частині першій цієї статті, надаються пільги, передбачені пунктами 2, 4 і 5 частини третьої цієї статті.

Після досягнення повноліття (в разі одруження або влаштування на роботу у передбачених чинним законодавством випадках до досягнення повноліття — за їх бажанням, відповідно з часу одруження або влаштування на роботу) особам, зазначеним у статті 27 цього Закону, надаються пільги та компенсації відповідно до встановлених статтею 14 цього Закону категорій.

Дітям до досягнення повноліття, які до вступу в державні вищі заклади освіти, професійно-технічні заклади освіти, розташовані за межами зони забруднення, мали підстави для отримання категорії 4, надаються пільги, передбачені пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті та пунктом 4 частини третьої цієї статті, а студентам з числа цих дітей віком до 23 років надаються пільги, передбачені пунктом 6 статті 22 цього Закону.

Установити, що пільги, передбачені пунктом 4 частини першої та пунктами 8, 9 частини третьої цієї статті, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 30 із змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 230/96–ВР від 06.06.96, № 2400–III від 26.04.2001, № 429–IV від 16.01.2003, № 2603–IV від 31.05.2005, № 107–VI від 28.12.2007, № 5062–VI від 05.07.2012, № 76–VIII від 28.12.2014)

Розділ VI

ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ, ЯКЕ ПОТЕРПІЛО ВІД ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Стаття 32. Забезпечення громадян, які евакуйовані, відселені (відселяються) або самостійно переселилися (переселяються), жилими приміщеннями

1. Громадяни, які евакуйовані або відселені (відселяються), безплатно забезпечуються жилими приміщеннями, як правило, у спеціально збудованих для цієї мети селищах, будинках і квартирах, які передаються їм в особисту власність.

2. Громадяни, які самостійно переселяються або переселилися відповідно до статті 4 цього Закону за направленнями обласних державних адміністрацій, за новим місцем проживання включаються підприємствами, установами та організаціями, де вони працевлаштовані, або місцевими державними адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад до окремих від інших категорій списків для позачергового одержання житла без подання документів про здачу приміщення, яке вони займали. При цьому громадяни, які є інвалідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, користуються пільгою, передбаченою пунктом 10 статті 20 цього Закону, незалежно від реєстрації місця проживання.

Громадяни, які з різних причин не можуть працевлаштуватися та поселитися за обраним місцем проживання, зараховуються до окремих від інших категорій списків для позачергового одержання житла при районних державних адміністраціях, виконавчих органах сільських, селищних, міських рад на підставі направлення, виданого у встановленому порядку.

Особи, які після відселення або самостійного переселення повернулися на території радіоактивного забруднення, права на повторне одержання направлення не мають.

Проживання без реєстрації місця проживання та неможливість працевлаштування зазначених у цій статті громадян не можуть бути підставою для відмови у взятті на квартирний облік і наданні житла в будь-якому населеному пункті України.

Органи місцевого самоврядування щорічно виділяють для забезпечення жилою площею вказаних громадян 15 процентів всього збудованого житла (в тому числі підприємствами, установами, організаціями), для чого Кабінет Міністрів України щорічно виділяє обласним державним адміністраціям, на території яких самостійно переселяються громадяни з території радіоактивного забруднення, цільовим призначенням капітальні вкладення відповідно до кількості сімей, що самостійно переселилися.

3. Для забезпечення житлом сімей, які відселяються або самостійно переселяються відповідно до статті 4 цього Закону за направленнями обласних державних адміністрацій, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, підприємства, установи та організації, а також самі громадяни можуть купувати в будь-якому населеному пункті України (крім м. Києва та курортних місцевостей) за договірними цінами жилі будинки та квартири у громадян, яким вони належать на праві особистої власності, а також будинки і квартири державного і громадського житлового фонду, що не використовуються, — за їх залишковою балансовою вартістю.

Якщо жила площа будинку (квартири), що купується, перевищує 13,65 квадратного метра на кожного члена сім'ї, вартість зайвої площі і частини надвірних будівель, збудованих не за встановленими проектами, сплачує громадянин.

Громадянам, які збудували чи купили за власні кошти жилі будинки садибного типу з надвірними будівлями, а також жилі приміщення в будинках житлово-будівельних (житлових) кооперативів, відшкодовується їх вартість у розмірах, визначених місцевими радами за обраним місцем проживання.

Місцеві державні адміністрації, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, підприємства, установи, організації, колективні сільськогосподарські підприємства і громадяни, а також власники жилих будинків і квартир звільняються від сплати державного мита при укладенні договорів купівлі-продажу будинків і квартир.

Кабінет Міністрів України виділяє Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській і Севастопольській міським державним адміністраціям, на територію яких самостійно переселяються (переселилися) громадяни відповідно до статті 4 цього Закону, капіталовкладення для придбання житла.

4. Громадяни мають право на індивідуальне житлове будівництво з позачерговим одержанням земельних ділянок з гарантованим

забезпеченням необхідними будівельними матеріалами, укладанням договорів з підрядними організаціями на будівництво будинків садибного типу, а також на позачерговий вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів незалежно від строків проживання і реєстрації місця проживання у даному населеному пункті. При цьому громадянам Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями за місцем будівництва житла виділяються кошти з розрахунку 13,65 квадратного метра на кожного члена сім'ї.

Розмір і порядок виділення коштів для будівництва житла встановлюються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями. Кошти на будівництво житла відраховуються з загальних капіталовкладень, які виділяються Кабінетом Міністрів України для будівництва житла. У цьому разі громадяни втрачають право на забезпечення житлом, передбачене пунктами 1, 2, 3 цієї статті.

За згодою громадян їм можуть передаватись у приватну власність незавершені будівництвом будинки садибного типу для закінчення будівництва за власні кошти. Порядок надання таких будинків визначається Кабінетом Міністрів України. Пільгами, передбаченими цим пунктом, громадяни мають право скористатися один раз.

5. Громадяни, переселені у тимчасові жилі приміщення, мають право на наступне позачергове за окремим списком забезпечення постійним благоустроєним житлом або на створення умов для будівництва відповідно до пункту 4 цієї статті.

Передбаченими цією статтею пільгами по забезпеченню житлом громадяни мають право скористатися один раз.

(Стаття 32 із змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 230/96–BP від 06.06.96, № 231–V від 05.10.2006, № 1276–VI від 16.04.2009, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 33. Позачергове забезпечення житлом осіб, які самостійно переселяються (переселилися) на жилу площу близьких родичів

Громадяни з числа інвалідів та пенсіонерів, які самостійно переселяються (переселилися) відповідно до статті 4 цього Закону на жилу площу близьких родичів (батьки, діти, онуки, рідні брати і сестри), мають право на позачергове забезпечення житлом як такі, що не

мають житла. Житлом вказані громадяни забезпечуються протягом трьох років.

Вказана пільга може бути використана один раз.

Стаття 34. Забезпечення житлом осіб, які евакуйовані в 1986 році за межі республіки і виявили бажання повернутись в Україну

Особи, які евакуйовані в 1986 році за межі республіки і бажають повернутися в Україну, мають право переселитися на жилу площу близьких родичів (батьки, діти, онуки, рідні брати і сестри) з наступним першочерговим забезпеченням житлом як такі, що не мають житла. Громадяни, які не мають на території України близьких родичів або не бажають переселятися на їх жилу площу, включаються місцевими державними адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад за обраним місцем проживання (крім м. Києва та курортних місцевостей) до окремих від інших категорій списків для першочергового одержання житла.

Вказана пільга може бути використана один раз.

(Стаття 34 із змінами, внесеними Законом № 231-V від 05.10.2006)

Стаття 35. Компенсація громадянам за майно, втрачене у зв'язку з евакуацією, відселенням або самостійним переселенням

Компенсація громадянам за втрачене у зв'язку з евакуацією, відселенням або самостійним переселенням відповідно до статті 4 цього Закону майно включає:

1) грошову компенсацію у повному розмірі вартості жилих, дачних, садових будинків, гаражів, господарських будівель та споруд, яка здійснюється за цінами, встановленими на момент припинення права власності.

Компенсація за майно, зазначене в абзаці першому цього пункту, виплачена у період 1992–1996 років, за зверненнями громадян, яким вона була виплачена, або спадкоємців підлягає перерахунку з врахуванням отриманої компенсації в розмірі вартості, що склалася на період введення національної грошової одиниці України. Виплату здійснити протягом 5 років, з 1 січня 2003 року до 31 грудня 2007 року;

2) вартість сільськогосподарських тварин, що підлягають вимушеному забою з причини підвищеного радіоактивного забруднення, яка

відшкодовується органами державного страхування в повному розмірі за страховими документами;

3) вартість плодючих насаджень, посівів та незастрахованих сільськогосподарських тварин за затвердженими Кабінетом Міністрів України розцінками;

4) вартість домашнього майна, яке за ступенем радіоактивного забруднення не може бути перевезено на нове місце проживання, за фактичною вартістю з урахуванням зносу, яка визначається комісіями відповідних рад;

5) виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;

6) виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;

Громадяни, які до введення в дію цього Закону одержали кредит на будівництво житла, дач, гаражів на забруднених територіях, звільняються від сплати процентів за користування позикою.

Громадяни, евакуйовані із зони відчуження, відселені із зони безумовного (обов'язкового) або зони гарантованого добровільного відселення, а також громадяни, що самостійно переселилися з територій, які зазнали радіоактивного забруднення і які на момент евакуації, відселення або самостійного переселення були членами колективних або інших сільськогосподарських підприємств, а також пенсіонери з їх числа, що до набрання чинності цим Законом проживали у сільській місцевості, мають право на отримання земельної частки (паю) за новим місцем роботи (проживання) із земель запасу та резервного фонду в розмірі та в порядку, визначених законодавством.

Компенсації, передбачені цією статтею, надаються один раз.

(Стаття 35 із змінами, внесеними Законами № 230/96–ВР від 06.06.96, № 2399–III від 26.04.2001, № 3054–III від 07.02.2002, № 231–V від 05.10.2006, № 107–VI від 28.12.2007)

Стаття 36. Компенсації та пільги громадянам, які евакуйовані, відселені (відселяються) або самостійно переселилися (переселяються) на нове місце проживання

Громадянам, які евакуйовані, відселені (відселяються) або самостійно переселилися (переселяються) відповідно до статті 4 цього Закону на нове місце проживання, надаються такі компенсації та пільги:

1) виплата одноразової допомоги в порядку та розмірі, встановлених Кабінетом Міністрів України на кожного члена сім'ї;

2) оплата вартості проїзду, витрат на перевезення майна залізничним, водним або автомобільним транспортом за нормами, встановленими обласною державною адміністрацією;

3) збереження середньої заробітної плати за дні зборів у дорогу і влаштування на новому місці проживання, але не більше 14 робочих днів, а також за час перебування у дорозі виходячи з середньомісячного заробітку за попереднім місцем роботи;

4) оплата витрат, пов'язаних з переїздом, яка здійснюється місцевими радами за попереднім місцем проживання за рахунок коштів, виділених на ліквідацію наслідків Чорнобильської катастрофи;

5) *виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2007;*

6) першочергове влаштування на роботу місцевими державними адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, підприємствами, установами, організаціями за новим місцем проживання з урахуванням професії, спеціальності, кваліфікації. У разі неможливості такого працевлаштування громадянам гарантується надання іншої роботи з урахуванням їх побажань і громадських потреб або можливості навчання нових професій (спеціальностей) із збереженням їм у встановленому порядку середньої заробітної плати на весь період перепідготовки, але не більше одного року.

За громадянами, які працювали на забруднених територіях до відселення або самостійного переселення, зберігається за новим місцем роботи безперервний стаж, стаж роботи за спеціальністю, присвоєна їм кваліфікація та звання в порядку і на умовах, визначених законодавством;

7) позачергове придбання товарів, за які виплачено компенсацію відповідно до пункту 4 статті 35 цього Закону;

8) звільнення від сплати протягом трьох років податку з власників транспортних засобів, а також звільнення осіб, які відселилися або самостійно переселилися в сільські населені пункти, на такий же строк від сплати податку з будівель.

Компенсації та пільги, передбачені цією статтею, надаються один раз.

(Стаття 36 із змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 3180–XII від 05.05.93, № 3235–IV від 20.12.2005, № 231–V від 05.10.2006, № 107–VI від 28.12.2007, № 489–V від 19.12.2006, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 37. Виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014.

Стаття 38. Бронювання жилого приміщення за особами, які направлені або приїхали за вільним наймом чи за контрактом на роботу в зони відчуження, безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення

Особи, які направлені або приїхали за вільним наймом на роботу в зони відчуження, безумовного (обов'язкового) та гарантованого добровільного відселення, а також особи, які працюють на територіях радіоактивного забруднення за контрактом, мають право на бронювання жилого приміщення за попереднім місцем проживання на весь час роботи в зазначених зонах.

Розділ VII

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ НА ТЕРИТОРІЯХ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ

Стаття 39. *Виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014.*

Стаття 40. Оплата праці військовослужбовців, військовозобов'язаних, вільнонайманих, які несуть службу на територіях радіоактивного забруднення

Військовослужбовцям, які несуть службу на територіях радіоактивного забруднення, підвищення оплати праці провадиться шляхом нарахування на оклади грошового утримання надбавок, встановлених статтею 39 цього Закону.

Військовозобов'язаним, вільнонайманим, призваним та направленим для ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, а також тим, які несуть службу на територіях радіоактивного забруднення, оплата праці провадиться згідно із статтею 39 цього Закону за всі календарні дні роботи на підставі довідки, яка надається військовою частиною.

Стаття 41. Оплата праці працівників, які перебувають у відрядженні на територіях радіоактивного забруднення

Працівникам, тимчасово переведеним або відрядженим для роботи на територіях радіоактивного забруднення, оплата праці провадиться з урахуванням доплат, передбачених статтею 39 цього Закону, виплачуються добові у розмірі, передбаченому законодавством. У зоні

відчуження добові виплачуються у підвищеному розмірі, який встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Працівникам, відрядженим на будівництво об'єктів, пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, замість добових виплачується 75 процентів середньої заробітної плати за місцем основної роботи.

(Стаття 41 із змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 42. *Виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2014.*

Стаття 43. Оплата праці працівників, зайнятих спеціальною переробкою, утилізацією, дослідженням сировини і матеріалів з підвищеною внаслідок Чорнобильської катастрофи радіоактивністю, а також контролем, ремонтом і спеціальною обробкою радіоактивно забруднених технічних засобів

Оплата праці працівників, зайнятих спеціальною переробкою, утилізацією, дослідженням сировини і матеріалів з підвищеною внаслідок Чорнобильської катастрофи радіоактивністю, провадиться за підвищеними на 25 процентів тарифними ставками (відрядними розцінками) і посадовими окладами за умови розташування підприємства поза зонами радіоактивного забруднення і постійної потужності дози зовнішнього опромінення на робочому місці понад 50 мікрорентген на годину.

Оплата праці працівників, зайнятих ремонтом і обслуговуванням технічних засобів та обладнання, їх спеціальною обробкою, проведенням дозиметричного контролю, провадиться за підвищеними на 25 процентів тарифними ставками (відрядними розцінками), посадовими окладами за умови, що поверхневе забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи цих технічних засобів та обладнання перевищує встановлені норми.

(Стаття 43 в редакції Закону № 2532–XII від 01.07.92)

Стаття 44. Оплата праці у вихідні та святкові дні на територіях радіоактивного забруднення

Оплата праці у вихідні та святкові дні на територіях радіоактивного забруднення провадиться в подвійному розмірі з урахуванням доплат, встановлених статтею 39 цього Закону.

(Стаття 44 із змінами, внесеними Законом № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 45. *Виключено на підставі Закону № 76–VIII від 28.12.2014.*

Стаття 46. *Виключено на підставі Закону № 107–VI від 28.12.2014.*

Стаття 47. Щорічні відпустки працівникам, які працюють (перебувають у відрядженні) на територіях радіоактивного забруднення

Працівники, які працюють (перебувають у відрядженні) на території радіоактивного забруднення, надається щорічна відпустка тривалістю пропорційно відпрацьованому на цих територіях часу:

— у зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення — 44 календарні дні. Загальна тривалість відпустки не повинна перевищувати 56 календарних днів;

— у зоні гарантованого добровільного відселення — 37 календарних днів. Загальна тривалість відпустки не повинна перевищувати 49 календарних днів;

— у зоні посиленого радіоекологічного контролю — 30 календарних днів. Загальна тривалість відпустки не повинна перевищувати 42 календарних днів.

Зазначені відпустки надаються без урахування додаткової відпустки, передбаченої законодавством України.

В усіх випадках тривалість щорічної відпустки не повинна бути меншою за передбачену законодавством України для будь-якої категорії працівників. За працівниками, які отримують відпустку більшої тривалості, ніж передбачено цим Законом, її тривалість зберігається.

(Стаття 47 в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96)

Розділ VIII

ПЕНСІЇ І КОМПЕНСАЦІЇ ОСОБАМ, ВІДНЕСЕНИМ ДО КАТЕГОРІЙ 1, 2, 3, 4

Стаття 48. Компенсації за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, які стали інвалідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та сім'ям за втрату годувальника

Одноразова компенсація учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які стали інвалідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, дітям-інвалідам, сім'ям, які втратили годувальника із числа осіб, віднесених до учасників ліквідації наслідків аварії

на Чорнобильській АЕС та смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, батькам померлого, щорічна допомога на оздоровлення виплачується у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

(Текст статті 48 в редакції Закону № 2532–XII від 01.07.92; із змінами, внесеними Законами № 230/96–ВР від 06.06.96, № 563–XIV від 25.03.99, № 2638–III від 11.07.2001; в редакції Законів № 107–VI від 28.12.2007, № 76–VIII від 28.12.2014)
(Щодо дії тексту статті 48 додатково див. Закони № 3235–IV від 20.12.2005, № 489–V від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду № 6–рп/2007 від 09.07.2007)

Стаття 49. Пенсії особам, віднесеним до категорій 1, 2, 3, 4

(Установити, що у 2007 році працюючим пенсіонерам, на яких поширюється дія цього Закону, достроково призначена пенсія за віком (з урахуванням підпункту «г» пункту 1 статті 26 Закону України «Про зайнятість населення», пункту «в» частини другої статті 12 Закону України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему» та статті 21 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні») у період до досягнення пенсійного віку, передбаченого законодавством для відповідної категорії осіб, не виплачується згідно із Законом № 489–V від 19.12.2006; додатково див. Рішення Конституційного Суду № 6–рп/2007 від 09.07.2007)

(Установити, що з 1 січня 2007 року максимальний розмір пенсії або щомісячного довічного грошового утримання (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством), призначених (перерахованих) у 2006–2007 роках відповідно до цього Закону не може перевищувати 12 мінімальних розмірів пенсії за віком, встановленої абзацом першим частини першої статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а по інших категоріях пенсіонерів розмір пенсії або щомісячного довічного грошового утримання (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством), призначених (перерахованих) у 2007 році, не може

перевищувати 10 тисяч гривень на місяць згідно із Законом № 489–V від 19.12.2006)

(Установити, що розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством), призначених у 2006 році відповідно до цього Закону, не може перевищувати 12 мінімальних пенсій за віком, встановленої абзацом першим частини першої статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», згідно із Законом № 3235–IV від 20.12.2005)

(Установити, що у 2006 році достроково призначена пенсія за віком з урахуванням підпункту «г» пункту 1 статті 26 Закону України «Про зайнятість населення» у період до досягнення пенсійного віку, передбаченого законодавством для відповідної категорії осіб, працюючим пенсіонерам, на яких поширюється дія цього Закону, не виплачується згідно із Законом № 3235–IV від 20.12.2005)

Пенсії особам, віднесеним до категорій 1, 2, 3, 4, встановлюються у вигляді:

а) державної пенсії;

б) додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, яка призначається після виникнення права на державну пенсію.

Стаття 50. Додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорії 1

Особам, віднесеним до категорії 1, призначається щомісячна додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

(Текст статті 50 із змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 230/96–ВР від 06.06.96; в редакції Законів № 107–VI від 28.12.2007, № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 51. Додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорій 2, 3, 4

Особам, віднесеним до категорій 2, 3, 4 призначається щомісячна додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

(Текст статті 51 в редакції Законів № 107–VI від 28.12.2007, № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 52. Щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи

Щомісячна компенсація у разі втрати годувальника призначається на кожного непрацездатного члена сім'ї, який був на його утриманні, у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Право на щомісячну компенсацію в разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи мають непрацездатні члени сім'ї годувальника, які були на його утриманні. При цьому дітям щомісячна компенсація призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника.

Члени сім'ї, які вважаються непрацездатними і утриманцями, визначаються відповідно до Закону України «Про загально-обов'язкове державне пенсійне страхування».

Вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі і стажисти мають право на щомісячну компенсацію в разі втрати годувальника на строк навчання у навчальних закладах, але не більш як до досягнення ними 23-річного віку.

(Стаття 52 із змінами, внесеними Законами № 3108–IV від 17.11.2005, № 107–VI від 28.12.2007, № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 53. Виплата додаткової пенсії за шкodu, заподіяну здоров'ю, та щомісячної компенсації сім'ям за втрату годувальника

Додаткова пенсія за шкodu, заподіяну здоров'ю, та щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи з урахуванням інших доходів не можуть перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

(Текст статті 53 в редакції Закону № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 54. Державна пенсія особам, віднесеним до категорії 1 та у зв'язку з втратою годувальника

Пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи можуть призначатися за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986–1990 роках, у розмірі відшкодування фактичних збитків, який визначається згідно із законодавством.

В усіх випадках розмір середньомісячної заробітної плати для обчислення пенсії за роботу у зоні відчуження у 1986–1990 роках не може перевищувати 3,0 тис. карбованців.

Умови, порядок призначення та мінімальні розміри пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи визначаються актами Кабінету Міністрів України з відповідних питань.

(Стаття 54 із змінами, внесеними Законом № 2532–XII від 01.07.92; Декретом № 29–93 від 26.03.93; Законами № 3285–XII від 17.06.93, № 230/96–ВР від 06.06.96, № 3108–IV від 17.11.2005, № 107–VI від 28.12.2007; текст статті 54 в редакції Закону № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 55. Умови надання пенсій за віком особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення

Особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення, пенсії надаються із зменшенням пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»:

№ п/п	Категорії осіб, які постраждали	Зменшення віку
1.	<i>Учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС</i>	
	— які працювали у зоні відчуження з моменту аварії до 1 липня 1986 року незалежно від кількості робочих днів, а з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року — не менше 5 календарних днів	10 років
	— які працювали у 1987 році у зоні відчуження не менше 14 календарних днів	8 років
	— які працювали з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року у зоні відчуження від 1 до 5 календарних днів, у 1987 році — від 10 до 14 календарних днів, у 1988 році — не менше 30 календарних днів, на діючих пунктах санітарної обробки населення і дезактивації техніки або їх будівництві — не менше 14 календарних днів у 1986 році	5 років

Учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які відпрацювали на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним у встановленому порядку (чоловіки — 10 років і більше, жінки — 7 років 6 місяців і більше), вік виходу на пенсію зменшується додатково на три роки понад передбачений цією статтею.

Учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які відпрацювали на інших роботах з шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним у встановленому порядку (чоловіки — 12 років 6 місяців і більше, жінки — 10 років і більше), вік виходу на пенсію зменшується додатково на один рік понад передбачений цією статтею.

2. *Потерпілі від Чорнобильської катастрофи*

— евакуйовані з 10-кілометрової зони відчуження у 1986 році	10 років
— евакуйовані з інших територій зони відчуження у 1986 році	8 років
— особи, які постійно проживали або постійно проживають чи постійно працювали або постійно працюють у зоні безумовного (обов'язкового) відселення за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали у цій зоні не менше 2 років	4 роки* та додатково 1 рік за кожний рік проживання, роботи, але не більше 9 років
— особи, які постійно проживали або постійно проживають чи постійно працювали або постійно працюють у зоні гарантованого добровільного відселення за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали у цій зоні не менше 3 років	3 роки* та додатково 1 рік за 2 роки проживання, роботи, але не більше 6 років
— особи, які постійно проживали або постійно проживають чи постійно працювали або постійно працюють у зоні посиленого радіологічного контролю за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали у цій зоні не менше 4 років	2 роки* та додатково 1 рік за 3 роки проживання, роботи, але не більше 5 років

— особи, які працювали з моменту аварії до 1 липня 1986 року не менше 14 календарних днів або не менше трьох місяців протягом 1986–1987 років за межами зони відчуження на роботах з особливо шкідливими умовами праці (за радіаційним фактором), пов'язаними з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, що виконувалися за урядовими завданнями

2 роки

* Початкова величина зниження пенсійного віку встановлюється лише особам, які постійно проживали або постійно працювали у зазначених зонах з моменту аварії по 31 липня 1986 року незалежно від часу проживання або роботи в цей період.

Потерпілим від Чорнобильської катастрофи, які відпрацювали на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 (чоловіки — 10 років і більше, жінки — 7 років 6 місяців і більше), вік виходу на пенсію зменшується додатково на два роки понад передбачений цією статтею.

Потерпілим від Чорнобильської катастрофи, які відпрацювали на інших роботах з шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 (чоловіки — 12 років 6 місяців і більше, жінки — 10 років і більше), вік виходу на пенсію зменшується додатково на один рік понад передбачений цією статтею.

Пенсійний вік за бажанням особи може бути знижено тільки за однією підставою, передбаченою цією статтею, якщо не обумовлено інше. При цьому відповідне зниження пенсійного віку, передбачене цією статтею, застосовується також до завершення періоду збільшення віку виходу на пенсію до 1 січня 2022 року.

Призначення та виплата пенсій названим категоріям провадиться відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і цього Закону.

(Стаття 55 в редакції Закону № 2532–XII від 01.07.92; із змінами, внесеними Законами № 230/96–ВР від 06.06.96, № 3108–IV від 17.11.2005, № 3668–VI від 08.07.2011)

Стаття 56. Пільги щодо обчислення стажу роботи (служби)

1. Час роботи, служби (в тому числі державної) з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у зоні відчуження зараховується до стажу роботи, стажу державної служби, вислуги років, яка надає право на пенсію за вислугу років відповідно до Закону України «Про

пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»: до 1 січня 1988 року — у потрібному, а з 1 січня 1988 року до 1 січня 1993 року — у полуторному розмірі (у тому числі за списком № 1). З 1 січня 1993 року та в наступні роки пільги з обчислення стажу роботи у зоні відчуження визначаються Кабінетом Міністрів України.

2. Право на пенсію в повному розмірі мають громадяни, віднесені до категорій 1, 2, 3, 4, за умови стажу роботи не менш як: чоловіки — 20 років, жінки — 15 років, із збільшенням пенсії на один процент за роботу за кожний рік роботи понад встановлений цим пунктом стаж, але не вище 75 процентів заробітку, а громадянам, які відпрацювали за списком № 1, чоловіки — 10 років і більше, жінки — 7 років 6 місяців і більше — не вище 85 процентів заробітку.

3. Громадянам, віднесеним до категорій 1, 2, 3 і 4, надається статус ветерана праці за умови наявності у них стажу роботи на 10 років більшого за встановлений пунктом 2 цієї статті (у жінок — 25 років, у чоловіків — 30 років).

(Стаття 56 із змінами, внесеними Законами 230/96–ВР від 06.06.96, № 3108–IV від 17.11.2005, № 231–V від 05.10.2006)

Стаття 57. Пільги по обчисленню середньомісячного заробітку

Обчислення середньомісячного заробітку провадиться відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

У разі обчислення пенсії відповідно до частини другої статті 27 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» за бажанням того, хто звернувся за пенсією, середньомісячний фактичний заробіток для обчислення пенсії може визначатися за будь-які 12 місяців підряд роботи на територіях радіоактивного забруднення.

Якщо особа, яка звернулася за пенсією, пропрацювала на територіях радіоактивного забруднення:

менше 12 місяців, — середньомісячний заробіток визначається шляхом поділу загальної суми заробітку за календарні місяці роботи на кількість цих місяців;

не менше 30 календарних днів у двох місяцях, — середньомісячний заробіток визначається за будь-які фактично відпрацьовані 30 календарних днів роботи;

менше місяця, — середньомісячний заробіток визначається за цей календарний місяць з додаванням до заробітку на основній роботі.

Порядок обчислення середньомісячного заробітку для призначення пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, призначеної відповідно до статті 54 цього Закону, визначається Кабінетом Міністрів України.

Особам, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у 1986 році, а також в евакуації населення на добровільній безплатній основі і стали інвалідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, що підтверджено відповідними документами, пенсія по інвалідності за їх бажанням обчислюється з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, що був встановлений на час їхнього перебування в зоні відчуження.

(Стаття 57 із змінами, внесеними Законом № 3108–IV від 17.11.2005; в редакції Закону № 231–V від 05.10.2006)

Стаття 58. Виплата пенсій працюючим пенсіонерам

Тимчасово, у період з 1 квітня 2015 року по 31 грудня 2015 року, пенсії, призначені відповідно до цього Закону:

у період роботи особи (крім інвалідів I та II груп, інвалідів війни III групи та учасників бойових дій, осіб, на яких поширюється чинність пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту») на посадах, які дають право на призначення пенсії або щомісячного довічного грошового утримання у порядку та на умовах, передбачених законами України «Про статус народного депутата України», «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про судоустрій і статус суддів», не виплачуються;

у період роботи особи (крім інвалідів I та II груп, інвалідів війни III групи та учасників бойових дій, осіб, на яких поширюється дія пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту») на інших посадах/роботах пенсії, розмір яких перевищує 150 відсотків прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність, виплачуються в розмірі 85 відсотків призначеного розміру, але не менше 150 відсотків прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність.

Після звільнення з роботи виплата пенсії відповідно до цього Закону поновлюється.

З 1 січня 2016 року пенсії особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, виплачуються в повному розмірі без урахування одержуваного заробітку (доходу).

(Стаття 58 в редакції Закону № 213–VIII від 02.03.2015)

Стаття 59. Пенсії військовослужбовцям, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи

Пенсії військовослужбовцям призначаються з їх грошового забезпечення згідно з цим Законом та іншими законодавчими актами. Додаткова пенсія за шкodu, заподіяну здоров'ю, призначається відповідно до статті 51 цього Закону.

Військовослужбовцям пенсії по інвалідності, а членам їх сімей пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи за їх бажанням можуть призначатися на умовах і в порядку, визначених законодавством України для осіб, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, що їх вони дістали при виконанні обов'язків військової служби (службових обов'язків) або відповідно до статті 54 цього Закону.

Особам, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи під час проходження дійсної строкової служби і внаслідок чого стали інвалідами, пенсія по інвалідності обчислюється відповідно до цього Закону або за бажанням цих осіб з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, що був встановлений на час їхнього перебування в зоні відчуження.

(Статті 59 із змінами, внесеними Законами № 2532–XII від 01.07.92, № 231–V від 05.10.2006)

Стаття 59¹. Виплата пенсій громадянам України, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, у разі виїзду за кордон

У разі виїзду пенсіонера із числа постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи на постійне місце проживання за кордон пенсія, призначена в Україні, крім пенсії, зазначеної в частині другій цієї статті, виплачується в порядку, передбаченому статтею 51 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Пенсія по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання внаслідок Чорнобильської катастрофи, призначена згідно із статтею 54 цього Закону, в разі виїзду пенсіонера на постійне місце

проживання за кордон виплачується органом, що призначає пенсії. При цьому застосовується порядок переведення в інші країни пенсій по інвалідності внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання, що визначається Кабінетом Міністрів України.

(Закон доповнено статтею 59¹ згідно із Законом № 3108–IV від 17.11.2005)

Стаття 60. Право вибору пільг та компенсацій особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, які мають одночасно право на інші пільги та компенсації, передбачені законодавством України, надаються за їх вибором пільги та компенсації відповідно до одного із законів України.

(Стаття 60 в редакції Закону № 76–VIII від 28.12.2014)

Розділ IX

ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Стаття 61. Пільги щодо оподаткування об'єднань громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Пільги щодо оподаткування об'єднань громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, встановлюються законами про оподаткування.

(Стаття 61 із змінами, внесеними Законом № 2532–XII від 01.07.92, Декретом № 12–92 від 26.12.92, Законами № 3180–XII від 05.05.93, № 498/95–ВР від 22.12.95, в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96)

Розділ X

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 62. Роз'яснення порядку застосування цього Закону

Роз'яснення порядку застосування цього Закону провадиться у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, рішення якого є обов'язковими для виконання міністерствами та іншими

центральною та місцевими органами виконавчої влади, всіма суб'єктами господарювання незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форм власності.

(Стаття 62 в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96; із змінами, внесеними Законом № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 63. Фінансування витрат, пов'язаних з реалізацією цього Закону

Фінансування витрат, пов'язаних з реалізацією цього Закону, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, коштів, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, та інших джерел, не заборонених законодавством.

(Стаття 63 в редакції Законів № 2532–XII від 01.07.92, № 107–VI від 28.12.2007)

Стаття 64. Відповідальність осіб за порушення цього Закону

Особи, винні в порушенні вимог цього Закону, утаюванні або навісному перекрученні відомостей про стан радіаційної обстановки або про захворюваність людей, у видачі документів, посвідчень, вчиненні будь-яких інших діянь, що призводять до незаконного одержання громадянами прав і пільг, передбачених цим Законом, несуть матеріальну, адміністративну або кримінальну відповідальність, встановлену законодавством України.

Стаття 65. Порядок видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

1. Учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та потерпілим від Чорнобильської катастрофи видаються посвідчення, виготовлені за зразками, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

Дітям, які не досягли повноліття, посвідчення видаються на загальних підставах та вручаються батькам.

2. При зміні категорії, а також у випадках, передбачених статтею 17 цього Закону, посвідчення підлягає заміні.

3. Посвідчення «Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС» та «Потерпілий від Чорнобильської катастрофи» є документами, що підтверджують статус громадян, які постраждали

внаслідок Чорнобильської катастрофи, та надають право користування пільгами, встановленими цим Законом.

4. Видача посвідчень провадиться спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими державними адміністраціями за поданням районних державних адміністрацій.

Порядок видачі посвідчень встановлюється Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 65 в редакції Закону № 2532–XII від 01.07.92; із змінами, внесеними Законами № 230/96–ВР від 06.06.96, № 231–V від 05.10.2006, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 66. Поширення дії цього Закону на громадян інших держав, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Громадяни інших держав, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, користуються всіма пільгами, що передбачені цим Законом, у разі переїзду на постійне місце проживання в Україну.

Стаття 67. Порядок підвищення розміру доплат, пенсій і компенсацій, передбачених цим Законом

Конкретні розміри всіх доплат, пенсій і компенсацій підвищуються Кабінетом Міністрів України відповідно до зміни індексу вартості життя і зростання мінімальної заробітної плати.

Крім індексації пенсії, яка здійснюється відповідно до законодавства про індексацію грошових доходів населення, у разі, якщо величина середньої заробітної плати в Україні за даними центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, за минулий рік зросла, то з 1 березня поточного року розмір пенсії підвищується в порядку, встановленому частиною другою статті 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може

перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

(Стаття 67 в редакції Закону № 230/96–ВР від 06.06.96, із змінами, внесеними Законами № 231–V від 05.10.2006, № 107–VI від 28.12.2007, № 3668–VI від 08.07.2011, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 68. Підстави для припинення виплати компенсацій та надання пільг за проживання на території зони безумовного (обов'язкового) відселення

Виплата компенсацій і надання пільг, передбачених статтями 37 і 46 цього Закону, громадянам, які проживають на території зони безумовного (обов'язкового) відселення, припиняється у разі їх відмови від переселення в збудоване для цієї мети житло (житлові умови повинні відповідати вимогам, передбаченим житловим законодавством). На зазначених громадян у період їх подальшого проживання на радіоактивно забрудненій території не поширюється також пільга щодо зменшення пенсійного віку, передбачена статтею 55 цього Закону.

(Стаття 68 в редакції Законів № 2532–XII від 01.07.92, № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 69. *Виключено на підставі Закону № 230/96–ВР від 06.06.96.*

Стаття 70. Захист прав громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, мають право захищати у відповідних державних, судових органах свої законні інтереси та інтереси своїх дітей.

(Закон доповнено статтею 70 Законом № 230/96–ВР від 06.06.96)

Стаття 71. Особливості внесення змін до цього Закону

Дія положень цього Закону не може призупинятися іншими законами, крім законів про внесення змін до цього Закону.

(Закон доповнено статтею 71 Законом № 231–V від 05.10.2006)

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ТЕРИТОРІЇ, ЩО ЗАЗНАЛА РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

№ 791а–XII від 27 лютого 1991 року

(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 16, ст. 198)

(Вводиться в дію Постановою ВР № 795–XII від 28.02.91, ВВР, 1991, № 16, ст. 199)

Зі змінами, внесеними Законами № 1991–XII від 17.12.91, ВВР, 1992, № 13, ст. 177; № 2530–XII від 01.07.92, ВВР, 1992, № 37, ст. 541; Декретом № 12–92 від 26.12.92, ВВР, 1993, № 10, ст. 76; Законами № 157/95–ВР від 28.04.95, ВВР, 1995, № 19, ст. 136; № 498/95–ВР від 22.12.95, ВВР, 1996, № 3, ст. 11; № 608/96–ВР від 17.12.96, ВВР, 1997, № 8, ст. 62; № 182/97–ВР від 04.04.97, ВВР, 1997, № 20, ст. 145; № 2285–IV від 23.12.2004, ВВР, 2005, № 7–8, ст. 162; № 2505–IV від 25.03.2005, ВВР, 2005, № 17, № 18–19, ст. 267; № 259–VI від 10.04.2008, ВВР, 2008, № 24, ст. 232; № 1566–VI від 25.06.2009, ВВР, 2009, № 51, ст. 759; № 5459–VI від 16.10.2012, ВВР, 2013, № 48, ст. 682; № 1170–VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 22, ст. 816; № 76–VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст. 40

(Офіційне тлумачення до Закону див. у Рішенні Конституційного Суду № 24–рп/2009 від 06.10.2009)

(У тексті Закону слова «Української РСР», замінені словом «України», слова «Рада Міністрів Української РСР», «Радою Міністрів Української РСР», «Ради Міністрів Української РСР» замінені відповідно словами «Кабінет Міністрів України», «Кабінетом Міністрів України», «Кабінету Міністрів України», посилання на Державний комітет Української РСР по захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС замінені посиланням на Міністерство у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС України згідно із Законом № 1991–XII від 17.12.91)

(У тексті Закону слова «Міністерство у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС України», «Міністерство сільського господарства України», «Міністерство охорони навколишнього природного середовища України», «Державний комітет України по стандартизації, метрології та якості продукції» у всіх відмінках замінено словами

«Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи», «Міністерство сільського господарства і продовольства України», «Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України», «Державний комітет України по стандартизації, метрології та сертифікації» у відповідних відмінках згідно із Законом № 182/97–ВР від 04.04.97)

(У тексті Закону слова «Адміністрація зони» в усіх відмінках замінено словами «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення» у відповідному відмінку згідно із Законом № 5459–VI від 16.10.2012)

Чорнобильська катастрофа створила на значній території України надзвичайно небезпечну для здоров'я людей і навколишнього природного середовища радіаційну обстановку. Україну оголошено зоною екологічної катастрофи. Усунення наслідків цієї катастрофи залежить від законодавчого визначення правового режиму різних за ступенем радіоактивного забруднення територій і заходів щодо його забезпечення. Закон регулює питання поділу території на відповідні зони, режим їх використання та охорони, умови проживання та роботи населення, господарську, науково-дослідну та іншу діяльність в цих зонах. Закон закріплює і гарантує забезпечення режиму використання та охорони вказаних територій з метою зменшення дії радіоактивного опромінення на здоров'я людини та на екологічні системи.

(Пreamбула в редакції Закону № 1991–XII від 17.12.91)

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи

До територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, в межах України належать території, на яких виникло стійке забруднення навколишнього середовища радіоактивними речовинами понад доаварійний рівень, що з урахуванням природно-кліматичної та комплексної екологічної характеристики конкретних територій може призвести до опромінення населення

понад 1,0 мЗв (0,1 бер) за рік, і яке потребує вжиття заходів щодо радіаційного захисту населення та інших спеціальних втручань, спрямованих на необхідність обмеження додаткового опромінення населення, зумовленого Чорнобильською катастрофою, та забезпечення його нормальної господарської діяльності.

Стаття 2. Визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій

Залежно від ландшафтних та геохімічних особливостей ґрунтів, величини перевищення природного доаварійного рівня накопичення радіонуклідів у навколишньому середовищі, пов'язаних з ними ступенів можливого негативного впливу на здоров'я населення, вимог щодо здійснення радіаційного захисту населення та інших спеціальних заходів, з урахуванням загальних виробничих та соціально-побутових відносин територія, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, поділяється на зони.

Такими зонами є:

1) зона відчуження — це територія, з якої проведено евакуацію населення в 1986 році;

2) зона безумовного (обов'язкового) відселення — це територія, що зазнала інтенсивного забруднення довгоживучими радіонуклідами, з щільністю забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію від 15,0 Кі/км² та вище, або стронцію від 3,0 Кі/км² та вище, або плутонію від 0,1 Кі/км² та вище, де розрахункова ефективна еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів у рослини та інших факторів може перевищити 5,0 мЗв (0,5 бер) за рік понад дозу, яку вона одержувала у доаварійний період;

3) зона гарантованого добровільного відселення — це територія з щільністю забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію від 5,0 до 15,0 Кі/км², або стронцію від 0,15 до 3,0 Кі/км², або плутонію від 0,01 до 0,1 Кі/км², де розрахункова ефективна еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів у рослини та інших факторів може перевищити 1,0 мЗв (0,1 бер) за рік понад дозу, яку вона одержувала у доаварійний період.

Межі цих зон встановлюються та переглядаються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері

охорони навколишнього природного середовища, за погодженням з Національною академією наук, центральними органами виконавчої влади, сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави, безпеки використання ядерної енергії, управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, на основі експертних висновків.

Перелік населених пунктів, віднесених до зон радіоактивного забруднення, та дані щорічних дозиметричних паспортизацій із зазначенням очікуваних доз опромінення населення оприлюднюються Кабінетом Міністрів України один раз на три роки, починаючи з 2009 року, а також надаються на запит відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Карти зазначених зон, перелік населених пунктів, віднесених до цих зон, та дані щорічних дозиметричних паспортизацій із зазначенням очікуваних доз опромінення населення один раз на три роки публікуються в загальнодержавних та регіональних друкованих засобах масової інформації і зберігаються у відповідних центральних та місцевих органах виконавчої влади.

(Стаття 2 із змінами, внесеними Законами № 1991–XII від 17.12.91, № 2530–XII від 01.07.92, № 259–VI від 10.04.2008; № 5459–VI від 16.10.2012, № 1170–VII від 27.03.2014, № 76–VIII від 28.12.2014)

Стаття 3. Визначення радіаційно небезпечних земель

Радіаційно небезпечні землі — це землі, на яких неможливе подальше проживання населення, одержання сільськогосподарської та іншої продукції, продуктів харчування, що відповідають республіканським та міжнародним допустимим рівням вмісту радіоактивних речовин, або які недоцільно використовувати за екологічними умовами.

До зазначених у цій статті земель належать території, вказані в пунктах 1 і 2 статті 2 цього Закону.

Стаття 4. Визначення радіоактивно забруднених земель

Радіоактивно забруднені землі — це землі, які потребують проведення заходів радіаційного захисту та інших спеціальних втручань, спрямованих на обмеження додаткового опромінення, зумовленого Чорнобильською катастрофою, та забезпечення нормальної господарської діяльності.

До зазначених у цій статті земель належать території, вказані в пунктах 3 і 4 статті 2 цього Закону.

Стаття 5. Компетенція України щодо зон, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи

Україна визначає правовий режим зон, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, укладає договори на проведення робіт з іншими державами, міжнародними організаціями.

Кабінет Міністрів України визначає всю господарську міжнародну діяльність у зоні відчуження.

Координацію робіт у зонах здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення.

(Стаття 5 із змінами, внесеними Законами № 1991–XII від 17.12.91, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 6. Фінансування робіт у зонах, що зазнали радіоактивного забруднення

Фінансування робіт для подолання наслідків Чорнобильської катастрофи здійснюється за рахунок державного бюджету України, а також інших фінансових надходжень.

(Стаття 6 із змінами, внесеними Законами № 1991–XII від 17.12.91, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 7. Забезпечення господарської діяльності у зонах гарантованого добровільного відселення та посиленого радіоекологічного контролю

Не підлягають оподаткуванню земельні ділянки та будинки, розташовані на території зон гарантованого добровільного відселення і посиленого радіоекологічного контролю, що належать громадянам, які проживають поза межами зон радіоактивного забруднення.

(Стаття 7 в редакції Закону № 1991–XII від 17.12.91; із змінами, внесеними Законом № 2505–IV від 25.03.2005)

Стаття 8. Управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення після повного відселення жителів

Управління зоною відчуження, а також зоною безумовного (обов'язкового) відселення після повного відселення жителів з населених пунктів, віднесених до цієї зони, та припинення у зв'язку з цим у зазначених пунктах діяльності місцевих рад здійснює центральний

орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, організовує та координує проведення всіх заходів на територіях зони відчуження, а також зони безумовного (обов'язкового) відселення, вирішує питання їх фінансування, охорони громадського порядку, захисту наукових і економічних інтересів держави, вживає заходів до створення безпечних умов праці та зменшення рівня опромінення персоналу, який працює на цих територіях, з метою охорони його здоров'я, забезпечує додержання норм радіаційної безпеки, порядку поведінки з радіоактивними відходами, а також несе відповідальність за оперативне, повне та об'єктивне інформування населення про екологічний стан у цих зонах.

Накази центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, є обов'язковими для виконання всіма підприємствами, установами і організаціями, розташованими або залученими до робіт у зазначених зонах, незалежно від форм власності та організаційно-правових форм.

(Стаття 8 із змінами, внесеними Законами № 1991–XII від 17.12.91, № 2530–XII від 01.07.92; в редакції Закону № 157/95–ВР від 28.04.95; із змінами, внесеними Законами № 182/97–ВР від 04.04.97, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 9. Управління зоною безумовного (обов'язкового) відселення до повного відселення жителів з населених пунктів, віднесених до цієї зони, та зоною гарантованого добровільного відселення

Управління зоною безумовного (обов'язкового) відселення до повного відселення жителів з населених пунктів, віднесених до цієї зони, та управління зоною гарантованого добровільного відселення здійснюється відповідними обласними радами.

(Стаття 9 в редакції Закону № 157/95–ВР від 28.04.95; із змінами, внесеними Законами № 182/97–ВР від 04.04.97, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 10. Забезпечення населення інформацією про радіаційний стан території

Кабінет Міністрів України забезпечує населення необхідною інформацією про радіаційний стан території.

Стаття 11. Власність на результати наукових досліджень, пов'язаних з Чорнобильською катастрофою

Вся наукова інформація та результати наукових досліджень, які одержані в зонах радіоактивного забруднення, є надбанням України і можуть бути використані тільки з дозволу Кабінету Міністрів України.

Розділ II

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗОН ВІДЧУЖЕННЯ ТА БЕЗУМОВНОГО (ОБОВ'ЯЗКОВОГО) ВІДСЕЛЕННЯ

Стаття 12. Види діяльності, заборонені у зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення

Землі зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення виводяться з господарського обороту, відмежовуються від суміжних територій і переводяться до категорії радіаційно небезпечних земель.

У зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення забороняється:

- постійне проживання населення;
- здійснення діяльності з метою одержання товарної продукції без спеціального дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення;
- перебування осіб, які не мають на це спеціального дозволу, а також залучення до роботи осіб без їх згоди;
- вивезення за межі зон без спеціального дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, землі, глини, піску, торфу, деревини, а також заготівля і вивезення рослинних кормів, лікарських рослин, грибів, ягід та інших продуктів побічного лісокористування, за винятком зразків для наукових цілей;

— винесення або вивезення із зон будівельних матеріалів і конструкцій, машин і устаткування, хатніх речей, іншого рухомого майна без спеціального дозволу Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і дозиметричного контролю;

— ведення сільськогосподарської, лісгосподарської, виробничої та іншої діяльності, а також будівництво без спеціального дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, (у тому числі будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення);

— випасання худоби, порушення середовища перебування диких тварин, спортивне та промислове полювання і рибальство;

— перегін тварин, сплав лісу. В'їзд на територію зони і виїзд з неї здійснюється тільки за спеціальними перепустками з обов'язковим дозиметричним контролем людей та транспортних засобів. Транзитний проїзд усіх видів транспорту здійснюється за спеціальними перепустками, що видаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення;

— будь-яка інша діяльність, яка не забезпечує режим радіаційної безпеки;

— перебування осіб, які мають медичні протипоказання для роботи в контакті з джерелами іонізуючого випромінювання або щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з роботами по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, оскільки вони є професійно хворими.

Порядок застосування положень цієї статті визначається Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 12 із змінами, внесеними Законами № 1991–XII від 17.12.91, № 2530–XII від 01.07.92, № 157/95–ВР від 28.04.95, № 182/97–ВР від 04.04.97, № 1566–VI від 25.06.2009, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 13. Обов'язкові заходи, які здійснюються в зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення

У зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення спеціалізованими підрозділами здійснюються обов'язкові заходи щодо:

- запобігання винесенню радіонуклідів з території зон і радіоактивному забрудненню навколишнього середовища;
- моніторингу стану природного середовища та медико-біологічного моніторингу;
- утримання території в належному санітарному і пожежобезпечному стані;
- застосування методів фіксації радіонуклідів на місцевості.

Всі види діяльності повинні проводитись з обмеженням загальної колективної дози радіоактивного опромінення, а також з обмеженням кількості залучених осіб.

Стаття 14. Охорона територій зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення

У зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення забезпечується суворий природоохоронний режим, охорона територій, природних, історичних та етнокультурних пам'яток відповідно до чинного законодавства.

Охорону громадського порядку на територіях зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, контрольньо-пропускний режим при в'їзді та виїзді з таких зон забезпечують спеціалізовані органи Міністерства внутрішніх справ України, а пожежну і техногенну безпеку — центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку.

Контроль за виконанням зазначених заходів здійснюється в зоні відчуження та відселеній частині зони безумовного (обов'язкового) відселення центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, в іншій частині зони безумовного (обов'язкового) відселення — відповідними обласними державними адміністраціями.

(Стаття 14 із змінами, внесеними Законами № 182/97-ВР від 04.04.97, № 5459-VI від 16.10.2012)

Розділ III

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗОНИ ГАРАНТОВАНОГО ДОБРОВІЛЬНОГО ВІДСЕЛЕННЯ

Стаття 15. Використання земель зони гарантованого добровільного відселення

Земельні ділянки, розташовані у зоні гарантованого добровільного відселення, належать до радіоактивно забруднених і використовуються в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Якщо за економічними та екологічними умовами подальше використання цих земель неможливе, вони переводяться до категорії радіаційно небезпечних.

Стаття 16. Види діяльності, заборонені у зоні гарантованого добровільного відселення

У зоні гарантованого добровільного відселення забороняється:

- будівництво нових, розширення діючих підприємств, безпосередньо не пов'язаних із забезпеченням радіоекологічного, соціального захисту населення, а також умов його життя та праці;

- будь-яка діяльність, що погіршує радіоекологічну ситуацію;

- природокористування, яке не відповідає вимогам норм радіаційної безпеки;

- внесення пестицидів, гербіцидів, отрутохімікатів без спеціального дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища;

- залучення школярів, учнів і студентів до робіт, які можуть негативно вплинути на стан їх здоров'я.

(Стаття 16 із змінами, внесеними Законом № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 17. Заходи щодо зниження ризику захворюваності населення у зоні гарантованого добровільного відселення

З метою зниження ризику захворюваності населення та зменшення доз радіоактивного опромінення у зоні гарантованого добровільного відселення державою гарантується:

- добровільне переселення людей із зони;

- перепрофілювання виробництв на випуск екологічно чистої продукції;
- постійний дозиметричний контроль радіоактивного забруднення ґрунту, води, повітря, продуктів харчування, сировини, жилих і виробничих приміщень, а також медико-біологічний та радіоекологічний моніторинг;
- проведення суцільної щорічної медичної диспансеризації населення та забезпечення ранньої профілактики захворювань;
- забезпечення населення в необхідній кількості та асортименті медичними препаратами, питною водою, чистими продуктами харчування, у тому числі такими, які мають радіопротекторні властивості, сприяють виведенню з організму радіонуклідів;
- у разі доцільності дезактивація території спеціалізованими підрозділами;
- проведення суцільної газифікації населених пунктів і будівництво доріг з асфальтовим та бетонним покриттям;
- надання громадянам, які проживають у зазначеній зоні, пільг та компенсацій, передбачених Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» та іншими актами чинного законодавства.

Розділ IV

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗОНИ ПОСИЛЕНОГО РАДІОЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Стаття 18. **Види діяльності, заборонені у зоні посиленого радіоекологічного контролю**

У зоні посиленого радіоекологічного контролю забороняється:

- будівництво санаторіїв, піонерських таборів, баз і будинків відпочинку, а також будівництво нових підприємств, які шкідливо впливають на здоров'я населення і навколишнє середовище;
- будь-яка діяльність, що погіршує радіоекологічну ситуацію;
- природокористування, яке не відповідає вимогам норм радіаційної безпеки;
- внесення пестицидів, гербіцидів, отрутохімікатів без спеціального дозволу в центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища;

— залучення школярів, учнів і студентів до робіт, які можуть негативно вплинути на стан їх здоров'я.

(Стаття 18 із змінами, внесеними Законами № 157/95–ВР від 28.04.95, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 19. Заходи щодо зниження ризику захворюваності населення у зоні посиленого радіоекологічного контролю

З метою зниження ризику захворюваності населення та зменшення доз радіоактивного опромінення у зоні посиленого радіоекологічного контролю державою гарантується:

— перепрофілювання виробництв на випуск екологічно чистої продукції;

— постійний дозиметричний контроль радіоактивного забруднення ґрунту, води, повітря, продуктів харчування, сировини, жилих і виробничих приміщень, а також медико-біологічний та радіоекологічний моніторинг;

— проведення суцільної щорічної медичної диспансеризації населення та забезпечення ранньої профілактики захворювань;

— забезпечення населення в необхідній кількості та асортименті медичними препаратами, питною водою, чистими продуктами харчування, в тому числі такими, які мають радіопротекторні властивості, сприяють виведенню з організму радіонуклідів;

— в разі доцільності дезактивація території спеціалізованими підрозділами;

— поетапне проведення суцільної газифікації населених пунктів і будівництво доріг з асфальтовим та бетонним покриттям;

— надання громадянам, які проживають у зазначеній зоні, пільг і компенсацій, передбачених Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» та іншими актами чинного законодавства.

Розділ V

КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ В ЗОНАХ, ЩО ЗАЗНАЛИ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Стаття 20. Державний контроль за додержанням правового режиму в зонах, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи

Державний контроль за додержанням правового режиму в зонах, що зазнали радіоактивного забруднення, здійснюється уповноваженими на те державними органами в порядку, встановленому законодавством України.

Органом, відповідальним за здійснення державного контролю за додержанням правового режиму зони відчуження та відселеної частини зони безумовного (обов'язкового) відселення, є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення.

(Стаття 20 із змінами, внесеними Законами № 182/97–ВР від 04.04.97, № 5459–VI від 16.10.2012)

Стаття 21. Органи, які здійснюють радіаційний контроль в зонах, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи

Прогнозні оцінки сумарної дози опромінення людей, а також контроль за додержанням норм радіаційної безпеки здійснюються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Загальна оцінка радіаційної обстановки на території зон, що зазнали радіоактивного забруднення, радіоекологічний моніторинг території, методичне керівництво та координація робіт по визначенню радіаційної обстановки здійснюються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення.

Радіаційний контроль за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарських угідь здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі; водних ресурсів — центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері

розвитку водного господарства; підземних вод та корисних копалин — центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр; атмосферного повітря на території населених пунктів — центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Радіаційний контроль за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування здійснюється центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Радіаційний контроль за рівнями радіоактивного забруднення залізничного, водного, авіаційного та автомобільного транспорту, їх складових частин, вирішення питань про надання дозволу на його переміщення за межі зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення здійснюється міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким належать зазначені транспортні засоби, за участю у разі потреби Міністерства внутрішніх справ України.

Радіаційний контроль за вивезенням домашніх і побутових речей, знарядь праці та будівельних матеріалів, свійських тварин за межі радіоактивно забрудненої території, з якої передбачається відселення людей, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення.

Контроль за достовірністю і об'єктивністю даних відомчих служб, що здійснюють радіаційний контроль, незалежно від їх підпорядкування покладається на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, а метрологічний контроль — на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання.

Відомчий радіаційний контроль за рівнями радіоактивного забруднення продукції здійснюється підприємствами, об'єднаннями і організаціями, які її виготовляють.

(Стаття 21 із змінами, внесеними Законами № 1991–XII від 17.12.91, № 182/97–ВР від 04.04.97, № 5459–VI від 16.10.2012)

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ В ЗОНАХ, ЩО ЗАЗНАЛИ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Стаття 22. Відповідальність за порушення правового режиму в зонах, що зазнали радіоактивного забруднення

Особи, винні у порушенні встановленого цим Законом правового режиму в зонах, що зазнали радіоактивного забруднення, а також у невиконанні приписів державних органів, які здійснюють контроль у цій галузі,

— несуть встановлену законодавством кримінальну, адміністративну, матеріальну чи іншу відповідальність.

Особи, з вини яких громадянам, підприємствам, установам і організаціям завдано майнової шкоди, пов'язаної з недодержанням встановленого цим Законом режиму в зонах, що зазнали радіоактивного забруднення, повинні відшкодувати завдану потерпілим майнову шкоду відповідно до чинного законодавства.

З М І С Т

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про проведення парламентських слухань на тему:

«Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС,

об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку

зони відчуження» 3

ПАРЛАМЕНТСЬКІ СЛУХАННЯ

СТЕНОГРАМА

Вступне слово

О. І. СИРОЇД,

заступник Голови Верховної Ради України 5

Доповідь

С. І. КУРИКІН,

заступник міністра екології та природних ресурсів України 6

Співдоповіді

О. Б. ТУРКЕВИЧ,

перший заступника голови Державного агентства України

з управління зоною відчуження 13

С. Г. БОЖКО,

голова Державної інспекції ядерного регулювання України 15

М. В. ТОМЕНКО,

голова Комітету Верховної Ради України з питань

екологічної політики, природокористування

та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи 18

Виступи в обговоренні

І. І. ГРАМОТКІН, <i>генеральний директор Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська атомна електростанція»</i>	22
В. В. БАГАЙ, <i>керівник апарату Національної комісії з радіаційного захисту населення України</i>	24
В. І. ХОЛОША, <i>заступник генерального директора відокремленого підрозділу «Атомпроект-інжиніринг» ДП НАЕК «Енергоатом»</i>	27
В. М. ШЕСТОПАЛОВ, <i>директор Науково-інженерного центру радіогідроекологічних полігонних досліджень НАН України</i>	28
В. П. УДОВИЧЕНКО, <i>Славутицький міський голова (Київська область)</i>	30
П. В. ДЗЮБЛИК, <i>голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (одномандатний виборчий округ № 66, Житомирська область, політична партія «Народний фронт»)</i>	32
В. О. БЕРЕЗІН, <i>президент Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України»</i>	33
О. П. БАБЕНКО, <i>генеральний директор об'єднання «Ядерний страховий пул України»</i>	35
В. В. ТОКАРЕВСЬКИЙ, <i>директор Інституту проблем Чорнобиля</i>	37
М. В. ТЕТЕРІН, <i>представник Атомпромспілки в Чорнобильській об'єднаній організації профспілки</i>	38

Д. А. БАЗИКА, генеральний директор Державної установи Національний науковий центр радіаційної медицини» НАМН України	40
Д. І. ГУДКОВ, завідувач відділу прісноводної радіоекології Інституту гідробіології НАН України	42
М. І. ОРЛОВ, голова первинної профспілкової організації ДСП «Чорнобильська атомна електростанція»	44
О. І. БОНДАР, ректор Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства екології та природних ресурсів України	46
О. І. НАСВІТ, завідувач сектору відділу енергетичної та техногенної безпеки Національного інституту стратегічних досліджень	48
Н. Ю. КОРОЛЕВСЬКА, член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»).....	50
В. П. МЕЛЬНИЧЕНКО, генеральний директор Державної корпорації «Українське державне об'єднання «Радон»	52
В. В. КОНІЩУК, завідувач відділу охорони ландшафтів, біорізноманіття і природозаповідання Інституту агроекології і природокористування НААН України	55
А. Г. ШАПАР, директор Інституту проблем природокористування та екології НАН України	57

І. П. РИБАК, голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (одномандатний виборчий округ № 202, Чернівецька область, партія «Блок Петра Порошенка»)	59
--	----

В. М. ШИЛЕНКО, начальник Державного закладу «Спеціалізована медико-санітарна частина № 5» Міністерства охорони здоров'я України	61
--	----

В. П. КОБЧИК, голова громадської організації «Товариство ветеранів-інвалідів ліквідації аварії на Чорнобильській атомній електростанції»	63
---	----

Заключне слово

С. І. КУРИКІН, заступник міністра екології та природних ресурсів України	65
---	----

М. В. ТОМЕНКО, голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи	66
---	----

О. І. СИРОЇД, заступник Голови Верховної Ради України	68
--	----

Тексти невіголошених виступів

М. В. БУЗАРОВ, голова Київської обласної асоціації «Чорнобиль» органів і підрозділів внутрішніх справ	70
---	----

В. П. КОЛЕСНІКОВА, президент Міжнародного благодійного фонду «Діти — інваліди Чорнобіля»	73
--	----

М. В. РАДЧЕНКО, голова правління Всеукраїнської громадської організації «Спілка учасників та ветеранів ядерних випробувань і військових навчань з використанням ядерної зброї»	75
---	----

СТЕНОГРАМА ВИЇЗНОГО ЗАСІДАННЯ Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи	78
---	-----------

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження»	111
---	------------

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ Кабінету Міністрів України	121
---	------------

ЗАКОН УКРАЇНИ Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему	164
--	------------

ЗАКОН УКРАЇНИ Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему	173
--	------------

МЕМОРАНДУМ Про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої сімки» та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС	196
--	------------

ЗАКОН УКРАЇНИ Про ратифікацію Угоди про грант (Проект ядерної безпеки Чорнобильської АЕС) між Європейським банком реконструкції та розвитку (як Розпорядником коштів Гранта з Рахунка ядерної безпеки), Кабінетом Міністрів України та Державним комітетом ядерного регулювання України (як Одержувачем)	202
---	------------

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ратифікацію Рамкової угоди між Україною

та Європейським банком реконструкції

та розвитку стосовно діяльності

Чорнобильського фонду «Укриття» в Україні 225

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про статус і соціальний захист громадян,

які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи 246

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного

забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи 299

**ПРО ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС,
ОБ'ЄКТ «УКРИТТЯ»
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОНИ ВІДЧУЖЕННЯ**

*Матеріали парламентських слухань
у Верховній Раді України
4 березня 2015 року*

Відповідальний за випуск
С. М. Омелянець

Редакційна підготовка
О. О. Коваленко

Підписано до друку 20.08.2015 р.
Формат 60х90/16. Обл.-вид. арк.15,36. Ум. друк. арк. 20,0.
Тираж 500 пр. Вид. № 1135.

Парламентське видавництво,
Несторівський провулок, 4, м. Київ-53, 04053
Тел. 272-12-61, факс 272-10-18
E-mail: radabook@gmail.com
Свідоцтво Держкомінформу України ДК № 2759 від 07.02.2007 р.

Віддруковано у ТДВ «Патент»
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 101
Свідоцтво Держкомінформу України ДК № 4078 від 31.05.2011 р.